

SELECTIE VAN KLEINSTEDELIJKE GEBIEDEN IN VLAANDEREN

Een onderzoek in opdracht van

*Vlaamse Overheid
Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed
Afdeling Ruimtelijke Planning*

door:

**Maarten Loopmans
Etienne Van Hecke
Valerie De Craene
Marc Martens
Jan Schreurs
Stijn Oosterlynck**

Afdeling Geografie, Departement Aard- en Omgevingswetenschappen
Onderzoeksgroep Planning en Ontwikkeling, Departement Architectuur, Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening
bureau voor architectuur & planning, bv bvba

INHOUDSOPGAVE

I. INLEIDING: SITUERING VAN DE OPDRACHT	II
DEEL I: OPMAAK VAN EEN HIERARCHIE VAN NEDERZETTINGEN IN VLAANDEREN	1
DE STEDELIJKE HIERARCHIE IN VLAANDEREN: ACTUALISATIE	2
II. DE METHODOLOGIE	2
III DE UITRUSTING	9
III.1. Medische, maatschappelijke en sociale zorg	9
III.2. Sport, recreatie en horeca.	15
III.3. Diensten met loketfunctie	21
III.4. Overheidsfuncties	27
III.5. Cultuur	33
III.6. Onderwijs	40
III.7. Verkeersfunctie	46
III.8. De detailhandelsfunctie	51
III.9 De globale uitrusting en haar structuur	58
DE STEDELIJKE HIERARCHIE IN VLAANDEREN: AANGEPASTE VERSIE	83
IV. INLEIDING	83
V. DE UITRUSTING	83
V.1. Medische, maatschappelijke en sociale zorg	83
V.2. Sport, recreatie en horeca.	87
V.3. Diensten met loketfunctie	91
V.4. Overheidsfuncties	95
V.5. Cultuur	99
V.6. Onderwijs	103
V.7. Verkeersfunctie	107
V.8. De detailhandelsfunctie	110
VI. SYNTHESE	126
VI.1 GLOBALE UITRUSTING EN HAAR STRUCTUUR	126
VI.2 DE BEPALING VAN DE KLEINE STEDEN	138
VI.3 OVERZICHT VAN DE KLEINE STEDEN	144
APPENDIX A: Samenvattende tabel voor actualisatie voor alle 308 gemeenten	146
APPENDIX B: Samenvattende tabel voor nieuwe (aangepaste) versie voor alle Vlaamse gemeenten	154
DEEL II: Naar een dynamische omgang met centraliteit	162
Centraliteit en kleinstedelijkgebiedbeleid	163
I. Reflecties over centraliteit	163
I.1. Historisch perspectief	164
I.2. Veranderingsperspectief	175
I.3. Kritisch perspectief	177
II. Naar een dynamisch kleinstedelijkgebiedbeleid	182
II.1. Beleidsperspectief	182
II.2. Aanvullend onderzoek	186
II.3. Actieperspectief	188
II.4. Cases	196

I. INLEIDING

BELEIDSMATIG KADER VAN HET ONDERZOEK

Deze opdracht werd uitgeschreven door het Vlaams Gewest, vertegenwoordigd door de Vlaamse Regering, in de persoon van de heer Philippe Muyters, bevoegd voor de ruimtelijke ordening.

De administratieve entiteit die met de opvolging van deze opdracht is belast, is het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, afdeling Ruimtelijke Planning onder verantwoordelijkheid van Hans Leinfelder, afdelingshoofd.

De opdracht kadert in een actualisering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Het eerste RSV dateert van 1997 en werd opgemaakt met een planhorizon 2007. In 2003 werd het RSV een eerste maal bijgesteld in functie van een beperkt aantal concrete knelpunten. De procedure voor een tweede gedeeltelijke herziening is thans lopende en beoogt o.m. de actualisatie van een aantal prognoses voor de periode 2007-2012 en een beperkt aantal op korte termijn noodzakelijke bijstellingen. De Vlaamse Regering heeft op 18-12-2009 beslist te erkennen dat een aantal thema's ingevolge het regeerakkoord of ingevolge maatschappelijk evoluties actueel zijn geworden waaronder de selectie van de kleinstedelijke gebieden. Ondermeer rond dit thema zal eventueel een volgende korte termijn herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen opgestart worden, tenzij uit lopende processen of bijkomend onderzoek blijkt dat deze thema's op afdoende wijze beantwoord worden. De selectie van kleinstedelijke gebieden is gebaseerd op de hiërarchie van kernen in Vlaanderen anno 1997 (zie verder). De selectie van kleinstedelijke gebieden op basis van de hiërarchie der kernen in Vlaanderen, heeft een belangrijk effect op de planologische taakstelling en ontwikkelingsmogelijkheden van gemeenten. Zowel in het verleden als op heden zijn daarom bepaalde gemeenten vragende partij hun gemeente als kleinstedelijk gebied te erkennen. Dit bleek uit de adviezen bij het openbaar onderzoek n.a.v. het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (1997), maar tevens uit adviezen bij de momenteel lopende partiële herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voor de korte termijn en uit sommige provinciale ruimtelijke structuurplannen. Dit onderzoek moet voeding geven aan deze beslissing door ondermeer een uitspraak te doen over veranderingen in de hiërarchie van kernen, een evaluatie van de in 1997 gehanteerde selectiemethode, en de planologische bruikbaarheid van deze hiërarchie. Het einddoel van de studie is een vernieuwde selectie van kleine steden.

De studie heeft meer specifiek tot doel aan te geven tot welk type kleinstedelijk gebied de geselecteerde gemeenten kunnen behoren dan wel of een dergelijk onderscheid nog zinvol is of verscherpt moet worden. De hier voorliggende studie houdt dan ook mede een evaluatie van de selectie van de kleinstedelijke gebieden in Vlaanderen in, in functie van de uitgangspunten van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de provinciale ruimtelijke structuurplannen. De belangrijkste onderzoeksvragen in deze studie zijn:

- is de methodiek uit 1997 nog geldig of dient deze gewijzigd te worden?
- In welke zin dient de methodiek eventueel bijgesteld te worden?
- Wat zijn de resultaten van de toepassing van de (bijgestelde) methodiek?

Om deze vragen te beantwoorden zullen in voorliggende studie een aantal onderzoeksstappen worden ondernomen:

1) De methodiek voor de opmaak van een hiërarchie van kernen zoals gebruikt in 1997 wordt opnieuw toegepast op de situatie van 2010 met gebruikmaking van waar mogelijk dezelfde indicatoren; de resultaten hiervan worden gerapporteerd op twee wijzen: a) een analyse van de dynamiek tussen 1997-2010 en b) een voorlopige, niet optimale selectie van kleinstedelijke gebieden. Daarbij zal nagegaan worden in welke mate de ijkwaarden van de toen gehanteerde criteria robuust zijn in de tijd (1997 vs. 2010).

2) Er zal een actualisering van de methodiek worden uitgewerkt en opnieuw toegepast. Deze actualisering zal deels gebaseerd zijn op nieuwe indicatoren die beter aansluiten bij de huidige sociaal-economische realiteit. Deze actualisering zal uiteindelijk leiden tot een uitspraak over de twee types kleinstedelijke gebieden, hun onderlinge hiërarchie, en een gemotiveerde en geoptimaliseerde selectie van kleinstedelijke gebieden die, mits inachtneming van de planologische context, kan dienen als leidraad voor het ruimtelijk beleid in het kader van het RSV.

3) Tot slot wordt in deze studie, uitgaande van de principes van structuurplanning uit het RSV, een kritische blik geworpen op de grenzen van het beleidsmatig gebruik van een statische hiërarchie van kernen. Deze kritische analyse legt enerzijds bloot welk deel van de maatschappelijke realiteit niet wordt weergegeven door middel van een hiërarchische analyse van individuele gemeenten; anderzijds wordt ook nagegaan in welke mate een dergelijke hiërarchische analyse bruikbaar kan zijn voor een dynamisch ruimtelijk beleid. Deze analyse leidt tot een reeks suggesties over hoe een meer dynamisch kleinstedelijkgebiedsbeleid zou kunnen worden vormgegeven in de toekomst.

WETENSCHAPPELIJKE SITUERING VAN DE OPDRACHT

Sedert Walter Christaller in 1933 zijn Centrale Plaatsen Theorie formuleerde, is de term stedelijke hiërarchie in de dagelijkse beleidspraktijk geslopen. Walter Christaller onderzocht de regels waaraan voor een bepaald gebied de grootte, het aantal en de ruimtelijke spreiding van nederzettingen beantwoordt. Christaller ontdekte in zijn studie dat kernen van voorzieningen een zekere hiërarchie vertonen (bepaalde kernen hebben meer, en zeldzamere voorzieningen dan andere), dat alle kernen van een bepaald niveau in een ideale situatie op gelijke afstand van elkaar voorkomen, en dat rond die kernen een verzorgingsgebied voorkomt waarbinnen de bewoners zich op deze kern richten voor toegang tot de er voorkomende voorzieningen. In een dergelijke ideale situatie kan elke bewoner met andere woorden rekenen op een minimale toegankelijkheid van elke voorziening. Christaller's ideaalmodel kon na de tweede wereldoorlog rekenen op bijzondere beleidsbelangstelling, omdat een gelijke toegankelijkheid tot voorzieningen (en zo tot levenskwaliteit) voor de meeste naoorlogse staten in Europa een belangrijke doelstelling was. In vele landen moesten studies aantonen in hoeverre het netwerk van nederzettingen er afweek van Christaller's ideale model, en waar er aanpassingen nodig waren om dat ideaalbeeld beter te benaderen.

Ook in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is de hiërarchie van kernen en het ermee verbonden verzorgingsgebied een richtinggevend thema. In het kader van de opmaak van dit structuurplan werd het Vlaamse nederzettingensysteem

geanalyseerd. Het hiërarchisch niveau van de nederzettingen werd bepaald op basis van de aanwezige voorzieningen en op basis van het verzorgingsgebied dat door deze nederzettingen werden bediend. De hiërarchie van kernen in Vlaanderen werd opgedeeld in vijf niveaus: het groot- en regionaalstedelijk niveau, het niveau van de zeer goed uitgeruste kleine stad, het niveau van de goed uitgeruste kleine stad, het niveau van de zwak uitgeruste kleine stad, en het niveau van de niet-stedelijke kernen.

Twee benaderingen werden gebruikt om het niveau van een gemeente te bepalen:

1. de eerste steunt op de **uitrusting van de gemeente**. Deze kan absoluut beschouwd worden of relatief ten opzichte van het aantal inwoners.

a. De absolute uitrusting voor de verschillende voorzieningentypes (functies) of voor het totaal der voorzieningen: hier wordt louter gemeten hoeveel voorzieningen van een bepaald type een bepaalde gemeente heeft: het niveau wordt niet enkel aangegeven door de hoeveelheid aan voorzieningen, maar ook door het type voorzieningen: Gemeenten waar zeldzamere voorzieningen (bv. kledingwinkels, hoofdkantoren van bedrijven) voorkomen, zijn van een hoger niveau dan deze waar meer alledaagse voorzieningen (een bakker, een postpunt) voorkomen. Per gemeente werd een totaalscore berekend, gebaseerd op het principe dat een gemeente meer punten krijgt naarmate ze meer en zeldzamere voorzieningen op haar grondgebied telt.

b. De absolute uitrusting relatief ten opzichte van het aantal inwoners. De rangorde van deze tweede berekening moet leiden tot een appreciatie van de mate van een eventueel gemeenteoverschrijdende dienstverlening dan wel van een afhankelijkheidsrelatie tengevolge van een slechts partiële uitrusting. We veronderstellen dat een gemeente die, in verhouding tot de eigen bevolking, relatief veel voorzieningen heeft van een bepaald type, ook voor bewoners van omliggende gemeenten een rol speelt; omgekeerd geldt dat een gemeente met relatief weinig voorzieningen van een bepaald type ten opzichte van de bevolking, waarschijnlijk voor deze voorzieningen afhankelijk is van een andere naburige gemeente.

2. de tweede steunt op de **aantrekkingskracht** of het *gebruik* van deze uitrusting. Deze maat geeft een rechtstreekse indicator voor het verzorgingsgebied van een bepaalde kern. In 1997 kon gebruik gemaakt worden van een grootse enquête uitgevoerd in die periode en die toeliet het gebruik te meten van de uitrusting door de inwoners van de eigen gemeente enerzijds, door de inwoners van buiten de gemeente anderzijds. Aangezien er geen nieuwe enquête is gebeurd, zal er in de huidige studie geen gebruik kunnen gemaakt worden van deze tweede benadering. Daarom zal de relatieve graad van uitrusting gebruikt worden als proxy voor de grootte van het verzorgingsgebied zoals uitgelegd in 1b hierboven.

Op basis van deze maten kunnen op relatief eenvoudige wijze groot- en regionaalstedelijke gemeenten worden aangeduid: bij de berekening van de uitrustingsscores is het verschil tussen deze steden en de kleinere steden erg opvallend. Wat de kleine steden betreft is de afbakening een moeilijker opdracht. De grens met de grote en regionale steden naar "boven" toe is weliswaar duidelijk herkenbaar, maar naar "onder" toe is de overgang naar het "niet-stedelijke" zeer geleidelijk : een grens tussen een zwak uitgeruste stad en een goed uitgeruste gemeente is minder duidelijk zichtbaar. Voor de gemeenten die zich rond dit vagere

grensgebied bevinden, dient een uitgebreidere studie te gebeuren om het onderscheid te kunnen maken.

Voorliggende studie richt zich met name op de zoektocht naar criteria om de grens tussen stedelijke en niet-stedelijke gemeenten duidelijk te maken. Een uitgebreide kwantitatieve analyse van zoveel mogelijk indicatoren geeft een rangschikking van kernen naargelang het uitrustingsniveau. Door de gebruikte methodologie is deze rangschikking bijzonder robuust en objectief. Het trekken van de grenslijn tussen stedelijke en niet-stedelijke gemeenten is echter iets meer arbitrair. Om dit toch zo verantwoord mogelijk te doen, zullen verschillende invalshoeken (o.a. de evolutie van het voorzieningenniveau van de gemeenten sinds 1997; het verzorgingsgebied in 1997) worden gebruikt. Over de gebruikte methodologie wordt in de volgende paragraaf verder uitgeweid.

Tot slot willen we benadrukken dat onze rangschikking en classificatie 'maar' een rangschikking en classificatie zijn. Deze rangschikking geeft de bestaande toestand weer, maar zegt weinig of niets over de dynamiek die ons tot deze toestand heeft gebracht, of over de richting en vorm die het beleid ten aanzien van de toestand van ons nederzettingensysteem zou moeten krijgen. Dit hangt immers af van de politieke keuzes die worden gemaakt. Een beleid dat blindelings vertrekt vanuit onze rangschikking, kan geen goed beleid zijn. Zoals hoger al vermeld, de realiteit beantwoordt zelden tot nooit aan het ideaalbeeld van Christaller. Dit geldt ook voor de door onze rangschikking weergegeven Vlaamse realiteit. Het zou dus weinig verstandig zijn om deze rangschikking als enige maatstaf te gebruiken; politieke keuze zijn nodig om te beslissen of en hoe men vanuit de realiteit verder wil opschuiven naar het theoretische ideaalbeeld. Daarom wordt in een laatste deel van dit onderzoek ingegaan op de manier waarop het beleid met de door ons vastgestelde rangorde en hiërarchie zou kunnen omgaan. Daarvoor wordt uitgegaan van de politieke keuzes zoals die in het RSV werden vastgelegd, maar worden ook suggesties gedaan van mogelijke andere invalshoeken. Deze aanpak biedt beleidsmakers een spectrum van mogelijke opties en hun gevolgen met betrekking tot het beleid ten aanzien van de hiërarchie van nederzettingen in Vlaanderen. Het is aan de beleidsmakers om uit dit spectrum een weloverwogen keuze te maken.

LEESWIJZER

Dit rapport bestaat uit twee grote delen: het eerste deel beschrijft de opmaak van een hiërarchie van nederzettingen op basis van een veelheid aan statistische gegevens. Het heeft als eindresultaat een wetenschappelijke en robuuste rangschikking van gemeenten naar hun mate van centraliteit of stedelijkheid, zoals gemeten aan de hand van het voorzieningenniveau. Op basis van deze rangschikking worden gemeenten onderverdeeld in groot- en regionaalstedelijke gemeenten, zeer goed uitgeruste, goed uitgeruste en matig uitgeruste kleinstedelijke gemeenten, en niet-stedelijke gemeenten, in afnemende volgorde op de rangschikking.

Het eerste deel behandelt achtereenvolgens de gehanteerde methodologie, een gedetailleerde bespreking van alle analyses, en een bespreking van de uiteindelijke selectie van kleinstedelijke gemeenten.

Een tweede deel betreft een planologische discussie over hoe deze rangschikking kan worden gehanteerd in het kader van een ruimtelijke ordeningsbeleid. De basis voor deze discussie zijn de uitgangspunten van het Ruimtelijk Structuurplan

Vlaanderen en de principes van de strategische structuurplanning. Vanuit deze optiek wordt niet alleen gepleit om in de selectie van kleinstedelijke gebieden ook rekening te houden met een analyse van de netwerkrelaties tussen de verschillende gemeenten, maar ook vooral voor een meer dynamische omgang met de stedelijke hiërarchie binnen het ruimtelijk beleid in Vlaanderen, een omgang die ook aandacht heeft voor ruimtelijke kwaliteit en voor de potenties en ambities van gemeenten.

Dit deel behandelt eerst een planologische discussie van het concept centraliteit (vanuit een historisch, veranderings- en een kritisch perspectief), waarna een beeld wordt geschetst van hoe een meer dynamische omgang met centraliteit binnen het ruimtelijk beleid in Vlaanderen vorm zou kunnen krijgen. Ook dit wordt belicht vanuit verschillende perspectieven: het beleidsperspectief schetst de omgang met centraliteit in het RSV; een volgende paragraaf benadrukt de nood aan bijkomend onderzoek om tot een dynamische aanpak te evolueren; het actieperspectief schetst hoe de Vlaamse en lokale overheden praktisch met elkaar zouden kunnen samenwerken om een dynamisch beleid met betrekking tot stedelijkheid vorm te geven. Tot slot wordt aan de hand van enkele cases duidelijk gemaakt hoe het actieperspectief zou kunnen worden geïmplementeerd in de praktijk.

DEEL I: OPMAAK VAN EEN HIERARCHIE VAN NEDERZETTINGEN IN VLAANDEREN

DE STEDELIJKE HIERARCHIE IN VLAANDEREN: ACTUALISATIE

II. DE METHODOLOGIE

Methodologische inleiding

De verschillende activiteiten en functies die hierna worden opgenomen kunnen op verschillende manieren in de analyse betrokken worden en de werkwijze zal de resultaten min of meer beïnvloeden. Er moet dus doelgericht gewerkt worden. In grote lijnen kan een onderscheid gemaakt worden tussen een "kwalitatieve" en een "kwantitatieve" benadering.

De **kwalitatieve benadering** vertrekt van Christaller's vaststelling dat de hiërarchie van steden samenhangt met de hiërarchie van voorzieningen: hoe zeldzamer de voorzieningen die men in een bepaalde stad aantreft, hoe hoger de stad wordt gerangschikt. In een kwalitatieve benadering sluit een verzorgingselement van hogere orde een van lagere orde uit. Is er in een gemeente bv. een ziekenhuis van meer dan 500 bedden, dan vervalt het in aanmerking nemen van kleinere ziekenhuizen. Dit betekent dus dat voor het verzorgingselement ziekenhuizen geen rekening wordt gehouden in de berekeningen met de totaliteit van de ziekenhuizen maar dat de plaatsen een rangorde krijgen voor die functie op basis van de grootte van het grootste ziekenhuis. Dit noemen we "kwalitatief". Zelfs al zijn er twee ziekenhuizen van dat type wordt er slechts met één rekening gehouden. Zo wordt er ook bij het in aanmerking nemen van de zwembaden, rekening gehouden met de categorie ervan en is het criterium de aanwezigheid van een zwembad van een bepaalde categorie en niet de som van de zwembaden. Deze werkwijze is te verdedigen voor een hiërarchiebepaling in die zin dat meerdere zwembaden (of veel klinieken) eerder aanwezig zullen zijn in functie van een groter bevolkingsaantal, in plaats van in functie van een hogere plaats op de hiërarchie der nederzettingen. Dezelfde redenering kan aangehouden worden bij het in aanmerking nemen van de hiërarchisch hoogste indicator voor Rijkswacht, brandweer, bibliotheek, R.V.A.,... Voor die functies is ook één aanwezigheid van deze indicatoren voldoende, net zoals voor de vrederechten, post,... : in een gemeente met groot bevolkingsaantal is men aangewezen op het dichtstbijzijnde dienstverleningspunt en de dienstverlening is niet hoger omdat er in een gemeente twee belastingskantoren zijn, twee vrederechten,... (de bevolking heeft voor bepaalde van die functies trouwens geen keuze...). Hoe zeldzamer een bepaalde voorziening, hoe hoger de score van de gemeente voor deze voorziening. Veelal is tengevolge hiervan de quotering niet evenredig met het kwantitatieve gegeven. Er zijn bv. slechts 14 gemeenten met een ziekenhuis met meer dan 500 bedden maar er zijn 84 gemeenten met een ziekenhuis met minder dan 250 bedden. Een gemeente met een ziekenhuis met meer dan 500 bedden krijgt hierdoor een quotering voor dat criterium die zesmaal hoger is dan een gemeente met een ziekenhuis met minder dan 250 bedden.

Kwantitatieve benadering. In een kwantitatieve benadering zou met het geheel van de klinieken en zwembaden gewerkt worden, om bij twee voorbeelden te blijven. Hierboven is er op gewezen dat dit niet meteen aangewezen was omwille van een duidelijke relatie met het bevolkingsaantal. Anders is het gesteld met andere functie-

indicatoren zoals bv. de handelssector. Nemen we bv. de kledingsector: 90% van de gemeenten hebben minstens een kledingwinkel zodat differentiatie volgens al of niet aanwezig zijn, niet meteen relevant is. Het is immers voldoende bekend dat precies de grote keuzemogelijkheid aan kledingwinkels de aantrekkingskracht van een plaats bepaalt voor dat aspect. Dit betekent dat het beschouwen van het aantal winkels een beter criterium is. Het gaat hier dus duidelijk om een kwantitatieve benadering. Dezelfde redenering kan ook gevolgd worden voor schouwburgen, bioscopen, musea, interim-kantoren, waarbij men er kan van uitgaan dat hoe meer er zijn, hoe groter de keuze voor de lokale bevolking of voor de bezoekers.

Gemengde kwalitatieve / kwantitatieve benadering. Uit de hoger gegeven voorbeelden blijkt duidelijk dat het volledig volgen van een kwalitatieve benadering niet relevant is. Een volledige kwantitatieve benadering is wel mogelijk en kan gebruikt worden indien men de nadruk wil leggen op de omvang van de totale uitrusting van een gemeente. Omdat een kwalitatieve aanpak meer geschikt is voor bepaalde voorzieningen (zij die zelf hiërarchisch geordend zijn), en een kwantitatieve voor andere (zij die waar het aantal een indicator kan zijn van de aantrekkingskracht en de hiërarchische positie van een gemeente), werd in 1975 gekozen voor een gemengde "kwalitatieve" en "kwantitatieve" aanpak. Dit zal nu ook gebeuren. Maar een eenduidige werkwijze kan moeilijk uitgestippeld worden: er moet tot een aantal keuzen worden overgegaan; sommige ervan zijn voor interpretatie vatbaar. Hierna volgen een aantal voorbeelden ter verduidelijking.

Bij de gemengde kwalitatieve en kwantitatieve berekening kunnen voor een beperkt aantal indicatoren twijfels bestaan over de te volgen keuze; bv. voor de medische praktijken: volstaat het van een grootterangorde in aanmerking te nemen (waarbij zoals voor klinieken de aanwezigheid van een bepaalde grootte, de kleinere uitschakelt), of dient het totaal aantal praktijken in rekening gebracht? Wat voor hotels en restaurants? Ofschoon voor dit beperkt aantal indicatoren de keuze over de rekenwijze enigszins arbitrair tot stand komt, zal dit het eindresultaat niet gevoelig zal beïnvloeden.

Bij het werken met de kwantitatieve methode werd er voor gekozen om de verschillen in scores minder uitgesproken te maken om het gewicht van de indicator in de totale berekening niet te laten overwegen. Daarom wordt in een aantal gevallen met klassen gewerkt waarbij de spanning tussen de klassen kleiner is dan de spanning tussen de gemiddelde aantallen van de klassen. Deze oplossing wordt bv. voor het onderwijs gekozen. Er worden klassen opgesteld met het aantal scholen secundair onderwijs per gemeente. Men kan immers aanvaarden dat aan de indicator secundair onderwijs bij aanwezigheid van meerdere scholen een hogere waarde kan toegekend worden dan wanneer er slechts enkele scholen zijn. Gelet op het bestaan van verschillende netten, van verschillende opties, van algemeen, van technisch, van beroepsonderwijs,...kunnen heel wat scholen naast mekaar bestaan om tot een volledige aanbodwaaier te komen. Vanaf een bepaald aantal komen een aantal instellingen voor van eenzelfde type met een gelijkaardig aanbod en kan er dus een maximale drempel ingeschakeld worden. Zulke werkwijze wordt ook voor hotels, restaurants,...gevolgd. In de gedetailleerde beschrijving voor elke functie wordt de werkwijze uitdrukkelijk beschreven.

Het algemeen principe van quoterings steunt op de zeldzaamheid van een bepaalde voorziening. Hoe zeldzamer een voorziening, hoe hoger de toegekende quoterings, en omgekeerd. Dit is zuiver bij een kwalitatieve werkwijze. Bij een volledig

kwantitatieve benadering is het in principe ook zuiver; het verschijnsel (handelszaak van bepaald type, universiteit, bankzettel,...) wordt door een wel bepaald puntenaantal gekenmerkt. Bij het werken met klassen wordt de quotering voor elke klasse ook berekend op basis van de frequentie: ofwel op basis van het aantal gemeenten die tot deze klasse behoren, ofwel op basis van het aantal instellingen behorend tot die klasse (er kunnen verschillende instellingen voorkomen binnen 1 gemeente). Het is belangrijk te benadrukken dat de bekomen quotering bij een klassenindeling een relatieve schaal is en geen strikte weergave is van het aantal inrichtingen, werknemers, hospitaalbedden,... bij een onderlinge vergelijking van de quotering toegekend aan de verschillende klassen. De evenredigheid tussen quotering en aantal waarnemingen van de klassenindeling is groot, maar men mag niet uit het oog verliezen dat de bekomen quotering die afhangt van de frequentie gebonden is aan de klassenindeling waarover men beschikt. Er is uiteraard een relatieve progressie maar methodologische discussies kunnen hier gevoerd worden of ten opzichte van een progressieve schaal van steeds meer voorkomen van een bepaalde indicator, hieraan een strikt evenredige quotering moet gegeven worden, dan wel een degressieve of ook nog een progressieve: is een kliniek met 500 bedden tweemaal meer waard dan een kliniek met 250 bedden? Misschien vindt men er in deze laatste ook alle diensten of omgekeerd is de specialisatie in de grotere kliniek waarvan het aantal bedden het maatgetal is, zoveel groter dat zulke grote instelling meer dan tweemaal een kleinere waard is,... Een ander voorbeeld: is het noodzakelijk om een gemeente met 50 restaurants tienmaal meer te quoteren dan een gemeente met 5 restaurants; wellicht is een degressieve benadering hier beter... Het is dus duidelijk dat het over een relatieve quotering gaat die de uitdrukking is van de frequentie van voorkomen die hier gebruikt wordt, hetzelfde principe dat wordt gebruikt bij de kwalitatieve benadering.

Functies en indicatoren. Omwille van de vergelijkbaarheid met 1997 worden zoveel mogelijk (uitzonderingen worden binnen de afzonderlijke functies besproken) dezelfde functies en dezelfde indicatoren gebruikt.

Hierna, zullen in functie van het doel en rekening houdend met de maatschappelijke evolutie, de gebruikte indicatoren geëvalueerd worden waarbij sommige geschrapt kunnen worden en andere toegevoegd.

Gewicht van functies en indicatoren. Het principe is om een aantal functies uit te kiezen die representatief zijn om de stedelijkheid te meten. Om elke functie te meten zijn een aantal indicatoren nodig. Elke 'functionele indicator' kan opgesplitst worden in een aantal verschillende 'statistische indicatoren' afkomstig uit verschillende bronnen. Een voorbeeld: het belang van het secundair onderwijs kan je meten aan de hand van het aantal scholen (Departement Onderwijs), maar ook via de tewerkstelling (RSZ) of het aantal leerlingen (Departement onderwijs). Om elke functionele indicator zo goed mogelijk te meten wordt daarom, indien mogelijk, gebruik gemaakt van meer dan één statistische indicator. Zodoende worden eventueel andere aspecten meegenomen in de statistische analyse en worden onvolkomenheden die in elke dataset zitten ook verzwakt door een zekere compensatie.

In beginsel is elke functie gelijkwaardig en binnen elke functie elke indicator gelijk. Er zijn geen objectieve meetinstrumenten om het gewicht van de functies te bepalen en zo ook van de indicatoren. Men kan echter door redenering bepaalde functies toch

minder belangrijk vinden. Aanpassingen aan een indicator of het gewicht ervan, worden telkens consequent zowel in de kwalitatieve als in de kwantitatieve meting doorgevoerd.

Actualisatie – aangepaste versie

Dit rapport bestaat uit twee grote onderzoeksdelen, namelijk een actualisatie en een aangepaste versie. Beiden hebben een ander uitgangspunt en bijgevolg ook een gedeeltelijk andere methodiek.

Het eerste deel beslaat de actualisatie. Op basis van eerder gevoerd onderzoek door E. Van Hecke in 1997 werd een hiërarchie opgesteld van steden. Om een nieuwe hiërarchie te kunnen opstellen, is het van belang om niet alleen te kijken naar de huidige situatie, maar ook naar de dynamiek van steden. Dit laatste is dan ook het doel van de actualisatie: de dynamiek van de uitrusting van steden in kaart brengen zodat eventuele evoluties op te merken zijn. Om dit tot stand te kunnen brengen, is het van belang dat de methodiek zoals die in 1997 is gehanteerd, opnieuw wordt toegepast op dezelfde wijze. Met andere woorden: gewichten en variabelen van en binnen functies zijn volledig behouden waar mogelijk. Slechts in uitzonderlijke gevallen wordt hiervan afgeweken, doordat de variabele op zich niet langer bestaat (bv “autoclubs”) of doordat de bron niet langer beschikbaar is. De methodiek op zich blijft echter volledig ongewijzigd, wat toelaat om de resultaten van nu te vergelijken met de resultaten van het toen gevoerde onderzoek. De actualisatie geeft samengevat de dynamiek van de steden doorheen de afgelopen jaren weer.

Het tweede deel is een aangepaste versie van dit onderzoek. Het onderzoek dat in 1997 gevoerd is, was gebaseerd op de toenmalige situatie en realiteit. Dertien jaar later zijn heel wat structuren in de maatschappij veranderd, waardoor sommige variabelen niet langer relevant zijn, daar waar andere variabelen meer kunnen zeggen over de centraliteit van steden op dit moment. Sommige variabelen zijn dan weer toegenomen in belang, anderen hebben een geringere functie in de hedendaagse samenleving. Daarom zijn er wijzigingen doorgevoerd in de methodologie, die samengevat neerkomen op drie soorten veranderingen:

- Variabelen die niet langer relevant zijn of niet langer bestaan, worden verwijderd, nieuwe variabelen worden toegevoegd waar zinvol.
- Variabelen hebben een groter dan wel kleiner gewicht toebedeeld gekregen naargelang hun belang is toe- of afgenomen.
- Bij de RSZ-gegevens zijn er twee veranderingen. In 2008 heeft men een nieuw systeem van codes ingevoerd, waardoor het nu mogelijk is verfijningen door te voeren. Op die manier kan nu ook gebruik gemaakt worden met recente gegevens, daar waar die voor de actualisatie beperkt zijn tot de gegevens van 2007 (om continuïteit te garanderen tussen de NACE-codes in 1997 en nu).

De specifieke veranderingen kan u nalezen in de aangepaste versie aan het begin van iedere functie, waar de veranderingen worden beargumenteerd en bovendien ook worden opgelijst in kaders per functie.

Bepaling van de hiërarchie en van de klassegrenzen

De uiteindelijke hiërarchie wordt niet bepaald op basis van één bepaalde score, maar wordt door meerdere factoren bepaald. In deze paragraaf wordt het beslissingsproces zo gedetailleerd mogelijk uitgelegd.

Allereerst wordt gekeken naar de **kwalitatieve uitrustingscore**, gebaseerd op de 7 laagst scorende functies. De 8ste functie, waarop de gemeente in kwestie het hoogst scoort, wordt uit de berekening weggelaten. Hiermee willen we vermijden dat monofunctionele gemeenten hoog op de ranglijst zouden eindigen: we gaan ervan uit een zwaluw geen lente maakt: centraliteit houdt een zekere evenwichtige mix van voorzieningen in, en kan niet worden bepaald door de toevallige aanwezigheid van één groot kantoorgebouw of sportcomplex.

Dit wil zeggen dat voor de totaalscore de som wordt genomen van de 7 laagste functies. Deze kwalitatieve score dient als basis. Het “cut-off point” (de ondergrens om nog als kleine stad te worden beschouwd) wordt op twee manieren bepaald: langs de ene kant wordt rekening gehouden met de relatieve score ten opzichte van de drie best uitgeruste kleine steden, langs de andere kant wordt gekeken naar het verschil in uitrusting met de vorige en volgende gemeenten. Dit laatste doen we door de score van de gemeenten uit te zetten op een histogram, waarbij de gemeenten gerangschikt worden volgens hun score: waar het verschil in score tussen twee gemeenten opmerkelijk groter is dan de verschillen tussen de voorliggende of achterliggende gemeenten (men ziet een ‘knik in het histogram, zie figuur 24), geeft aan dat de voorliggende en achterliggende gemeenten tot verschillende categorieën behoren en men op deze plek een grens kan trekken tussen twee niveaus.

Deze kwalitatieve score op basis van 7 functies is echter maar een vertrekpunt. Het is te eenzijdig om enkel op basis van deze score een hiërarchie op te stellen, en vooral om op het niveau van de kleine steden nog onderscheid te maken. De ‘knikken’ zijn op dat niveau immers relatief klein, omdat de verschillen in totaalscore naar de onderkant van de rangorde toe minder groot worden. Daarom wordt in tweede instantie ook gekeken naar de **kwantitatieve index per inwoner**, wederom gebaseerd op 7 functies (analoog aan de kwalitatieve score 7 functies). Deze geeft, zoals reeds eerder uitgelegd, een beeld van het ‘ommand’ of ‘verzorgingsgebied’ van een gemeente. Een score die gelijk aan of groter is dan 1, geeft weer dat een gemeente op zijn minst zelfvoorzienend is dan wel voorzieningen heeft voor het ommeland; een score kleiner dan 1 betekent dat een gemeente minstens voor bepaalde functies afhankelijk is van gemeenten van een hoger hiërarchisch niveau.

Bovendien wordt ook gekeken naar de **dynamiek** van de uitrusting van een gemeente. Hierbij wordt dus de actualisatie-oefening mee in rekening genomen, waarbij gemeenten met een positieve evolutie een streepje voor hebben op gemeenten die gestagneerd of gedaald zijn wat betreft de uitrustingscore. Zo kan bij wijze van voorbeeld een positieve dynamiek ten opzichte van 1997 een slechte kwantitatieve index per inwoner compenseren, of omgekeerd.

Daarnaast wordt ook rekening gehouden met de **specificiteiten van een gemeente**. Gaat het om een kustgemeente? Bestaat de gemeente uit meerdere kernen? Ligt de gemeente in de agglomeratie van een grote of regionale stad? Deze factoren spelen in grote mate mee, daar zij een ‘kunstmatig’ hogere score kunnen hebben die een lagere ‘reële’ centraliteit maskeren. Ook de in 1997 voltooide survey over de

invloedssferen wordt als controle meegenomen om de kwantitatieve index per inwoner aan af te toetsen.

Ten slotte gaan we ervan uit dat de hiërarchie een zekere **stabiliteit** kent: het al dan niet stad zijn hangt immers af van een heleboel factoren, en het is dus weinig waarschijnlijk dat het geheel van deze factoren plots sterk zou wijzigen. Daarom zullen we niet licht omspringen met ‘promoties’ of ‘degradaties’. Zo moet een gemeente een duidelijk positieve evolutie kennen én een hoge kwalitatieve en kwantitatieve score kennen vooraleer het als nieuw zal worden opgenomen in de hiërarchie van kleine steden. Omgekeerd ook zal een gemeente een duidelijke negatieve dynamiek moeten hebben, in combinatie met een lagere kwalitatieve en kwantitatieve score vooraleer het niet langer als kleine stad zal worden bestempeld. De uiteindelijke hiërarchie komt dan ook niet alleen tot stand op basis van een enkele score, maar is het resultaat van de combinatie van vijf voornoemde factoren, die elk hun rol spelen bij het opstellen van de uiteindelijke resultaten.

Robuustheid van de methode

Uit het voorgaande kunnen we concluderen dat we in onze aanpak al het mogelijke hebben gedaan om een zo robuust mogelijke methode te hanteren, die weinig gevoelig is voor kleine veranderingen in een gemeente of voor een slechte of goede score op 1 specifieke variabele. Een gemeente die een nieuw cultureel centrum heeft gebouwd zal niet meteen tot kleine stad worden gepromoveerd; een stad die een zwembad heeft moeten sluiten zal daarom nog niet plots niet-stedelijk worden geklasseerd. Ook de relatieve rangschikking van gemeenten is relatief ongevoelig voor een verandering in een of enkele variabelen of in de gewichten ervan.

Twee belangrijke elementen in onze methode zorgen voor deze robuustheid:

1. Er worden zoveel mogelijk verschillende types voorzieningen of ‘functies’ in rekening gebracht bij de berekening. Er worden niet minder dan 8 functies gedefinieerd; een plaats in de hiërarchie wordt bepaald op basis van al deze functies, centraliteit krijgt met andere woorden een bijzonder ‘brede’ invulling, waardoor de meting stevig op veel ‘schouders’ rust.
2. Elke functie wordt bovendien gemeten door middel van zoveel mogelijk verschillende variabelen. Ook hier weer zorgt dit ervoor dat eventuele fouten of toevallige variaties uitgemiddeld worden en geen impact hebben op de uiteindelijke rangschikking.
3. Tenslotte wordt de definitieve selectie van gemeenten gebaseerd op een triangulatie van verschillende methoden, zoals in de vorige paragraaf wordt uitgelegd. De beslissing over de grenzen tussen verschillende klassen wordt gebaseerd op een combinatie en vergelijking van de resultaten uit de kwantitatieve en kwalitatieve berekening met de analyse van de dynamiek ten opzichte van 1997, met de survey in verband met de invloedssferen uit 1997, en met onze kennis van de regionale en lokale situatie van elke gemeente.

Resultaten

De resultaten worden op drie verschillende wijzen voorgesteld.

Ten eerste zijn er de tabellen met het cijfermateriaal. Er wordt per functie een overzicht gegeven van de top 90-gemeenten van deze functie (bij de actualisatie

wordt de top 90 van 1997 en nu allebei weergegeven) en op het einde van ieder deel komt een samenvattende tabel waarbij het mogelijk is een overzicht te krijgen van alle cijfers waarmee rekening wordt gehouden.

Daarnaast worden grafieken weergegeven die een beeld vormen over het belang van de verschillende functies binnen de totale score van een gemeente.

Tenslotte worden de cijfers ook cartografisch weergegeven, zodat de lezer een ruimtelijk beeld krijgt van de uitrustingscores van de verschillende gemeenten. Deze kaarten zijn opgesteld aan de hand van gekleurde bollen. Om de leesbaarheid van de kaarten te vergroten is er voor geopteerd om te werken met een “dubbele visualisatie”: de grootte van de bol geeft de absolute grootte van de variabele aan, maar ook het kleur is afhankelijk van deze variabelen. Met andere woorden: zowel de grootte als het kleur geven dezelfde informatie weer, alleen maakt dit het voor de lezer een stuk gemakkelijker om de informatie af te lezen. Let wel: voor de kleuren wordt gewerkt met kleurenklassen, terwijl de grootte van de bollen recht evenredig is met de grootte¹. Opgelet: er is een verschil tussen de kaarten uit de actualisatie en die uit de aangepaste versie. In het eerste geval gaat het om evolutiekaarten die een dynamiek weergeven. Daarvoor is de huidige score van een gemeente gedeeld door de uitrustingscore uit 1997. Bijgevolg geeft het cijfer 1 een stagnatie van de uitrustingscore aan, terwijl scores boven en onder 1 respectievelijk een vooruitgang dan wel achteruitgang weergeven. Bij de aangepaste versie gaat het om statische kaarten, waarbij het gemiddelde voor Vlaanderen telkens is gelijkgesteld aan 1. Een score boven 1 wijst dan ook niet op een positieve evolutie, maar wel op een bovengemiddelde score van de uitrusting. Indien een gemeente geen bol heeft, wil dit zeggen dat de score voor deze functie gelijk is aan nul.

¹ Indien een gemeente geen bol heeft, wil dit zeggen dat de gemeente een score heeft gelijk aan nul voor deze functie. Bij de evolutiekaarten wijst het ontbreken van de bol op een nul in de uitrustingscore van ofwel 2010, ofwel 1997.

III DE UITRUSTING

III.1. Medische, maatschappelijke en sociale zorg

III.1.1. Indicatoren

Ziekenhuizen

Onder ziekenhuis wordt een instelling verstaan die minstens één erkende dienst heeft, waarop de wet op de ziekenhuizen van toepassing is en waar patiënten voor verpleging worden opgenomen. Volgende categorieën komen als ziekenhuis niet in aanmerking: de militaire ziekenhuizen en militaire medische centra; de verzorgingsdiensten in het gevangeniswezen; de preventoria; de bejaardentehuizen; de rust- en verzorgingstehuizen; het beschut wonen. Zowel de ziekenhuizen uit de openbare als de private sector worden opgenomen.

De "hiërarchie" binnen de ziekenhuizen gebeurt op basis van het beddenaanbod.

Bron: Databank Vlaamse Gemeenschap, 2010.

Als tweede bron worden de cijfers van de R.S.Z. gebruikt waarbij de inrichtingen naar tewerkstellingsklasse worden gehanteerd om onderscheid erin te brengen. De hiërarchie grijpt plaats op basis van de tewerkstelling. Uit de cijfers blijkt dat er een hoge correlatie is tussen beddenaanbod en tewerkstelling.

Beide bronnen worden op een kwalitatieve manier gehanteerd. De grootste instelling bepaalt op zich de quotering voor deze indicator.

Bron: R.S.Z.

Poliklinieken , medische centra.

Medische centra die een pool vormen van artsen is een verschijnsel dat de laatste 30 jaar toenam. In het begin ging het vooral om groeperingen van artsenspecialisten. De laatste jaren zijn de huisartsengroepspraktijken sterk toegenomen. De Nace-code tot 2007 laat het onderscheid niet toe. Aangezien het onderscheid niet kan plaatsgrijpen op basis van het aantal geneesheren en de technische uitrusting, wordt de tewerkstelling genomen. Hierin is administratief, paramedisch en medisch personeel begrepen.

Bron: R.S.Z.

Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting

Deze rubriek omvat instituten voor gehandicapte minderjarigen, weeshuizen, instituten voor probleemkinderen, instituten voor gehandicapte volwassenen, rust- en verzorgingstehuizen, e.a.n.e.g.

Het onderscheid naar grootte grijpt plaats op basis van de tewerkstelling.

Bron: R.S.Z.

Beschutte werkplaatsen

Bron:

III.1.2. Gevolgde werkwijze

Voor de ziekenhuizen wordt de kwalitatieve methode gevolgd en dit voor beide bronnen voor deze indicator. Hetzelfde geldt voor de medische centra waarbij de rang bepaald wordt door de aanwezigheid van het grootste centrum (en niet door het aantal medische centra/poliklinieken). Voor de beschutte werkplaatsen is er geen onderscheid naar grootte. De quotering grijpt plaats op basis van al of niet aanwezig zijn in de gemeente.

Alleen voor de maatschappelijke dienstverlening met huisvesting wordt de kwantitatieve aanpak gevolgd en dit omdat de R.S.Z.-rubriek verschillende soorten inrichtingen of instituten omvat. Binnen dezelfde gemeente kunnen dus verschillende soorten instellingen voorkomen hetgeen de gevolgde werkwijze uitlegt. Het kan evenwel zijn dat binnen eenzelfde gemeente in die cijfers meerdere instellingen van eenzelfde type voorkomen maar dit kan niet vermeden worden. Evenwel houdt het puntensysteem in dat er een differentiatie wordt ingebouwd naar drie grootteklassen van instellingen, en dit op basis van de tewerkstelling, wel beseffend dat de omkaderingsnorm ten opzichte van het aantal opgevangen patiënten niet dezelfde is, maar een andere benadering is op basis van de R.S.Z.-statistieken niet mogelijk.

Medische en sociale functie (gevolgde benadering) (1000 punten)

Ziekenhuizen: bedden: op basis van klassen, met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	222 punten
Ziekenhuizen: op basis van tewerkstellingsklassen, met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	222 punten
Medische centra: op basis van tewerkstellingsklassen, met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	222 punten
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting: op basis van tewerkstellingsklassen, met degressief aantal punten (aantallen in elke tewerkstellingsklasse)	222 punten
Beschutte werkplaatsen (alleen gemeenten met)	112 punten

Medische en sociale functie (kwantitatieve benadering) (1000 punten)

Ziekenhuizen: bedden: op basis van klassen	222 punten
Ziekenhuizen: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	222 punten
Medische centra: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	111 punten
Medische centra: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	111 punten
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	111 punten
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting: op basis van tewerkstelling (tew. in elke gemeente)	111 punten
Beschutte werkplaatsen	112 punten

III.1.3. Resultaten

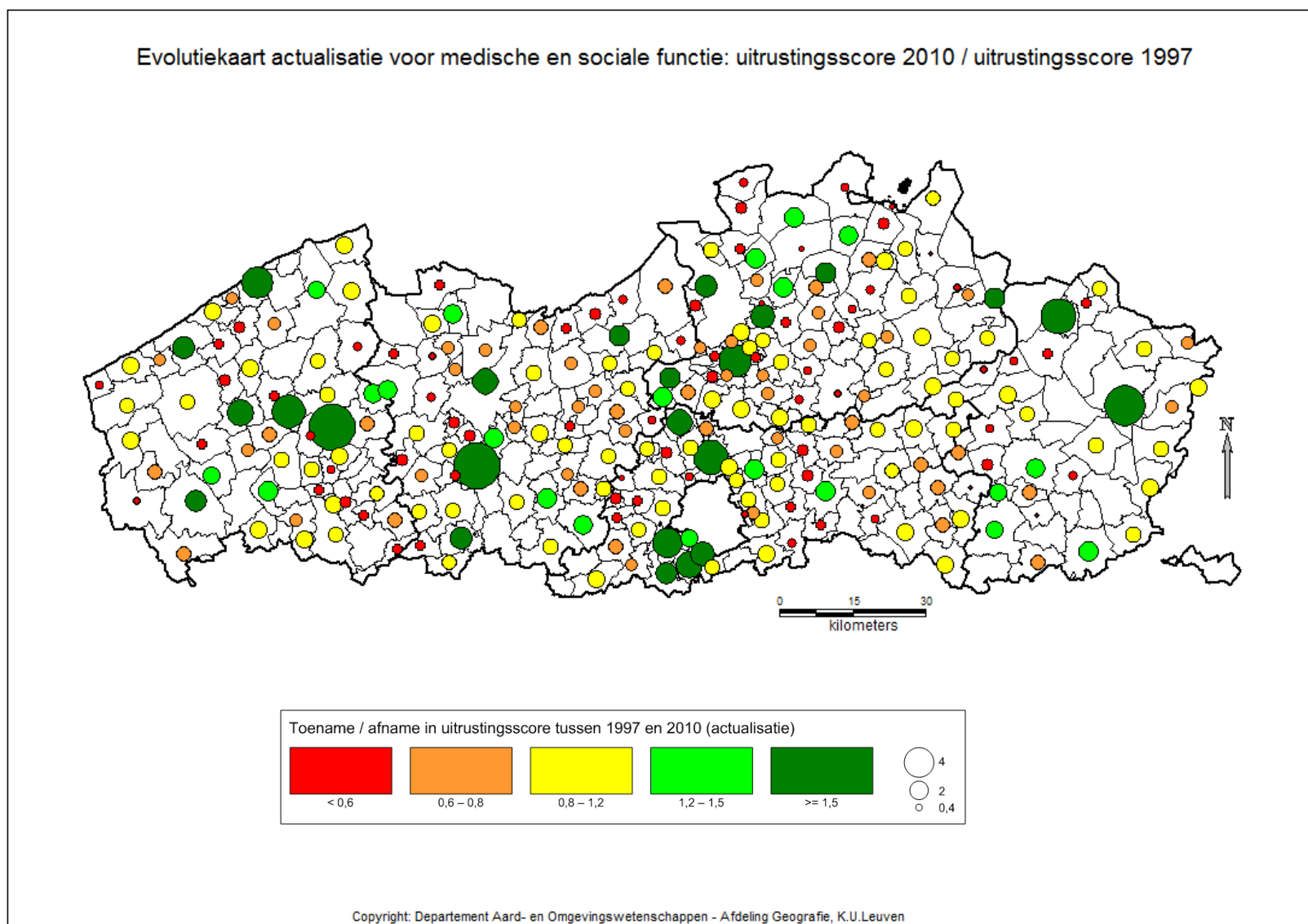
- Tabel 1: Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de medische en sociale functie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 1: Evolutie van de uitrustingscore voor de medische en sociale functie: uitrustingscore 2010 / uitrustingscore 1997.

Tabel 1. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de medische functie. (Antwerpen=1000)

2010			1997		
Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	GENT	1154,7	1	ANTWERPEN	1000.0
2	ANTWERPEN	1000,0	2	GENT	931.8
3	LEUVEN	567,6	3	BRUGGE	832.7
4	BRUGGE	546,0	4	LEUVEN	723.9
5	HASSELT	479,1	5	HASSELT	695.1
6	ROESELARE	347,5	6	ROESELARE	644.4
7	AALST	310,8	7	AALST	637.4
8	KORTRIJK	297,1	8	KORTRIJK	601.7
9	SINT-NIKLAAS	290,8	9	EDEGEM	521.1
10	OOSTENDE	252,0	10	TURNHOUT	501.5
11	TURNHOUT	239,3	11	OOSTENDE	451.5
12	GENK	233,0	12	GENK	426.3
13	SINT-TRUIDEN	194,9	13	DUFFEL	369.3
14	LIER	192,9	14	LIER	363.4
15	IEPER	190,1	15	SINT-NIKLAAS	333.3
16	BONHEIDEN	189,1	16	DENDERMONDE	319.6
17	EDEGEM	185,4	17	BONHEIDEN	318.6
18	BRASSCHAAT	169,6	18	LOKEREN	312.7
19	GEEL	155,1	19	SINT-TRUIDEN	294.4
20	HALLE	152,9	20	RONSE	289.6
21	MECHELEN	152,8	21	ZOTTEGEM	262.4
22	TONGEREN	147,8	22	GEEL	256.5
23	VILVOORDE	143,0	23	VILVOORDE	254.4
24	EEKLO	139,0	24	TORHOUT	238.0
25	MENEN	130,5	25	MECHELEN	236.4
26	DENDERMONDE	128,7	26	TIELT	226.7
27	RONSE	127,1	27	EEKLO	223.7
28	DUFFEL	125,9	28	BRASSCHAAT	222.4
29	TIENEN	124,5	29	LUBBEEK	217.6
30	ZOTTEGEM	123,4	30	WAREGEM	217.0
31	LOKEREN	121,9	31	OUDENAARDE	212.5
32	KNOKKE-HEIST	118,5	32	TIENEN	212.2
33	OVERPELT	114,4	33	GERAARDSBERGEN	207.9
34	MOL	110,1	34	DEINZE	206.3
35	MORTSEL	109,9	35	IEPER	205.2
36	GERAARDSBERGEN	109,7	36	DIEPENBEEK	205.2
37	DEINZE	105,9	37	ZOERSEL	203.9
38	HERENTALS	100,5	38	HERENTALS	202.0
39	OUDENAARDE	100,2	39	HEIST-OP-DEN-BERG	201.2
40	DIEST	97,3	40	MENEN	200.9
41	VEURNE	97,0	41	VEURNE	194.7
42	TIELT	96,8	42	BEERNEM	193.1
43	WAREGEM	96,2	43	TONGEREN	189.6
44	WETTEREN	88,9	44	HEUSDEN-ZOLDER	184.3
45	HEUSDEN-ZOLDER	88,6	45	KNOKKE-HEIST	183.7

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	MAASEIK	88,2	46	MORTSEL	183.5
47	ASSE	85,7	47	DIEST	182.4
48	LUBBEEK	84,8	48	HALLE	171.9
49	LANAKEN	82,5	49	BEVEREN	170.8
50	ZOERSEL	81,3	50	ASSE	165.7
51	GRIMBERGEN	80,3	51	NEERPELT	165.7
52	BEVEREN	73,0	52	ZELE	165.5
53	MERELBEKE	68,9	53	RUMST	164.4
54	HAMME	65,7	54	BRECHT	159.8
55	BORNEM	65,1	55	POPERINGE	155.5
56	MALLE	64,6	56	KAPellen	148.5
57	DAMME	64,3	57	MAASEIK	146.9
58	IZEGEM	63,2	58	HAMME	145.9
59	TEMSE	60,9	59	LOMMEL	144.2
60	ZELE	59,4	60	WETTEREN	140.5
61	KOKSIJDE	58,1	61	BOOM	138.9
62	TORHOUT	58,0	62	LANAKEN	137.0
63	SINT-PIETERS-LEEuw	54,5	63	MOL	134.6
64	AARSCHOT	54,1	64	BLANKENBERGE	126.5
65	RUMST	54,1	65	TEMSE	122.5
66	NINOVE	53,6	66	AARSCHOT	120.6
67	WUUSTWEZEL	52,4	67	BILZEN	119.0
68	NAZARETH	51,8	68	HERK-DE-STAD	115.2
69	DILBEEK	50,8	69	EVERGEM	115.0
70	STEENOKKERZEEL	50,5	70	IZEGEM	113.9
71	AALTER	46,1	71	DAMME	107.7
72	OVERIJSE	45,3	72	NAZARETH	107.2
73	LOMMEL	43,4	73	SINT-KATELIJNE-WAV	106.1
74	NEERPELT	41,8	74	HOOGLEDE	101.8
75	ZAVENTEM	41,5	75	DILBEEK	101.3
76	SINT-KATELIJNE-WAVER	41,4	76	BIERBEEK	95.4
77	WERVIK	41,0	77	KOKSIJDE	93.5
78	HOOGLEDE	40,7	78	ZEDELGEM	93.2
79	BEERNEM	40,4	79	PUURS	90.0
80	WOMMELGEM	40,1	80	NIEUWPOORT	86.0
81	WILLEBROEK	39,9	81	DIKSMUIDE	84.6
82	EVERGEM	39,8	82	MERELBEKE	84.6
83	KORTENBERG	39,8	83	KORTENBERG	83.0
84	ZELZATE	39,6	84	ZELZATE	83.0
85	DIKSMUIDE	39,3	85	BOECHOUT	82.5
86	PUURS	39,3	86	RANST	81.7
87	MEISE	37,9	87	BUGGENHOUT	80.8
88	LENNIK	37,8	88	LENNIK	80.6
89	BOECHOUT	37,4	89	NINOVE	77.6
90	KONTICH	37,2	90	ZAVENTEM	77.1

Bron: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 1: Evolutie van de uitrustingscore voor de medische en sociale functie

III.2. Sport, recreatie en horeca.

III.2.1. Indicatoren

Sporthal

Een sporthal is een basisonderdeel van de sportinfrastructuur van een gemeente. Een indeling in type van sporthal op basis van de afmetingen bleek niet haalbaar (zie ook 2.3.). De aanwezigheid van een sporthal is dus bepalend.

Bron: BLOSO, lijst van polyvalente sporthallen.

Overdekt zwembad

Er wordt een onderscheid gemaakt op basis van de lengte van het zwembad (>25m, <25m).

Bron: BLOSO, lijst van overdekte zwembaden,

Exploitatie van sportaccommodaties

In de R.S.Z. is een rubriek opgenomen die omvat: beheer en exploitatie van sportcentra, exploitatie van fitnesscentra en gymnastiekzalen, exploitatie van overige sportinstallaties en -accommodaties.

Hiermee wordt de uitrusting in verband met sport uitgebreid met het beschouwen van meer diverse activiteiten en het uitdrukkelijker in aanmerking nemen van de uitrusting buiten de overheidssector.

Er is een mogelijkheid om te differentiëren naar tewerkstellingsomvang van de inrichtingen.

Bron: R.S.Z.-statistieken

Casino's

Toeristisch kantoor

Zowel de diensten voor toerisme op lokaal niveau, diensten met een regionale opdracht als diegene met een nationale opdracht werden opgenomen.

Bron: Vlaams Commissariaat Generaal voor Toerisme, lijst van de erkende infokantoren in Vlaanderen.

Autoclub

Uit gelijkvormigheid met 1975 (uit hoofde van vergelijking) zijn de kantoren van de VTB-VAB, Touring Club van België, Koninklijke Automobiëclub van België opgenomen in 1997.

Thans wordt deze variabele weggelaten omdat deze kantoren in reisbureaus zijn overgegaan indien ze nog bestaan.

Hotels

Er wordt met twee bronnen gewerkt, nl. de officiële hotelgidsen en het Vlaams Commissariaat voor Toerisme enerzijds, de R.S.Z. anderzijds. Er moet veel convergentie zijn tussen beide bronnen maar de tweede bron laat toe te kwantificeren via de tewerkstelling. Alleen zeer kleine familiehotels zonder bezoldigd personeel zijn niet in de R.S.Z.-statistieken opgenomen.

Bron: Officiële hotelgidsen, Vlaams Commissariaat voor Toerisme, R.S.Z.

Restaurants

Gelet op de groei van deze functie, is het wellicht nuttig ook deze in te lassen. Alleen de restaurants met bezoldigd personeel worden opgenomen en in klassen ingedeeld.

Bron: R.S.Z.

III.2.2. Gevolgde werkwijze

Voor de indicatoren sporthal, casino, toeristisch kantoor wordt met het al of niet aanwezig zijn ervan in de gemeente rekening gehouden. Voor de overdekte zwembaden wordt eveneens rekening gehouden met het al of niet aanwezig zijn (dus niet met eventueel meerdere zwembaden per gemeente) maar er is een licht onderscheid in de quotering naargelang het zwembad al of niet de 25 meter overschrijdt.

Voor de indicator beheer en exploitatie van sportcentra, de hotels en restaurants wordt rekening gehouden met klassen van kwantitatieve aanwezigheid van deze uitrustingsindicatoren. De motivering hiervoor is dat alle sportcentra niet dezelfde sporttak en waaier van sportactiviteiten aanbieden zodat met de breedte van het aanbod moet rekening worden gehouden. Aangezien hotels en nog meer restaurants een eigen identiteit hebben, zij het naar genre, zij het naar standing, is hier ook het volgen van een kwantitatieve benadering aangewezen, zij het dat het kwantificeren naar boven toe is beperkt (gemeenten met meer dan 10 hotels of meer dan 50 restaurants worden in eenzelfde klasse ondergebracht).

Sport, recreatie en horeca (gevolgde benadering) (1000 punten)

Sporthal (alleen gemeenten met)	81,9 punten
Overdekt zwembad: op basis van lengte (>25m, <25m) (alleen gemeente met)	81,9 punten
Beheer en exploitatie van sportcentra: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	328,0 punten
Casino's	16,4 punten
Hotels volgens federatie: op basis van klassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	81,9 punten
Hotels volgens R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	81,9 punten
Restaurants: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	164,0 punten
Toeristische kantoren (alleen gemeenten met)	164,0 punten

Sport, recreatie en horeca (kwantitatieve benadering) (1000 punten)

Sporthal (aantal in elke gemeente)	81,9 punten
Overdekt zwembad: op basis van lengte (>25m, <25m) (aantal in elke gemeente)	81,9 punten
Beheer en exploitatie van sportcentra: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	164,0 punten
Beheer en exploitatie van sportcentra: op basis van tewerkstelling (tew. in elke gemeente)	164,0 punten
Casino's	16,5 punten
Hotels volgens federatie: (aantal in elke gemeente)	41 punten
Hotels volgens R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	41 punten
Hotels volgens R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	81,9 punten
Restaurants: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	81,9 punten
Restaurants: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	81,9 punten
Toeristische kantoren (aantal in elke gemeente)	164,0 punten

III.2.3. Resultaten

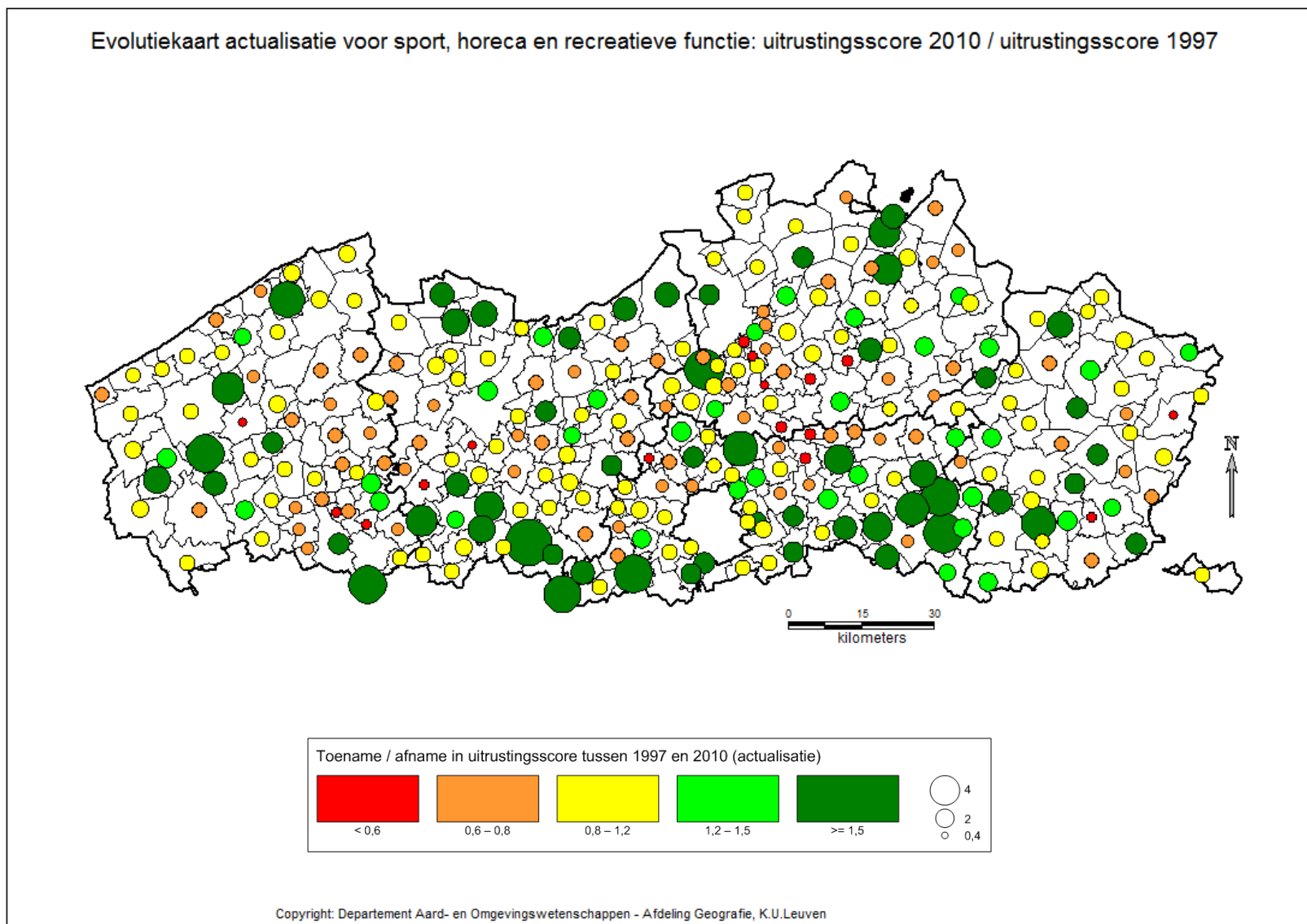
- Tabel 2: Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor sport, recreatie en horeca. (Antwerpen=1000)
- Figuur 2: Evolutie van de uitrustingscore voor sport, horeca en recreatieve functie: uitrustingscore 2010 / uitrustingscore 1997.

Tabel 2. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor sport, recreatie en horeca. (Antwerpen=1000)

2010			1997		
Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,0	1	BRUGGE	1286.0
2	KORTRIJK	1000,0	2	OOSTENDE	1286.0
3	GENK	951,3	3	MIDDELKERKE	1070.1
4	LEUVEN	896,3	4	ANTWERPEN	1000.0
5	BRUGGE	896,3	5	LEUVEN	1000.0
6	GENT	896,3	6	GENT	1000.0
7	AALST	848,1	7	KORTRIJK	970.5
8	BEVEREN	695,7	8	KNOKKE-HEIST	966.8
9	MIDDELKERKE	657,6	9	HASSELT	961.3
10	HERENTALS	656,2	10	BLANKENBERGE	917.0
11	KNOKKE-HEIST	636,3	11	MECHELEN	911.4
12	BLANKENBERGE	608,9	12	GENK	857.9
13	OOSTENDE	608,9	13	AALST	835.8
14	ZEMST	588,8	14	MOL	791.5
15	HASSELT	514,3	15	SINT-NIKLAAS	769.4
16	WAREGEM	453,2	16	KOKSIJDE	752.8
17	HOUTHALEN-HELCHTEREN	453,2	17	IEPER	723.2
18	KOKSIJDE	418,9	18	DE PANNE	680.8
19	MECHELEN	410,6	19	NIEUWPOORT	680.8
20	ROESELARE	410,6	20	ROESELARE	669.7
21	OVERPELT	381,5	21	DE HAAN	658.7
22	PEER	381,5	22	SINT-TRUIDEN	647.6
23	NIEUWPOORT	370,2	23	BREDENE	632.8
24	SINT-TRUIDEN	365,3	24	AARSCHOT	595.9
25	TURNHOUT	363,3	25	DENDERMONDE	592.3
26	SINT-NIKLAAS	363,3	26	HEUSDEN-ZOLDER	588.6
27	IEPER	362,5	27	LOKEREN	573.8
28	OUDENAARDE	361,9	28	WAREGEM	570.1
29	DIEST	349,5	29	EEKLO	557.2
30	GEEL	339,3	30	TONGEREN	531.4
31	DENDERMONDE	336,7	31	TIELT	525.8
32	HEIST-OP-DEN-BERG	336,4	32	BRASSCHAAT	524.0
33	BRECHT	336,0	33	BEVEREN	524.0
34	DEPANNE	329,8	34	KASTERLEE	520.3
35	HEUSDEN-ZOLDER	328,2	35	HERENTALS	518.5
36	POPERINGE	326,8	36	OVERIJSE	512.9
37	MAASMECHELEN	312,3	37	TIENEN	512.9
38	RIEMST	310,8	38	TURNHOUT	507.4
39	OVERIJSE	302,4	39	DEINZE	500.0
40	BILZEN	302,4	40	LIER	498.2
41	TORHOUT	300,8	41	HALLE	487.1
42	DE HAAN	297,8	42	NINOVE	487.1
43	MEISE	292,7	43	WESTERLO	483.4
44	LOMMEL	290,6	44	WEVELGEM	477.9
45	BALEN	289,8	45	BERINGEN	476.0

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	BRASSCHAAT	288,0	46	OUDENAARDE	470.5
47	BEERSEL	281,1	47	LOMMEL	470.5
48	DIKSMUIDE	279,9	48	GRIMBERGEN	453.9
49	MAASEIK	277,1	49	ST-GENESIUS-RODE	453.9
50	DIEPENBEEK	273,3	50	MAASEIK	452.0
51	WILLEBROEK	272,3	51	DILBEEK	450.2
52	MOL	267,0	52	DIKSMUIDE	450.2
53	TONGEREN	266,7	53	POPERINGE	441.0
54	KASTERLEE	265,5	54	HOUTHALEN-HELIC	439.1
55	BERINGEN	262,0	55	LANAKEN	439.1
56	SCHILDE	260,4	56	ZAVENTEM	429.9
57	BORNEM	255,5	57	ST-MARTENS-LATEM	429.9
58	GERAARDSBERGEN	255,5	58	DIEST	422.5
59	LOKEREN	255,5	59	GEEL	418.8
60	SINT-PIETERS-LEEUEW	253,6	60	WERVIK	417.0
61	MALDEGEM	252,9	61	PEER	417.0
62	LUMMEN	250,0	62	LEOPOLDSBURG	415.1
63	DEINZE	249,8	63	MAASMECHELEN	415.1
64	LIER	246,1	64	MENEN	413.3
65	DILBEEK	242,2	65	HEIST-OP-DEN-BERG	409.6
66	WEZEMBEEK-OPPEM	240,4	66	TORHOUT	409.6
67	VILVOORDE	240,4	67	SINT-PIETERS-LEEUEW	405.9
68	HEUVELLAND	233,1	68	VILVOORDE	405.9
69	GRIMBERGEN	231,8	69	IZEGEM	405.9
70	BREDENE	231,8	70	TESSENDERLO	404.1
71	VEURNE	231,8	71	VEURNE	402.2
72	NINOVE	229,3	72	ZUTENDAAL	402.2
73	LEOPOLDSBURG	228,3	73	MALDEGEM	398.5
74	TIELT	228,2	74	BREE	398.5
75	AARSCHOT	227,5	75	BILZEN	396.7
76	TIENEN	227,5	76	KALMTHOUT	394.8
77	WERVIK	227,4	77	ASSE	394.8
78	ZAVENTEM	226,8	78	HOOGSTRATEN	391.1
79	TERVUREN	226,1	79	TEMSE	391.1
80	IZEGEM	225,7	80	DILSEN	391.1
81	RONSE	225,6	81	KAPellen	389.3
82	ZOTTEGEM	214,7	82	DAMME	387.5
83	WEVELGEM	213,3	83	MOORSLEDE	385.6
84	HULDENBERG	213,2	84	RONSE	385.6
85	BREE	210,9	85	HEUVELLAND	381.9
86	DAMME	210,5	86	ZONHOVEN	378.2
87	LANAKEN	210,5	87	MORTSEL	376.4
88	EKLO	209,1	88	BORNEM	372.7
89	ZOERSEL	208,7	89	KUURNE	372.7
90	WESTERLO	208,7	90	BEERSE	367.2

Bron: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 2: Evolutie van de uitrustingscore voor sport, horeca en recreatieve functie

III.3. Diensten met loketfunctie

III.3.1. Indicatoren

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

De R.V.A. had voor de werklozen en werkzoekenden een net van gewestelijke bureaus en subregionale tewerkstellingskantoren.

Volgens het hiërarchisch principe:

- Gewestelijke bureaus
- Subregionale tewerkstellingskantoren

Het in aanmerking nemen van het hoogste niveau sluit het in aanmerking nemen van het tweede niveau automatisch uit.

Omwille van het overnemen van een aantal taken door de VDAB worden de werkinkwinkels van de VDAB in 2010 genomen in de plaats van de subregionale tewerkstellingskantoren van de RVA in 1997.

Bron: R.V.A. en VDAB

Interim-kantoren

In verband met de tewerkstellingsfunctie en de inschakeling in het tewerkstellingscircuit zijn interim-kantoren belangrijk geworden. Deze hebben een net uitgebouwd waarmee het nuttig is om rekening mee te houden. Er wordt een onderscheid ingebracht op basis van de tewerkstelling via de R.S.Z. gekend. Hoe groter hun tewerkstelling, hoe beter hun werkaanbieding zodat hiërarchisering voor de hand ligt. Anderzijds wordt er gewenst dat het kwantitatieve niet te zwaar doorweegt. Daarom worden de twee benaderingen samengenomen en wordt voor de kwantitatieve met grootteklassen naar tewerkstelling gewerkt.

Bron: R.S.Z.

Ontvangkantoor belastingen

Dit is uiteraard een belangrijke loketfunctie die, gelet op het aantal, een hiërarchiserende rol heeft.

Bron: Ministerie van Financiën, administratie der directe belastingen, Ambtsgebieden der buitendiensten.

Post

De herstructurering van de Post leidt tot vrij belangrijke veranderingen. Er waren in 1997 5 sorteercentra, 10 gewestelijke directies, 42 dispatching centra voor de snelpost, 65 hoofdpstkantoren en 544 uitreikingkantoren. Voor 2010 wordt rekening

gehouden met enerzijds de postkantoren voor wat betreft de retailorganisatie (en dus niet met het sterk toegenomen aantal 'postpunten') terwijl voor de interne organisatie, de postbedeling, Er zijn in België 5 regio's en het netwerk is opgedeeld in 128 operationele platformen. De operatie van de herleiding van 435 uitreikingkantoren naar 128 OP's is volop aan de gang. We gebruiken hier de 128 OP's. Er wordt voor Vlaanderen rekening gehouden met de twee grote industriële sorteercentra en massapost hypercentra Gent en Antwerpen, de massapost centra (niveau 1), de logistieke platformen (niveau 2) en de operationele platformen (niveau 3), alsook met de postkantoren. Aangezien elke Vlaamse gemeente over een postkantoor beschikt, differentieert deze deelindicator eigenlijk niet.

Bron: Diensten van de Post.

Banken

Banken hebben een hiërarchie in hun net. Deze is voor een deel intern, maar beantwoordt ook aan een zekere hiërarchie voor de cliënt, bv. op niveau van de grote kredietverleningen. Er wordt hier uitsluitend met bankzetels en eventuele hiërarchische schakels tussen de Hoofdzetel en de agentschappen. Deze structuur is uiteraard verschillend van bank tot bank.

Bron: Febelfin en individuele grootbanken.

III.3.2. Gevolgde werkwijze

Voor de ontvangkantoren van de belastingen wordt er zuiver kwalitatief gewerkt, nl. al of niet aanwezig in een gemeente (wat ook het aantal moge zijn voor enkele grote stedelijke gemeenten). Voor de R.V.A. is de werkwijze eveneens kwalitatief waarbij echter een differentiëring optreedt van de quotering naargelang in de gemeente of een gewestelijk of een subregionaal tewerkstellingskantoor is gevestigd.

Voor de diensten van de Post wordt voor elk van de 5 niveaus een kwalitatieve indeling gevolgd. Omwille van het feit dat de functies niet helemaal dezelfde zijn voor de verschillende organisatorische niveaus, werd verkozen om de 5 niveaus afzonderlijk te behandelen.

Voor de bankorganisatie werd kwantitatief gewerkt om binnen deze indicator de in de realiteit bestaande verschillen te respecteren.

De interim-kantoren die als nieuwe variabele werden ingevoerd worden voor de helft van hun gewicht kwalitatief beschouwd (en dit in functie van een hiërarchie van twee klassen op basis van de grootte van het interim-kantoor) en voor de andere helft kwantitatief. Hierin wordt rekening gehouden met het reëel aantal kantoren omdat men ervan uitgaat dat er binnen deze sector niet alleen veel bedrijven zijn, maar eveneens een zekere specialisatie. Via het puntensysteem is de grootte van het bureau gedifferentieerd, doch op een relatief weinig uitgesproken basis.

Diensten met loketfunctie (gevolgde benadering idem kwantitatieve) (1000 punten)

Bankzetel en succursale (aantal in elke gemeente)	142,9 punten
R.V.A/VDAB.: Gewestelijke bureaus (alleen gemeente met)	71,4 punten
Werkwinkels (alleen gemeente met)	71,4 punten
Interim-kantoren: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	71,4 punten
Interim-kantoren: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen per klasse in elke gemeente)	71,4 punten
Ontvangkantoor belastingen (aantal in elke gemeente)	285,9 punten
Post: industriële sorteercentra en hypercentra masspost (alleen gemeente met) en centra masspost directies (alleen gemeente met)	71,4 punten
Post: operationele platformen (alleen gemeenten met)	71,4 punten
Post: logistieke platformen (alleen gemeenten met)	71,4 punten
Post: postkantoren (alleen gemeente met)	71,4 punten

III.3.3. Resultaten

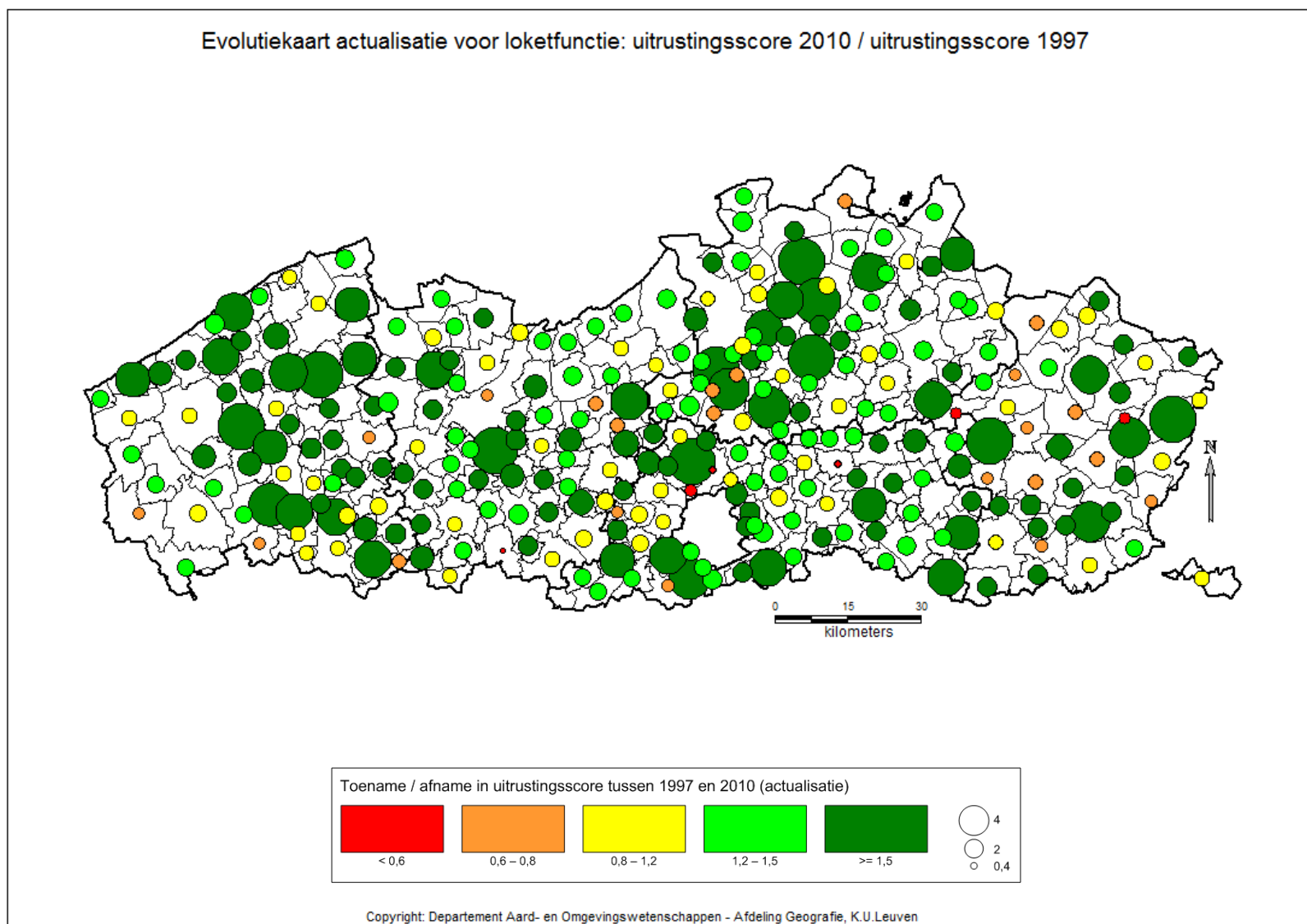
- Tabel 3: Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de diensten met loketfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 3: Evolutie van de uitrustingsscore voor loketfunctie: uitrustingsscore 2010 / uitrustingsscore 1997.

Tabel 3. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de diensten met loketfunctie. (Antwerpen=1000)

2010			1997		
Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,0	1	ANTWERPEN	1000.0
2	GENT	589,8	2	GENT	787.2
3	LEUVEN	402,0	3	HASSELT	414.7
4	HASSELT	397,4	4	LEUVEN	354.9
5	KORTRIJK	369,9	5	KORTRIJK	330.2
6	BRUGGE	334,3	6	BRUGGE	288.0
7	MECHELEN	288,3	7	TURNHOUT	244.8
8	OOSTENDE	280,4	8	AALST	234.2
9	TURNHOUT	277,9	9	MECHELEN	226.0
10	AALST	268,9	10	SINT-NIKLAAS	220.3
11	SINT-NIKLAAS	268,5	11	ROESELARE	208.1
12	IEPER	248,4	12	VILVOORDE	193.3
13	ROESELARE	244,0	13	IEPER	181.9
14	HERENTALS	198,4	14	DENDERMONDE	178.5
15	VILVOORDE	191,6	15	GENK	167.5
16	MOL	190,5	16	OUDENAARDE	166.0
17	AARSCHOT	189,9	17	OOSTENDE	164.2
18	TIENEN	187,3	18	HERENTALS	146.3
19	OUDENAARDE	181,7	19	MOL	142.6
20	DENDERMONDE	168,8	20	TIELT	138.8
21	GENK	158,3	21	LIER	135.3
22	TONGEREN	156,5	22	BOOM	132.9
23	DEINZE	146,4	23	HALLE	130.0
24	EEKLO	142,3	24	DEINZE	130.0
25	LIER	141,1	25	TONGEREN	128.0
26	WAREGEM	139,3	26	TIENEN	113.2
27	DIEST	135,6	27	EEKLO	112.1
28	GEEL	129,3	28	WAREGEM	99.3
29	LOKEREN	124,6	29	AARSCHOT	94.0
30	BEVEREN	123,1	30	DIKSMUIDE	93.8
31	TIELT	122,4	31	SINT-TRUIDEN	92.7
32	BOOM	121,2	32	ASSE	91.4
33	DIKSMUIDE	117,4	33	DIEST	87.0
34	MAASMECHELEN	112,6	34	GEEL	82.3
35	SCHOTEN	108,4	35	MENEN	82.3
36	ZELZATE	106,7	36	WETTEREN	80.6
37	ZOTTEGEM	106,2	37	MAASMECHELEN	80.6
38	ASSE	105,6	38	VEURNE	78.8
39	HALLE	103,7	39	NINOVE	78.8
40	BILZEN	102,0	40	BREE	78.8
41	NINOVE	99,9	41	HOUTHALLEN-HELIC	78.6
42	SINT-TRUIDEN	93,0	42	IZEGEM	76.8
43	BERINGEN	91,5	43	LOKEREN	76.8
44	VEURNE	91,1	44	SCHOTEN	75.7
45	MENEN	89,6	45	RONSE	75.0

2010			1997		
Rang-schikking	Gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	BREE	86,8	46	BEVEREN	75.0
47	WETTEREN	86,0	47	KONTICH	73.1
48	NEERPELT	85,2	48	ZELZATE	73.1
49	IZEGEM	85,0	49	TEMSE	73.1
50	RONSE	83,1	50	BERINGEN	73.1
51	TEMSE	82,2	51	DILBEEK	61.8
52	PUURS	81,2	52	WESTERLO	61.1
53	TERVUREN	81,2	53	LONDERZEEL	61.1
54	ZAVENTEM	80,0	54	HAACHT	61.1
55	HARELBEKE	79,7	55	BLANKENBERGE	61.1
56	MORTSEL	76,8	56	GERAARDSBERGEN	61.1
57	SINT-GENESIUS-RODE	76,1	57	ZOTTEGEM	61.1
58	HOUTHALEN-HELCHTEREN	73,6	58	MAASEIK	61.1
59	OVERPELT	71,3	59	NEERPELT	61.1
60	GERAARDSBERGEN	70,5	60	MORTSEL	60.5
61	KONTICH	70,5	61	BRASSCHAAT	56.7
62	HAACHT	70,5	62	TORHOUT	56.7
63	TORHOUT	70,4	63	HARELBEKE	56.7
64	MAASEIK	70,2	64	WEVELGEM	56.7
65	KAPELLEN	70,0	65	TESSENDERLO	54.3
66	WEVELGEM	69,5	66	OVERPELT	51.2
67	LONDERZEEL	69,3	67	LOMMEL	48.8
68	WESTERLO	68,3	68	KAPELLEN	44.8
69	DILBEEK	68,3	69	MALLE	44.8
70	MALDEGEM	68,0	70	PUURS	44.8
71	BRASSCHAAT	66,8	71	TERNAT	44.8
72	BLANKENBERGE	66,8	72	ST-GENESIUS-RODE	44.8
73	KORTENBERG	66,4	73	WEMMEL	44.8
74	MALLE	61,1	74	LENNIK	44.8
75	TERNAT	58,2	75	KORTENBERG	44.8
76	DENDERLEEUEW	58,2	76	TERVUREN	44.8
77	LENNIK	56,7	77	DENDERLEEUEW	44.8
78	VOEREN	55,2	78	MALDEGEM	44.8
79	KORTEMARK	51,9	79	BILZEN	44.8
80	LOMMEL	47,7	80	VOEREN	44.8
81	HEIST-OP-DEN-BERG	40,6	81	HEIST-OP-DEN-BERG	34.2
82	MACHELEN	39,6	82	ZAVENTEM	32.4
83	BORNEM	35,6	83	BORNEM	30.7
84	LUMMEN	35,1	84	HOOGSTRATEN	30.7
85	MERELBEKE	33,6	85	KALMTHOUT	18.8
86	AALTER	32,9	86	WIJNEGEM	18.8
87	OOSTKAMP	32,6	87	WILLEBROEK	18.8
88	DILSEN-STOKKEM	32,6	88	LIEDEKERKE	18.8
89	KALMTHOUT	31,7	89	KNOKKE-HEIST	18.8
90	MEISE	31,5	90	POPERINGE	18.8

Bron: E.Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 3: Evolutie van de uitrustingscore voor de loketfunctie

III.4. Overheidsfuncties

Hoewel bepaalde functies onder de andere functies ook tot de overheidssector behoren, worden sommige functies samengebracht onder een specifieke hoofding "overheidsfuncties".

III.5.1. Indicatoren

Bestuurscentra

Het onderscheid wordt gemaakt tussen provinciehoofdplaats en arrondissementshoofdplaats.

- Provinciehoofdplaats
- Arrondissementshoofdplaats

Gerechtelijke centra

Er wordt rekening gehouden met enerzijds hoofdplaatsen van gerechtelijke arrondissementen (er is geen volledige overlapping met de bestuurlijke arrondissementen) en anderzijds met lokalisaties van vrederechten.

- Hoofdplaats gerechtelijk arrondissement
- Vrederechten (één per gemeente): voor enkele vrederechten met twee zetels en slechts een deel van de week open (werkverdeling voor dezelfde vrederechter) werd elke gemeente met de gedeelde zetel de waarde 0,5 toegekend.

Bron: Ministerie van Justitie, studiedienst.

Politie

Door de grondige hervormingen van rijkswacht/politie zijn de lokalisaties waarmee wordt rekening gehouden gewijzigd.

De brigades zijn samen met de gemeentepolitie samengevoegd in de Politiezones. De 196 politiezones vormen de lokale politie met dus 196 aparte korpsen (voor België). De federale politie is 1 korps, maar met centrale diensten en gedecentraliseerde diensten op het niveau van de gerechtelijke arrondissementen of de provincie. Voor het gerechtelijk arr. Brussel, is er voor het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde een afzonderlijke eenheid te Asse, die wat het gerechtelijke betreft, toch afhangt van de directeur gerechtelijke politie Brussel. De coördinatie steundienst (CSD) voor bestuurlijke politie en het informatiesteunpunt (AIK) van Halle Vilvoorde zijn ook te Asse gevestigd en hangen voor de bestuurlijke zaken niet af van Brussel.

De gerechtelijke arrondissementen werden reeds in aanmerking genomen. Aan Asse wordt een eigen gewicht toegekend omwille van deze bijzondere functie. In Aalst, Halle en Vilvoorde zijn er ook politierechtbanken hoewel deze steden geen zetel zijn van een gerechtelijk arrondissement. Het toegekende gewicht wordt forfaitair iets kleiner genomen dan dat van een gerechtelijk arrondissement.

Voor wat de politiezones betreft wordt met verschillende variabelen rekening gehouden teneinde een zekere hiërarchisering toe te laten. Er wordt niet alleen rekening gehouden met de lokalisatie van het hoofdkantoor maar ook met andere

kenmerken, nl. of er een permanent onthaalpunt is, het type onthaalpunt (alleen onthaal, terugvalbasis voor interventie en piekploegen, eventueel met dispatchingactiviteiten), het type personeel (enkel politie of administratief personeel of beide).

Bron: Federale politie

Brandweer

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds X (bevat een 101-centrale) en Y (beroepskorpsen)-kazernes en anderzijds Z-kazernes (groepscentra).

Volgens hiërarchisch principe:

- X- of Y-kazerne
- Z-kazerne

Het voorkomen van een X- of Y-kazerne sluit het in aanmerking nemen van een Z-kazerne uit.

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken, directie voor Civiele Bescherming, alfabetische lijst van de adressen van de brandweerkazernes.

Eredienst

Er wordt rekening gehouden met de lokalisatie van de decanaten.

Bron: Bisdommen.

III.4.2. Gevolgde werkwijze

Er wordt over de hele lijn kwalitatief gewerkt, hetgeen voor de meeste indicatoren voor de hand ligt.

Overheidsfunctie (gevolgde benadering idem kwantitatieve) (1000 punten)

Bestuurscentra: provinciehoofdplaats	100 punten
Bestuurscentra: arrondissementshoofdplaats	100 punten
Hoofdplaats gerechtelijk arrondissement	100 punten
Vrederecht (alleen gemeenten met)	100 punten
Politiezone (hoofdcontactpunt)	63 punten
Politiezones: aard contactpunt	63 punten
Politie;contactpunten; aard personeel	33 punten
Politie; contactpunten, permanent open	33 punten
Niet getelde politierechtbanken + Asse	8 punten
Brandweer: X- of Y-kazerne (alleen gemeente met)	100 punten
Brandweer: Z-kazerne (alleen gemeente met)	100 punten
Decanaat	200 punten

III.4.3. Resultaten

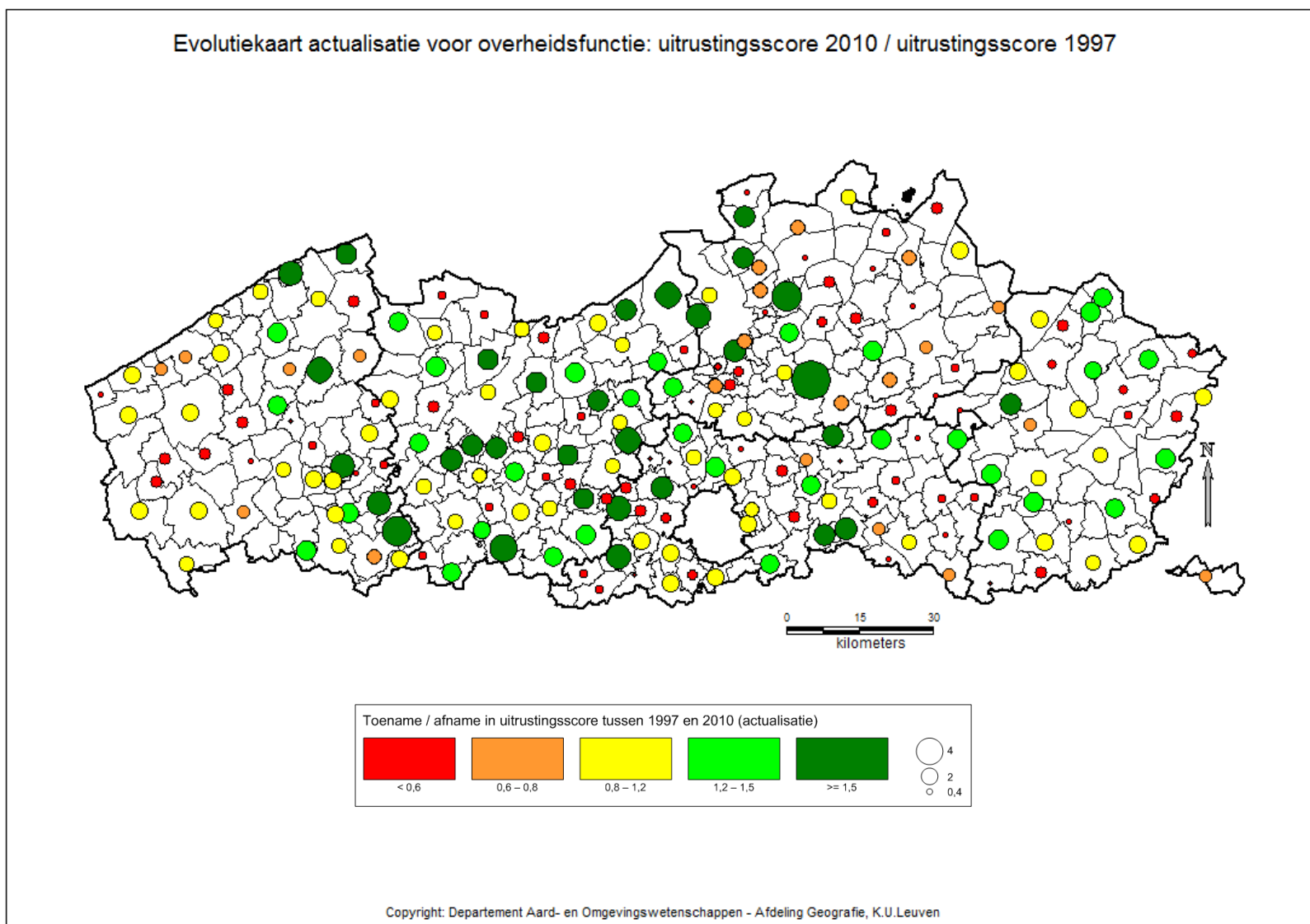
- Tabel 4. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de overheidsfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 4. Evolutie van de uitrustingscore voor overheidsfunctie: uitrustingscore 2010 / uitrustingscore 1997

Tabel 5. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de overheidsfunctie. (Antwerpen=1000)

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,0	1	ANTWERPEN	1000.0
2	LEUVEN	1000,0	2	LEUVEN	1000.0
3	BRUGGE	997,3	3	BRUGGE	1000.0
4	GENT	991,9	4	GENT	1000.0
5	HASSELT	969,9	5	HASSELT	1000.0
6	MECHELEN	532,3	6	MECHELEN	587.1
7	KORTRIJK	532,3	7	TURNHOUT	587.1
8	OUDENAARDE	517,3	8	KORTRIJK	587.1
9	VEURNE	516,6	9	OUDENAARDE	587.1
10	IEPER	437,3	10	VEURNE	505.4
11	TURNHOUT	433,4	11	DENDERMONDE	467.5
12	TONGEREN	419,6	12	TONGEREN	467.5
13	DENDERMONDE	416,9	13	OOSTENDE	418.5
14	OOSTENDE	365,3	14	ROESELARE	418.5
15	ROESELARE	365,3	15	AALST	418.5
16	AALST	365,3	16	SINT-NIKLAAS	418.5
17	SINT-NIKLAAS	365,3	17	IEPER	386.3
18	ASSE	351,1	18	GENK	312.9
19	MAASEIK	307,2	19	EKLO	299.4
20	HALLE	270,3	20	MAASEIK	299.4
21	VILVOORDE	270,3	21	GEEL	286.8
22	EKLO	270,3	22	HALLE	246.6
23	BEVEREN	259,0	23	VILVOORDE	246.6
24	GENK	259,0	24	DIKSMUIDE	217.7
25	DIKSMUIDE	249,2	25	TIELT	217.7
26	TIELT	246,5	26	LOMMEL	205.5
27	LOMMEL	228,2	27	ASSE	193.8
28	GEEL	202,7	28	TIENEN	193.8
29	DIEST	164,0	29	BRASSCHAAT	156.5
30	TIENEN	164,0	30	ZOUTLEEUV	130.3
31	MENEN	164,0	31	BOOM	112.1
32	WAREGEM	164,0	32	HEIST-OP-DEN-BERG	112.1
33	NINOVE	164,0	33	LIER	112.1
34	LOKEREN	164,0	34	WILLEBROEK	112.1
35	SINT-TRUIDEN	164,0	35	HERENTALS	112.1
36	HARELBEKE	161,3	36	MOL	112.1
37	MAASMECHELEN	161,3	37	WESTERLO	112.1
38	HERENTALS	158,6	38	OVERIJSE	112.1
39	AARSCHOT	158,6	39	ZAVENTEM	112.1
40	TORHOUT	151,5	40	LENNIK	112.1
41	OVERIJSE	148,9	41	AARSCHOT	112.1
42	GERAARDSBERGEN	148,9	42	DIEST	112.1
43	RONSE	148,3	43	LANDEN	112.1
44	BREE	148,3	44	TORHOUT	112.1
45	DEINZE	142,9	45	POPERINGE	112.1

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	BILZEN	140,2	46	HARELBEKE	112.1
47	WETTEREN	133,2	47	MENEN	112.1
48	BERINGEN	129,1	48	IZEGEM	112.1
49	ZOTTEGEM	127,8	49	NIEUWPOORT	112.1
50	IZEGEM	127,7	50	GERAARDSBERGEN	112.1
51	ZELE	125,1	51	NINOVE	112.1
52	LENNIK	125,0	52	ZOTTEGEM	112.1
53	POPERINGE	115,3	53	WETTEREN	112.1
54	BRASSCHAAT	113,4	54	DEINZE	112.1
55	OOSTKAMP	112,7	55	RONSE	112.1
56	LONDERZEEL	110,0	56	BEVEREN	112.1
57	MALDEGEM	110,0	57	LOKEREN	112.1
58	TEMSE	110,0	58	SINT-TRUIDEN	112.1
59	ZOMERGEM	108,0	59	BREE	112.1
60	LIER	107,7	60	BILZEN	112.1
61	BLANKENBERGE	99,0	61	MAASMECHELEN	112.1
62	BRAKEL	98,3	62	MALLE	86.4
63	GISTEL	97,5	63	HOOGSTRATEN	86.4
64	AVELGEM	94,8	64	LONDERZEEL	86.4
65	HAMME	92,9	65	AVELGEM	86.4
66	WILLEBROEK	91,9	66	WAREGEM	86.4
67	ZAVENTEM	89,9	67	GISTEL	86.4
68	HOOGSTRATEN	86,5	68	MALDEGEM	86.4
69	WESTERLO	86,5	69	TEMSE	86.4
70	BORGLOON	86,5	70	HEUSDEN-ZOLDER	86.4
71	HEIST-OP-DEN-BERG	83,8	71	ZELZATE	76.6
72	BOOM	83,8	72	KONTICH	74.7
73	MERELBEKE	83,8	73	ZANDHOVEN	74.7
74	SINT-GILLIS-WAAS	83,2	74	HAACHT	74.7
75	HAALTERT	77,8	75	WERVIK	74.7
76	LEDE	77,8	76	HERZELE	74.7
77	LEBBEKE	77,8	77	HAMME	74.7
78	EVERGEM	77,8	78	ZELE	74.7
79	LOCHRISTI	77,8	79	ZOMERGEM	74.7
80	ZOUTLEEUEW	77,7	80	KRUISSHOUTEM	74.7
81	MOL	77,6	81	BERINGEN	74.7
82	KNOKKE-HEIST	77,5	82	BORGLOON	74.7
83	KOKSIJDE	77,5	83	KOKSIJDE	73.3
84	HERZELE	75,0	84	HERNE	61.7
85	KRUISSHOUTEM	75,0	85	VOEREN	61.7
86	ZELZATE	74,1	86	WUUSTWEZEL	50.4
87	GRIMBERGEN	72,8	87	OOSTKAMP	50.4
88	LANDEN	71,5	88	KNOKKE-HEIST	50.4
89	NIEUWPOORT	71,4	89	HEUVELLAND	50.4
90	EDEGEM	69,4	90	ZWEVEGEM	50.4

Bron: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 4: Evolutie van de uitrustingscore voor loketfunctie.

III.5. Cultuur

III.5.1. Indicatoren

Academies

De academies waar dagonderwijs verzorgd wordt, behoren tot de sector onderwijs. De overige academies worden in al hun variëteiten opgenomen. In 1997 werden alleen de 'hoofdinstellingen' in rekening gebracht. Omwille van de vergelijkbaarheid zal dit nu ook zo zijn.

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs, adressenlijst van de instellingen voor deeltijds Kunstonderwijs.

Bioscopen

Er wordt een onderscheid gemaakt op basis van het aantal zalen.

Bron:ADSEI.

Culturele centra, concertzalen, schouwburgen

Er worden twee groepen van bronnen gebruikt, enerzijds lijsten via administratie van Cultuur, instellingen die zich bezig houden met het concert- en theaterwezen. Ook wordt rekening gehouden met RSZ-gegevens. De Vlaamse administratie houdt rekening met cultuurcentra die volgens het decreet kunnen gesubsidieerd worden, deels op basis van de centraliteit in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, deels op basis van de historiek. Hiernaast worden toch ook culturele activiteiten gesubsidieerd zowel in voornoemde gemeenten als in vele andere gemeenten. Er wordt een hiërarchie ingebracht op basis van het puntensysteem tussen deze twee vormen.

De rubrieken zijn:

- Cultuurcentra en culturele werking.
- Schouwburgen en Concertzalen (aantallen)
- Culturele centra en Schouwburgen: indeling in klassen op basis van tewerkstelling/inrichting.

Bron: Diverse lijsten
R.S.Z.

Musea en monumentenzorg

Er worden verschillende bronnen gebruikt. De erkende musea worden deels gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap. Zij moeten voldoende dagen open zijn en een minimaal aantal bezoekers per jaar bereiken. Hiernaast zijn er nog musea die niet betoelaagd worden door de Vlaamse Gemeenschap maar toch regelmatige openingsuren hebben voor het publiek en wat te bieden hebben. Deze worden

samen met de erkende musea in de museumgids opgenomen (Dienst Openbaar Kunstbezit) Een verdere differentiatie wordt toegepast op basis van tewerkstellingsklassen uit de R.S.Z.-statistieken.

Bron: Vlaamse Gemeenschap, Diverse gidsen en R.S.Z.

III.5.2. Gevolgde werkwijze

De gevolgde werkwijze is hoofdzakelijk kwantitatief omdat men voor de culturele functie ervan kan uitgaan dat het cultureel aanbod inderdaad verschillend is in de verschillende musea, schouwburgen, academies en bioscopen. Er wordt wel met klassen gewerkt. Om niet alleen rekening te houden met aantallen culturele punten wordt ook gekwantificeerd naar grootte van de instellingen en dit dankzij de tewerkstellingsklassen van de R.S.Z.. Het zou uiteraard beter zijn voor deze omvangskwantificering te kunnen werken met aantal bezoekers maar zulke cijfers liggen niet voor het rapen.

Culturele functie (gevolgde benadering) (1000 punten)

Culturele centra en Schouwburgen R.S.Z.: klassen op basis van aantal inrichtingen met degressief aantal punten in functie van afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	41,6 punten
Culturele centra en Schouwburgen R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	83,3 punten
Schouwburgen en Concertzalen: op basis van klassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	41,6 punten
Culturele centra (alleen gemeenten met)	83,3 punten
Musea R.S.Z.: klassen op basis van aantal inrichtingen met afnemend aantal punten in functie van afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	83,3 punten
Musea R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten in functie van afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	83,5 punten
Musea: op basis van klassen	83,3 punten
Bioscoop R.S.Z.: klassen op basis van aantal inrichtingen met degressief aantal punten naar afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	83,3 punten
Bioscoop R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten naar afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	83,5 punten
Bioscoop: klassen op basis van zalen	83,3 punten
Academies: op basis van klassen	250 punten

Culturele functie (kwantitatieve benadering) (1000 punten)

Culturele centra en Schouwburgen R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	41,6 punten
Culturele centra en Schouwburgen R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	83,3 punten
Schouwburgen en Concertzalen: (aantal in elke gemeente)	41,6 punten
Gemeenschapscentra	83,3 punten
Musea R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	83,3 punten
Musea R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	83,5 punten
Musea: (aantal in elke gemeente)	83,3 punten
Bioscoop R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	83,3 punten
Bioscoop R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	83,5 punten
Bioscoop: (aantal zalen in elke gemeente)	83,3 punten
Academies: (aantal in elke gemeente)	250 punten

III.5.3. Resultaten

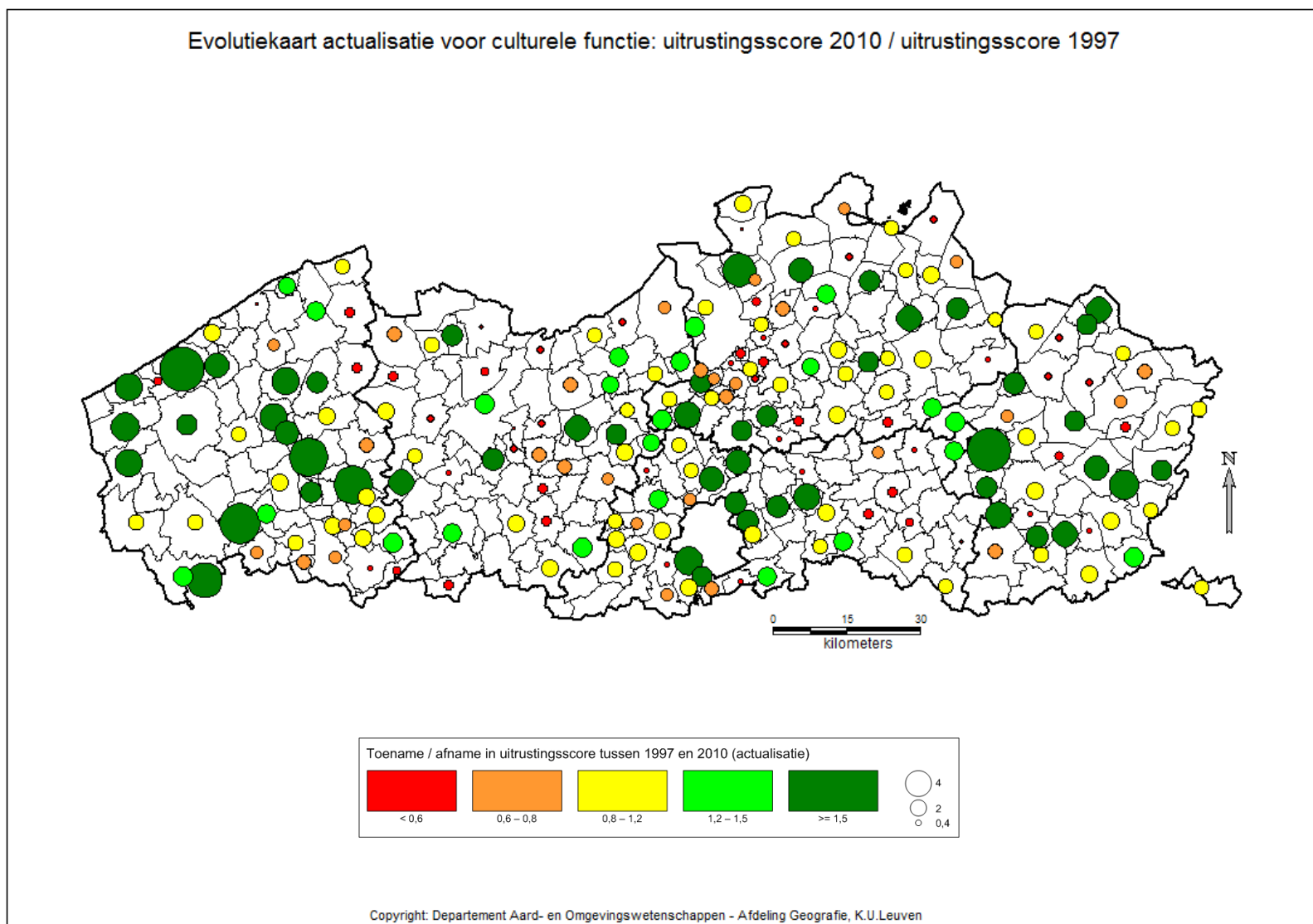
- Tabel 5. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de culturele functie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 5 Evolutie van de uitrustingscore voor de culturele functie: uitrustingscore 2010 / uitrustingscore 1997

Tabel 5. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de culturele functie. (Antwerpen=1000)

2010			1997		
Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	GENT	1007,0	1	ANTWERPEN	1000.0
2	ANTWERPEN	1000,0	2	GENT	667.9
3	BRUGGE	679,5	3	BRUGGE	484.1
4	MECHELEN	587,5	4	MECHELEN	348.8
5	LEUVEN	405,5	5	HASSELT	345.4
6	HASSELT	388,5	6	LEUVEN	335.3
7	OOSTENDE	302,4	7	KORTRIJK	331.5
8	KORTRIJK	251,0	8	OOSTENDE	260.5
9	GENK	236,9	9	AALST	240.8
10	TURNHOUT	228,2	10	TURNHOUT	233.0
11	SINT-NIKLAAS	226,2	11	SINT-NIKLAAS	161.7
12	GEEL	160,6	12	KNOKKE-HEIST	159.1
13	AALST	159,9	13	AARSCHOT	151.5
14	KNOKKE-HEIST	154,9	14	ROESELARE	129.4
15	ROESELARE	151,5	15	IEPER	128.3
16	KOKSIJDE	135,5	16	GEEL	125.1
17	IEPER	133,7	17	LOMMEL	111.2
18	MAASMECHELEN	125,4	18	GENK	105.0
19	DENDERMONDE	125,2	19	BERINGEN	98.8
20	DIEST	121,8	20	LIER	97.1
21	GRIMBERGEN	118,9	21	WAREGEM	93.5
22	LOMMEL	108,6	22	MOL	92.5
23	HERENTALS	107,8	23	HARELBEKE	89.2
24	WAREGEM	106,7	24	SINT-TRUIDEN	89.2
25	LIER	103,7	25	DIEST	89.0
26	AARSCHOT	100,0	26	TIELT	84.5
27	OVERIJSE	98,4	27	HALLE	84.2
28	GERAARDSBERGEN	97,5	28	RONSE	81.1
29	TONGEREN	89,7	29	TIENEN	79.7
30	TIENEN	85,9	30	POPERINGE	79.6
31	MOL	81,4	31	TONGEREN	78.2
32	POPERINGE	79,9	32	DENDERMONDE	75.7
33	UDENAARDE	76,9	33	GERAARDSBERGEN	74.8
34	BORNEM	76,8	34	MAASMECHELEN	74.8
35	BERINGEN	74,6	35	BORNEM	71.8
36	SINT-TRUIDEN	72,6	36	BOOM	70.8
37	VEURNE	72,6	37	LANAKEN	69.7
38	ZWIJNDRECHT	69,5	38	OVERIJSE	68.7
39	DILBEEK	69,0	39	LOKEREN	67.6
40	MAASEIK	68,5	40	WILLEBROEK	66.6
41	TORHOUT	67,8	41	OVERPELT	66.6
42	LANAKEN	67,6	42	BRASSCHAAT	66.0
43	HARELBEKE	66,1	43	HOOGSTRATEN	65.7
44	TIELT	66,0	44	HERENTALS	64.3
45	ZOTTEGEM	65,3	45	VILVOORDE	64.0

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	HALLE	64,1	46	DEINZE	61.8
47	BILZEN	64,1	47	MAASEIK	61.8
48	BOOM	64,0	48	DILBEEK	61.1
49	PUURS	61,5	49	MORTSEL	59.8
50	LOKEREN	56,6	50	SCHOTEN	56.4
51	BLANKENBERGE	55,6	51	ZOTTEGEM	56.4
52	NEERPELT	55,5	52	OUDENAARDE	56.4
53	DEINZE	54,7	53	MENEN	53.9
54	TESSENDERLO	53,9	54	KALMTHOUT	53.4
55	IZEGEM	53,4	55	BILZEN	51.7
56	BEERSEL	50,4	56	GRIMBERGEN	50.6
57	HOUTHALEN-HELCHTEREN	50,1	57	WETTEREN	50.2
58	DIKSMUIDE	49,1	58	TERVUREN	49.5
59	TEMSE	49,1	59	KOKSIJDE	48.3
60	NINOVE	48,6	60	TEMSE	47.2
61	EEKLO	48,1	61	HAMME	46.8
62	AALTER	45,1	62	EEKLO	46.8
63	HOOGSTRATEN	44,7	63	ST-MARTENS-LATEM	45.9
64	ESSEN	44,2	64	ZWIJNDRECHT	45.6
65	MENEN	44,1	65	BEVEREN	44.2
66	RONSE	43,6	66	DILSEN	43.9
67	NIJLEN	43,6	67	SINT-PIETERS-LEEUEW	43.4
68	BRASSCHAAT	43,5	68	BEERSEL	42.6
69	HEUSDEN-ZOLDER	43,5	69	BLANKENBERGE	41.1
70	ZAVENTEM	42,7	70	AALTER	39.9
71	ZONNEBEKE	41,7	71	EVERGEM	37.0
72	HEIST-OP-DEN-BERG	41,6	72	MALDEGEM	36.9
73	WETTEREN	41,6	73	ESSEN	36.2
74	ASSE	41,5	74	HEIST-OP-DEN-BERG	35.9
75	HAMME	41,3	75	TESSENDERLO	35.9
76	VILVOORDE	39,3	76	HEUSDEN-ZOLDER	35.9
77	DILSEN	39,1	77	VOEREN	34.9
78	LEOPOLDSBURG	39,1	78	PEER	34.3
79	WILLEBROEK	39,0	79	NEERPELT	33.7
80	LENNIK	33,7	80	WESTERLO	32.9
81	BEVEREN	33,0	81	NIJLEN	32.3
82	MIDDELKERKE	32,8	82	NINOVE	32.3
83	MORTSEL	31,7	83	WEMMEL	31.0
84	WESTERLO	31,6	84	DE HAAN	30.8
85	WAASMUNSTER	31,6	85	ASSE	29.8
86	MALDEGEM	31,6	86	SINT-GILLIS-WA	29.8
87	VOEREN	30,9	87	HOUTHALEN-HELCHTEREN	29.2
88	ALVERINGEM	30,0	88	KONTICH	28.9
89	TERVUREN	29,9	89	DIKSMUIDE	28.2
90	SINT-MARTENS-LATEM	27,9	90	IZEGEM	28.2

Bron: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 5: Evolutie van de uitrustingscore voor de culturele functie

III.6. Onderwijs

III.6.1. Indicatoren

Middelbaar Onderwijs

Er wordt een onderscheid gemaakt op basis van het aantal onderwijsinrichtingen per gemeente en naar het aantal inrichtingen in functie van grootteklassen van tewerkstelling.

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs.
R.S.Z.

Universitair Onderwijs

Aantal instellingen en instellingen in functie van grootteklassen van tewerkstelling.

Hoger niet-universitair onderwijs

Aantal instellingen en instellingen in functie van grootteklassen van tewerkstelling.

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs.
R.S.Z.

C.L.B.'s

Aantallen

Bron: Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, Centrum voor informatie en documentatie.

III.6.2. Gevolgde werkwijze

Voor de CLB-centra wordt er kwalitatief gewerkt: één per gemeente. Indien er meer per gemeente zijn is het omdat ofwel de gemeente zeer groot is maar meestal is het omdat er CLB-centra zijn van verschillende netten.

Voor het onderwijs wordt er kwantitatief gewerkt: enerzijds het in aanmerking nemen van het aantal instellingen, anderzijds een kwantificering op basis van de grootte van de instellingen via het gebruik van de R.S.Z.-statistieken.

Voor het secundair onderwijs wordt er gewerkt met klassen van aantal instellingen waarbij dus de grotere altijd de kleine uitsluit. Via de R.S.Z.-gegevens wordt voor 1/3 een tweede kwantificering doorgevoerd waarbij de kwantificering nu niet alleen op het aantal inrichtingen steunt maar eveneens op de grootte ervan.

Bij de gradatie op basis van het aantal instellingen wordt met klassen gewerkt waarbij een gemeente in een van de afgebakende klassen valt en waarbij door het aftoppen in de hoogste klasse een grens wordt opgelegd aan het "kwantificeren". Aan deze werkwijze wordt 2/3 van de punten toegekend. Het andere derde wordt toegekend op basis van de grootte van de instellingen. Elke instelling krijgt in functie van de tewerkstellingsklasse een aantal punten. Het gemeentelijk totaal wordt bekomen door de optelling van het gewicht van alle onderwijsinrichtingen.

Omdat deze benadering nog meer kwantitatief is dan de vorige wordt er slechts 1/3 van de punten aan toegekend.

Voor het hoger onderwijs wordt op een analoge manier gewerkt: 2/3 op basis van aantallen maar hier is er geen aftopping en elke inrichting krijgt een bepaald aantal punten waarbij een universiteit zwaarder weegt dan een inrichting die tot het niet-universitair hoger onderwijs behoort. Ten opzichte van 1997 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen het hoger niet-universitair van het korte en van het lange type. Het andere derde wordt op basis van tewerkstellingsklassen toegekend.

Onderwijsfunctie (gevolgde benadering) (1000 punten)

Secundair onderwijs: op basis van klassen met afnemend aantal punten in functie van afnemende grootteklassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	302 punten
Secundair onderwijs: ASO: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen in elke tewerkstellingsklasse)	75,5 punten
Secundair onderwijs: TSO+BSO: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen in elke tewerkstellingsklasse)	75,5 punten
Hoger onderwijs: Universiteit (aantal in elke gemeente)	75,5 punten
Hoger niet-universitair onderwijs (aantal in elke gemeente)	226,5 punten
Hoger onderwijs: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen in elke tewerkstellingsklasse)	151 punten
C.L.B. (alleen gemeenten met)	94 punten

Onderwijsfunctie (kwantitatieve benadering) (1000 punten)

Secundair onderwijs: (aantal in elke gemeente)	75,5 punten
Secundair onderwijs: ASO: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	75,5 punten
Secundair onderwijs: TSO+BSO: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	75,5 punten
Secundair onderwijs: ASO+TSO+BSO: op basis van tewerkstelling (tewerkstel. in elke gemeente)	226,4 punten
Hoger onderwijs: Universiteit (aantal in elke gemeente)	56,6 punten
Hoger onderwijs (aantal in elke gemeente)	169,8 punten
Hoger onderwijs: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	226,4 punten
C.L.B. (aantal in elke gemeente)	94,3 punten

III.6.3. Resultaten

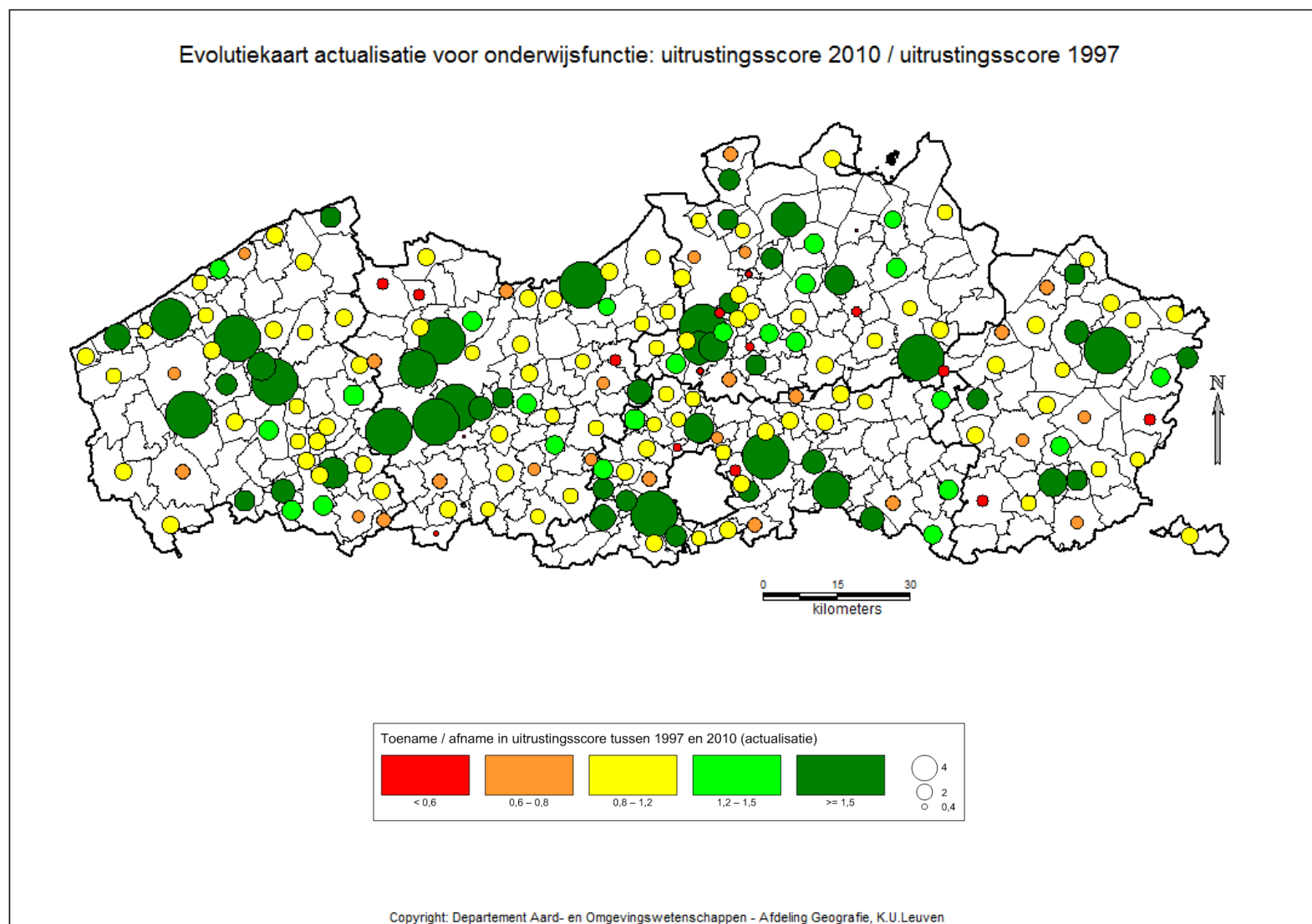
Tabel 7. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de onderwijsfunctie. (Antwerpen=1000)

Figuur 7 Evolutie van de uitrustingscore voor de onderwijsfunctie: uitrustingscore 2010 / uitrustingscore 1997.

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	LEUVEN	1202,8	1	ANTWERPEN	1000.0
2	GENT	1128,1	2	GENT	850.3
3	ANTWERPEN	1000,0	3	LEUVEN	390.6
4	KORTRIJK	512,8	4	HASSELT	279.6
5	DIEPENBEEK	431,6	5	MECHELEN	237.7
6	BRUGGE	380,9	6	KORTRIJK	236.6
7	HASSELT	305,8	7	BRUGGE	227.2
8	AALST	273,1	8	DIEPENBEEK	214.8
9	MECHELEN	272,3	9	AALST	185.3
10	SINT-NIKLAAS	271,9	10	GEEL	176.8
11	TURNHOUT	262,3	11	OOSTENDE	167.8
12	OOSTENDE	257,5	12	SINT-NIKLAAS	146.0
13	ROESELARE	256,1	13	TURNHOUT	141.3
14	GEEL	233,9	14	GENK	134.8
15	LIER	232,1	15	ROESELARE	122.8
16	TORHOUT	222,1	16	LIER	115.1
17	BOOM	221,6	17	DIEST	109.0
18	DIEST	221,6	18	EEKLO	98.5
19	TIELT	201,5	19	TIELT	88.2
20	VORSELAAR	183,5	20	DENDERMONDE	86.8
21	SINT-KATELIJNE-WAVER	163,7	21	VILVOORDE	85.2
22	GENK	133,0	22	RONSE	83.9
23	HALLE	118,2	23	SINT-TRUIDEN	78.7
24	WAREGEM	96,6	24	OUDENAARDE	76.5
25	AARSCHOT	93,2	25	LOKEREN	76.0
26	WETTEREN	88,9	26	HERENTALS	73.7
27	MAASEIK	86,5	27	TONGEREN	72.3
28	OUDENAARDE	86,4	28	AARSCHOT	71.4
29	BRASSCHAAT	84,2	29	MOL	69.0
30	DENDERMONDE	84,0	30	MAASMECHELEN	67.2
31	MORTSEL	80,9	31	SINT-KATELIJNE-WAV	66.9
32	VILVOORDE	79,6	32	HALLE	66.9
33	TONGEREN	79,0	33	TIENEN	66.1
34	IEPER	75,1	34	IEPER	65.6
35	EEKLO	73,3	35	DEINZE	65.2
36	MENEN	72,9	36	BRASSCHAAT	61.1
37	TIENEN	72,8	37	WAREGEM	57.3
38	LOKEREN	67,5	38	TORHOUT	52.6
39	POPERINGE	62,0	39	WEMMEL	44.3
40	BERINGEN	61,4	40	WETTEREN	40.9
41	MOL	59,2	41	BOOM	40.7
42	SINT-TRUIDEN	58,1	42	VORSELAAR	39.8
43	ASSE	54,5	43	DUFFEL	36.8
44	HEIST-OP-DEN-BERG	53,2	44	GERAARDSBERGEN	36.7
45	HOOGSTRATEN	52,8	45	LOMMEL	36.0

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	HAACHT	52,7	46	HOUTHALEN-HELIC	36.0
47	IZEGEM	50,6	47	TESSENDERLO	34.7
48	DEINZE	50,5	48	MENEN	34.6
49	WESTERLO	50,3	49	POPERINGE	34.6
50	HERK-DE-STAD	50,2	50	NINOVE	34.3
51	BILZEN	50,2	51	WIJNEGEM	34.2
52	NINOVE	50,0	52	BERINGEN	34.1
53	ZOTTEGEM	49,6	53	MAASEIK	34.1
54	MAASMECHELEN	49,4	54	MORTSEL	34.0
55	BLANKENBERGE	48,9	55	WESTERLO	33.7
56	NEERPELT	48,9	56	WILBROEK	33.3
57	VEURNE	48,8	57	BILZEN	33.3
58	BREE	48,3	58	HEIST-OP-DEN-BERG	33.2
59	HOUTHALEN-HELCHTEREN	48,3	59	HOOGSTRATEN	33.1
60	HERENTALS	47,4	60	IZEGEM	33.1
61	GERAARDSBERGEN	46,9	61	VEURNE	32.6
62	MALLE	46,9	62	BREE	32.5
63	KNOKKE-HEIST	45,2	63	HAACHT	31.6
64	HARELBEKE	42,3	64	HERK-DE-STAD	31.3
65	MELLE	39,0	65	ZOTTEGEM	31.2
66	DILSEN-STOKKEM	34,1	66	ASSE	30.6
67	TERVUREN	33,6	67	HAMME	30.6
68	KOKSIJDE	33,2	68	HEUSDEN-ZOLDER	29.9
69	LOMMEL	32,0	69	SCHOTEN	29.8
70	OVERPELT	31,6	70	BLANKENBERGE	29.6
71	BUGGENHOUT	29,2	71	OVERPELT	26.6
72	SCHOTEN	27,4	72	ZWEVEGEM	22.0
73	TESSENDERLO	26,2	73	DIKSMUIDE	21.3
74	MERELBEKE	25,5	74	MALLE	21.0
75	WEVELGEM	25,1	75	DENDERLEEUEW	20.9
76	PEER	24,7	76	NEERPELT	20.9
77	PUURS	24,6	77	WUUSTWEZEL	20.1
78	HEUSDEN-ZOLDER	22,9	78	EDEGEM	19.9
79	KONTICH	22,9	79	DE HAAN	19.9
80	BEVEREN	22,9	80	DILBEEK	19.8
81	KAPellen	22,4	81	ZELZATE	19.3
82	LANAKEN	22,4	82	KNOKKE-HEIST	18.5
83	DILBEEK	22,3	83	MALDEGEM	18.5
84	DIKSMUIDE	22,3	84	LEOPOLDSBURG	18.5
85	KEERBERGEN	22,3	85	KEERBERGEN	18.3
86	LANDEN	21,8	86	AVELGEM	18.1
87	HAMME	21,8	87	OVERIJSE	17.9
88	LEOPOLDSBURG	21,8	88	ZAVENTEM	17.9
89	LENNIK	21,8	89	ESSEN	17.6
90	KALMTHOUT	21,7	90	AALTER	17.6

Bron: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 6: Evolutie van de uitrustingscore voor de onderwijsfunctie

III.7. Verkeersfunctie

III.7.1. Indicatoren

Spoorwegstations

Op basis van het aantal spoorweglijnen en de frequentie wordt de ontsluiting van de gemeenten gemeten.

Bron: N.M.B.S.

Openbaar vervoer: autobussen

Op basis van het aantal lijnen van de Lijn en hun frequentie wordt de ontsluiting van de gemeenten gemeten, aanvullend bij de spoorwegontsluiting. Aangezien het spoorwegnet niet homogeen over Vlaanderen is verdeeld, is deze aanvulling noodzakelijk.

Bron: Databank De Lijn

III.7.2. Gevolgde werkwijze

Omdat het spoorwegnet niet homogeen het Vlaamse Gewest dekt, en zeker niet op niveau van de kleine steden, wordt 1/3 van het gewicht toegekend aan de spoorwegen, 2/3 aan de bediening door de Lijn. Voor elk van die twee criteria wordt een gelijk gewicht gegeven, enerzijds aan het aantal lijnen, anderzijds aan de gemiddelde frequentie per stop.

In de beschouwde periode is de uitbreiding van de diensten van de Lijn enorm toegenomen, enerzijds in geografische bediening waardoor het aantal haltes op het grondgebied van sommige gemeenten sterk is toegenomen. Ook is het aantal lijnen en doorgaans ook de frequentie toegenomen. Een ruimtelijke ongelijkheid in de ontwikkeling van deze kenmerken kan dus tot verschuivingen leiden. Hiernaast is het ook zo dat de Lijn de schoolbussen als normale lijn beschouwen omdat het publiek die ook mag nemen. Dit verhoogt het aantal lijnen. Helemaal storend is dit niet om het ook een indicator is van centraliteit voor het onderwijs en anderzijds omdat via de frequentie het gewicht ervan duidelijk vermindert.

Verkeersfunctie (gevolgde benadering) (1000 punten)

Treinlijnen (aantal in elke gemeente)	222 punten
Treinfrequentie (frequentie/lijnen in elke gemeente)	112 punten
Buslijnen (aantal in elke gemeente)	444 punten
Gemiddelde busfrequentie (frequentie/stop in elke gemeente)	222 punten

Verkeersfunctie (kwantitatieve benadering) (1000 punten)

Treinlijnen (aantal in elke gemeente)	166,65 punten
Treinfrequentie (frequentie/lijnen in elke gemeente)	166,65 punten
Buslijnen (aantal in elke gemeente)	333,35 punten
Gemiddelde busfrequentie (frequentie/stop in elke gemeente)	333,35 punten

III.7.3. Resultaten

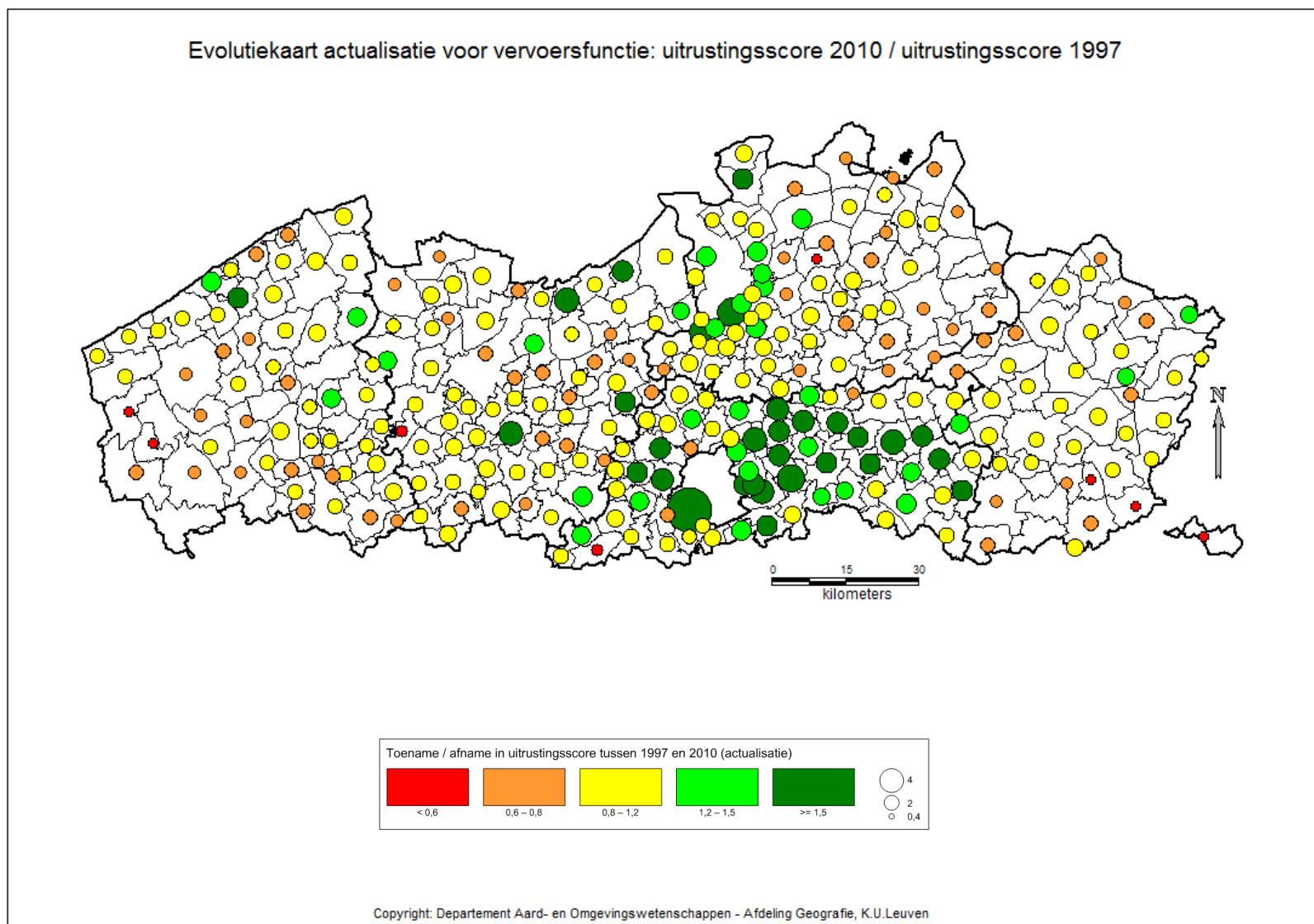
- Tabel 7. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de verkeersfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 7 Evolutie van de uitrustingsscore voor de vervoersfunctie: uitrustingsscore 2010 / uitrustingsscore 1997.

In de beschouwde periode is de uitbreiding van de diensten van de Lijn enorm toegenomen, enerzijds in geografische bediening waardoor het aantal haltes op het grondgebied van sommige gemeenten sterk is toegenomen. Ook is het aantal lijnen en doorgaans ook de frequentie toegenomen. Een ruimtelijke ongelijkheid in de ontwikkeling van deze kenmerken kan dus tot verschuivingen leiden.

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,00	1	GENT	1345.7
2	LEUVEN	783,66	2	ANTWERPEN	1000.0
3	GENT	721,60	3	MECHELEN	779.4
4	BRUGGE	518,16	4	LEUVEN	679.3
5	MECHELEN	477,72	5	BRUGGE	676.6
6	KORTRIJK	404,51	6	KORTRIJK	632.1
7	AALST	391,76	7	HASSELT	567.2
8	ZAVENTEM	369,67	8	SINT-NIKLAAS	557.0
9	HASSELT	351,92	9	AALST	555.1
10	SINT-NIKLAAS	349,11	10	GERAARDSBERGEN	468.0
11	OOSTENDE	327,66	11	AARSCHOT	410.6
12	TIENEN	303,06	12	HALLE	409.6
13	MORTSEL	299,14	13	DENDERLEEUEW	386.5
14	DILBEEK	294,86	14	ZAVENTEM	367.9
15	GERAARDSBERGEN	286,19	15	DENDERMONDE	367.0
16	MACHELEN	282,48	16	LIER	342.9
17	VILVOORDE	275,11	17	LOKEREN	330.9
18	HALLE	272,55	18	VILVOORDE	323.4
19	DENDERMONDE	272,09	19	OOSTENDE	323.4
20	AARSCHOT	270,60	20	GENK	312.3
21	HERENT	242,86	21	ZOTTEGEM	298.4
22	GENK	239,87	22	MORTSEL	293.8
23	KORTENBERG	237,47	23	MERELBEKE	285.4
24	NINOVE	232,56	24	BEERSEL	284.5
25	ASSE	224,84	25	MACHELEN	281.7
26	ROESELARE	211,08	26	TIENEN	280.8
27	LIER	210,54	27	OUDENAARDE	280.8
28	HAACHT	210,22	28	WETTEREN	274.3
29	ZOTTEGEM	206,11	29	DEINZE	267.8
30	HERENTALS	196,21	30	HERENTALS	265.1
31	OUDENAARDE	195,49	31	GEEL	262.3
32	LOKEREN	193,17	32	LANDEN	260.4
33	ZEMST	192,15	33	SINT-TRUIDEN	258.6
34	DIEST	190,06	34	DE PINTE	256.7
35	TURNHOUT	186,96	35	HERENT	251.2
36	MERELBEKE	185,26	36	ROESELARE	251.2
37	DENDERLEEUEW	180,03	37	TONGEREN	251.2
38	MELLE	179,09	38	DIEST	247.5
39	LANDEN	179,01	39	IEPER	246.5
40	DEINZE	178,13	40	TURNHOUT	245.6
41	DE PINTE	176,54	41	MELLE	241.9
42	STEENOKKERZEEL	175,38	42	SINT-KATELIJNE-WAV	234.5
43	WETTEREN	174,45	43	ERPE-MERE	230.8
44	OOSTERZELE	173,97	44	DILBEEK	228.0
45	EDEGEM	167,87	45	NINOVE	220.6

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	ZWIJNDRECHT	167,31	46	PUURS	219.6
47	BEERSEL	167,24	47	MENEN	217.8
48	PUURS	166,18	48	HEIST-OP-DEN-BERG	216.9
49	BERTEM	164,11	49	KAPellen	211.3
50	TERNAT	161,02	50	MOL	208.5
51	BOOM	158,37	51	WICHELEN	206.7
52	BOORTMEERBEEK	158,02	52	ZEMST	204.8
53	SINT-GILLIS-WAAS	149,78	53	BOOM	203.9
54	RONSE	149,78	54	BEVEREN	203.0
55	EVERGEM	149,66	55	ZWIJNDRECHT	196.5
56	LONDERZEEL	149,38	56	KORTENBERG	196.5
57	ROTSelaar	147,45	57	TEMSE	196.5
58	TERVUREN	147,10	58	SINT-PIETERS-LEEuw	194.6
59	TONGEREN	144,59	59	DIKSMUIDE	193.7
60	SINT-KATELIJNE-WAVER	144,28	60	LICHTERVELDE	191.8
61	HOEILAART	144,09	61	ASSE	189.1
62	OVERIJSE	141,36	62	HEUSDEN-ZOLDER	189.1
63	EEKLO	140,98	63	HEMIKSEM	188.1
64	LEBBEKE	138,91	64	HERZELE	188.1
65	BEVEREN	138,48	65	RONSE	184.4
66	oud-HEVERLEE	137,96	66	DIEPENBEEK	183.5
67	HEMIKSEM	136,60	67	BERINGEN	182.6
68	KNOkke-HEIST	134,34	68	NIEL	181.6
69	KAPellen	132,82	69	LONDERZEEL	180.7
70	KONTICH	132,79	70	KNOkke-HEIST	180.7
71	GALMAARDEN	132,74	71	GRIMBERGEN	177.0
72	HEIST-OP-DEN-BERG	131,66	72	HAALTERT	176.1
73	LIEDEKERKE	129,37	73	EEKLO	173.3
74	BORSBEEK	128,85	74	EVERGEM	171.5
75	GRIMBERGEN	128,28	75	LINKEBEEK	167.7
76	SCHOTEN	127,83	76	HARELBEKE	167.7
77	TEMSE	127,72	77	BILZEN	167.7
78	WAREGEM	127,07	78	NEERPELT	165.9
79	SHELLE	126,99	79	BORSBEEK	165.0
80	GEEL	126,02	80	MERCHTEM	164.0
81	HERZELE	125,38	81	TORHOUT	164.0
82	ERPE-MERE	125,15	82	LIERDE	164.0
83	IEPER	124,82	83	LEOPOLDSBURG	164.0
84	MERCHTEM	124,61	84	WILLEBROEK	163.1
85	SINT-GENESIUS-RODE	123,50	85	SCHILDE	162.2
86	HAALTERT	123,37	86	BLANKENBERGE	160.3
87	AALTER	122,86	87	POPERINGE	159.4
88	MOERBEKE	122,59	88	LEDE	159.4
89	HEUSDEN-ZOLDER	121,88	89	KONTICH	158.5
90	KALMTHOUT	121,33	90	LIEDEKERKE	158.5

Bron: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 7: Evolutie van de uitrustingscore voor de vervoersfunctie

III.8. De detailhandelsfunctie

III.8.1. Indicatoren

Er wordt gebruik gemaakt van verschillende handelsbranches zodat minder frequente branches de hiërarchie meer beïnvloeden dan andere. In 1997 werd gebruik gemaakt van de gegevens van een grote mailing firma, nl. Ketels die nu niet meer op de markt is. Er werden gegevens aangekocht bij een andere mailingfirma maar na controle lijken deze niet betrouwbaar/bruikbaar. Er zal dus uitsluitend op de RSZ gegevens gesteund worden, het geen onvolledig is aangezien de zelfstandigen zonder bezoldigd personeel hier niet in begrepen zijn. Natuurlijk zal het gebruik van RSZ de grotere winkels dus de grotere centra bevoordelen, hetgeen niet in tegenspraak is met het doel dat hier nagestreefd wordt.

De RSVZ-statistieken brengen geen waardevolle gegevens voor de specialisatie omdat we maar over een globaal cijfer voor de kleinhandel beschikken en niet over de aantallen per branche.

Bij de vergelijking met 1997 zal het deel 'Ketels' dus buiten beschouwing gelaten worden om geen scheeftrekkingen te hebben.

Detailhandel RSZ, 2007, NACE-codes 1997

Code	Branche	inrichtingen	punten
52.114	Supermarkten		300
52.115	Hypermarkten		300
52.121	Grootwarenhuizen		300
52.260	Tabaksproducten		100
52.320	Med. & Orthoped.		100
52.330	Reukwerk & cosmetica		100
52.410	Kleinh. Textiel		100
52.421	Bovenkleding		100
52.422	Bovenkleding Heren		100
52.423	Bovenkleding Dames		100
52.424	Baby & kinder kleding		100
52.425	Onderkleding, lingerie		100
52.431	Kleinhandel Schoeisel		100
52.432	Kleinhandel Lederwaren		100
52.441	Kleinhandel Meubels		100
52.442	Kleinhandel Verlichting		100
52.450	Kleinhandel Elektrisch Huish.		100
52.461	Yzerwaren < 400m ²		100
52.470	Kleinhandel boeken, kranten		100
52.482	Kleinhandel sport & kampeer		100
52.483	Kleinhandel bloemen en planten		100
52.484	Kleinhandel horloges & sieraden		100
52.485	Kleinhandel fotograf. Artikelen		100
52.487	Kleinhandel kantooruitrusting		100
52.488	Kleinhandel drogisterij		100
52.489	Kleinhandel speelgoed		100
52.49	Wapens, naai, postzegels		100
52.497	Kleinhandel souvenirs		100
52.498	Overige gespecialiseerde kleinhandel		100
52.50	Tweedehands en antiq.		100
71.402	Verhuur videocassettes		100

Reisbureaus

De reisbureaus met een vergunning van categorie A, B, C werden opgenomen.

Bron: Vlaams Commissariaat Generaal voor Toerisme, lijst van de reisbureaus.

Markten

Er werd rekening gehouden met de regelmatig gehouden wekelijkse markten die niet uitsluitend voedingsproducten aanbieden.

III.8.2. Gevolgde werkwijze

De gevolgde werkwijze is deels kwalitatief, deels kwantitatief. Kwalitatief wordt er gewerkt met het al of niet aanwezig zijn van een aantal branches. Kwantitatief wordt er rekening gehouden met het aantal winkels maar via verschillende benaderingen. Enerzijds door het onderscheiden van veel klassen winkels wordt er een onderscheid doorgevoerd dat niet alleen op aantal steunt maar ook op de aard van de handelszaken waardoor kernen met minder alledaagse winkels finaal een hogere quotering krijgen dan even grote kernen met overwegend winkels met courante goederen. Deze werkwijze wordt gevolgd op basis van de NACE klassen van de R.S.Z.. Anderzijds wordt rekening gehouden met het totaal aantal handelszaken (voeding exclusief) zonder weging naar soort.

Voor de kwantitatieve versie wordt het gewicht dat toegekend was aan Ketels voor het deel 'specialisatie' overgeheveld naar de RSZ. Het gewicht dat toegekend werd aan het totaal aantal inrichtingen wordt vervangen door het totaal zelfstandigen in de kleinhandel uit de RSVZ-statistieken.

Detailhandelsfunctie (gevolgde benadering) (1000 punten)

Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal per branche in elke gemeente)	300 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (totaal aantal inrichtingen in elke gemeente)	200 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (totaal aantal verschillende branches in elke gemeente)	300 punten
Reisbureaus: op basis van klassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	50 punten
Reisbureaus R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	50 punten
Markten: op basis van klassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	100 punten

Detailhandelsfunctie (kwantitatieve benadering) (1000 punten)

Detailhandel RSVZ op basis van aangeslotenen in hoofdberoep (totaal aantal elke gemeente)	150 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal per branche in elke gemeente met differentieel gewicht naar branche)	300 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (totaal aantal inrichtingen in elke gemeente)	150 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	350 punten
Reisbureaus: op basis van klassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	6,3 punten
Reisbureaus R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	6,3 punten
Reisbureaus R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	12,4 punten
Markten (aantal in elke gemeente)	25 punten

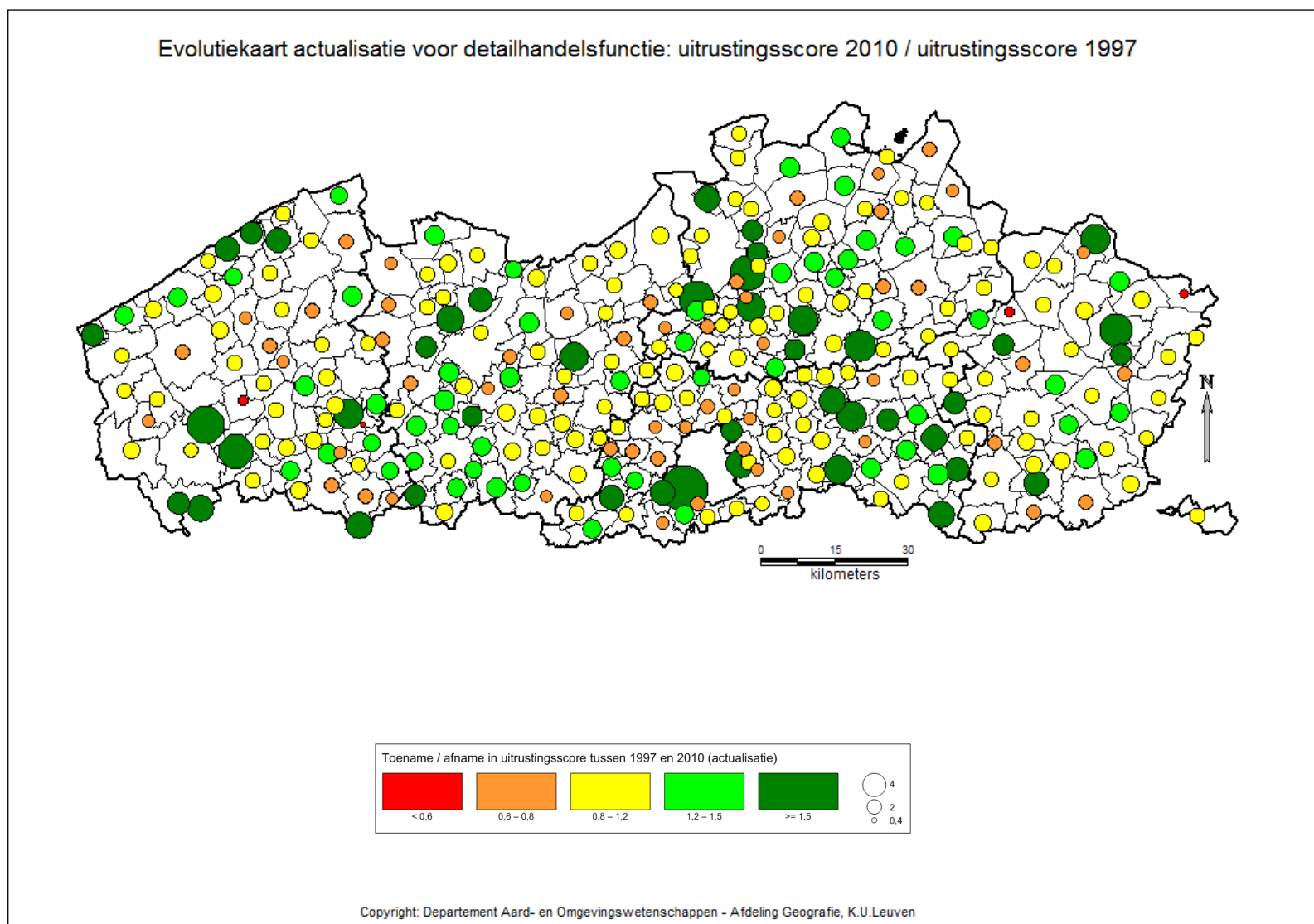
III.8.3. Resultaten

- Tabel 8 Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de detailhandelsfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 8 Evolutie van de uitrustingscore voor de detailhandelsfunctie: uitrustingscore 2010 / uitrustingscore 1997

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,00	1	ANTWERPEN	1000.0
2	GENT	492,17	2	GENT	501.7
3	BRUGGE	414,13	3	BRUGGE	357.4
4	LEUVEN	335,48	4	LEUVEN	269.3
5	HASSELT	303,61	5	OOSTENDE	266.9
6	KNOKKE-HEIST	302,52	6	HASSELT	255.6
7	MECHELEN	260,79	7	KORTRIJK	253.2
8	OOSTENDE	260,59	8	AALST	226.9
9	SINT-NIKLAAS	248,45	9	SINT-NIKLAAS	219.4
10	AALST	239,08	10	MECHELEN	214.4
11	KORTRIJK	225,00	11	KNOKKE-HEIST	207.9
12	ROESLARE	201,72	12	ROESLARE	187.1
13	GENK	182,57	13	GENK	171.7
14	LIER	163,91	14	TURNHOUT	163.6
15	SINT-TRUIDEN	156,80	15	SINT-TRUIDEN	152.4
16	TURNHOUT	156,66	16	LIER	140.4
17	WAREGEM	139,02	17	GEEL	126.4
18	HERENTALS	137,18	18	HERENTALS	126.4
19	SCHOTEN	135,66	19	TIENEN	123.0
20	MOL	133,57	20	TONGEREN	119.3
21	DEPANNE	131,46	21	MAASMECHELEN	117.2
22	TIENEN	131,40	22	IEPER	115.6
23	BERINGEN	130,76	23	MOL	112.5
24	NINOVE	129,17	24	DENDERMONDE	111.2
25	DENDERMONDE	128,22	25	HALLE	110.1
26	LOMMEL	121,13	26	WETTEREN	108.7
27	WIJNEGEM	118,86	27	LOKEREN	107.8
28	EVERGEM	116,52	28	NINOVE	107.0
29	MAASMECHELEN	116,11	29	MORTSEL	104.7
30	BEVEREN	115,60	30	VILVOORDE	102.6
31	BRASSCHAAT	111,38	31	KAPELLEN	102.3
32	VILVOORDE	111,07	32	WAREGEM	96.9
33	HEIST-OP-DEN-B	110,84	33	LOMMEL	96.9
34	KUURNE	110,22	34	BRASSCHAAT	96.4
35	TONGEREN	109,26	35	BEVEREN	95.4
36	IEPER	108,78	36	DEINZE	95.1
37	DIEST	108,46	37	DIEST	94.0
38	KAPELLEN	107,79	38	BILZEN	93.3
39	GEEL	107,34	39	ZAVENTEM	91.7
40	KOKSIJDE	106,21	40	HEIST-OP-DEN-BERG	91.2
41	ROTSELAAR	101,02	41	OUDENAARDE	90.4
42	HAMONT-ACHEL	99,09	42	EKLO	89.9
43	DE HAAN	98,27	43	SCHILDE	87.0
44	RONSE	96,97	44	GRIMBERGEN	87.0
45	MORTSEL	95,17	45	TIELT	87.0

2010			1997		
Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000	Rang-schikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
46	SINT-PIETERS-L	92,93	46	AARSCHOT	85.2
47	MIDDELKERKE	92,91	47	IZEGEM	84.6
48	LOKEREN	90,25	48	RONSE	78.7
49	MENEN	89,98	49	GERAARDSBERGEN	76.8
50	EEKLO	89,72	50	MAASEIK	76.8
51	BILZEN	89,53	51	LEOPOLDSBURG	72.3
52	HALLE	88,99	52	HEUSDEN-ZOLDER	72.3
53	DROGENBOS	88,96	53	ZELE	71.9
54	MAASEIK	88,96	54	BLANKENBERGE	71.6
55	OUDENAARDE	86,70	55	KOKSIJDE	69.1
56	DEINZE	86,45	56	MENEN	68.5
57	ZAVENTEM	84,94	57	SCHOTEN	68.2
58	WEVELGEM	82,73	58	TORHOUT	67.8
59	KRAAINEM	79,34	59	KUURNE	66.9
60	GRIMBERGEN	78,82	60	BERINGEN	66.9
61	BLANKENBERGE	77,99	61	ASSE	65.8
62	WESTERLO	77,56	62	WIJNEGEM	65.4
63	BORSBEEK	77,15	63	DE PANNE	63.8
64	BERLAAR	76,99	64	MALDEGEM	63.5
65	ZOTTEGEM	75,76	65	MIDDELKERKE	62.7
66	TIELT-WINGE	72,67	66	BOOM	61.0
67	AARSCHOT	70,45	67	ZOTTEGEM	61.0
68	SCHILDE	70,24	68	HOUTHALEN-HELCO	59.2
69	MEEUWEN-GRUITR	69,56	69	BORNEM	58.6
70	BREE	69,53	70	HARELBEKE	57.9
71	BREDENE	68,51	71	DILBEEK	56.8
72	OOSTROZEBEKE	68,38	72	TEMSE	56.8
73	BERLARE	68,21	73	LANAKEN	56.8
74	BRAKEL	66,67	74	WEVELGEM	55.5
75	WETTEREN	66,44	75	BREE	55.2
76	HEUSDEN-ZOLDER	66,36	76	EDEGEM	54.5
77	LANDEN	62,71	77	WESTERLO	51.4
78	LANAKEN	60,55	78	VEURNE	51.4
79	NIEUWPOORT	60,30	79	EVERGEM	51.4
80	PUTTE	59,88	80	HAMME	50.5
81	HOUTHALEN-HELCO	59,83	81	NEERPELT	49.0
82	TORHOUT	59,39	82	BRECHT	48.0
83	LILLE	58,23	83	SCHERPENHEUVEL	48.0
84	LANGEMARK-POEL	57,85	84	TESSENDERLO	47.7
85	STABROEK	57,13	85	WOMMELGEM	47.4
86	ZONNEBEKE	57,04	86	NIEUWPOORT	47.4
87	IZEGEM	56,35	87	OVERIJSE	47.1
88	HEMIKSEM	56,10	88	DIKSMUIDE	46.4
89	SCHERPENHEUVEL	55,57	89	WILLEBROEK	46.1
90	BOOM	55,36	90	MERELBEKE	45.6

Bron: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 8: Evolutie van de uitrustingscore voor de detailhandelsfunctie

III.9. De globale uitrusting en haar structuur

III.9.1. De absolute uitrusting

Methodologie

Het hele systeem van punten zoals in de vorige paragrafen beschreven, werd berekend op basis van aantallen voor Vlaanderen, conform aan de methodologie die in de vorige hiërarchie toegepast werd (“zeldzaamheid” of frequentie van uitrustingselementen). Per functie worden 1000 punten verdeeld over de Vlaamse gemeenten.

Voor de bepaling van de globale uitrustingsgraad achten we het echter niet opportuun elke functie een gelijk gewicht te geven. Het is immers zo dat alle functies zomaar niet gelijkwaardig zijn. Vier functies krijgen daarom 1000 punten toebedeeld: onderwijs, detailhandel, sociaal-medische infrastructuur, cultuur. Omwille van onderstaande redenen krijgen de vier overige functies slechts 500 punten toebedeeld:

- De functie sport, recreatie en horeca bv. is samengesteld uit uitrustingselementen waarvan de draagwijdte erg verschillend is: veel gemeenten hebben een zwembad of een sporthal en het kenmerk is dus maar relatief differentiërend; het gebruik is relatief zwak gemeenteoverschrijdend. In sommige gevallen is de sportaccommodatie sterk uitgebouwd maar dan in functie van een gebruikersbevolking uit een zeer ruim hinterland, nl. in verband met toerisme en recreatie: dit is bv. het geval voor Kustgemeenten. Ook de hotelfunctie is erg verscheiden qua cliënteel: zakenwereld en internationaal toerisme in de grotere steden; vakantiegangers in Kustgemeenten en gemeenten van de Kempen met toeristisch potentieel. Globaal genomen is het gebruik van die infrastructuur voor het verwachte kleinstedelijke ommeland niet zo belangrijk.
- De functie overheid is een functie die erg sporadisch door het publiek wordt gebruikt. Wellicht is in het hiërarchisch denken het gewicht gegeven aan hoofdplaatsen van de gerechtelijke en administratieve arrondissementen vrij groot zodat uit het onderzoek van de resultaten is gebleken dat deze nogal zwaar doorwegen hetgeen ons geen noodzaak lijkt, ook omdat veel van die hoofdplaatsen hierdoor een scheefgetrokken structuur hebben.
- De functie “loket” omvat een aantal indicatoren die eveneens slechts sporadisch door het publiek worden gebruikt (specifieke postinfrastructuur) of slechts door een beperkte groep van de bevolking (R.V.A., interim-bureaus). De indicator uit de bankwereld is genomen om een indicator uit de privébedrijven te hebben en is op zich maar een indicator. Al deze redenen hebben er ons eveneens toe gebracht deze functie voor 500 punten mee te nemen.
- Tenslotte is de functie verkeer en vervoer een indicator op zich maar hangt ook samen met de andere functies. Het onderzoek van de resultaten laat ook zien dat er soms beïnvloeding is van de nummering van de lijnen door de Lijn. Om deze redenen wordt ook deze functie voor 500 punten meegenomen.

De acht functies worden opgeteld en de globale uitrustingsindex wordt opnieuw op 1000 gebracht. Dit betekent dat de uitrustingsindex voor heel Vlaanderen gelijk is aan 1000. De hoogste uitrustingsindex is die van Antwerpen met ca 61 punten gevolgd door die van Gent met 56 punten. Voor de zuiver kwantitatieve uitrustingsindex wordt een waarde 106 bereikt voor Antwerpen, voor Gent 69. De omvang van Antwerpen t.o.v. Gent blijkt dus duidelijk uit de kwantitatieve index. Het is belangrijk te benadrukken dat de gebruikte gemengde kwalitatieve/kwantitatieve index een onbenoemd getal is en dat de indices van verschillende steden alleen met mekaar vergeleken kunnen worden teneinde een rangorde op te stellen. Men mag niet stellen dat een stad met een index die dubbel zo hoog is als die van een andere stad tweemaal beter uitgerust is; men mag alleen stellen dat de index dubbel zo groot is... De kwantitatieve index kan anders geïnterpreteerd worden. Hier kan de uitrusting van elke stad geplaatst worden ten opzichte van Vlaanderen (voor wat betreft de weging van de hier opgenomen indicatoren) op 1000 gebracht of ten opzichte van de grootste stad (Antwerpen=1000) (figuur 12). Tabel 9 geeft de uitrustingscores gemengd (kwalitatief/ kwantitatief) voor de 8 functies alsook het totaal.

Tabel 9 geeft de uitrustingscore (gemengd kwalitatief/kwantitatief) voor de actualisatie (2010) voor 8 functies alsook voor het totaal. Figuur 9 geeft de evolutie voor de totale uitrustingscore ruimtelijk weer.

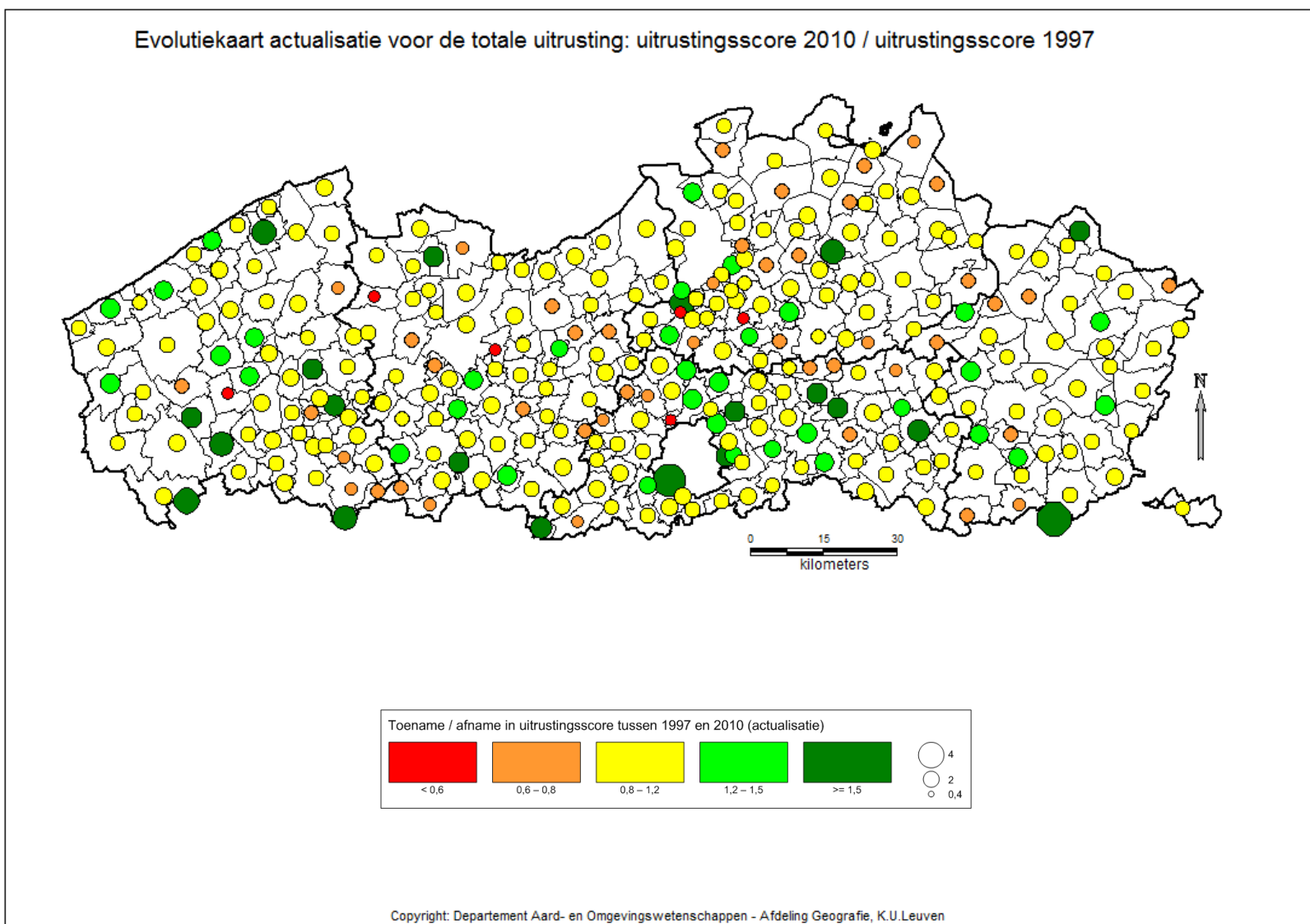
Tabel 9. Uitrustingscores (gemengd kwalitatief/kwantitatief) naar functie en totaal.

Rang- schikking totaal- score	Gemeente	Medische en sociale functie	Sport en recreatie	Loketfuncti e	Overheids- functie	Culturele functie	Onderwijs- functie	Verkeers- functie	Detail- handels- functie	Uitrustings- score
		Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000
1	Antwerpen	68,1	8,6	36,7	21,4	81,3	75,4	14,9	57,8	60,67
2	Gent	78,7	7,7	21,6	21,2	81,8	85,0	10,7	28,4	55,87
3	Leuven	38,7	7,7	14,7	21,4	33,0	90,7	11,7	19,4	39,52
4	Brugge	37,2	7,7	12,3	21,3	55,2	28,7	7,7	23,9	32,34
5	Hasselt	32,6	4,4	14,6	20,7	31,6	23,0	5,2	17,5	24,96
6	Kortrijk	20,2	8,6	13,6	11,4	20,4	38,7	6,0	13,0	21,97
7	Mechelen	10,4	3,5	10,6	11,4	47,7	20,5	7,1	15,1	21,05
8	Oostende	17,2	5,2	10,3	7,8	24,6	19,4	4,9	15,0	17,40
9	Aalst	21,2	7,3	9,9	7,8	13,0	20,6	5,8	13,8	16,56
10	Sint-Niklaas	19,8	3,1	9,8	7,8	18,4	20,5	5,2	14,3	16,50
11	Roeselare	23,7	3,5	8,9	7,8	12,3	19,3	3,1	11,6	15,06
12	Turnhout	16,3	3,1	10,2	9,3	18,5	19,8	2,8	9,0	14,84
13	Genk	15,9	8,2	5,8	5,5	19,3	10,0	3,6	10,5	13,13
14	Geel	10,6	2,9	4,7	4,3	13,1	17,6	1,9	6,2	10,22
15	Lier	13,1	2,1	5,2	2,3	8,4	17,5	3,1	9,5	10,21
16	Ieper	12,9	3,1	9,1	9,4	10,9	5,7	1,9	6,3	9,86
17	Dendermonde	8,8	2,9	6,2	8,9	10,2	6,3	4,0	7,4	9,12
18	Diest	6,6	3,0	5,0	3,5	9,9	16,7	2,8	6,3	8,97
19	Knokke-Heist	8,1	5,5	1,1	1,7	12,6	3,4	2,0	17,5	8,63
20	Tongeren	10,1	2,3	5,7	9,0	7,3	6,0	2,2	6,3	8,13
21	Oudenaarde	6,8	3,1	6,7	11,1	6,3	6,5	2,9	5,0	8,06
22	Herentals	6,8	5,6	7,3	3,4	8,8	3,6	2,9	7,9	7,72
23	Tienen	8,5	2,0	6,9	3,5	7,0	5,5	4,5	7,6	7,56

24	Waregem	6,6	3,9	5,1	3,5	8,7	7,3	1,9	8,0	7,49
25	Halle	10,4	1,3	3,8	5,8	5,2	8,9	4,1	5,1	7,44
26	Sint-Truiden	13,3	3,1	3,4	3,5	5,9	4,4	1,7	9,1	7,40
27	Vilvoorde	9,7	2,1	7,0	5,8	3,2	6,0	4,1	6,4	7,38
28	Tielt	6,6	2,0	4,5	5,3	5,4	15,2	1,5	3,2	7,25
29	Diepenbeek	2,5	2,3	0,2	0,0	0,0	32,5	1,7	3,0	7,04
30	Torhout	4,0	2,6	2,6	3,2	5,5	16,7	1,4	3,4	6,58
31	Aarschot	3,7	2,0	7,0	3,4	8,1	7,0	4,0	4,1	6,54
32	Eeklo	9,5	1,8	5,2	5,8	3,9	5,5	2,1	5,2	6,50
33	Mol	7,5	2,3	7,0	1,7	6,6	4,5	1,5	7,7	6,46
34	Boom	2,5	1,3	4,4	1,8	5,2	16,7	2,4	3,2	6,26
35	Veurne	6,6	2,0	3,3	11,0	5,9	3,7	1,3	3,2	6,17
36	Lokeren	8,3	2,2	4,6	3,5	4,6	5,1	2,9	5,2	6,06
37	Brasschaat	11,6	2,5	2,4	2,4	3,5	6,3	1,0	6,4	6,03
38	Maaseik	6,0	2,4	2,6	6,6	5,6	6,5	1,2	5,1	5,99
39	Geraardsbergen	7,5	2,2	2,6	3,2	7,9	3,5	4,3	3,2	5,72
40	Beveren	5,0	6,0	4,5	5,5	2,7	1,7	2,1	6,7	5,69
41	Deinze	7,2	2,1	5,4	3,1	4,4	3,8	2,6	5,0	5,61
42	Maasmechelen	1,5	2,7	4,1	3,4	10,2	3,7	1,1	6,7	5,58
43	Zottegem	8,4	1,8	3,9	2,7	5,3	3,7	3,1	4,4	5,56
44	Menen	8,9	1,6	3,3	3,5	3,6	5,5	1,7	5,2	5,54
45	Asse	5,8	1,4	3,9	7,5	3,4	4,1	3,3	3,2	5,44
46	Lommel	3,0	2,5	1,8	4,9	8,8	2,4	1,2	7,0	5,25
47	Ninove	3,7	2,0	3,7	3,5	4,0	3,8	3,5	7,5	5,24
48	Mortsel	7,5	1,0	2,8	0,8	2,6	6,1	4,4	5,5	5,12
49	Koksijde	4,0	3,6	0,5	1,7	11,0	2,5	1,3	6,1	5,11
50	Beringen	1,4	2,2	3,4	2,8	6,1	4,6	1,7	7,6	4,95
51	Wetteren	6,1	1,1	3,2	2,8	3,4	6,7	2,6	3,8	4,94
52	Ronse	8,7	1,9	3,0	3,2	3,5	1,4	2,2	5,6	4,93

53	Bilzen	2,5	2,6	3,7	3,0	5,2	3,8	1,6	5,2	4,59
54	Blankenberge	2,4	5,2	2,4	2,1	4,5	3,7	1,3	4,5	4,37
55	Grimbergen	5,5	2,0	0,1	1,6	9,7	0,9	1,9	4,6	4,36
56	Izegem	4,3	1,9	3,1	2,7	4,3	3,8	1,3	3,3	4,13
57	Zaventem	2,8	1,9	2,9	1,9	3,5	1,0	5,5	4,9	4,08
58	Diksmuide	2,7	2,4	4,3	5,3	4,0	1,7	1,5	2,4	4,04
59	Overijse	3,1	2,6	0,5	3,2	8,0	1,6	2,1	2,6	3,95
60	Heist-op-den-Berg	1,7	2,9	1,5	1,8	3,4	4,0	2,0	6,4	3,94
61	Dilbeek	3,5	2,1	2,5	0,5	5,6	1,7	4,4	2,8	3,84
62	Poperinge	1,4	2,8	0,5	2,5	6,5	4,7	1,3	3,1	3,80
63	Sint-Katelijne-Waver	2,8	1,2	0,7	0,3	1,8	12,3	2,1	1,5	3,79
64	Heusden-Zolder	6,0	2,8	0,6	1,2	3,5	1,7	1,8	3,8	3,59
65	Edegem	12,6	1,5	0,1	1,5	0,4	1,0	2,5	2,0	3,58
66	Houthalen-Helchteren	0,8	3,9	2,7	1,2	4,1	3,6	1,6	3,5	3,55
67	Harelbeke	0,8	1,3	2,9	3,4	5,4	3,2	1,7	2,5	3,54
68	Overpelt	7,8	3,3	2,6	0,1	1,6	2,4	1,7	1,5	3,51
69	Schoten	1,4	1,1	4,0	0,6	2,0	2,1	1,9	7,8	3,47
70	Temse	4,1	1,5	3,0	2,4	4,0	1,0	1,9	2,8	3,47
71	Bree	2,4	1,8	3,2	3,2	1,6	3,6	1,0	4,0	3,46
72	Lanaken	5,6	1,8	0,6	0,5	5,5	1,7	0,9	3,5	3,34
73	Neerpelt	2,8	1,1	3,1	0,8	4,5	3,7	1,7	2,2	3,34
74	Bornem	4,4	2,2	1,3	0,3	6,2	1,0	1,1	2,8	3,23
75	Kapellen	2,3	1,1	2,6	1,4	1,6	1,7	2,0	6,2	3,15
76	Westerlo	0,7	1,8	2,5	1,9	2,6	3,8	1,1	4,5	3,14
77	Puurs	2,7	1,2	3,0	0,1	5,0	1,9	2,5	1,9	3,02
78	Evergem	2,7	1,6	0,6	1,7	1,0	1,6	2,2	6,7	3,02
79	Bonheiden	12,9	0,8	0,1	0,1	0,4	0,0	1,2	1,6	2,85
80	Malle	4,4	1,0	2,2	0,9	1,8	3,5	1,0	2,0	2,82
81	Vorselaar	0,3	1,1	0,1	0,1	0,2	13,8	0,8	0,5	2,82

82	Middelkerke	0,7	5,6	0,2	0,7	2,7	0,4	1,2	5,4	2,82
83	Merelbeke	4,7	1,5	1,2	1,8	0,8	1,9	2,8	2,2	2,80
84	Hamme	4,5	1,2	0,5	2,0	3,4	1,6	0,8	2,5	2,75
85	Londerzeel	2,3	1,7	2,5	2,4	1,6	1,0	2,2	2,5	2,69
86	Aalter	3,1	1,4	1,2	1,1	3,7	1,6	1,8	2,1	2,68
87	Sint-Pieters-Leeuw	3,7	2,2	0,5	1,1	0,6	0,9	1,6	5,4	2,65
88	Willebroek	2,7	2,3	0,6	2,0	3,2	0,9	1,6	2,5	2,64
89	Hoogstraten	0,4	1,4	1,0	1,9	3,6	4,0	0,7	2,8	2,62
90	Wevelgem	1,3	1,8	2,5	0,1	1,3	1,9	1,4	4,8	2,55

Figuur 9: Evolutie van de totale uitrustingscore

De splitsing tussen regionale steden en kleine steden

Gent en Antwerpen komen duidelijk als grote stad naar voor. Het numerieke verschil tussen de scores van Antwerpen en Gent enerzijds en de daarop volgende steden is zeer duidelijk: Antwerpen behaalt een score van 61 en Gent van 56 waar Leuven met ca. 40 en Brugge met 32 volgen. De kleinste regionale stad is dan Genk, met een score van $\frac{1}{3}$ van die van Leuven en iets meer dan $\frac{1}{2}$ van die van Hasselt die op de derde plaats staat van de regionale steden. De breuk tussen Genk en de daaropvolgende score (Geel) is duidelijk groter dan die van Genk ten opzichte van de steden ervoor met een hogere score. Aan de overgang regionale steden-kleine steden zouden we dan ook niets wijzigen. In 1997 was er een even groot verschil tussen Genk en Roeselare als tussen Genk en Geel. Nu is naar boven toe Turnhout de voorlaatste van de regionale steden volgend op Roeselare en zijn die verschillen dus kleiner dan ten opzichte van het daarop volgend Geel. .

De kwantitatieve benadering geeft zowat een analoge groepering maar de verschillen qua scores zijn tussen de steden groter. Logischer wijze met kwantitatieve versie wordt het getal van Antwerpen nog hoger (92) en Gent komt op 68 te staan. Leuven met de hoogste score daaropvolgend (44) toont een score die ook zowat drie maal hoger is dan die van Genk en Roeselare (14). Tussen Genk en Roeselare en de daaropvolgende gemeente, nl. Lier is er duidelijke knik. Lier haalt 10,42.

We kunnen er dus vanuit gaan dat de groep van de regionale steden duidelijk is afgebakend maar dat er binnen die groep ook duidelijke verschillen zijn tussen beter en minder goede uitgeruste regionale steden.

Tabel 10 geeft de uitrustingscores (kwantitatief) voor de acht functies alsook voor het totaal.

Tabel 10. Uitrustingscores (kwantitatief) naar functie en totaal.

Rang- schikking totaal- score	Gemeente	Medische en sociale functie	Sport en recreatie	Loketfuncti e	Overheids- functie	Culturele functie	Onderwijs- functie	Verkeers- functie	Detail- handels- functie	Uitrustings- score
		Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000
1	Antwerpen	67,4	38,5	53,9	21,4	130,5	130,5	98,3	13,0	92,25
2	Gent	68,7	19,0	32,3	21,2	84,5	128,0	46,1	9,4	68,22
3	Leuven	40,2	10,4	18,8	21,4	36,4	103,1	21,7	9,9	43,65
4	Brugge	32,8	16,4	16,6	21,3	38,7	33,5	29,5	6,7	32,60
5	Hasselt	29,7	9,2	17,7	20,7	28,9	20,1	24,2	4,5	25,84
6	Kortrijk	20,6	8,4	16,3	11,4	22,9	42,4	14,8	5,1	23,66
7	Mechelen	11,3	5,8	14,5	11,4	34,7	22,3	20,9	6,2	21,19
8	Oostende	17,7	12,3	11,2	7,8	19,4	15,0	17,3	4,4	17,53
9	Aalst	20,2	5,0	11,0	7,8	14,6	23,4	16,9	5,2	17,34
10	Sint-Niklaas	20,2	4,4	9,8	7,8	20,8	16,2	19,1	4,6	17,16
11	Turnhout	17,0	3,8	10,9	9,3	21,1	18,8	10,9	2,8	15,75
12	Roeselare	20,7	3,6	10,2	7,8	12,4	14,2	15,1	2,9	14,52
13	Genk	17,0	6,9	5,5	5,5	24,5	9,5	12,3	3,3	14,07
14	Lier	14,1	2,6	6,0	2,3	10,0	14,6	9,8	3,1	10,42
15	Halle	10,0	2,0	3,1	5,8	5,4	6,9	23,9	3,7	10,12
16	Ieper	12,5	3,5	8,8	9,4	12,1	5,5	6,6	1,7	10,01
17	Geel	11,6	3,3	4,3	4,3	11,5	14,9	6,9	1,9	9,78
18	Dendermonde	9,2	2,8	5,6	8,9	9,7	6,2	7,6	3,8	8,95
19	Oudenaarde	7,2	2,5	6,3	11,1	6,5	6,2	5,5	2,6	8,00
20	Knokke-Heist	6,0	9,0	1,3	1,7	10,5	2,2	15,3	2,0	7,99
21	Tongeren	10,4	2,0	5,3	9,0	7,0	5,3	5,8	2,0	7,78
22	Diest	7,5	2,7	4,2	3,5	8,3	9,7	6,4	2,6	7,50
23	Sint-Truiden	13,1	3,5	3,0	3,5	6,2	4,2	9,2	1,7	7,41

24	Herentals	7,1	4,0	6,8	3,4	9,5	3,4	6,7	2,8	7,29
25	Waregem	6,8	4,7	4,3	3,5	7,7	6,7	8,1	1,8	7,25
26	Vilvoorde	9,8	1,8	6,5	5,8	4,0	5,1	6,2	3,9	7,20
27	Diepenbeek	2,8	1,9	0,1	0,0	0,0	34,4	2,2	1,7	7,18
28	Tienen	9,2	2,0	6,2	3,5	6,6	4,2	7,1	3,7	7,10
29	Mol	8,1	3,2	6,4	1,7	6,6	4,6	7,1	1,6	6,55
30	Asse	5,9	1,3	3,2	7,5	2,9	3,7	10,4	3,7	6,42
31	Eeklo	8,4	1,9	4,5	5,8	4,7	4,9	5,3	2,1	6,27
32	Brasschaat	12,9	3,3	1,9	2,4	4,5	5,2	6,1	1,0	6,22
33	Aarschot	4,1	1,6	6,3	3,4	7,1	6,5	4,6	3,5	6,20
34	Tielt	6,9	1,8	4,1	5,3	5,0	9,1	3,1	1,4	6,09
35	Ninove	4,4	2,1	2,8	3,5	3,9	4,6	10,7	4,1	6,02
36	Lokeren	8,1	2,0	3,9	3,5	4,4	4,5	5,7	2,6	5,76
37	Maasmechelen	1,7	2,5	3,6	3,4	9,1	4,4	8,5	1,1	5,74
38	Deinze	7,4	1,5	4,8	3,1	4,8	5,1	5,3	2,3	5,72
39	Veurne	6,3	1,5	2,8	11,0	4,6	3,7	2,6	1,2	5,63
40	Maaseik	6,3	2,8	1,9	6,6	5,9	4,3	4,0	1,2	5,49
41	Zaventem	2,7	2,8	3,2	1,9	3,0	1,1	11,5	5,9	5,37
42	Lommel	3,7	3,4	1,6	4,9	7,7	2,6	6,3	1,2	5,25
43	Beveren	5,8	3,3	4,0	5,5	3,1	2,3	5,2	2,1	5,22
44	Menen	8,5	1,5	2,7	3,5	4,3	4,4	4,6	1,7	5,20
45	Zottegem	9,7	1,9	3,2	2,7	4,9	2,3	3,7	2,7	5,18
46	Geraardsbergen	6,6	1,7	2,0	3,2	7,2	2,6	3,4	3,6	5,04
47	Torhout	4,3	2,3	1,9	3,2	4,3	9,8	2,7	1,5	5,01
48	Mortsel	7,0	0,8	3,6	0,8	3,4	4,3	5,1	4,8	4,96
49	Boom	2,8	1,3	3,8	1,8	3,9	9,0	3,4	2,5	4,73
50	Beringen	2,1	2,5	2,8	2,8	5,8	4,7	5,7	1,8	4,70
51	Ronse	9,3	1,4	2,4	3,2	3,5	1,5	4,8	2,1	4,70
52	Wetteren	5,9	0,8	2,5	2,8	4,1	5,6	3,6	2,4	4,62

53	Blankenberge	2,6	8,1	1,8	2,1	3,7	3,4	4,2	1,3	4,54
54	Dilbeek	3,4	2,6	2,5	0,5	6,1	2,3	4,5	5,1	4,51
55	Koksijde	3,9	4,0	0,5	1,7	8,4	1,5	5,0	1,5	4,38
56	Heist-op-den-Berg	1,9	3,8	1,7	1,8	4,1	2,7	6,7	2,1	4,15
57	Bilzen	2,8	2,6	2,9	3,0	5,6	2,1	4,1	1,5	4,11
58	Izegem	4,2	1,8	2,4	2,7	4,2	3,8	3,6	1,2	3,97
59	Grimbergen	3,2	2,2	0,2	1,6	8,7	0,4	5,4	1,9	3,92
60	Overijse	3,0	2,4	0,4	3,2	8,0	1,4	2,9	2,0	3,89
61	Poperinge	2,4	2,4	0,6	2,5	6,4	5,1	2,7	1,1	3,85
62	Edegem	13,4	1,7	0,1	1,5	0,4	0,9	2,2	2,8	3,83
63	Schoten	2,3	1,5	3,3	0,6	2,2	2,5	8,3	2,0	3,79
64	Diksmuide	3,0	1,7	3,6	5,3	4,0	1,8	2,0	1,4	3,78
65	Heusden-Zolder	6,6	2,2	0,6	1,2	3,4	1,6	4,2	1,8	3,61
66	Overpelt	8,1	2,4	2,6	0,1	1,6	2,2	1,5	1,7	3,36
67	Bree	3,0	1,7	2,6	3,2	1,5	3,7	3,3	0,9	3,31
68	Houthalen-Helchteren	1,2	3,3	2,2	1,2	3,1	3,9	3,5	1,4	3,30
69	Temse	4,7	1,3	2,4	2,4	3,9	0,9	2,1	1,9	3,24
70	Merelbeke	5,4	1,1	1,2	1,8	0,5	3,7	3,2	2,6	3,23
71	Harelbeke	1,2	1,2	2,3	3,4	5,7	0,8	2,7	1,5	3,14
72	Lanaken	5,1	2,3	0,6	0,5	4,9	1,4	3,2	0,9	3,14
73	Neerpelt	2,8	1,4	2,2	0,8	4,3	3,3	1,8	1,6	3,03
74	Bornem	3,9	2,1	1,0	0,3	5,6	1,0	2,8	1,1	3,00
75	Machelen	0,7	4,6	1,4	0,1	0,4	0,5	5,4	4,7	2,98
76	Kapellen	2,0	1,2	1,9	1,4	1,8	1,6	4,9	2,3	2,85
77	Sint-Katelijne-Waver	3,3	1,6	0,7	0,3	1,3	5,9	1,9	2,1	2,85
78	Hamme	4,8	1,4	0,4	2,0	3,8	1,2	2,1	0,8	2,76
79	Tervuren	0,7	1,3	2,3	0,6	6,1	1,7	1,6	2,2	2,74
80	Puurs	2,8	1,6	2,3	0,1	3,9	1,2	2,1	2,4	2,72
81	Westerlo	0,8	1,9	1,9	1,9	2,4	2,4	3,8	1,0	2,68

82	Willebroek	3,3	2,1	0,5	2,0	2,9	0,8	2,6	1,7	2,64
83	Kontich	2,9	1,3	1,9	0,7	2,0	1,8	3,0	2,0	2,60
84	Sint-Pieters-Leeuw	3,2	1,7	0,5	1,1	0,4	0,3	6,9	1,5	2,60
85	Wijnegem	0,6	0,9	0,4	0,1	1,8	0,7	8,7	2,2	2,57
86	Malle	4,3	1,0	1,6	0,9	1,3	2,9	2,0	1,2	2,54
87	Londerzeel	2,3	1,5	1,9	2,4	1,8	0,7	2,3	2,3	2,50
88	Middelkerke	0,8	5,8	0,2	0,7	1,5	0,6	4,0	1,2	2,49
89	Bonheiden	11,4	0,5	0,1	0,1	0,4	0,1	1,0	1,4	2,48
90	Beersel	1,0	1,8	0,7	0,5	3,8	0,8	3,2	2,9	2,44

De kleine steden

Van Geel te beginnen krijgt men dan in afdalende volgorde de rest van de Vlaamse gemeenten. Er stellen zich verschillende problemen:

1. Het bepalen van de ondergrens: tot waar is het een kleine stad?
- 2.°Kan er een zinvolle opsplitsing voorgesteld worden van kleine steden naar betere en minder goede uitrusting?
3. Zijn alle gemeenten waarvan de uitrusting boven de minimaal beschouwde drempel liggen wel degelijk als kleine stad te beschouwen?

Het rangschikken van de gemeenten toont duidelijk aan dat tussen de groep huidige kleine steden er een aantal gemeenten voorkomen die geen kleine stad waren. Nu, dit was in 1997 ook het geval en hierna zal dezelfde redenering gevolgd worden als in 1997, nl. om een aantal gemeenten met een hoge score toch niet te beschouwen als kleine stad.

Hiervoor wordt er in drie stappen gewerkt:

1. In een eerste stap wordt de functie met de hoogste score weggelaten. Bepaalde nederzettingen bekomen hun absolute waarde op basis van een sterk uitgebouwd zijn van een bepaalde functie terwijl andere functies minder belangrijk zijn. We gaan ervan uit dat voor de bepaling van de plaats in de nederzettingsstructuur, het ook belangrijk is dat een plaats die als stad betiteld wordt zou gekenmerkt worden door een vrij evenwichtige functionele structuur. De benadering is dubbel: een gemeente kan niet als stad bestempeld worden indien haar hoge plaats in de rangorde van uitrusting berust op een specifieke en eenzijdige functie; anderzijds mogen niet te veel functies te zwak uitgerust zijn.

De evenwichtige of onevenwichtige uitbouw wordt in eerste instantie bepaald door uit elke gemeente de functie eruit te laten met de hoogste score. Vervolgens worden alle nieuwe scores van de Vlaamse gemeenten terug opgeteld en herverdeeld ten opzichte van het totaal=1000 voor Vlaanderen. Zijn de functies evenwichtig uitgebouwd, dan zal de rangschikking niet sterk wijzigen; bij eenzijdige uitbouw wel. Op basis van deze benadering wordt nagegaan of een gemeente niet ten onrechte hoog geplaatst is op basis van de toevallige aanwezigheid van een bepaalde functie, en er dus een correctie naar categorie moet doorgevoerd worden. Op basis van de score op de 7 overblijvende functies kan een rangorde worden opgemaakt die sterker de stedelijke centraliteit weergeeft; de gemeentelijke scores per functie worden vervolgens opnieuw opgeteld tot een totaalscore, waarna deze totaalscore opnieuw wordt teruggebracht op 1000 op niveau van Vlaanderen. Dit wordt dan ook in de synthesesetabellen opgenomen.

2. Een tweede criterium dat een (kleine) stad van een goed uitgeruste gemeente onderscheidt, is de uitstraling of grensoverschrijdende dienstverlening. Daartoe werd de kwantitatieve score gedeeld door de bevolking van de gemeente. Hier ook kan meteen gewerkt worden met de score waar de meest afwijkende functie eruit is gelaten. Het is duidelijk dat de oppervlakte van de gemeente hier een rol speelt. Een deel van het ommeland is bij uitgestrekte gemeenten reeds begrepen binnen de gemeentegrenzen. Uiteraard is dit een storende factor. Zo heeft Eeklo met een kleine oppervlakte een score/inwoners van 2,08 en Lokeren met een relatief grote oppervlakte een score/inwoners van 0,97... Maar het verschil is enkel oppervlakteafhankelijk; de ligging speelt ook een rol, o.a. ten opzichte van de andere

steden of ten opzichte van de omringende gemeenten. Er is een duidelijke trend: de scores per inwoner volgen gemiddeld een dalende lijn bij rangschikking van de absolute scores in dalende lijn. Er komen evenwel binnen die dalende trend sterke afwijkingen voor: Veurne, een reeds minder goede uitgeruste stad midden in een ommeland van gemeenten die omwille van de bevolkingsdichtheid zwak uitgerust zijn, heeft een score van 2,73 terwijl Menen, nabij grotere steden Kortrijk, Roubaix en Rijsel, slechts 0,99 haalt.

3. Een derde criterium onderzoekt hoe de score is behaald. Men kan zich de vraag stellen in welke mate een hogere score is behaald door de gemeentefusie of zelfs onafhankelijk daarvan door het voorkomen in dezelfde gemeente van verschillende woonkernen met een redelijk groot gewicht. Er zijn verschillende mogelijkheden: bij fusies zoals die van Ninove, Ieper of Poperinge neemt de totale bevolking wel merkkelijk toe, maar de opgenomen gemeenten zijn een reeks kleine gemeenten zonder uitrusting zodat er weinig verschil kan verwacht worden tussen een uitrustingscore die zou berekend worden op de oude gemeente en de score berekend op basis van de fusiegemeente. Anderzijds zijn er fusiegemeenten waar de grootste kern oorspronkelijk niet als kleine stad beschouwd werd maar waar door de opslorping van één of meerdere belangrijke kernen die zelf over enige uitrusting beschikken (handel, onderwijs bv.) de fusiegemeente globaal verhoudingsgewijze in rang zou kunnen stijgen zoals Malle, Heusden-Zolder, Lanaken, . Tenslotte zijn er kleine steden die door toevoeging van grote deelgemeenten een hele sprong voorwaarts hebben ondergaan in bevolkingsaantal zoals Dendermonde, Aarschot, Beringen, Waregem. Wat het effect in uitrusting is, kan echter niet nagegaan worden op dit moment van het onderzoek. Wat het tweede geval betreft, niet-stedelijke gemeenten die nu in bevolkingsaantal verhoudingsgewijze sterk stijgen, dient onderzocht of er al of niet een dominant (dominant in de zin van equivalent van kleine stad) centrum is en dus dat de gemeente zelf als geheel logischerwijze al of niet als kleine stad kan weerhouden worden. De oppervlakte van de gemeente speelt hier ook weer een rol (zie 2).

Het fusie-effect evalueren is dus niet meteen mogelijk. Het is een feit dat de bevolkingsverhouding tussen fusiegemeente en centrumgemeente geen duidelijk criterium is; het kan louter een aanduiding zijn. De bevolkingstoename kan veroorzaakt zijn door de opslorping van één grote kern of door de opslorping van meerdere kleine kernen. Deze indicator dient zeker aangevuld te worden met de aard van de kernen die erbij gekomen zijn. Men kan zeker stellen dat, op misschien een uitzondering na, de uitrustingsverhoging kleiner zal zijn dan de bevolkingstoename. Immers, een aantal criteria zijn kwalitatief (dus al of niet aanwezig zijn in de gemeente: voor een kleine stad die kernen erbij krijgt zal dit niet veel invloed hebben; voor het samenbrengen van twee middelgrote kernen kan het resultaat al verschillend zijn), andere zijn kwantitatief maar voor bepaalde functies (cultureel centrum, hospitaal,...) zal het eerder zelden voorkomen dat zulke uitrustingen op twee plaatsen in dezelfde gemeente zullen voorkomen. Voor andere, zoals sommige indicatoren voor de kleinhandel, restaurants, soms voor scholen maar niet courant,...kan het sommeren tot een grotere uitrustingsindicator leiden.

Tabel 11 geeft de kwantitatieve uitrustingscore per inwoner van de Vlaamse gemeenten (2010).

Tabel 11: Kwantitatieve uitrustingscore per inwoner van de Vlaamse gemeenten.

Rang-schikking	Gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rang-schikking	Gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000
1	HERSTAPPE	106,58	46	ZOTTEGEM	21,02
2	VEURNE	47,93	47	DENDERMONDE	20,53
3	LEUVEN	47,08	48	KOKSIJDE	20,37
4	DIEPENBEEK	39,88	49	MORTSEL	20,32
5	TURNHOUT	39,32	50	WAREGEM	20,15
6	HASSELT	36,11	51	DEINZE	19,86
7	DIEST	32,58	52	WETTEREN	19,75
8	KORTRIJK	31,99	53	MOL	19,62
9	EEKLO	31,61	54	ANTWERPEN	19,54
10	TIELT	31,29	55	POPERINGE	19,42
11	LIER	31,10	56	SINT-TRUIDEN	19,10
12	WIJNEGEM	28,89	57	RONSE	19,07
13	BOOM	28,80	58	NEERPELT	18,67
14	GENT	28,75	59	VILVOORDE	18,67
15	IEPER	28,74	60	HOREBEKE	18,53
16	HALLE	28,64	61	NAZARETH	18,27
17	BRUGGE	27,84	62	ZAVENTEM	18,21
18	HERENTALS	27,77	63	NIEUWPOORT	17,95
19	OUDENAARDE	27,55	64	EDEGEM	17,89
20	BAARLE-HERTOG	27,33	65	MALLE	17,86
21	GEEL	27,16	66	ZELZATE	17,51
22	MECHELEN	26,65	67	BONHEIDEN	17,00
23	TONGEREN	26,06	68	BRASSCHAAT	16,74
24	LENNIK	25,82	69	NINOVE	16,63
25	ROESELARE	25,68	70	PUURS	16,60
26	DROGENBOS	25,40	71	LOMMEL	16,19
27	TORHOUT	25,34	72	BIERBEEK	16,06
28	OOSTENDE	25,34	73	MENEN	16,02
29	VOEREN	25,20	74	OVERIJSE	15,97
30	MESEN	25,12	75	GERAARDSBERGEN	15,90
31	BLANKENBERGE	24,63	76	HAACHT	15,73
32	OVERPELT	24,46	77	MAASMECHELEN	15,65
33	SINT-NIKLAAS	24,36	78	HERK-DE-STAD	15,27
34	DIKSMUIDE	23,63	79	LOKEREN	14,98
35	KNOKKE-HEIST	23,48	80	IZEGEM	14,82
36	MACHELEN	23,02	81	BORNEM	14,75
37	MAASEIK	22,76	82	SINT-MARTENS-LATEM	14,59
38	VORSELAAR	22,73	83	SINT-KATELIJNE-WAVER	14,27
39	BREE	22,42	84	MERELBEKE	14,24
40	AALST	22,15	85	LONDERZEEL	14,24
41	AARSCHOT	22,05	86	DUFFEL	13,88

42	TIENEN	22,05	87	WOMMELGEM	13,82
43	GENK	21,89	88	LICHTERVELDE	13,78
44	ASSE	21,73	89	MELLE	13,56
45	DE PANNE	21,27	90	MIDDELKERKE	13,55

III.9.3 De structuur

Tabel 12: Samenvattende tabel van kleine steden met variabelen: hiërarchie in 1997, kwalitatieve score voor 7 functies, kwalitatieve score voor 8 functies, kwantitatieve score ten opzichte van het aantal inwoners voor 7 en 8 functies, samengetelde rangorde voor 4 scores en de evolutie waarbij de score van 2010 gedeeld is door de score van 1997.

Rangschikking kleine steden	Gemeente	Hiërarchie in 1997	kwalitatief 7 functies	kwalitatief 8 functies	kwantitatief 8 functies/inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)	Kwantitatief 7 functies/inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)	rangorde 4 scores	evolutie 2010/1997
1	leper	KIStA	7,71	9,86	1,77	1,93	3	1,03
2	Dendermonde	KIStA	7,42	9,12	1,26	1,42	12	0,89
3	Lier	KIStA	7,29	10,21	1,92	2,02	1	1,02
4	Geel	KIStA	7,28	10,22	1,67	1,72	4	0,95
5	Tongeren	KIStA	6,45	8,13	1,61	1,71	7	0,94
6	Herentals	KIStA	6,26	7,72	1,71	1,84	5	1,03
7	Oudenaarde	KIStA	6,21	8,06	1,70	1,80	6	0,90
8	Diest	KIStA	6,18	8,97	2,01	2,16	2	1,20
9	Tienen	KIStA	6,15	7,56	1,36	1,47	13	0,99
10	Waregem	KIStA	6,04	7,49	1,24	1,41	16	1,11
11	Vilvoorde	KIStA	5,76	7,38	1,15	1,22	21	0,86
12	Knokke-Heist	KIStA	5,72	8,63	1,45	1,35	14	1,12
13	Halle	KIStA	5,70	7,44	1,76	2,03	8	0,95
14	Sint-Truiden	KIStA	5,19	7,40	1,18	1,14	22	0,87
15	Aarschot	KIStA	5,19	6,54	1,36	1,51	15	0,85
16	Mol	KIStA	5,17	6,46	1,21	1,36	20	0,88
17	Eeklo	KIStA	4,92	6,50	1,95	2,08	9	0,84
18	Maaseik	KIStB	4,90	5,99	1,40	1,54	17	1,08
19	Tielt	KIStA	4,72	7,25	1,93	1,99	10	0,92
20	Lokeren	KIStA	4,67	6,06	0,92	0,97	32	0,79

21	Beveren	KIStC	4,58	5,69	0,70	0,80	44	1,15
22	Deinze	KIStA	4,41	5,61	1,22	1,32	24	0,82
23	Geraardsbergen	KIStB	4,40	5,72	0,98	1,03	33	0,97
24	Veurne	KIStB	4,33	6,17	2,95	2,73	11	1,06
25	Asse	KIStC	4,19	5,44	1,34	1,48	23	1,11
26	Zottegem	KIStB	4,16	5,56	1,29	1,23	25	1,02
27	Brasschaat	KIStC	4,11	6,03	1,03	0,93	34	0,97
28	Menen	KIStC	4,06	5,54	0,99	0,99	35	1,05
29	Ninove	KIStB	4,00	5,24	1,02	0,99	36	1,13
30	Maasmechelen	KIStC	3,88	5,58	0,96	0,97	40	1,01
31	Mortsel	KIStC	3,87	5,12	1,25	1,32	27	0,96
32	Wetteren	KIStB	3,83	4,94	1,22	1,34	29	0,92
33	Torhout	KIStB	3,79	6,58	1,56	1,45	19	1,29
34	Lommel	KIStB	3,77	5,25	1,00	1,04	39	0,86
35	Bilzen	KIStC	3,72	4,59	0,83	0,88	47	1,00
36	Beringen	A	3,69	4,95	0,69	0,76	51	1,06
37	Blankenberge	KIStC	3,50	4,37	1,52	1,46	26	0,97
38	Ronse	KIStA	3,48	4,93	1,18	1,08	37	0,69
39	Boom	KIStB	3,47	6,26	1,77	1,66	18	1,17
40	Izegem	KIStC	3,40	4,13	0,91	1,03	45	0,96
41	Koksijde	A	3,28	5,11	1,26	1,18	31	1,48
42	Zaventem	A	3,17	4,08	1,12	1,26	38	1,06
43	Diksmuide	KIStC	3,15	4,04	1,46	1,53	28	0,98
44	Dilbeek	A	2,90	3,84	0,70	0,74	55	0,96
45	Heist-op-den-Berg	KIStC	2,88	3,94	0,65	0,66	63	0,81
46	Houthalen-Helchteren	A	2,87	3,55	0,68	0,79	57	1,02
47	Bree	KIStC	2,79	3,46	1,38	1,59	30	0,97
48	Temse	A	2,77	3,47	0,73	0,76	56	0,90
49	Grimbergen	A	2,75	4,36	0,70	0,60	60	1,44

50	Poperinge	KIStC	2,72	3,80	1,20	1,19	42	0,84
51	Harelbeke	A	2,65	3,54	0,74	0,71	58	0,92
52	Overijse	A	2,61	3,95	0,98	0,89	48	1,14
53	Heusden-Zolder	A	2,59	3,59	0,71	0,68	61	0,82
54	Neerpelt	KIStC	2,59	3,34	1,15	1,21	46	0,94
55	Lanaken	A	2,40	3,34	0,78	0,78	59	0,90
56	Westerlo	A	2,39	3,14	0,70	0,74	67	0,93
57	Londerzeel	A	2,26	2,69	0,88	1,05	52	
58	Overpelt	A	2,21	3,51	1,51	1,24	41	1,17
59	Bornem	A	2,19	3,23	0,91	0,86	53	1,01
60	Puurs	A	2,19	3,02	1,02	1,07	49	
61	Schoten	A	2,16	3,47	0,70	0,61	68	0,92
62	Willebroek	A	2,11	2,64	0,69	0,77	72	0,71
63	Kapellen	A	2,11	3,15	0,67	0,66	74	0,89
64	Malle	A	2,09	2,82	1,10	1,08	50	
65	Kontich	A	2,07	2,50	0,79	0,96	64	
66	Aalter	A	2,07	2,68	0,79	0,84	66	
67	Lennik	A	2,04	2,49	1,59	1,68	43	
68	Maldegem	A	2,03	2,49	0,63	0,69	77	0,82
69	Tervuren	A	2,02	2,52	0,80	0,95	65	
70	Merelbeke	A	2,02	2,80	0,88	0,87	62	
71	Hamme	A	2,00	2,75	0,72	0,71	73	0,79
72	Hoogstraten	KIStC	1,95	2,62	0,73	0,80	69	0,82
73	Evergem	A	1,90	3,02	0,42	0,47	76	1,05
74	Middelkerke	A	1,88	2,82	0,83	0,70	70	
75	Zelzate	A	1,86	2,51	1,08	1,10	54	0,92
76	Sint-Genesius-Rode	A	1,83	2,30	0,69	0,78	75	
77	Beersel	A	1,79	2,48	0,64	0,65	78	
78	Tessenderlo	A	1,79	2,52	0,81	0,80	71	0,77

III.9.4. Gevolgde werkwijze en resultaten

Werkwijze

1. De gemeenten worden in de eerste plaats gerangschikt op basis van de kwalitatieve/kwantitatieve aangewende uitrustingscore met de functie met de hoogste score eruit gelaten ('7 functies'). Zodoende worden overwegend monofunctionele gemeenten eruit gelaten (bv. Diepenbeek).

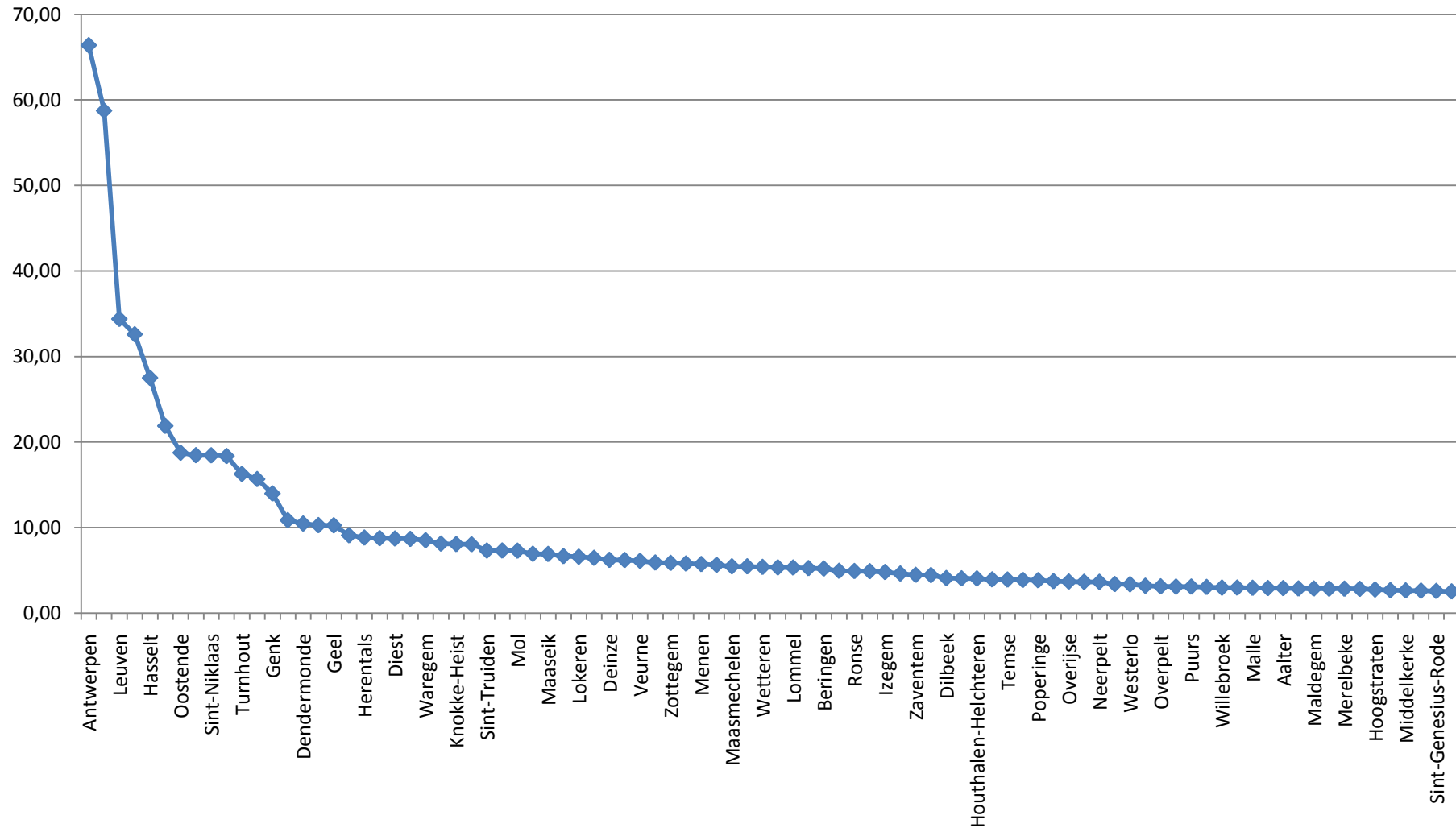
Een theoretische ondergrens is statistisch niet duidelijk te trekken. In 1997 en in andere publicaties zijn we uitgegaan van een potentiële grens waarbij de score van de minst goed uitgeruste stad zowat $1/3$ zou bedragen van de best uitgeruste kleine stad (of groep van de eerste drie steden).

De werkwijze kan ondersteund worden door mogelijke drempels te onderscheiden. Figuur 10 toont de duidelijke overgang tussen de gemeenten die we als regionale stad beschouwen en die als kleine stad.

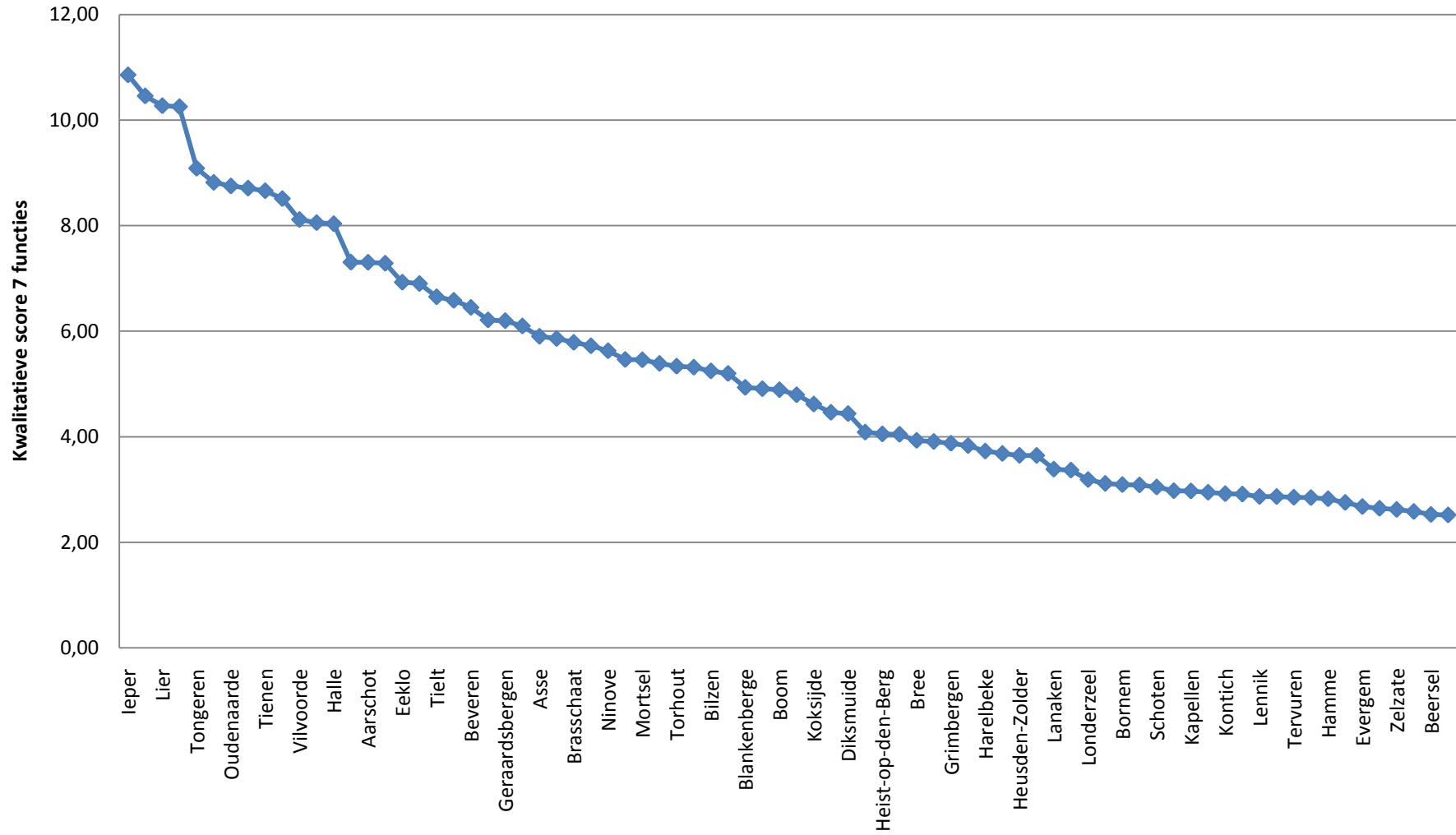
Fig 11 toont, vertrekkend van de best uitgeruste kleine steden, dat er een groot verschil bestaat tussen de eerste vier en de daarop volgende. Tussen 8,04 en 7,31 is er een duidelijke breuk van 9% (tussen Halle en Sint-Truiden) en daarna zijn er nog twee kleinere knikken van 5% tussen Mol en Eeklo en van 4% tussen Beveren en Deinze (6,45 en 6,21). Daarna zijn er nog een aantal kleine knikpunten behalve dat tussen Diksmuide en Dilbeek er een knik is van 8% (4,44 naar 4,09). Deze knik rond 40% van de gemiddelde waarde van de drie best uitgeruste steden (4,25) is wel betekenisvol, in die zin dat Beringen, Koksijde en Zaventem de enige gemeenten zijn die thans niet als kleine stad worden weerhouden (op Beringen na binnen het RSV).

Rond de waarde 3,51 ($1/3$ ofwel 33% van de gemiddelde waarde van de drie best uitgeruste steden) zien we een laatste knik van 7% (3,64 naar 3,38). Deze knik beschouwen we als de absolute ondergrens van de kleine steden. Tussen beide grenswaarden (33% en 40% van de gemiddelde waarde van de drie best uitgeruste steden) zijn er meer niet-steden dan wel. Hier is er een contrast tussen in bevolkingsaantal belangrijke gemeenten die behoorlijk zijn uitgerust en kleinere gemeenten in bevolkingsaantal die vaak een gemeenteoverschrijdende functie vervullen (zie punt 2).

Figuur 10: Grafiek van de gevolgde werkwijze voor de eerste 90 steden

Figuur 11: Kwalitatieve score voor 7 functies vanaf de best uitgeruste kleine stad

2°Vervolgens worden de gemeenten onderzocht naar hun gemeentegrens-overschrijdende score. De kwantitatieve score (die overeenstemt met de 7 weerhouden functies van de kwalitatieve score) werd gedeeld door het bevolkingsaantal. In plaats van de kwantitatieve score op 1000 te zetten hebben we het bevolkingsaantal van Vlaanderen genomen, zodoende dat een kwantitatieve score van 1 zou overeenstemmen met een 'zelfvoorziening'. Uiteraard is dit slechts een ruwe indicator: de waarde '1' is een gemiddelde van 7 functies (of 8 functies indien die berekening wordt gebruikt) en een gemeente kan bv. de score één hebben omwille van de onderwijsfunctie (en gemeenteoverschrijdend zijn) en niet zelfvoorzienend zijn voor gezondheidszorg bv. Ook is het zo dat Brussel een rol speelt ten opzichte van Vlaanderen. Die berekeningswijze geeft toch een duidelijke tendens aan van de uitrusting van een gemeente. De beïnvloeding van de oppervlakte is reeds hoger aangehaald.

3°Tenslotte nemen we de rangorde van vier indicatoren samen, elke indicator eerst gerangschikt zijnde van hoog naar laag, nl. de kwalitatieve index 7 functies, de kwalitatieve index 8 functies en hetzelfde voor de kwantitatieve score. De plaatsnummers in elk van de vier rangordes worden per gemeente opgeteld. Moest de kleine stad met de hoogste kwalitatieve score voor 7 functies, en daardoor plaatsnummer 1 op deze rangorde, (leper) ook het best scoren voor de drie andere, zou de totale score 4 (vier keer 1) zijn. Maar die opgetelde scores worden terug in een rangorde geplaatst zodat de gemeente met de laagste som van de rangordes terug plaatsnummer 1 in deze rangorde krijgt.

Resultaten

In tabel 12 worden de gemeenten van de best uitgeruste kleine stad tot $\frac{1}{4}$ van de gemiddelde score van de drie best uitgeruste steden opgenomen, in dalende volgorde van de kwalitatieve score voor 7 functies en met de overeenkomstige waarden voor de drie andere indicatoren en tenslotte in de voorlaatste kolom de rangorde voor deze vier indicatoren samen. In de laatste kolom is de verhouding opgenomen van de kwalitatieve index 2010/1997.

Zoals in punt 1 hierboven aangehaald zijn er tot de score van 40% van de hoogste scores maar drie gemeenten die nu geen kleine stad zijn, nl. Beringen, Koksijde en Zaventem. Er zijn van die 43 gemeenten 8 gemeenten die een waarde hebben lager dan één voor de kwantitatieve index per inwoner. Vijf ervan hebben een score die ligt tussen 0,9 en 1 en voor de kwantitatieve index/inwoner voor 8 functies ook (of voor 2 ervan >1). Er blijven dus drie gemeenten over met een score lager dan 0,9, nl. Beringen (0,76), Bilzen (0,88) Beveren (0,80). Deze drie gemeenten hebben een score die nog lager ligt voor de kwantitatieve index/inwoner voor 8 functies. De kwalitatieve index van Bilzen is tussen 1997 en 2010 stabiel gebleven. Die van Beringen en Beveren ging er op vooruit. De rangorde voor de 4 scores samen brengt een soms afwijkende rangschikking maar toch merkt men dat binnen die groep van 43 gemeenten er 4 zijn met een rangorde die groter is dan 43, nl. Beveren, Bilzen, Beringen en Izegem.

Hoe worden deze scores opgebouwd?

- Zaventem maakt deel uit van de woonkern Brussel.

- Beringen (gemeente van 42.000 inw): de gemeente bestaat uit verschillende kernen waarbij de kern Beringen slechts 5000 inw. Telt: Er zijn dus andere grotere kernen zoals die van Paal, Koersel, Beringen-Mijn-Tuinwijk.

- Koksijde: er zijn binnen de gemeente (21.500 inw.) twee kernen, die van Koksijde en die van Oostduikerke.

- De kern Beveren (26.000 inw.) beantwoordt aan iets meer dan de helft van de totale bevolking (46.000).

De gemeente Bilzen (30.000 inw.) heft een kleine centrale woonkern met ca $\frac{1}{4}$ van het bevolkingsaantal.

We zijn ook in aanwezigheid van twee specifieke gemeenten: Zaventem deel uitmakend van de Brusselse woonkern en een kustgemeente. Deze laatste heeft omwille van de toeristische functie verhoudingsgewijze ten opzichte van het bevolkingsaantal een abnormaal hoge uitrusting.

Net zoals wij in de nationale hiërarchie Braine l'Alleud en Waterloo als kleine stad hebben bestempeld binnen de Brusselse agglomeratie, Mortsel en Brasschaat binnen de Antwerpse agglomeratie, zou Zaventem ook tot deze stedelijke soort kunnen behoren.

Tussen 33% en 40% van de hoogste scores zijn er 11 gemeenten: 4 hiervan zijn nu als kleine stad beschouwd, nl. Heist-op-den-Berg, Bree, Poperinge en Neerpelt (in combinatie met Overpelt, samen één woonkern). Bree, Poperinge en Neerpelt (ook het iets minder uitgeruste Overpelt) hebben een kwantitatieve index per inwoner hoger dan één. Er is dus alleen een afwijking voor Heist-op-den-Berg die een zeer lage score haalt, nl. van 0,66 (0,65 voor acht functies). Twee gemeenten van die groep kennen een duidelijke positieve evolutie tussen 1997 en 2010, nl. Overijse en Overpelt. Heist-op-den-Berg en Heusden-Zolder gaan duidelijk achteruit.

Overijse (24.000 inw.) maakt deel uit van een zeer grote woonkern met Hoeilaart en aanpalende Waalse gemeenten. Het maakt geen deel uit van de woonkern Brussel omdat morfologisch gescheiden door het Zoniënwoud.

Indien we kijken naar de som van de vier scores, halen Bree, Poperinge, Overijse en Neerpelt de beste scores.

Het lijkt duidelijk dat de vier bestaande steden verder als dusdanig kunnen beschouwd worden, nl. Bree, Poperinge en Neerpelt-Overpelt enerzijds, maar ook Bilzen anderzijds. In 1997 werd met Bilzen met gelijkaardige scores, maar met de waarneming dat er externe fluxen waren, als kleine stad beschouwd. Voor Overijse kan dezelfde redenering gevolgd worden als Zaventem.

De huidige kleine stad Heist-op-den-Berg is wat te vergelijken met Beveren (omwille van de oppervlakte o.a.), maar de scores van Beveren zijn toch beter en ook de evolutie is gunstiger. Hier ook werd in 1997 op basis van de fluxen Heist-op-den-Berg erbij genomen.

Van de 7 gemeenten die nu geen kleine stad zijn, springt Overijse dus naar voor, hoewel hier ook een kleine tolerantie werd aanvaard van 0,89 i.p.v. 0,90. Er is echter een duidelijk positieve evolutie. De kwantitatieve score per inwoner ligt duidelijk lager voor alle andere gemeenten. Daarenboven zijn er verschillende meerkernige gemeenten zoals Heusden-Zolder.

Ten slotte, in de groep met gemeenten met een kwalitatieve score lager dan $1/3$ van de kopgroep (en met meer dan $1/4$) is maar één gemeente die (naast Overpelt die opgenomen geweest is samen met Neerpelt) die een kwantitatieve score per inw. Heeft die 20% hoger ligt dan de 'zelfvoorziening' en dit is Lennik doch kan die kern maar als 'hoofddorp' beschouwd worden.

Hieronder volgt een *voorlopige* hiërarchie van kleine steden. Wij willen graag benadrukken dat dit in geen geval een definitieve hiërarchie is of poogt te zijn, daar deze niet louter kan gemaakt worden op basis van de actualisatie. Deze opdeling is wetenschappelijk niet juist, daar niet alle indicatoren konden geactualiseerd worden. De actualisatie geeft enkel een *idee van de groei*, maar zegt niets over de huidige situatie. Bijgevolg kunnen ook geen beslissingen worden genomen die gebaseerd zijn enkel en alleen op deze hiërarchie. Uiteraard zal de actualisatie wel worden meegenomen in de opstelling van de uiteindelijke hiërarchie, die u aan het einde van "Deel I" kunt vinden.

Zeer goed uitgeruste kleine steden, groter dan $2/3^{de}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden:

Ieper, Dendermonde, Geel, Lier, Halle, Tongeren, Knokke-Heist, Diest, Oudenaarde, Tienen, Waregem, Vilvoorde, Herentals.

Goed uitgeruste kleine steden, tussen $1/2^{de}$ en $2/3^{de}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden:

Aarschot, Asse, Maaseik, Eeklo, Mol, Tielt, Sint-Truiden, Lokeren, Zaventem, Geraardsbergen, Maasmechelen, Ninove, Deinze, Beveren.

Matig uitgeruste kleine steden, tussen $1/3^{de}$ en $1/2^{de}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden:

Heist-Op-Den-Berg, Torhout, Blankenberge, Zottegem, Menen, Wetteren, Lommel, Mortsel, Izegem, Veurne, Brasschaat, Boom, Ronse, Bree, Poperinge, Diksmuide, Neerpelt-Overpelt, Bilzen en Overijse.

DE STEDELIJKE HIERARCHIE IN VLAANDEREN: AANGEPASTE VERSIE

IV. INLEIDING

De geactualiseerde versie had een dubbel doel, nl. enerzijds een eerste stap te zijn in een herziening van de stedelijke hiërarchie, anderzijds een vergelijking toe te laten met de resultaten van 1997.

In dit hoofdstuk wordt een aangepaste versie voorgesteld, een aangepaste versie die enerzijds op dezelfde methodologie steunt, maar die anderzijds enkele gewijzigde indicatoren en soms enigszins gewijzigde gewichten voor de gebruikte indicatoren in het algemeen gebruikt. De gewijzigde indicatoren zijn ofwel het gevolg van de beschikbaarheid (zoals reeds bij de actualisatie), ofwel omdat we menen dat ze ook geschikt zijn om gebruikt te worden in deze oefening. Gewijzigde gewichten staan in verband met maatschappelijke evolutie (decanaten), in verband met de waarde die we willen hechten aan indicatoren die een grondige interne wijziging hebben ondergaan (bv. post, politie,...) en die bv. minder of beter geschikt zijn om centraliteit uit te drukken.

V. DE UITRUSTING

V.1. Medische, maatschappelijke en sociale zorg

V.1.1. Indicatoren

Voor de aangepaste versie kennen we de maatschappelijke dienstverlening met huisvesting¹ een geringer gewicht toe: het is wel een uitrustingsindicator doch minder een centraliteitsindicator. De NACE-codes die opgenomen worden onder deze variabele, zijn: 87.2 (instellingen met huisvesting voor personen met een mentale handicap of psychiatrische problemen en voor alcohol- en drugsverslaafden), 87.304 (instellingen met huisvesting voor volwassenen met een lichamelijke handicap), 87.309 (instellingen voor ouderen en voor personen met een lichamelijke handicap, n.e.g.) en 87.9 (overige maatschappelijke dienstverlening met huisvesting). Voor de medische centra zal alleen met NACE-code 86.220 rekening gehouden worden, omdat de NACE-code 2008 een onderscheid toelaat tussen artsen-specialisten en huisartsen. In de nieuwe uitrustingsberekening wordt alleen rekening gehouden met de groepspraktijken van artsen-specialisten (86.220). De ziekenhuizen die de meest uitgesproken centrale functie hebben, wordt de helft van de totale hoeveelheid punten voor deze functie toegekend. De gebruikte NACE-codes zijn 86.101 (algemene ziekenhuizen), 86.102 (geriatrische ziekenhuizen), 86.103 (gespecialiseerde ziekenhuizen) en 86.104 (psychiatrische ziekenhuizen).

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- *Geringer gewicht voor maatschappelijke dienstverlening met huisvesting*
- *Gewijzigde NACE-codes*

¹ Deze rubriek omvat instituten voor gehandicapte minderjarigen, weeshuizen, instituten voor probleemkinderen, instituten voor gehandicapte volwassenen, rust- en verzorgingstehuizen, e.a.n.e.g.

Medische en sociale functie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (1000 punten)

Ziekenhuizen: bedden: op basis van klassen, met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (86.101+ 86.102 + 86.103 + 86.104)	250 punten
Ziekenhuizen: op basis van tewerkstellingsklassen, met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (86.101+ 86.102 + 86.103 + 86.104)	250 punten
Medische centra van artsen specialisten (86.220): op basis van tewerkstellingsklassen, met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	250 punten
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting: op basis van tewerkstellingsklassen, met degressief aantal punten (aantallen in elke tewerkstellingsklasse) (87.2; 87.309; 87.304; 87.9)	125 punten
Beschutte werkplaatsen (alleen gemeenten met)	125 punten

Medische en sociale functie (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Ziekenhuizen: bedden: totaal	250 punten
Ziekenhuizen: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	250 punten
Medische centra van artsen-specialisten: op basis van inrichtingen (RSZ 86.220) (aantal in elke gemeente)	125 punten
Medische centra van artsen-specialisten : op basis van tewerkstelling (RSZ 86.220) (aantal in elke gemeente)	125 punten
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente) (86.101+ 86.102 + 86.103 + 86.104)	45 punten
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente) (86.101+ 86.102 + 86.103 + 86.104)	80 punten
Beschutte werkplaatsen RSZ 88.995	125 punten

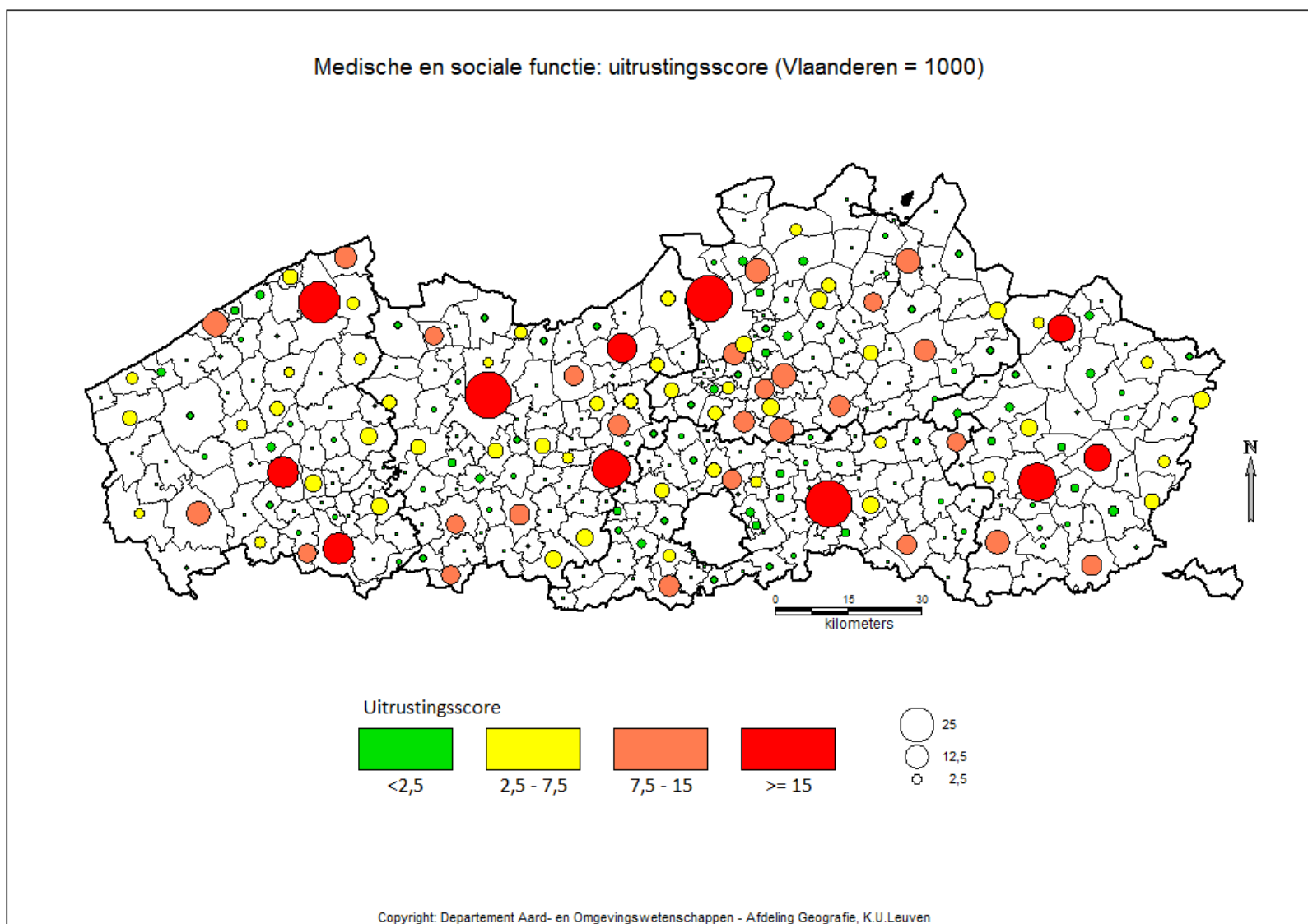
V.1.3. Resultaten

- Tabel 13. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de medische functie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 12. Medische functie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 13. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de medische functie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen =1000
1	GENT	1119,76	46	LUBBEEK	138,55
2	ANTWERPEN	1000,00	47	MAASEIK	137,36
3	LEUVEN	885,21	48	NINOVE	132,59
4	BRUGGE	706,54	49	MORTSEL	132,55
5	HASSELT	626,41	50	WETTEREN	127,51
6	AALST	599,51	51	DEINZE	126,97
7	ROESLARE	432,95	52	HERENTALS	126,74
8	KORTRIJK	421,05	53	BLANKENBERGE	125,73
9	SINT-NIKLAAS	389,84	54	MERELBEKE	124,65
10	OVERPELT	330,09	55	LANAKEN	118,99
11	GENK	330,01	56	VEURNE	113,34
12	OOSTENDE	287,67	57	BORNEM	110,30
13	LIER	282,46	58	ASSE	108,59
14	BRASSCHAAT	274,41	59	BEVEREN	105,48
15	TURNHOUT	273,65	60	TORHOUT	104,35
16	BONHEIDEN	267,92	61	AALTER	103,77
17	SINT-TRUIDEN	254,32	62	GRIMBERGEN	103,48
18	IEPER	252,46	63	WILLEBROEK	101,44
19	EDEGEM	242,32	64	HAMME	100,51
20	GEEL	237,46	65	ZELE	98,14
21	KNOKKE-HEIST HEIST-OP-DEN-	231,66	66	TEMSE	98,14
22	BERG	219,92	67	MALLE	97,14
23	DENDERMONDE	218,91	68	ZELZATE	90,66
24	MECHELEN	217,89	69	DAMME	89,94
25	HALLE	217,38	70	SINT-PIETERS- LEEUEW	87,56
26	TONGEREN	198,65	71	RUMST	86,63
27	ZOTTEGEM	195,50	72	KOKSIJDE	80,64
28	LOKEREN	193,29	73	BEERNEM	78,18
29	DUFFEL	190,71	74	HERK-DE-STAD	77,96
30	TIENEN	190,21	75	AARSCHOT	76,23
31	VILVOORDE	184,32	76	BREE	75,78
32	RONSE	177,11	77	WUUSTWEZEL	75,16
33	EEKLO	173,47	78	MAASMECHELEN	71,01
34	LILLE	170,53	79	STEENOKKERZEEL	66,65
35	DIEST	170,03	80	KORTEMARK	64,71
36	MENEN	167,09	81	LEDE	63,49
37	OUDENAARDE	162,71	82	LOMMEL	62,52
38	HEUSDEN-ZOLDER	152,17	83	WERVIK	62,10
39	GERAARDSBERGEN	151,36	84	POPERINGE	57,98
40	MOL	151,12	85	EVERGEM	56,71
41	ZOERSEL	150,15	86	ZEDELGEM	55,95
42	SINT-KATELIJNE- WAVER	147,24	87	BILZEN	51,26
43	WAREGEM	147,08	88	LENNIK	50,21
44	TIELT	146,81	89	KAPELLEN	49,50
45	IZEGEM	140,75	90	BOOM	47,98

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 12: Uitrustingscore voor de medische en sociale functie (aangepaste versie)

V.2. Sport, recreatie en horeca.

V.2.1. Indicatoren

De aangepaste versie omhelst twee wijzigingen. De eerste is het opnemen van een nieuwe variabele in de hotelsector, namelijk het aantal kamers, een variabele die nauwkeuriger zou moeten zijn dan de tewerkstelling voor deze sector. De tweede heeft betrekking op een kleine verschuiving in de punten, namelijk een vermindering van het gewicht voor sport ten opzichte van horeca. Het is immers zo dat thans veel gemeenten heel wat sportaccommodatie waardoor dit hiërarchisch minder differentieert. Voor de kwantitatieve versie wordt ook meer gewicht gegeven aan hetgeen echt kwantitatief differentieert, namelijk meer punten voor tewerkstelling ten opzichte van het aantal inrichtingen.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie:

- *Nieuwe variabele "aantal hotelkamers" bij hotelsector*
- *Vermindering in punten voor sport ten opzichte van horeca*
- *Meer punten voor tewerkstelling ten opzichte van het aantal inrichtingen*

Sport, recreatie en horeca (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (500 punten)

Sporthal (alleen gemeenten met)	70 punten
Overdekt zwembad: op basis van lengte ($\geq 25m$, $< 25m$) (alleen gemeente met)	70 punten
Beheer en exploitatie van sportcentra: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (93.110)	260 punten
Casino's	20 punten
Hotels volgens federatie: op basis van klassen met degressief aantal punten: aantal hotels (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	50 punten
Hotels volgens federatie: op basis van klassen met degressief aantal punten: aantal hotelkamers (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	50 punten
Hotels volgens R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (55.100)	100 punten
Restaurants: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (56.101 + 56.102)	200 punten
Toeristische kantoren (alleen gemeenten met)	180 punten

Sport, recreatie en horeca (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Sporthal (aantal in elke gemeente)	45 punten
Overdekt zwembad: op basis van lengte ($\geq 25m$, $< 25m$) (aantal in elke gemeente)	45 punten
Beheer en exploitatie van sportcentra: RSZ (93.110) op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	45 punten
Beheer en exploitatie van sportcentra: (RSZ 93.110) op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	265 punten
Casino's	20 punten
Hotels volgens federatie: (aantal kamers in elke gemeente)	35 punten
Hotels volgens R.S.Z(55.100).: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	35 punten
Hotels volgens R.S.Z(55.100).: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	130 punten
Restaurants: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente) (56.101 + 56.102)	70 punten
Restaurants: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente) (56.101 + 56.102)	130 punten
Toeristische kantoren (aantal in elke gemeente)	180 punten

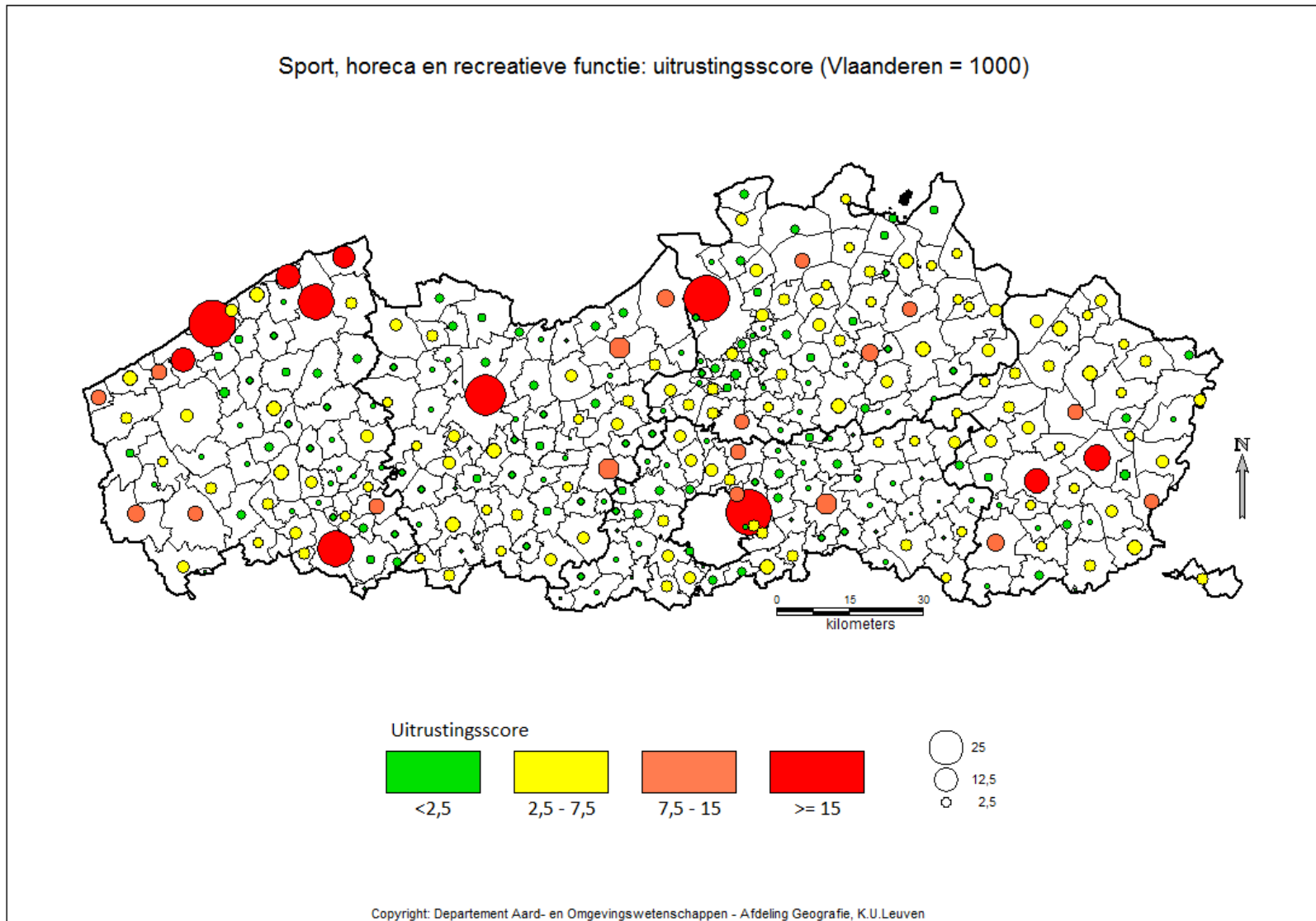
V.2.3. Resultaten

- Tabel 14. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de sport, horeca en recreatieve functie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 13. Sport, horeca en recreatieve functie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 14. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor sport, recreatie en horeca. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	OOSTENDE	1060,26	46	MOL	113,07
2	ZAVENTEM	1020,56	47	DIKSMUIDE	112,68
3	ANTWERPEN	1000,00	48	BRASSCHAAT	108,72
4	GENT	846,06	49	MAASMECHELEN	108,09
5	KORTRIJK	681,75	50	BALEN	107,28
6	BRUGGE	678,38	51	HEUSDEN-ZOLDER	105,81
7	GENK	377,94	52	GRIMBERGEN	105,47
8	HASSELT	338,12	53	ZANDHOVEN	103,82
9	BLANKENBERGE	313,49	54	NAZARETH	102,78
10	MIDDELKERKE	304,05	55	LOMMEL	102,66
11	KNOKKE-HEIST	290,54	56	LOKEREN	98,61
12	SINT-NIKLAAS	253,02	57	HAMONT-ACHEL	98,48
13	LEUVEN	243,84	58	MAASEIK	98,18
14	AALST	238,37	59	ZOERSEL	98,00
15	SINT-TRUIDEN	195,04	60	WEVELGEM	97,99
16	HERENTALS	192,90	61	BILZEN	97,57
17	BEVEREN	185,08	62	BORNEM	97,14
18	POPERINGE	181,59	63	DIEST	96,75
19	NIEUWPOORT HOUTHALEN- HELCHTEREN	157,60	64	LUMMEN	94,88
20		152,86	65	DENDERMONDE SINT-MARTENS- LATEM	94,27
21	WAREGEM	150,98	66	LATEM	94,27
22	ZEMST	149,86	67	MALDEGEM	93,32
23	KASTERLEE	142,92	68	BEERSEL	93,29
24	MACHELEN	142,52	69	MEISE	92,38
25	MECHELEN	138,72	70	NINOVE	91,21
26	BRECHT	137,92	71	KALMTHOUT SINT-PIETERS- LEEUEW	91,02
27	LANAKEN	137,70	72	LEEUEW	90,72
28	DEPANNE	135,05	73	GERAARDSBERGEN	89,85
29	IEPER	131,61	74	LONDERZEEL	89,73
30	ROESELARE	126,57	75	HEUVELLAND	88,47
31	OUDENAARDE	126,57	76	IZEGEM	87,77
32	OVERPELT	125,26	77	WESTERLO	87,52
33	DE HAAN	124,83	78	EDEGEM	86,88
34	TURNHOUT	124,66	79	TIENEN	85,31
35	OVERIJSE	123,87	80	WEZEMBEEK-OPPEM	84,75
36	RIEMST	123,47	81	BREE	83,86
37	GEEL	123,44	82	LIER	83,80
38	MERELBEKE	123,16	83	VOEREN	83,49
39	HEIST-OP-DEN-BERG	117,60	84	HULDENBERG	83,02
40	KOKSIJDE	116,15	85	SCHILDE	82,89
41	PEER	115,72	86	BERINGEN	82,56
42	TORHOUT	115,01	87	BEERSE	81,30
43	WIJNEGEM	114,17	88	ZOTTEGEM	81,23
44	TIELT	113,92	89	HALLE	78,93
45	BREDENE	113,69	90	DAMME	78,85

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 13: Uitrustingscore voor de sport, horeca en recreatieve functie (aangepaste versie)

V.3. Diensten met loketfunctie

V.3.1. Indicatoren

In de nieuwe versie wordt voor de interim-kantoren alleen maar met NACE-code 78.200 rekening gehouden. De Nace-code van 2007, nl. 74.502, houdt ook human resources management in, hetgeen we eerder bij de diensten aan bedrijven zouden rangschikken.

Er wordt binnen de 'Post' geen rekening meer gehouden met de postkantoren aangezien ze niet differentiëren (postkantoor in elke gemeente).

In de nieuwe kwantitatieve versie wordt voor de banken ook met de bankagentschappen rekening gehouden door de totale tewerkstelling in de banken te nemen. Voor de postdiensten wordt ook de tewerkstelling genomen (via RSZ 53.100). Omdat de banken en de post beantwoorden -wat de gebruikte gegevens betreft- aan een interne organisatie, wordt in het kwalitatief deel een geringer aantal punten gegeven, ook omdat het aantal waarnemingen voor (sub)-regionale structuren zeer laag ligt. Voor het kwantitatief deel wordt voor de banken en de post een groter gewicht gegeven omdat daar met de totale tewerkstelling wordt gewerkt en hierdoor ook de dienstverlening naar het publiek tot uiting komt. Hierdoor wordt tevens het gewicht van de belastingskantoren naar onder herzien tengevolge van het afwegen ten opzichte van die twee indicatoren.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- *Wijziging in NACE-codes voor interimkantoren*
- *Variabele "postkantoor" valt weg*
- *Banksector en de post in de kwantitatieve berekening: "totale tewerkstelling" wordt toegevoegd*
- *Gewicht voor "banken" en "de post": kleiner in kwalitatieve berekening, groter in kwantitatieve berekening.*
- *Gewicht "belastingkantoren" daalt.*

Diensten met loketfunctie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (500 punten)

Bankzetel en succursale (aantal in elke gemeente)	125 punten
R.V.A/VDAB.: Gewestelijke bureaus (alleen gemeente met)	125 punten
Werkwinkels (alleen gemeente met)	125 punten
Interim-kantoren: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (78.200) (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	125 punten
Interim-kantoren: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen per klasse in elke gemeente)	125 punten
Ontvangkantoor belastingen (gemeente met)	250 punten
Post: industriële sorteercentra en hypercentra masspost (alleen gemeente met) en centra masspost directies (alleen gemeente met)	41 punten
Post: operationele platformen (alleen gemeenten met)	42 punten
Post: logistieke platformen (alleen gemeenten met)	42 punten

Diensten met loketfunctie: (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Bankzetel en succursale (aantal in elke gemeente)	75 punten
Banken (tewerkstelling) (64.119)	150 punten
R.V.A/VDAB.: Gewestelijke bureaus (alleen gemeente met)	112 punten
Werkwinkels (alleen gemeente met)	113 punten
Interim-kantoren: op basis van inrichtingen (RSZ 78.200)	75 punten
Interim-kantoren: op basis van tewerkstelling (RSZ 78.200)	150 punten
Ontvangkantoor belastingen (aantal in elke gemeente)	100 punten
Post: industriële sorteercentra en hypercentra masspost (alleen gemeente met) en centra masspost directies (alleen gemeente met)	25 punten
Post: operationele platformen (alleen gemeenten met)	25 punten
Post: logistieke platformen (alleen gemeenten met)	25 punten
Postdiensten (tewerkstelling), (53.100)	150 punten

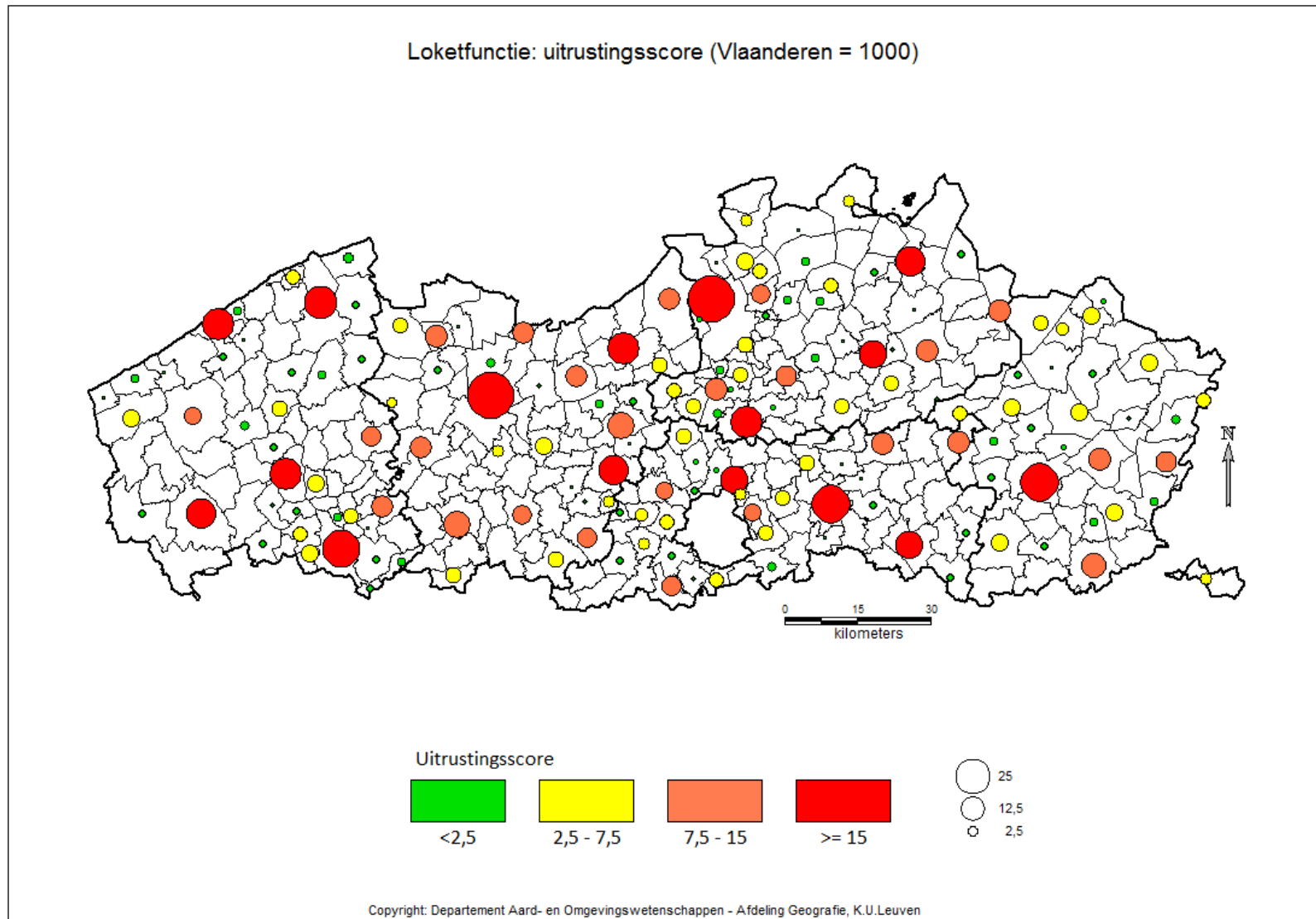
V.3.3. Resultaten

- Tabel 15. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de diensten met loketfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 14. Diensten met loketfunctie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 15. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de diensten met loketfunctie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,00	46	WETTEREN	96,79
2	GENT	600,30	47	MENEN	96,27
3	HASSELT	397,14	48	HOUTHALEN- HELCHTEREN	91,66
4	LEUVEN	392,90	49	KAPellen	91,36
5	KORTRIJK	373,49	50	BILZEN	90,22
6	BRUGGE	298,39	51	IZEGEM	89,62
7	MECHELEN	290,21	52	BERINGEN	88,98
8	SINT-NIKLAAS	281,93	53	RONSE	87,23
9	ROESELARE	280,28	54	MORTSEL	85,95
10	OOSTENDE	276,16	55	GERAARDSBERGEN	85,84
11	AALST	274,29	56	LONDERZEEL	84,18
12	TURNHOUT	272,54	57	TEMSE	83,83
13	IEPER	254,13	58	HAACHT	83,72
14	HERENTALS	230,50	59	TORHOUT	82,63
15	TIENEN	217,08	60	PUURS	78,82
16	VILVOORDE	216,78	61	KONTICH	76,56
17	DENDERMONDE	205,72	62	MALDEGEM	75,82
18	OUDENAARDE	204,92	63	HEIST-OP-DEN-BERG	74,99
19	TONGEREN	181,86	64	WESTERLO	74,99
20	DIEST	163,99	65	TERVUREN	72,49
21	GENK	160,77	66	HARELBEKE	72,49
22	BOOM	158,65	67	KORTENBERG	71,55
23	AARSCHOT	157,28	68	LOMMEL	70,84
24	EEKLO	156,90	69	BLANKENBERGE	69,99
25	GEEL	155,21	70	WEVELGEM	69,99
26	MOL	153,96	71	MAASEIK	69,99
27	WAREGEM	151,13	72	MALLE	67,19
28	ZELZATE	149,42	73	DILBEEK	65,71
29	BEVEREN	148,92	74	TESSENDERLO	65,62
30	DEINZE	145,71	75	SINT-GENESIUS- RODE	64,96
31	LOKEREN	144,40	76	BRASSCHAAT	63,65
32	MAASMECHELEN	137,65	77	BORNEM	63,13
33	LIER	134,90	78	OVERPELT	60,68
34	HALLE	126,24	79	TERNAT	58,46
35	TIELT	124,71	80	LENNIK	46,29
36	NINOVE	122,83	81	DENDERLEEuw	46,29
37	ZOTTEGEM	112,51	82	VOEREN	46,29
38	SCHOTEN	111,68	83	KALMTHOUT	45,44
39	ZAVENTEM	106,17	84	MERELBEKE	45,44
40	ASSE	105,85	85	MACHELEN	41,79
41	DIKSMUIDE	105,84	86	HOOGSTRATEN	40,38
42	NEERPELT	103,98	87	AALTER	38,36
43	SINT-TRUIDEN	102,53	88	KNOKKE-HEIST	34,10
44	BREE	100,87	89	EVERGEM	32,88
45	VEURNE	98,83	90	DILSEN-STOKKEM	31,20

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 14: Uitrustingscore voor de loketfunctie (aangepaste versie)

V.4. Overheidsfuncties

V.4.1. Indicatoren

In de nieuwe versie stellen we voor om de decanaten een kleiner aantal punten toe te kennen gelet op het eerder geringe belang ervan. Voor de kwantitatieve versie wordt voor de brandweer ook rekening gehouden met RSZ-gegevens. Aangezien het niet duidelijk is of hier alle brandweerkorpsen in bevat zitten (omdat er eventueel ook een aantal in gemeentepersoneel kunnen zijn), wordt voor deze kwantitatieve variabele geen 2/3 van het gewicht toegekend maar evenveel als aan de twee andere sub-indicatoren.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- Gewicht “decanaten” daalt.
- Nieuwe variabele bij kwantitatieve versie: “tewerkstelling brandweer”.

Overheidsfunctie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (500 punten)

Bestuurscentra: provinciehoofdplaats	125 punten
Bestuurscentra: arrondissementshoofdplaats	125 punten
Hoofdplaats gerechtelijk arrondissement	125 punten
Vrederecht (alleen gemeenten met)	125 punten
Politiezone (hoofcontactpunt)	80 punten
Politiezones: aard contactpunt	80 punten
Politie;contactpunten; aard personeel	41 punten
Permanent open	41 punten
Niet getelde politierechtbank: + Asse	8 punten
Brandweer: X- of Y-kazerne (alleen gemeente met)	90 punten
Brandweer: Z-kazerne (alleen gemeente met)	90 punten
Decanaat	90 punten

Overheidsfunctie (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Bestuurscentra: provinciehoofdplaats	125 punten
Bestuurscentra: arrondissementshoofdplaats	125 punten
Hoofdplaats gerechtelijk arrondissement	125 punten
Vrederecht : (alleen gemeenten met)	125 punten
Politiezone (hoofdcontactpunt)	80 punten
Politiezones: aard contactpunt	80 punten
Politie;contactpunten; aard personeel	41 punten
Permanent open	41 punten
Niet getelde politierechtbank: + Asse	8 punten
Brandweer: X- of Y-kazerne (alleen gemeente met)	60 punten
Brandweer: Z-kazerne (alleen gemeente met)	60 punten
Brandweer: tewerkstelling (84.250)	60 punten
Decanaat	70 punten

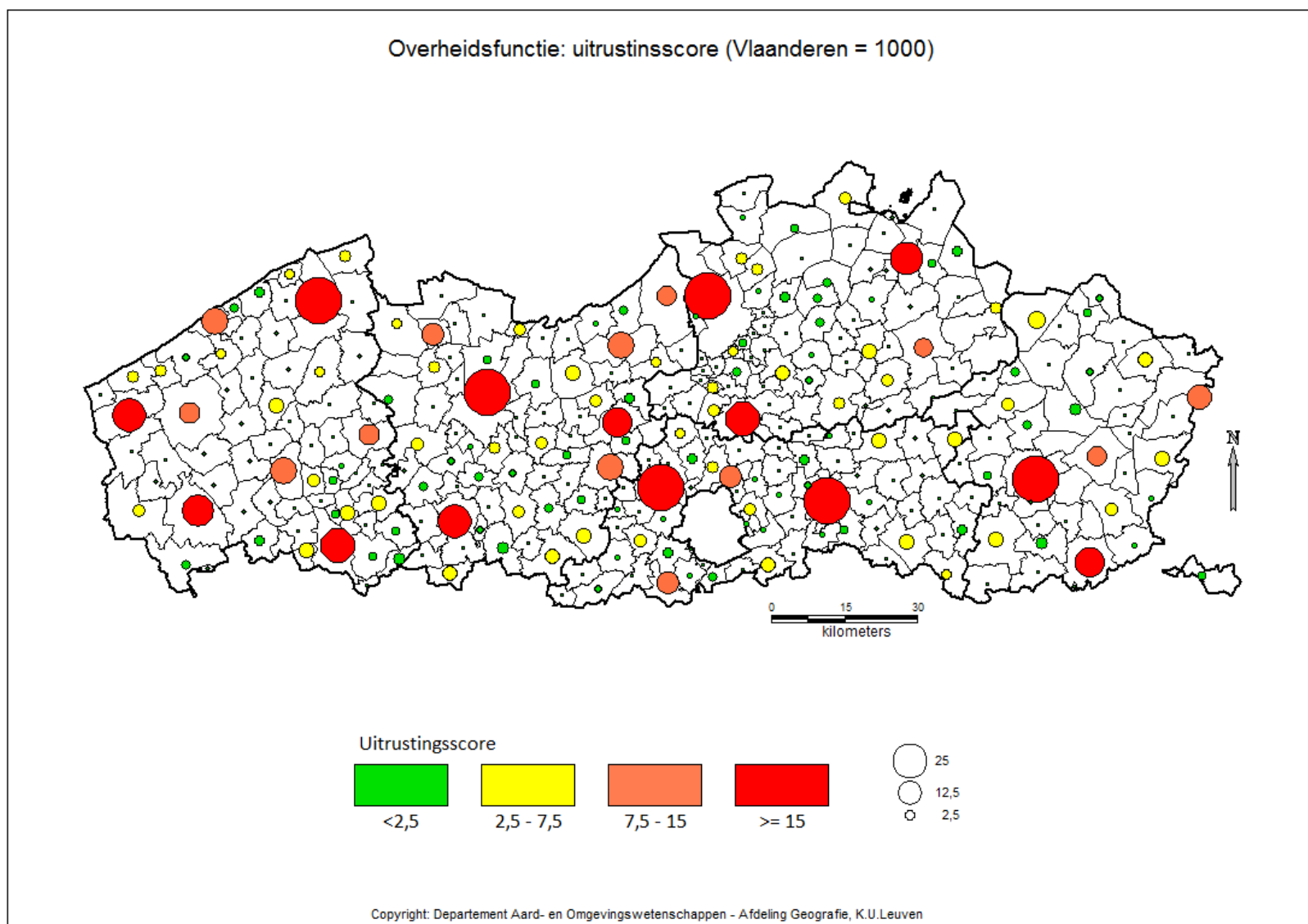
V.4.3. Resultaten

- Tabel 16 Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de overheidsfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 15. Overheidsfunctie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 16. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de overheidsfunctie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen =1000
1	ASSE	1753,53	46	DEINZE	89,26
2	ANTWERPEN	1000,00	47	BILZEN	86,32
3	LEUVEN	1000,00	48	BERINGEN	84,88
4	BRUGGE	997,07	49	IZEGEM	84,86
5	GENT	990,98	50	LENNIK	81,93
6	HASSELT	966,90	51	WETTEREN	78,72
7	MECHELEN	487,16	52	WILLEBROEK	77,97
8	KORTRIJK	487,16	53	ZAVENTEM	75,65
9	OUDENAARDE	470,61	54	ZOTTEGEM	72,71
10	VEURNE	469,99	55	HOOGSTRATEN	71,96
11	TURNHOUT	435,37	56	WESTERLO	71,96
12	IEPER	412,15	57	POPERINGE	71,32
13	TONGEREN	392,67	58	ZELZATE	70,57
14	DENDERMONDE	389,59	59	ZELE	69,71
15	OOSTENDE	304,00	60	HEIST-OP-DEN-BERG	69,02
16	ROESELARE	304,00	61	BOOM	68,95
17	AALST	304,00	62	MERELBEKE	68,95
18	SINT-NIKLAAS	304,00	63	BRASSCHAAT	67,71
19	MAASEIK	269,41	64	GRIMBERGEN	67,58
20	HALLE	228,99	65	NIEUWPOORT	67,56
21	VILVOORDE	228,99	66	KNOKKE-HEIST	62,05
22	EEKLO	228,99	67	KOKSIJDE	62,05
23	DIKSMUIDE	205,81	68	MOL	62,03
24	TIELT	202,81	69	ZOMERGEM	61,70
25	BEVEREN	187,45	70	KAPELLEN	61,57
26	GENK	187,45	71	OOSTKAMP	56,17
27	GEEL	170,14	72	LANDEN	55,41
28	LOMMEL	153,74	73	LONDERZEEL	53,16
29	DIEST	112,43	74	MALDEGEM	53,16
30	TIENEN	112,43	75	TEMSE	53,16
31	MENEN	112,43	76	EDEGEM	53,03
32	WAREGEM	112,43	77	BLANKENBERGE	51,79
33	NINOVE	112,43	78	GISTEL	51,77
34	LOKEREN	112,43	79	BRAKEL	51,17
35	SINT-TRUIDEN	112,43	80	HOUTHALEN- HELCHTEREN	50,41
36	TORHOUT	111,04	81	BORGLOON	50,39
37	HARELBEKE	109,50	82	AVELGEM	48,84
38	MAASMECHELEN	109,50	83	HAMME	45,16
39	HERENTALS	106,42	84	SINT-PIETERS-LEEUEW	45,02
40	AARSCHOT	106,42	85	ARENDONK	44,40
41	OVERIJSE	95,89	86	DE HAAN	43,49
42	GERAARDSBERGEN	95,89	87	WERVIK	43,01
43	RONSE	95,27	88	HAACHT	41,47
44	BREE	95,27	89	ZOUTLEEUEW	40,76
45	LIER	95,13	90	SCHILDE	40,00

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 15: Uitrustingsscore voor de overheidsfunctie (aangepaste versie)

V.5. Cultuur

V.5.1. Indicatoren

Voor de nieuwe versie wordt ook rekening gehouden met de filialen van de academies. We stellen tegelijkertijd voor om de academies in het algemeen minder te laten doorwegen omwille van hun grote geografische spreiding terwijl schouwburgen en concertzalen alsook sommige culturele centra een grotere geografische uitstraling hebben. Dit maakt hen tot betere indicatoren van centraliteit.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- *Academies: filialen worden ook in rekening gebracht*
- *Gewicht "academies" daalt.*
- *Gewicht "schouwburgen en concertzalen" stijgt.*

Culturele functie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (1000 punten)

Culturele centra en schouwburgen R.S.Z.: (90.041+ 90.042) klassen op basis van aantal inrichtingen met degressief aantal punten in functie van afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	50 punten
Culturele centra en schouwburgen R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	100 punten
Schouwburgen en concertzalen: op basis van klassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	50 punten
Culturele centra (alleen gemeenten met)	100 punten
Musea R.S.Z.: klassen op basis van aantal inrichtingen met afnemend aantal punten in functie van afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (91.020)	100 punten
Musea R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten in functie van afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	100 punten
Musea: op basis van klassen	100 punten
Bioscoop R.S.Z.: klassen op basis van aantal inrichtingen met degressief aantal punten naar afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente) (59.140)	100 punten
Bioscoop R.S.Z.: op basis van tewerkstellingsklassen met degressief aantal punten naar afnemende grootteklasse (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	100 punten
Bioscoop: klassen op basis van het aantal zalen	100 punten
Academies: op basis van klassen	100 punten

Culturele functie (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Culturele centra en Schouwburgen R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	50 punten
Culturele centra en Schouwburgen R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	100 punten
Schouwburgen en Concertzalen: (aantal in elke gemeente)	50 punten
Culturele centra	100 punten
Musea R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	100 punten
Musea R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	100 punten
Musea: (aantal in elke gemeente)	100 punten
Bioscoop R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	100 punten
Bioscoop R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente)	100 punten
Bioscoop: (aantal zalen in elke gemeente)	100 punten
Academies: (aantal in elke gemeente)	50 punten
Cultureel onderwijs (85.520)	50 punten

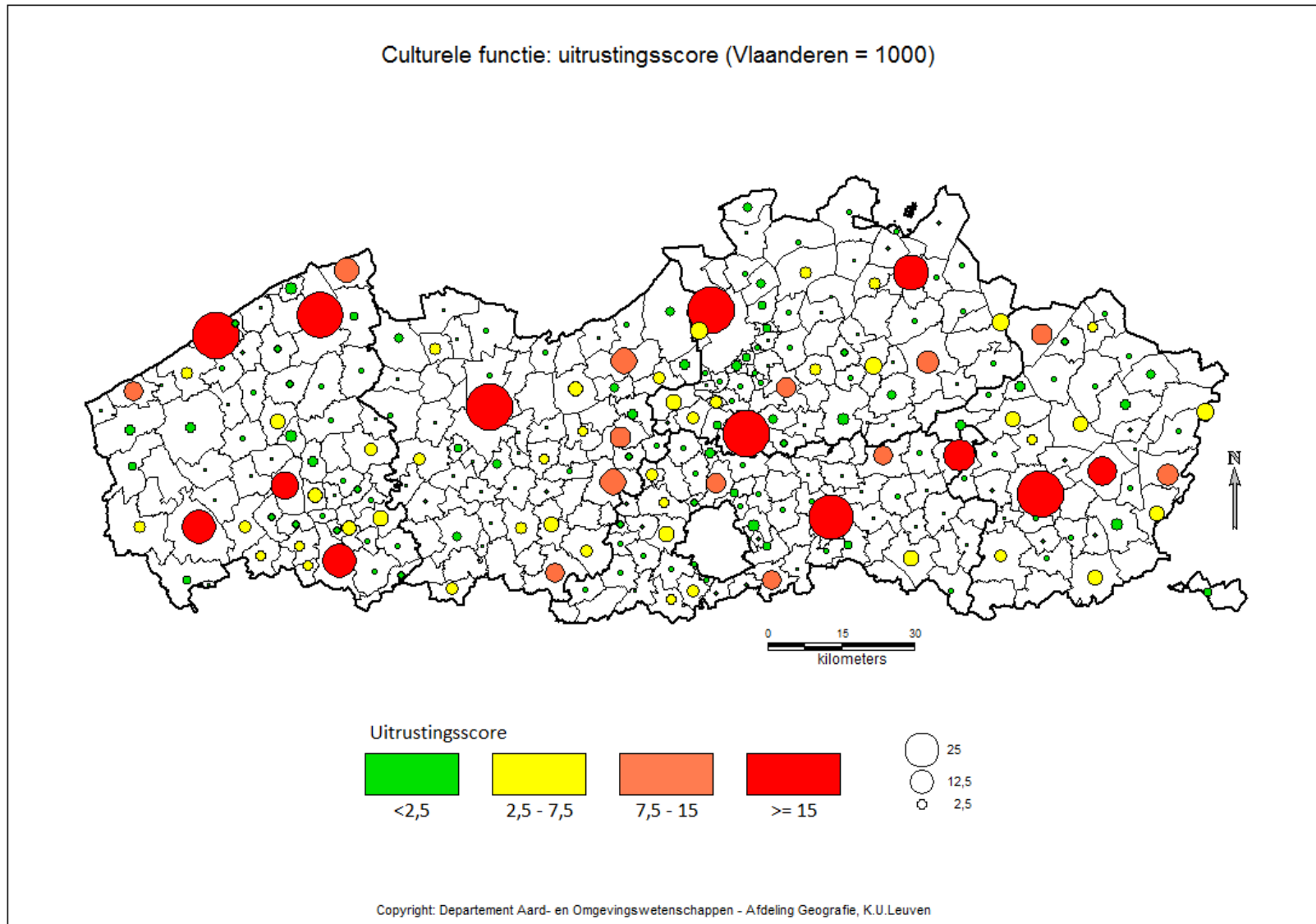
V.5.3. Resultaten

- Tabel 17. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de culturele functie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 16. Culturele functie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 17. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de culturele functie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,00	46	TEMSE	37,25
2	GENT	877,49	47	OPWIJK	37,08
3	MECHELEN	477,07	48	DEINZE	37,06
4	OOSTENDE	427,07	49	NINOVE	35,69
5	HASSELT	397,56	50	BOOM	35,26
6	BRUGGE	384,08	51	RONSE	34,31
7	LEUVEN	362,36	52	SINT-TRUIDEN	34,13
8	TURNHOUT	235,16	53	ZONNEBEKE	32,52
9	KORTRIJK	220,31	54	PUURS	32,33
10	IEPER	210,10	55	POPERINGE	31,88
11	DIEST	195,80	56	EEKLO	31,58
12	GENK	158,73	57	ZOTTEGEM	30,66
13	ROESELARE	150,12	58	BEERSE	30,64
14	AALST	136,94	59	NIJLEN	28,99
15	SINT-NIKLAAS	133,24	60	MIDDELKERKE	28,85
16	KNOKKE-HEIST	123,09	61	BRECHT	27,99
17	GEEL	110,00	62	HEUSDEN-ZOLDER	27,41
18	MAASMECHELEN	101,42	63	HALLE	26,19
19	DENDERMONDE	93,88	64	BERLARE	26,10
20	LOMMEL	93,06	65	NEERPELT	26,05
21	GRIMBERGEN	83,83	66	WETTEREN	25,95
22	LIER	82,80	67	WERVIK	25,54
23	KOKSIJDE	79,31	68	ASSE	25,52
24	AARSCHOT	78,50	69	WEVELGEM	24,93
25	OVERIJSE	75,59	70	MENEN	24,76
26	GERAARDSBERGEN	75,15	71	ZAVENTEM	23,48
27	MOL	67,25	72	BLANKENBERGE	23,19
28	MAASEIK	64,82	73	HEIST-OP-DEN-BERG	22,84
29	ZWIJNDRECHT	64,30	74	LICHTERVELDE	22,68
30	HERENTALS	63,07	75	BILZEN	22,41
31	DILBEEK	60,68	76	KRUIBEKE	21,59
32	BORNEM	58,81	77	ARDOOIE	21,47
33	TIENEN	58,69	78	EDEGEM	21,28
34	WAREGEM	56,16	79	VEURNE	20,62
35				MEEUWEN-	
	BERINGEN	52,81	80	GRUITRODE	20,41
36	HOUTHALEN- HELCHTEREN	51,89	81	TESSENDERLO	20,30
37	TONGEREN	51,18	82	KAPELLE-OP-DEN-BOS	19,16
38	LANAKEN	50,18	83	LEOPOLDSBURG	19,16
39	TORHOUT	49,07	84	DIKSMUIDE	18,97
40	HERZELE	48,65	85	HAMME	18,73
41	IZEGEM	46,29	86	ESSEN	18,32
42	HARELBEKE	44,94	87	BRASSCHAAT	18,31
43	LOKEREN	44,66	88	WAASMUNSTER	17,51
44	TIELT	42,04	89	OUDENAARDE	17,06
45	BEERSEL	37,25	90	BREE	16,88

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 16: Uitrustingscore voor de culturele functie (aangepaste versie)

V.6. Onderwijs

V.6.1. Indicatoren

In de nieuwe versie zal rekening gehouden worden met een uitgezuiverde versie van de secundaire onderwijsinrichtingen. Er blijkt immers dat sommige scholen voor hun eerste cyclus (onderbouw) een ander schoolnummer hebben dan hun hogere cyclus. Andere scholen hebben voor de zes jaar één schoolnummer. Dit zorgt voor weinig zuivere situaties. In de mate van het mogelijk werden deze ‘dubbele scholen’ eruit gehaald. Evenwel is de situatie nooit helemaal zuiver, soms is er één onderbouw, een ASO school (bovenbouw) en een TSO school (bovenbouw) in dezelfde gemeente (soms meer dan één onderbouw) en dit allemaal onder hetzelfde schoolnummer. In andere gemeenten kan een middenschool, een ASO bovenbouw en een TSO bovenbouw met drie verschillende nummers te voorschijn komen. Er is enige rationalisatie doorgevoerd, maar helemaal zuiver kan het niet doorgevoerd worden, omdat de ene school een fusie heeft ondergaan, de andere niet. Via de RSZ-gegevens van tewerkstelling worden eventuele scheefftrekkingen enigszins rechtgetrokken. In de kwantitatieve methode wordt ook met het aantal leerlingen gewerkt, aangeleverd door het departement onderwijs.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- *Uitzuivering gegevens “secundaire onderwijsinrichtingen”*
- *Nieuwe variabele “aantal leerlingen” in de kwantitatieve berekening*

Onderwijsfunctie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (1000 punten)

Secundair onderwijs: aantal scholen: op basis van klassen met afnemend aantal punten in functie van afnemende grootteklassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	220 punten
Secundair onderwijs: ASO: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen in elke tewerkstellingsklasse)(85.31)	115 punten
Secundair onderwijs: TSO+BSO: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen in elke tewerkstellingsklasse)(85.32)	115 punten
Hoger onderwijs: Universiteit (aantal in elke gemeente)	75 punten
Hoger onderwijs: Niet-universitair (aantal inrichtingen in elke gemeente)	150 punten
Hoger onderwijs: op basis van tewerkstellingsklassen (aantal inrichtingen in elke tewerkstellingsklasse)(85.42)	225 punten
C.L.B. (alleen gemeenten met)	100 punten

Onderwijsfunctie (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Secundair onderwijs: (aantal in elke gemeente)	50 punten
Secundair onderwijs: ASO: RSZ 85.31 op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	50 punten
Secundair onderwijs: TSO+BSO: RSZ 85.32 op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	50 punten
Secundair onderwijs: ASO+TSO+BSO: RSZ 85.31 + 85.32 op basis van tewerkstelling (totale tewerkstelling in elke gemeente)	150 punten
Secundair onderwijs: aantal leerlingen	150 punten
Hoger onderwijs: Universiteit (aantal in elke gemeente)	75 punten
Hoger onderwijs (aantal in elke gemeente)	75 punten
Hoger onderwijs: op basis van tewerkstelling (aantal in elke gemeente) RSZ 85.42	150 punten
Hoger onderwijs: aantal leerlingen	150 punten
C.L.B. (aantal in elke gemeente)	50 punten
C.L.B. tewerkstelling 85.601	50 punten

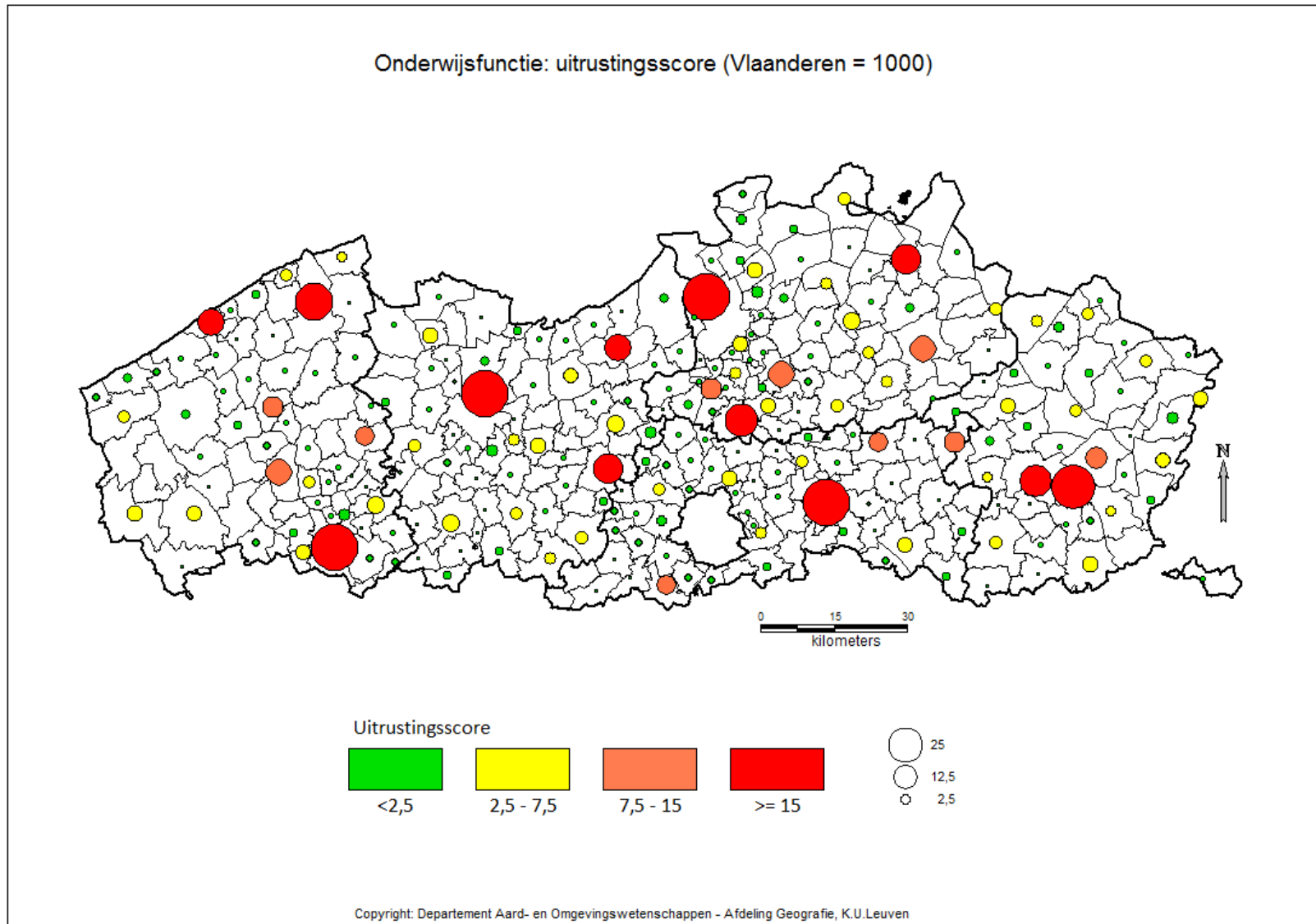
V.6.3. Resultaten

- Tabel 18. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de onderwijsfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 17. Onderwijsfunctie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 18. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de onderwijsfunctie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen =1000
1	LEUVEN	1169,30	46	MOL	38,44
2	ANTWERPEN	1000,00	47	HOOGSTRATEN	37,74
3	GENT	928,48	48	ZOTTEGEM	35,97
4	KORTRIJK	401,78	49	HAACHT	35,23
5	DIEPENBEEK	348,30	50	IZEGEM	34,97
6	BRUGGE	261,29	51	HOUTHALEN- HELCHTEREN	34,68
7	MECHELEN	199,48	52	BREE	34,49
8	HASSELT	193,96	53	BLANKENBERGE	34,30
9	AALST	186,16	54	HERENTALS	33,98
10	TURNHOUT	169,28	55	NEERPELT	33,67
11	OOSTENDE	146,12	56	VEURNE	33,64
12	SINT-NIKLAAS	145,37	57	ASSE	33,57
13	GEEL	136,38	58	WESTERLO	31,10
14	LIER	136,06	59	LOMMEL	30,84
15	ROESELARE	132,94	60	KONTICH	30,72
16	GENK	99,06	61	GERAARDSBERGEN	29,98
17	TORHOUT	94,87	62	MELLE	29,59
18	DIEST	91,97	63	MALLE	29,03
19	BOOM	89,77	64	TERVUREN	28,92
20	TIELT	80,68	65	KNOKKE-HEIST	27,20
21	AARSCHOT	75,57	66	HERK-DE-STAD	26,21
22	HALLE	74,01	67	BILZEN	24,94
23	VORSELAAR	70,63	68	MERELBEKE	23,03
24	OUDENAARDE	67,71	69	BUGGENHOUT	22,97
25	WAREGEM	65,74	70	HARELBEKE	22,45
26	DENDERMONDE	61,21	71	DILSEN-STOKKEM	22,02
27	VILVOORDE	59,10	72	SCHOTEN	21,95
28	POPERINGE	58,69	73	DILBEEK	20,54
29	EEKLO	56,84	74	OVERPELT	18,50
30	TONGEREN	56,76	75	KALMTHOUT	18,41
31	BRASSCHAAT	56,62	76	SCHILDE	17,38
32	WETTEREN	54,89	77	KOKSIJDE	17,14
33	SINT-KATELIJNE- WAVER	53,66	78	KASTERLEE	17,01
34	IEPER	51,58	79	BEVEREN	16,57
35	BERINGEN	51,14	80	LUMMEN	16,45
36	MORTSEL	50,32	81	EVERGEM	16,44
37	MAASEIK	48,73	82	DIKSMUIDE	16,42
38	TIENEN	48,41	83	PUURS	15,76
39	MENEN	48,23	84	PEER	14,72
40	LOKEREN	45,54	85	DUFFEL	14,29
41	MAASMECHELEN	42,84	86	KAPellen	14,19
42	HEIST-OP-DEN-BERG	41,35	87	TESSENDERLO	14,19
43	SINT-TRUIDEN	41,01	88	OVERIJSE	14,04
44	DEINZE	40,38	89	ZELZATE	13,83
45	NINOVE	39,17	90	HEUSDEN-ZOLDER	13,76

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 17: Uitrustingscore voor de onderwijsfunctie (aangepaste versie)

V.7. Verkeersfunctie

V.7.1. Indicatoren

In de nieuwe berekeningsmethode wordt rekening gehouden met de halte/station met de hoogste frequentie. Dit geeft beter de centraliteit weer en is onafhankelijker van de oppervlakte van de gemeente waarop eventueel meer haltes kunnen zijn met een lagere frequentie waardoor de frequentie per halte kleiner is (vooral in bv. kleine steden die door de fusie veel landelijke dorpen er bij hebben gekregen). Voor de kwantitatieve versie wordt ook rekening gehouden met het globaal activiteitenvolume, zijnde het product van het aantal stops met de respectievelijke frequenties.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- *Nieuwe variabelen bij trein en bus: "halte/station met hoogste frequentie"*
- *Nieuwe variabelen bij trein en bus in kwantitatieve berekening: "globaal activiteitenvolume"*

Verkeersfunctie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (500 punten)

Treinlijnen (aantal in elke gemeente)	222 punten
Treinfrequentie (station met de hoogste frequentie)	112 punten
Buslijnen (aantal in elke gemeente)	333 punten
Busfrequentie: stop met de hoogste frequentie	333 punten

Verkeersfunctie (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Treinlijnen (aantal in elke gemeente)	133,4 punten
Treinactiviteit (frequentie*stops in elke gemeente)	133,4 punten
Treinfrequentie (station met de hoogste frequentie)	66,6 punten
Buslijnen (aantal in elke gemeente)	266,6 punten
Totale activiteit: frequentie*stops in elke gemeente	266,6 punten
Busfrequentie: stop met de hoogste frequentie	133,4 punten

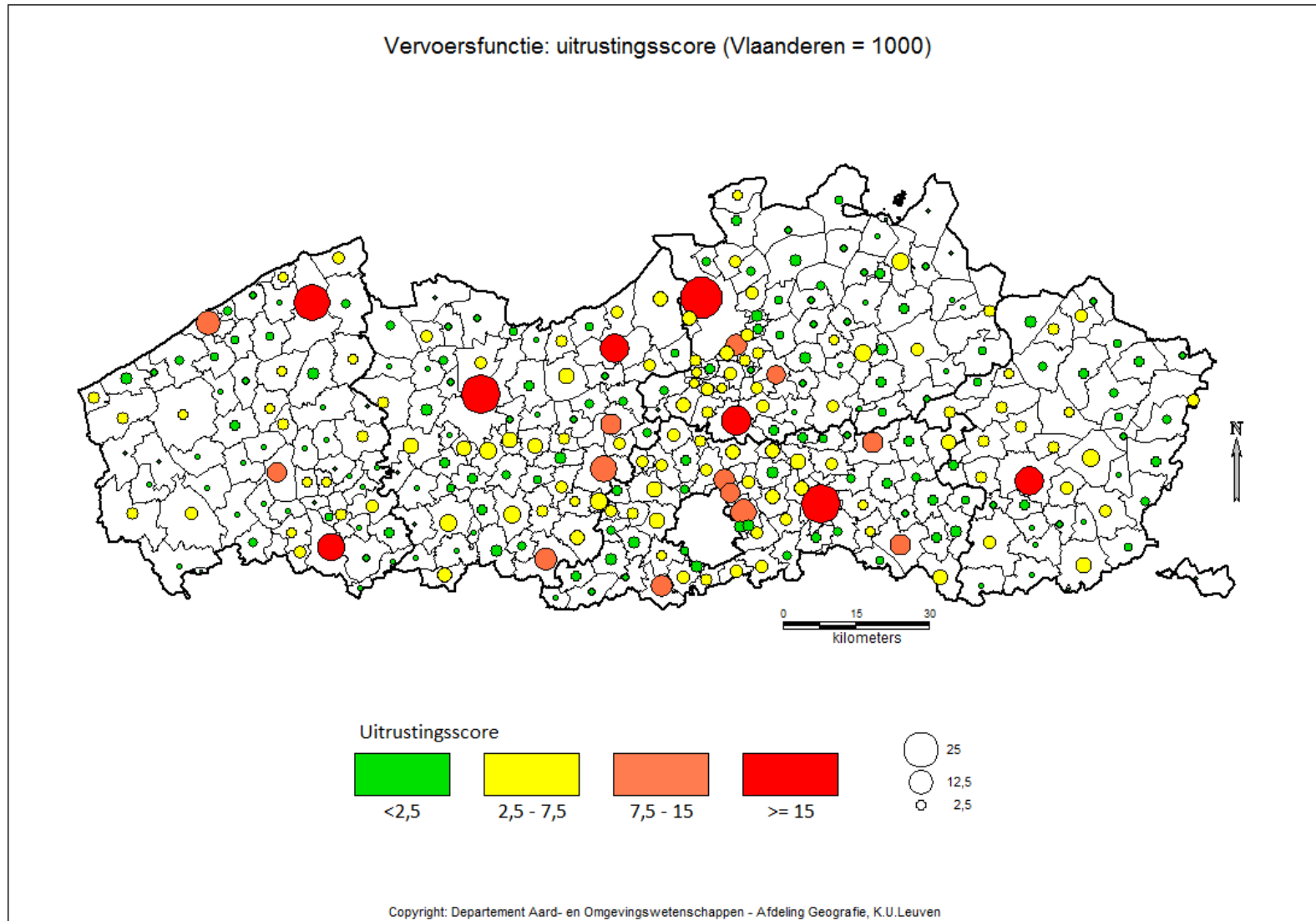
V.7.3. Resultaten

- Tabel 19. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de verkeersfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 18. Verkeersfunctie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 19. Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de verkeersfunctie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen = 1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings- score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,00	46	HERENT	133,56
2	LEUVEN	883,70	47	BOORTMEERBEEK	132,43
3	GENT	866,77	48	RONSE	132,30
4	BRUGGE	779,82	49	KORTENBERG	130,90
5	MECHELEN	545,84	50	BOOM	130,20
6	SINT-NIKLAAS	486,30	51	BORSBEEK	129,95
7	HASSELT	483,80	52	STEENOKKERZEEL	129,28
8	KORTRIJK	462,12	53	SCHOTEN	125,17
9	AALST	428,31	54	IEPER	124,27
10	ZAVENTEM	420,18	55	WAREGEM	122,85
11	OOSTENDE	362,06	56	GEEL	120,82
12	GERAARDSBERGEN	325,54	57	HOEILAART	120,65
13	VILVOORDE	315,16	58	DIEPENBEEK	120,43
14	MORTSEL	306,56	59	NEERPELT	119,99
15	HALLE	303,67	60	SINT-KATELIJNE- WAVER	119,52
16	DENDERMONDE	286,05	61	LONDERZEEL	119,33
17	TIENEN	272,53	62	SINT-TRUIDEN	116,41
18	AARSCHOT	271,57	63	OVERIJSE	115,24
19	MACHELEN	269,75	64	KONTICH	114,54
20	ROESELARE	264,86	65	BEERSEL	114,26
21	LIER	247,43	66	EEKLO	112,65
22	TURNHOUT	208,53	67	TEMSE	111,01
23	GENK	200,26	68	ROTSELAAR	110,66
24	ZOTTEGEM	198,17	69	EVERGEM	109,02
25	HERENTALS	196,84	70	MERCHTEM	109,00
26	DENDERLEEUV	196,66	71	SINT-GILLIS-WAAS	108,17
27	OUDENAARDE	193,04	72	HEIST-OP-DEN- BERG	107,76
28	MERELBEKE	187,28	73	KNOKKE-HEIST	107,27
29	MELLE	181,96	74	LEBBEKE	107,02
30	HAACHT	180,20	75	MAASEIK	106,30
31	TONGEREN	178,57	76	LIEDEKERKE	106,09
32	LOKEREN	173,97	77	OPWIJK	102,25
33	DEINZE	171,05	78	KAPellen	102,05
34	ASSE	170,05	79	TERVUREN	102,01
35	DILBEEK	166,59	80	BERTEM	101,78
36	DIEST	164,89	81	DUFFEL	101,37
37	LANDEN	162,57	82	BILZEN	101,05
38	DE PINTE	159,67	83	ERPE-MERE	100,84
39	WETTEREN	150,46	84	MENEN	100,12
40	EDEGEM	143,83	85	GRIMBERGEN	98,61
41	ZEMST	139,46	86	HARELBEKE	97,76
42	PUURS	138,96	87	BOECHOUT	96,49
43	NINOVE	138,85	88	LICHTERVELDE	96,49
44	BEVEREN	138,74	89	AALTER	96,31
45	ZWIJNDRECHT	134,62	90	MOL	96,20

BRON: E. Van Hecke (K.U. Leuven)

Figuur 18: Uitrustingscore voor de vervoersfunctie (aangepaste versie)

V.8. De detailhandelsfunctie

V.8.1. Indicatoren

In de 'nieuwe versie' wordt er gebruik gemaakt van de gegevens 2008. De aangepaste NACE-codes laten toe om enkele verfijningen uit te voeren (bv. opsplitsen van vroegere NACE-codes). Ook worden de gespecialiseerde voedingswaren winkels opgenomen (viswinkels, gevogeltewinkels,...) omdat die ook differentiatie zouden moeten toelaten.

Tevens zal gebruik gemaakt worden van het totaal aantal kleinhandelszaken uit de RSVZ om de talrijke kleinhandelszaken zonder bezoldigd personeel in de berekeningen te betrekken.

Wijzigingen t.o.v. actualisatie

- Gegevens dateren van 2008 (i.p.v. 2007)
- Verfijning van de NACE-codes
- Nieuwe variabele "Totaal aantal kleinhandelszaken uit RSVZ"

Detailhandel (en diensten) 'nieuwe' op basis RSZ, NACE-codes 2008

Code	Branche	inrichtingen	punten
47.114	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen (verkoopsoppervlakte tussen 400m ² en minder dan 2500m ²)		300
47.115	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen (verkoopsoppervlakte > 2500 m ²)		300
47.192	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen niet overheersen (verkoopsoppervlakte > 2500 m ²)		300
47.222	Detailhandel in vlees van wild en van gevogelte in gespecialiseerde winkels		100
47.230	Detailhandel in vis en schaal- en weekdieren in gespecialiseerde winkels		100
47.242	Detailhandel in chocolade en suikerwerk in gespecialiseerde winkels		100
47.251	Detailhandel in wijnen en geestrijke dranken in gespecialiseerde winkels		100
47.260	Detailhandel in tabaksproducten in gespecialiseerde winkels		100
47.291	Detailhandel in zuivelproducten en eieren in gespecialiseerde winkels		100
47.410	Detailhandel in computers, randapparatuur en software in gespecialiseerde winkels		100
47.420	Detailhandel in telecommunicatieapparatuur in gespecialiseerde winkels		100
47.430	Detailhandel in audio- en videoapparatuur in		100

	gespecialiseerde winkels		
47.511	Detailhandel in kledingstoffen in gespecialiseerde winkels		100
47.512	Detailhandel in huishoudtextiel en beddengoed in gespecialiseerde winkels		100
47.513	Detailhandel in breigarens, handwerken en furnituren in gespecialiseerde winkels		100
47.519	Detailhandel in overig textiel in gespecialiseerde winkels		100
47.525	Detailhandel in ijzerwaren en gereedschappen in gespecialiseerde winkels		100
47.591	Detailhandel in huismeubilair in gespecialiseerde winkels		100
47.592	Detailhandel in verlichtingsartikelen in gespecialiseerde winkels		100
47.593	Detailhandel in glas-, porselein- en aardewerk en in niet-elektrische huishoudelijke artikelen in gespecialiseerde winkels		100
47.594	Detailhandel in muziekinstrumenten in gespecialiseerde winkels		100
47.599	Detailhandel in andere huishoudelijke artikelen in gespecialiseerde winkels, n.e.g.		100
47.610	Detailhandel in boeken in gespecialiseerde winkels		100
47.630	Detailhandel in audio- en video-opnamen in gespecialiseerde winkels		100
47.640	Detailhandel in sportartikelen in gespecialiseerde winkels		100
47.650	Detailhandel in spellen en speelgoed in gespecialiseerde winkels		100
47.711	Detailhandel in damesbovenkleding in gespecialiseerde winkels		100
47.712	Detailhandel in herenbovenkleding in gespecialiseerde winkels		100
47.713	Detailhandel in baby- en kinderbovenkleding in gespecialiseerde winkels		100
47.714	Detailhandel in onderkleding, lingerie en strand- en badkleding in gespecialiseerde winkels		100
47.715	Detailhandel in kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels		100
47.716	Detailhandel in dames-, heren-, baby- en kinderboven- en onderkleding en kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels (algemeen assortiment)		100
47.721	Detailhandel in schoeisel in gespecialiseerde winkels		100
47.722	Detailhandel in lederwaren en reisartikelen in gespecialiseerde winkels		100

47.740	Detailhandel in medische en orthopedische artikelen in gespecialiseerde winkels		100
47.750	Detailhandel in cosmetica en toiletartikelen in gespecialiseerde winkels		100
47.770	Detailhandel in uurwerken en sieraden in gespecialiseerde winkels		100
47.782	Detailhandel in fotografische en optische artikelen en in precisie-instrumenten in gespecialiseerde winkels		100
47.783	Detailhandel in wapens en munitie in gespecialiseerde winkels		100
47.784	Detailhandel in drogisterijartikelen en onderhoudsproducten in gespecialiseerde winkels		100
47.786	Detailhandel in souvenirs en religieuze artikelen in gespecialiseerde winkels		100
47.787	Detailhandel in nieuwe kunstvoorwerpen in gespecialiseerde winkels		100
47.788	Detailhandel in babyartikelen (algemeen assortiment)		100
47.789	Overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels, n.e.g.		100
47.791	Detailhandel in antiquiteiten in winkels		100
77.220	Verhuur van videobanden, dvd's en cd's		100
93.130	Fitnesscentra		100
96.012	Wasserettes		100

Detailhandelsfunctie (gemengde kwalitatieve/kwantitatieve) NIEUW (1000 punten)

Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal per branche in elke gemeente)	300 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (totaal aantal inrichtingen in elke gemeente)	200 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (totaal aantal verschillende branches in elke gemeente)	300 punten
Reisbureaus R.S.Z.: (79.110) op basis van tewerkstellingsklassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	100 punten
Markten: op basis van klassen (alleen hoogste klasse in elke gemeente)	100 punten

Detailhandelsfunctie (kwantitatieve benadering) NIEUW (1000 punten)

Detailhandel RSVZ op basis van aangeslotenen in hoofdberoep (totaal aantal elke gemeente)	300 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal per branche in elke gemeente met differentieel gewicht naar branche)	150 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van inrichtingen (totaal aantal inrichtingen in elke gemeente)	150 punten
Detailhandel R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	300 punten
Reisbureaus R.S.Z.: op basis van inrichtingen (aantal in elke gemeente)	25 punten
Reisbureaus R.S.Z.: op basis van tewerkstelling (tewerkstelling in elke gemeente)	25 punten
Markten (aantal in elke gemeente)	50 punten

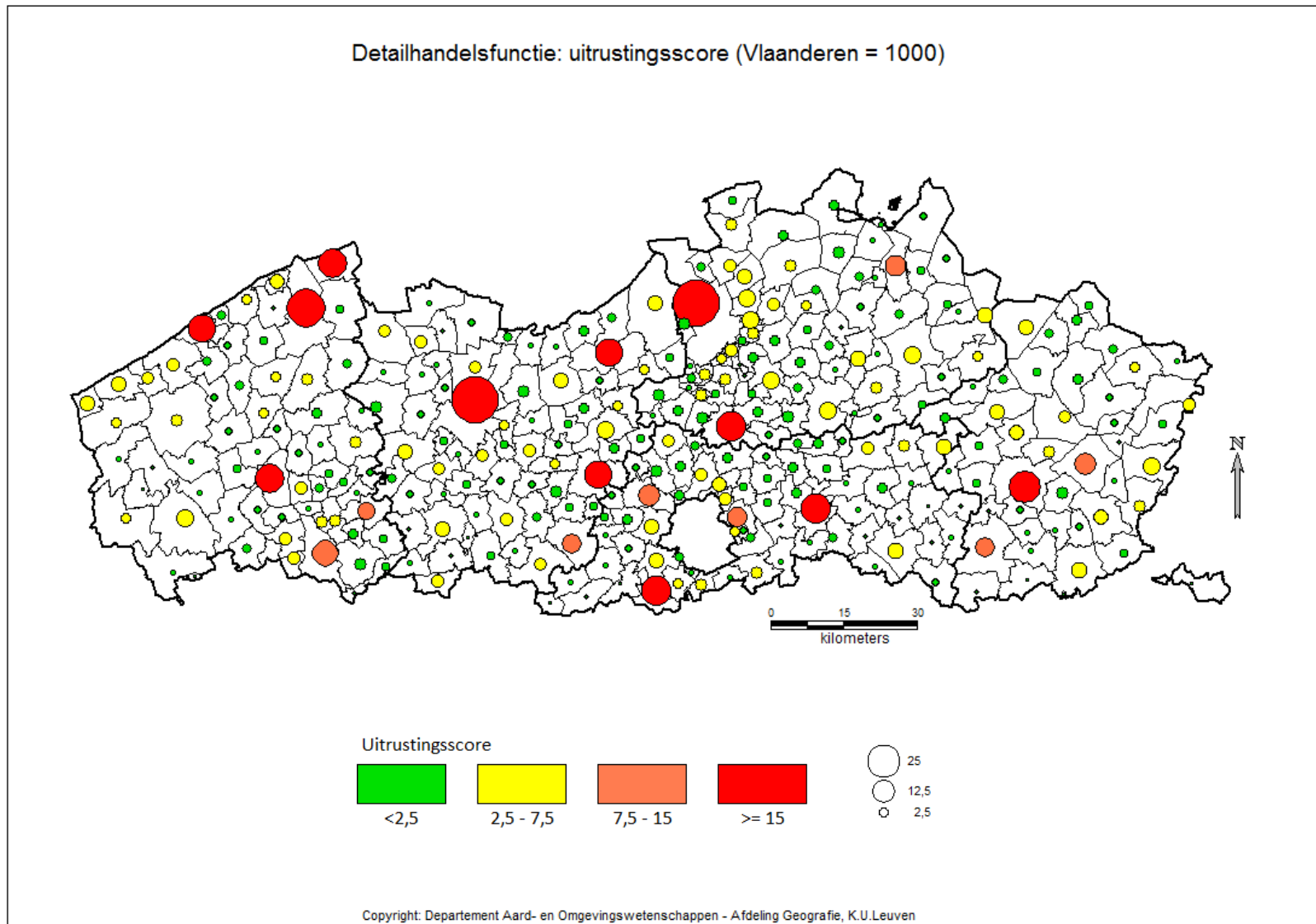
V.8.3. Resultaten

- Tabel 20 Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de verkeersfunctie. (Antwerpen=1000)
- Figuur 19 Verkeersfunctie: scores per gemeente. (Vlaanderen=1000)

Tabel 20 Rangschikking van de gemeenten met de hoogste scores voor de detailhandelsfunctie. (Antwerpen=1000)

Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000	Rangschikking	Naam gemeente	Uitrustings-score Antwerpen =1000
1	ANTWERPEN	1000,00	46	RONSE	84,93
2	GENT	645,99	47	LOKEREN	84,30
3	BRUGGE	444,79	48	KOKSIJDE	83,62
4	MECHELEN	414,47	49	GERAARDSBERGEN	83,28
5	KNOKKE-HEIST	388,03	50	BILZEN	80,91
6	OOSTENDE	323,52	51	SINT-PIETERS- LEEUEW	78,79
7	ROESELARE	322,91	52	MENEN	77,16
8	LEUVEN	299,80	53	DEINZE	75,21
9	HASSELT	268,05	54	DILBEEK	72,74
10	SINT-NIKLAAS	254,03	55	DESTELBERGEN	72,68
11	KORTRIJK	215,41	56	LANAKEN	72,16
12	LIER	213,47	57	TIELT-WINGE	70,53
13	AALST	212,89	58	MERCHTEM	69,87
14	ZAVENTEM	191,52	59	LONDERZEEL	69,22
15	DIEST	186,83	60	BLANKENBERGE	68,65
16	GENK	172,54	61	EEKLO	68,63
17	HERENTALS	159,44	62	GRIMBERGEN	62,95
18	SINT-TRUIDEN	147,19	63	ZOTTEGEM	62,27
19	TURNHOUT	146,53	64	MIDDELKERKE	62,08
20	WAREGEM	145,17	65	WEVELGEM	61,62
21	WIJNEGEM	137,94	66	AARSCHOT	60,23
22	TIENEN	134,71	67	NIEUWPOORT	57,85
23	HEIST-OP-DEN-BERG	124,85	68	BOOM	57,70
24	HALLE	121,53	69	SCHILDE	56,72
25	DENDERMONDE	121,41	70	HAMME	56,02
26	IEPER	121,40	71	KUURNE	55,67
27	DE PANNE	120,00	72	WEMMEL	55,18
28	BOECHOUT	113,73	73	TIELT	55,16
29	TONGEREN	111,24	74	ZWEVEGEM	54,96
30	KAPELLEN	110,99	75	SINT-GENESIUS- RODE	54,66
31	SCHOTEN	109,27	76	HOUTHALLEN- HELCHTEREN	54,65
32	MOL	107,07	77	IZEGEM	51,24
33	LOMMEL	104,75	78	BEKKEVOORT	50,86
34	GEEL	103,77	79	WETTEREN	50,82
35	NINOVE	102,58	80	ZOERSEL	50,59
36	MAASMECHELEN	101,80	81	AARTSELAAR	49,76
37	MAASEIK	100,57	82	KONTICH	49,37
38	VILVOORDE	96,82	83	KALMTHOUT	49,33
39	OUDENAARDE	96,67	84	ROTSSELAAR	48,71
40	HEUSDEN-ZOLDER	93,17	85	WESTERLO	48,35
41	BEVEREN	91,57	86	BREE	48,10
42	MORTSEL	88,94	87	KRAAINEM	47,88
43	BRASSCHAAT	88,09	88	HAMONT-ACHEL	47,85
44	BERINGEN	87,59	89	VEURNE	46,60
45	EVERGEM	85,52	90	ZWIJNDRECHT	46,49

BRON: E. Van Hecke (K.U.Leuven)

Figuur 19: Uitrustingscore voor de detailhandelsfunctie (aangepaste versie)

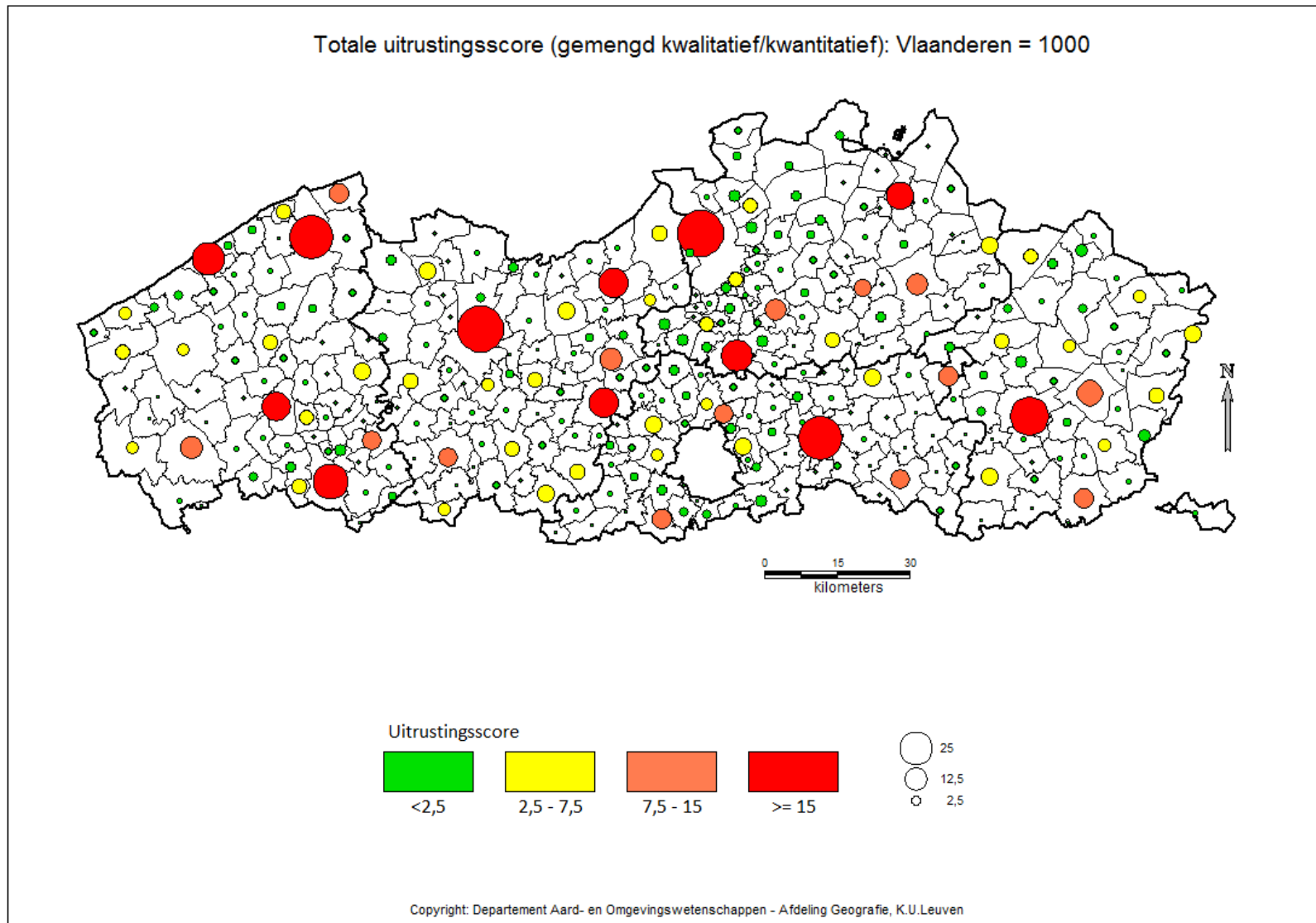
Tabel 21: Uitrustingscores (gemengd kwalitatief/kwantitatief) naar functies en totaal.

Rang- schikking totaalscore	Gemeente	Medische en sociale functie	Sport, horeca en recreatieve functie	Diensten met loketfunctie	Overheids- functie	Culturele functie	Onderwijs- functie	Detailhandels- functie	Vervoers- functie	Kwalitatieve uitrustings- score
		Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000
1	ANTWERPEN	48,19	19,60	36,00	24,37	104,98	105,83	90,80	17,18	74,49
2	GENT	53,97	16,58	21,61	24,15	92,12	98,26	41,94	14,89	60,59
3	LEUVEN	42,66	4,78	14,15	24,37	38,04	123,74	18,25	15,18	46,86
4	BRUGGE	34,05	13,29	10,74	24,30	40,32	27,65	28,91	13,40	32,11
5	HASSELT	30,19	6,63	14,30	23,57	41,74	20,53	20,69	8,31	27,66
6	KORTRIJK	20,29	13,36	13,45	11,87	23,13	42,52	14,23	7,94	24,46
7	OOSTENDE	13,86	20,78	9,94	7,41	44,84	15,46	16,03	6,22	22,42
8	MECHELEN	10,50	2,72	10,45	11,87	50,09	21,11	17,93	9,38	22,34
9	AALST	28,89	4,67	9,88	7,41	14,38	19,70	15,61	7,36	17,98
10	SINT-NIKLAAS	18,79	4,96	10,15	7,41	13,99	15,38	16,34	8,36	15,90
11	ROESELARE	20,87	2,48	10,09	7,41	15,76	14,07	16,80	4,55	15,34
12	TURNHOUT	13,19	2,44	9,81	10,61	24,69	17,91	9,35	3,58	15,27
13	GENK	15,90	7,41	5,79	4,57	16,66	10,48	10,53	3,44	12,46
14	ASSE	5,23	1,00	3,81	42,74	2,68	3,55	10,20	2,92	12,02
15	IEPER	12,17	2,58	9,15	10,05	22,06	5,46	6,38	2,14	11,66
16	GEEL	11,44	2,42	5,59	4,15	11,55	14,43	6,86	2,08	9,75
17	DENDERMONDE	10,55	1,85	7,41	9,50	9,86	6,48	7,28	4,92	9,64
18	DIEST	8,19	1,90	5,90	2,74	20,56	9,73	5,86	2,83	9,62
19	LIER	13,61	1,64	4,86	2,32	8,69	14,40	7,39	4,25	9,53
20	HALLE	10,48	1,55	4,55	5,58	2,75	7,83	18,44	5,22	9,40
21	KNOKKE-HEIST	11,16	5,69	1,23	1,51	12,92	2,88	17,44	1,84	9,11
22	TONGEREN	9,57	1,47	6,55	9,57	5,37	6,01	5,80	3,07	7,90

23	ZAVENTEM	2,29	20,00	3,82	1,84	2,47	0,95	8,68	7,22	7,88
24	OUDENAARDE	7,84	2,48	7,38	11,47	1,79	7,17	5,47	3,32	7,82
25	DIEPENBEEK	1,92	1,32	0,00	0,00	0,00	36,86	2,36	2,07	7,42
26	TIENEN	9,17	1,67	7,82	2,74	6,16	5,12	5,91	4,68	7,21
27	VILVOORDE	8,88	1,52	7,81	5,58	1,44	6,25	4,95	5,42	6,97
28	WAREGEM	7,09	2,96	5,44	2,74	5,90	6,96	7,68	2,11	6,81
29	SINT-TRUIDEN	12,26	3,82	3,69	2,74	3,58	4,34	7,90	2,00	6,72
30	HERENTALS	6,11	3,78	8,30	2,59	6,62	3,60	5,93	3,38	6,72
31	AARSCHOT	3,67	1,43	5,66	2,59	8,24	8,00	4,10	4,67	6,40
32	LOKEREN	9,32	1,93	5,20	2,74	4,69	4,82	5,50	2,99	6,20
33	EKLO	8,36	1,54	5,65	5,58	3,31	6,02	4,25	1,94	6,11
34	TIELT	7,08	2,23	4,49	4,94	4,41	8,54	3,35	1,58	6,10
35	MAASMECHELEN	3,42	2,12	4,96	2,67	10,65	4,53	6,95	1,10	6,07
36	MAASEIK	6,62	1,92	2,52	6,57	6,81	5,16	4,22	1,83	5,94
37	MOL	7,28	2,22	5,54	1,51	7,06	4,07	6,16	1,65	5,92
38	GERAARDSBERGEN	7,29	1,76	3,09	2,34	7,89	3,17	3,64	5,59	5,80
39	NINOVE	6,39	1,79	4,42	2,74	3,75	4,14	8,12	2,39	5,62
40	BRASSCHAAT	13,22	2,13	2,29	1,65	1,92	5,99	5,51	0,93	5,61
41	HEIST-OP-DEN-BERG	10,60	2,30	2,70	1,68	2,40	4,38	7,20	1,85	5,52
42	VEURNE	5,46	1,54	3,56	11,46	2,17	3,56	2,84	1,65	5,37
43	TORHOUT	5,03	2,25	2,97	2,71	5,15	10,04	2,78	1,27	5,37
44	DEINZE	6,12	1,31	5,25	2,18	3,89	4,27	5,62	2,94	5,26
45	ZOTTEGEM	9,42	1,59	4,05	1,77	3,22	3,81	4,02	3,40	5,21
46	LOMMEL	3,01	2,01	2,55	3,75	9,77	3,26	5,45	1,19	5,17
47	BOOM	2,31	1,52	5,71	1,68	3,70	9,50	3,10	2,24	4,96
48	BEVEREN	5,08	3,63	5,36	4,57	1,71	1,75	5,25	2,38	4,96
49	MENEN	8,05	1,49	3,47	2,74	2,60	5,10	4,42	1,72	4,93
50	BLANKENBERGE	6,06	6,14	2,52	1,26	2,43	3,63	4,84	1,32	4,70
51	IZEGEM	6,78	1,72	3,23	2,07	4,86	3,70	3,96	1,36	4,61

52	MORTSEL	6,39	1,02	3,09	0,69	1,45	5,33	4,35	5,27	4,60
53	WETTEREN	6,15	0,85	3,48	1,92	2,72	5,81	3,97	2,59	4,58
54	BERINGEN	2,29	1,62	3,20	2,07	5,54	5,41	5,52	1,49	4,52
55	OVERPELT	15,91	2,45	2,18	0,17	1,17	1,96	1,64	1,61	4,52
56	RONSE	8,54	1,50	3,14	2,32	3,60	1,29	4,07	2,27	4,45
57	KOKSIJDE	3,89	2,28	0,81	1,51	8,33	1,81	5,33	1,18	4,19
58	GRIMBERGEN	4,99	2,07	0,41	1,65	8,80	0,73	4,33	1,69	4,11
59	EDEGEM	11,68	1,70	0,00	1,29	2,23	0,90	2,63	2,47	3,82
60	MERELBEKE	6,01	2,41	1,64	1,68	1,66	2,44	3,58	3,22	3,77
61	POPERINGE	2,79	3,56	0,63	1,74	3,35	6,21	2,78	1,55	3,77
62	HOUTHALEN-HELCHTEREN	0,56	3,00	3,30	1,23	5,45	3,67	3,60	1,35	3,69
63	DILBEEK	1,34	1,50	2,37	0,28	6,37	2,17	5,23	2,86	3,69
64	OVERIJSE	1,34	2,43	1,06	2,34	7,94	1,49	3,19	1,98	3,63
65	HEUSDEN-ZOLDER	7,33	2,07	0,63	0,95	2,88	1,46	4,65	1,45	3,57
66	BILZEN	2,47	1,91	3,25	2,10	2,35	2,64	4,52	1,74	3,50
67	SINT-KATELIJNE-WAVER	7,10	1,38	0,50	0,13	1,76	5,68	2,04	2,05	3,44
68	BREE	3,65	1,64	3,63	2,32	1,77	3,65	2,88	0,98	3,42
69	DIKSMUIDE	1,43	2,21	3,81	5,02	1,99	1,74	2,89	1,32	3,40
70	LANAKEN	5,73	2,70	0,91	0,28	5,27	1,42	3,11	0,86	3,38
71	BORNEM	5,32	1,90	2,27	0,13	6,17	0,93	2,32	0,96	3,33
72	TEMSE	4,73	1,47	3,02	1,30	3,91	0,77	2,73	1,91	3,31
73	SCHOTEN	1,71	0,90	4,02	0,42	1,37	2,32	6,60	2,15	3,25
74	HARELBEKE	0,20	1,40	2,61	2,67	4,72	2,38	2,95	1,68	3,10
75	NEERPELT	2,12	1,25	3,74	0,68	2,74	3,56	1,98	2,06	3,02
76	BONHEIDEN	12,91	0,60	0,00	0,17	1,02	0,04	1,24	1,01	2,83
77	KAPellen	2,39	1,17	3,29	1,50	0,89	1,50	4,48	1,75	2,83
78	ZELZATE	4,37	1,02	5,38	1,72	0,00	1,46	1,91	0,74	2,77
79	SINT-PIETERS-LEEuw	4,22	1,78	0,63	1,10	0,70	0,72	5,34	1,44	2,65
80	WILLEBROEK	4,89	1,51	1,06	1,90	1,52	1,05	2,47	1,51	2,65

81	MIDDELKERKE	0,20	5,96	0,00	0,62	3,03	0,65	4,46	0,94	2,64
82	PUURS	1,39	1,48	2,84	0,10	3,39	1,67	2,29	2,39	2,59
83	MALLE	4,68	1,32	2,42	0,84	0,27	3,07	1,82	0,91	2,56
84	MACHELEN	0,65	2,79	1,50	0,17	0,59	0,89	4,10	4,63	2,55
85	WESTERLO	0,20	1,72	2,70	1,75	1,62	3,29	3,01	1,00	2,55
86	KONTICH	1,34	1,23	2,76	0,88	0,86	3,25	2,95	1,97	2,54
87	WEVELGEM	1,04	1,92	2,52	0,17	2,62	1,32	4,35	1,26	2,53
88	HAMME	4,84	1,48	0,63	1,10	1,97	1,22	2,76	0,87	2,48
89	AALTER	5,00	1,35	1,38	0,87	0,66	1,33	2,38	1,65	2,44
90	HAACHT	1,23	0,45	3,01	1,01	0,12	3,73	1,97	3,10	2,44

Figuur 20: Totale uitrustingscore voor de gemengd kwalitatieve/kwantitatieve benadering naar 7 functies (aangepaste versie)

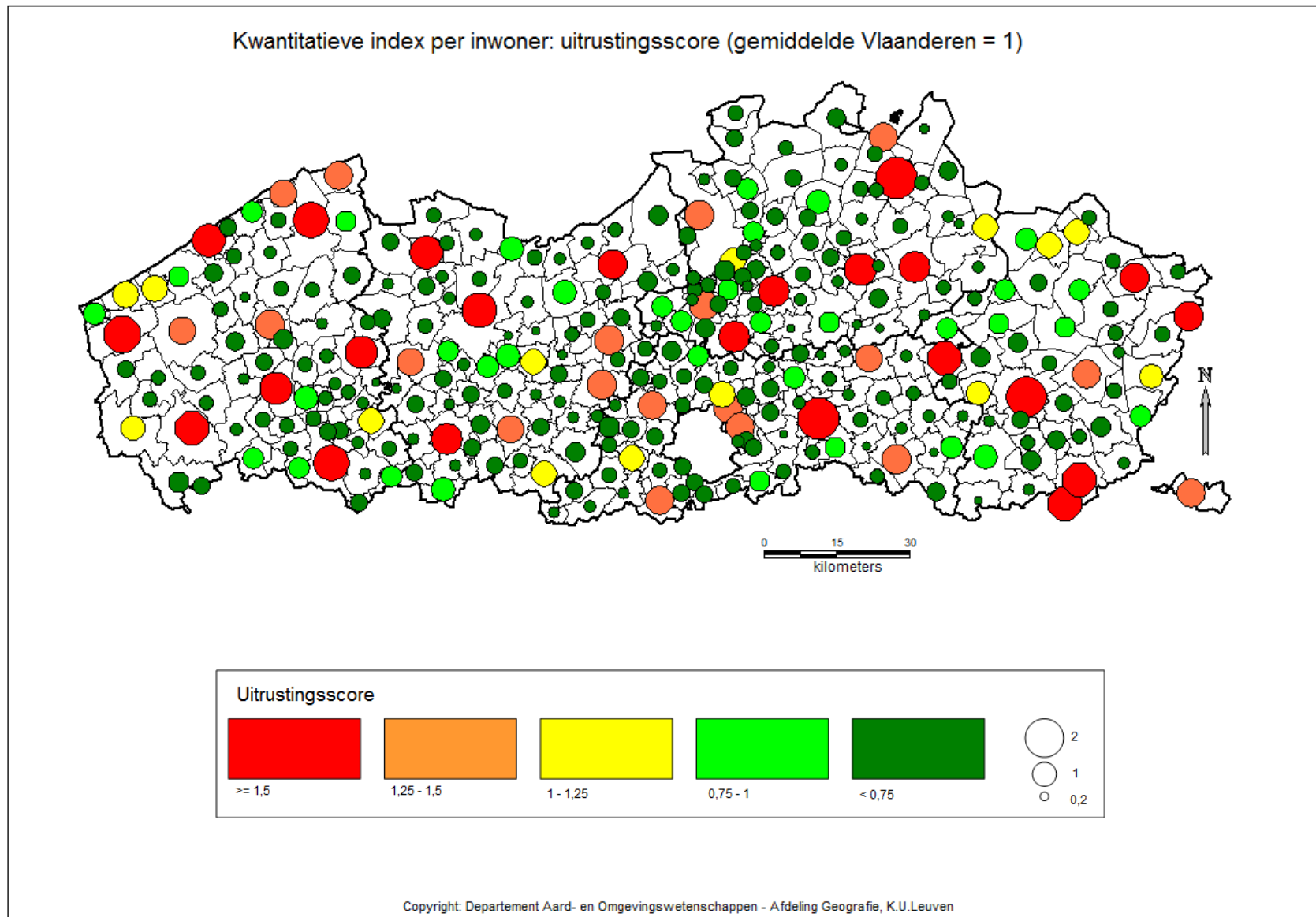
Tabel 22: Uitrustingscore (kwantitatief) naar functie en totaal.

Rang- schikking totaalscore	Gemeente	Medische en sociale functie	Sport, horeca en recreatieve functie	Diensten met loketfunctie	Overheids- functie	Culturele functie	Onderwijs- functie	Detailhandels- functie	Vervoers- functie	Kwantitatieve uitrustings- score
		Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 500	Vlaanderen = 1000
1	Antwerpen	95,07	39,77	65,06	31,82	148,57	125,83	90,80	17,43	102,39
2	Gent	96,94	22,03	32,09	28,90	99,36	153,92	41,94	14,91	81,68
3	Leuven	52,25	8,72	19,21	24,91	37,96	113,23	18,25	15,10	48,27
4	Brugge	37,38	20,22	14,38	25,10	41,64	31,67	28,91	13,51	35,47
5	Hasselt	31,86	8,96	14,63	23,55	34,07	22,51	20,69	8,18	27,41
6	Kortrijk	27,74	8,79	14,14	11,59	27,10	44,64	14,23	7,81	26,00
7	Mechelen	12,92	5,67	11,99	11,94	41,44	20,69	17,93	9,43	22,00
8	Oostende	19,77	13,37	9,54	8,00	24,92	13,67	16,03	6,06	18,56
9	Aalst	23,85	4,55	9,38	7,67	13,97	20,33	15,61	7,45	17,13
10	Turnhout	18,84	3,61	9,07	10,27	24,91	20,89	9,35	3,59	16,75
11	Sint-Niklaas	20,91	4,54	9,56	6,80	16,03	14,09	16,34	8,19	16,08
12	Roeselare	25,75	3,27	10,26	6,93	14,80	12,64	16,80	4,54	15,83
13	Genk	20,42	7,19	5,26	4,42	19,46	10,23	10,53	3,25	13,46
14	Asse	4,53	1,04	3,24	42,91	2,20	4,43	10,20	3,04	11,93
15	Ieper	11,77	4,21	7,83	9,84	15,59	4,80	6,38	2,11	10,42
16	Geel	10,51	3,58	4,33	3,76	9,45	14,09	6,86	2,09	9,11
17	Dendermonde	8,12	2,66	5,75	9,38	8,83	5,75	7,28	5,09	8,81
18	Halle	8,31	1,52	3,19	5,76	3,06	6,71	18,44	5,34	8,72
19	Knokke-Heist	5,08	10,41	1,55	1,73	10,81	1,60	17,44	1,76	8,40
20	Lier	10,44	2,19	3,77	2,13	7,69	10,86	7,39	4,42	8,15
21	Tongeren	8,69	2,06	5,04	9,37	7,52	7,36	5,80	2,99	8,14
22	Diepenbeek	1,85	0,89	0,29	0,00	0,00	37,95	2,36	2,04	7,56

23	Tienen	10,22	2,09	5,51	2,98	7,96	4,55	5,91	4,39	7,27
24	Oudenaarde	6,02	2,33	5,84	10,69	2,58	7,32	5,47	3,25	7,25
25	Diest	6,80	2,04	4,55	2,56	12,18	6,21	5,86	2,88	7,18
26	Vilvoorde	8,72	1,56	6,17	5,80	2,56	5,57	4,95	5,65	6,83
27	Sint-Truiden	11,66	3,55	2,92	2,65	3,86	4,37	7,90	1,97	6,48
28	Herentals	7,28	4,66	6,21	2,42	5,12	3,56	5,93	3,43	6,44
29	Maasmechelen	4,14	2,28	3,39	2,53	11,66	5,58	6,95	1,10	6,27
30	Brasschaat	13,82	3,95	1,76	1,67	2,87	6,21	5,51	0,93	6,12
31	Waregem	5,11	3,61	4,06	2,52	3,99	7,19	7,68	2,10	6,04
32	Mol	7,76	2,92	4,02	1,41	6,61	4,49	6,16	1,70	5,85
33	Lokeren	7,75	2,16	3,69	2,52	5,46	3,88	5,50	2,99	5,66
34	Maaseik	5,23	2,44	1,60	6,39	7,04	4,61	4,22	1,83	5,56
35	Eeklo	8,00	1,52	3,42	5,43	3,43	4,72	4,25	1,95	5,45
36	Aarschot	2,44	1,30	4,27	2,41	6,82	6,50	4,10	4,67	5,42
37	Zaventem	1,22	3,93	4,58	2,22	2,71	1,37	8,68	7,30	5,34
38	Deinze	6,33	1,50	3,71	1,97	4,24	5,47	5,62	2,84	5,28
39	Geraardsbergen	6,73	1,68	1,97	2,13	6,52	2,66	3,64	5,82	5,19
40	Lommel	3,96	3,12	2,31	3,18	9,04	2,41	5,45	1,15	5,10
41	Tielt	5,48	1,95	3,09	4,72	3,27	6,63	3,35	1,54	5,00
42	Zottegem	7,11	2,03	2,48	1,55	5,51	3,11	4,02	3,43	4,87
43	Veurne	4,36	1,46	2,20	10,65	1,96	3,89	2,84	1,61	4,83
44	Beveren	3,11	3,82	4,08	3,98	2,37	2,58	5,25	2,36	4,59
45	Torhout	4,63	2,45	1,96	2,51	4,64	7,12	2,78	1,30	4,57
46	Koksijde	3,76	4,14	0,88	1,30	9,21	1,17	5,33	1,14	4,49
47	Ninove	3,30	1,98	2,91	2,54	2,13	3,43	8,12	2,44	4,48
48	Beringen	2,25	2,49	2,22	2,11	3,73	6,69	5,52	1,49	4,42
49	Blankenberge	3,08	9,45	1,33	1,26	2,16	2,42	4,84	1,24	4,30
50	Heist-op-den-Berg	3,57	2,81	2,67	1,52	3,01	2,96	7,20	1,90	4,27
51	Ronse	7,67	1,29	1,91	2,12	4,19	1,32	4,07	2,27	4,14

52	Boom	2,01	1,43	4,52	1,52	2,26	7,53	3,10	2,25	4,11
53	Menen	6,02	1,45	2,75	2,52	2,32	3,39	4,42	1,70	4,09
54	Mortsel	5,43	0,74	2,76	0,69	2,16	3,05	4,35	5,34	4,09
55	Izegem	5,36	1,50	2,16	1,84	4,86	3,12	3,96	1,34	4,03
56	Edegem	11,63	1,36	0,38	1,09	2,35	0,94	2,63	2,47	3,81
57	Wetteren	3,89	0,88	2,21	1,75	2,73	4,82	3,97	2,60	3,81
58	Heusden-Zolder	7,12	2,55	1,05	0,86	3,10	1,55	4,65	1,45	3,72
59	Grimbergen	3,29	2,09	0,74	1,65	6,95	0,46	4,33	1,70	3,53
60	Dilbeek	2,07	2,38	2,07	0,28	4,29	1,92	5,23	2,94	3,53
61	Overijse	1,49	2,38	1,08	2,31	6,33	1,28	3,19	1,98	3,34
62	Overpelt	8,93	2,13	1,55	0,17	1,93	2,10	1,64	1,58	3,34
63	Schoten	2,43	1,45	2,58	0,42	1,36	2,89	6,60	2,15	3,32
64	Bilzen	2,69	2,48	2,07	1,89	2,21	2,15	4,52	1,70	3,29
65	Houthalen-Helchteren	1,03	3,08	2,33	1,23	3,45	3,60	3,60	1,35	3,28
66	Lanaken	4,67	2,65	1,10	0,28	4,97	1,59	3,11	0,86	3,20
67	Poperinge	2,72	2,41	0,99	1,54	2,75	4,54	2,78	1,43	3,19
68	Diksmuide	1,51	1,98	2,18	4,82	2,64	1,81	2,89	1,28	3,18
69	Merelbeke	3,17	1,43	1,54	1,47	1,12	2,55	3,58	3,14	3,00
70	Machelen	0,64	5,76	1,23	0,17	0,53	0,38	4,10	4,71	2,92
71	Bree	1,75	1,50	2,25	2,16	1,52	4,32	2,88	0,98	2,89
72	Middelkerke	0,27	6,56	0,22	0,62	3,26	0,51	4,46	0,94	2,81
73	Bornem	3,76	2,02	1,88	0,22	4,48	1,09	2,32	0,93	2,78
74	Harelbeke	0,69	1,28	1,65	2,50	5,28	0,70	2,95	1,62	2,78
75	Temse	2,39	1,28	1,75	1,10	4,66	0,56	2,73	1,88	2,73
76	Herzele	0,54	0,73	0,26	0,92	9,18	0,78	1,64	1,44	2,58
77	Neerpelt	2,40	1,45	1,86	0,68	1,79	2,98	1,98	1,97	2,52
78	Malle	5,11	1,14	1,14	0,70	0,88	3,26	1,82	0,91	2,49
79	Kapellen	1,30	1,07	2,28	1,51	0,71	1,49	4,48	1,78	2,44
80	Sint-Pieters-Leeuw	3,20	1,81	0,98	1,10	0,49	0,15	5,34	1,44	2,42

81	Brecht	1,91	2,59	1,34	0,17	3,20	0,51	3,25	1,24	2,37
82	Willebroek	2,37	2,08	1,06	1,75	1,97	0,85	2,47	1,48	2,34
83	Evergem	2,53	1,18	1,39	0,70	1,24	1,45	3,62	1,88	2,33
84	Sint-Katelijne-Waver	1,81	1,54	0,57	0,13	0,97	4,69	2,04	2,05	2,30
85	Kontich	1,40	1,62	1,62	0,90	1,06	2,26	2,95	1,96	2,30
86	Wevelgem	0,36	2,59	1,55	0,17	2,45	0,96	4,35	1,23	2,28
87	Westerlo	0,47	1,84	1,61	1,61	1,64	2,47	3,01	1,00	2,27
88	Bonheiden	9,19	0,51	0,24	0,17	0,93	0,03	1,24	1,01	2,22
89	Beersel	0,72	2,08	0,46	0,28	4,32	0,57	2,89	2,00	2,22
90	Maldegem	1,61	1,53	1,57	1,09	1,94	0,97	3,65	0,87	2,21
91	Nieuwpoort	1,24	5,00	0,30	1,47	0,23	0,55	3,64	0,55	2,16
92	Duffel	7,45	0,26	0,26	0,19	0,16	1,26	1,49	1,74	2,14
93	Zelzate	1,92	0,87	3,82	1,51	0,00	1,59	1,91	0,74	2,06
94	Haacht	0,99	0,26	1,59	1,01	0,23	3,25	1,97	3,03	2,06
95	Tessenderlo	0,86	1,31	2,05	0,17	2,47	1,64	2,19	1,64	2,06
96	Londerzeel	0,67	1,56	1,71	1,26	0,71	0,83	3,54	2,02	2,05
97	Zoersel	4,66	1,86	1,13	0,84	0,39	0,09	2,70	0,62	2,05
98	Schilde	1,62	2,08	0,99	0,98	0,62	1,35	3,93	0,68	2,04
99	Wijnegem	0,16	1,40	0,75	0,17	1,23	0,55	6,81	1,16	2,04
100	Hoogstraten	0,53	1,24	1,50	1,66	0,67	3,61	2,26	0,73	2,04

Figuur 21: Kwantitatieve index per inwoner voor 7 functies (aangepaste versie)

VI. SYNTHESE

VI.1 GLOBALE UITRUSTING EN HAAR STRUCTUUR

De synthetische index wordt op dezelfde manier berekend als voor de actualisering. Dit wil zeggen dat er aan een aantal functies een lager gewicht wordt toegekend en dat de hoogste score over de 8 functies wordt geneutraliseerd. Dit moet toelaten om monofunctionele gemeenten meteen naar hun juiste waarde te schatten. We achten dit een efficiënte werkwijze, hetgeen niet betekent dat bij de finale afweging niet nog in meer detail kan nagegaan worden of potentiële kleine steden op basis van de globale score wel de geschikte plurifunctionaliteit hebben.

Omwille van enkele gewijzigde indicatoren en omwille van de gewijzigde gewichten zijn de synthetische scores uiteraard niet gelijk aan deze van de geactualiseerde versie. Toch blijkt er een grote consistentie te bestaan, in het bijzonder binnen de groep van de best uitgeruste kleine steden. De verschuivingen in rangorde worden groter in de groep van de minder goed uitgeruste kleine steden. Dit is normaal omdat gewichtsverschuivingen aan een of andere indicator meteen meer effect hebben in die minder gediversifieerde gemeenten waar net die indicator toevallig belangrijk was of het juist niet was. Het is ook zo dat de synthetische scores steeds dichter bij elkaar staan als men de hiërarchie afdaalt. Er zijn 13 gemeenten die een score halen die hoger is dan de 2/3 van de score van de drie best uitgeruste kleine steden, maar er zijn 35 gemeenten die een score halen tussen 1/3 en 2/3 van de score van de eerste drie. Het is dus normaal dat het bepalen van de ondergrens de moeilijkste operatie is: de verschillen zijn er per definitie kleiner.

Net zoals voor de geactualiseerde versie wordt, naast de rangorde in de kwalitatieve score, rekening gehouden met de kwantitatieve score (eveneens voor de zeven functies). Hieruit moet ook enige uitstraling van de gemeente blijken. Het is wel zo dat deze 'uitstraling' door een aantal ruimtelijke parameters wordt beïnvloed waardoor de interpretatie niet eenduidig is. Enkele voorbeelden: een gemeente met een hoge kwalitatieve score in een agglomeratie heeft automatisch een kleinere kwantitatieve index per inwoner dan een gemeente met een gelijkaardige score door plattelandsgemeenten omringd. De bewoners van de gemeente in de agglomeratie zullen zich voor een deel ook in de centrale of in andere kernen van de agglomeratie bedienen hetgeen niet uitsluit dat bewoners van de andere gemeenten van de agglomeratie (of van er buiten) zich ook in deze gemeente bevoorraden. Dit werd in eerdere studies bv. voor Brasschaat of Mortsels duidelijk waargenomen.

Tabel 9 geeft de totale uitrustingscore weer voor de gemengde kwalitatieve/kwantitatieve benadering, en dit naar functies en totaal. De totale uitrustingscore voor het kwantitatieve luik is weergegeven in tabel 10, waarbij ook nu wordt opgesplitst naar functies en totaal. In tabel 11 wordt vervolgens een samenvattende tabel weergegeven, waarin verschillende variabelen tegelijk worden uitgezet. Zo wordt de totale uitrustingscore voor gemengd kwalitatief/kwantitatief hernomen, en dit voor zowel 8 als voor 7 functies. Ook worden de kwantitatieve index per inwoner weergegeven, opnieuw voor zowel 8 als 7 functies. Tenslotte wordt ook de som van de rangordes voor de vorige vier variabelen weergegeven, waarbij de beste score voor de eerste kleine stad herleid is naar 1. Met andere woorden: een gemeente met een lage rangorde, scoort bij de andere vier variabelen heel goed.

Tabel 23: Samenvattende tabel vanaf de best uitgeruste kleine stad: gemengd kwalitatieve/kwantitatieve uitrustingscore voor 8 en 7 functies, kwantitatieve uitrustingsindex per inwoner voor 8 en 7 functies, rangorde over vier scores voor de nieuwe (=aangepaste) versie.

Rang-schikking	Gemeente	Gemengd kwalitatief/ kwantitatief 7 functies	Gemengd kwalitatief/ kwantitatief 8 functies	Kwantitatief 8 functies/ inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)	Kwantitatief 7 functies/ inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)	Rangorde over 4 scores
1	IEPER	11,44	11,66	1,84	1,92	1
2	DENDERMONDE	11,29	9,64	1,24	1,46	12
3	GEEL	10,53	9,75	1,56	1,60	4
4	LIER	10,22	9,53	1,50	1,62	5
5	HALLE	9,06	9,40	1,52	1,36	9
6	TONGEREN	9,04	7,90	1,68	1,91	3
7	KNOKKE-HEIST	8,90	9,11	1,52	1,38	11
8	DIEST	8,88	9,62	1,92	1,91	2
9	OUDENAARDE	8,47	7,82	1,54	1,61	7
10	TIENEN	8,15	7,21	1,39	1,48	15
11	WAREGEM	7,93	6,81	1,04	1,13	22
12	VILVOORDE	7,87	6,97	1,09	1,19	21
13	HERENTALS	7,65	6,72	1,51	1,76	10
14	AARSCHOT	7,20	6,40	1,19	1,30	17
15	ASSE	7,02	12,02	2,49	1,38	6
16	MAASEIK	6,89	5,94	1,42	1,55	16
17	EKLO	6,76	6,11	1,69	1,77	8
18	MOL	6,74	5,92	1,08	1,16	24
19	TIELT	6,71	6,10	1,58	1,71	13
20	SINT-TRUIDEN	6,71	6,72	1,03	1,00	27
21	LOKEREN	6,66	6,20	0,91	0,97	32

22	ZAVENTEM	6,51	7,88	1,11	1,36	19
23	GERAARDSBERGEN	6,42	5,80	1,01	1,11	30
24	MAASMECHELEN	6,15	6,07	1,05	1,01	28
25	NINOVE	6,12	5,62	0,76	0,74	44
26	DEINZE	6,08	5,26	1,13	1,25	26
27	BEVEREN	5,82	4,96	0,62	0,73	57
28	HEIST-OP-DEN-BERG	5,38	5,52	0,67	0,80	48
29	TORHOUT	5,29	5,37	1,42	1,46	18
30	BLANKENBERGE	5,27	4,70	1,44	1,26	23
31	ZOTTEGEM	5,22	5,21	1,22	1,28	25
32	BERINGEN	5,16	4,52	0,65	0,77	54
33	MENEN	5,15	4,93	0,78	0,81	45
34	WETTEREN	5,10	4,58	1,00	1,15	34
35	LOMMEL	5,07	5,17	0,97	0,95	37
36	MORTSEL	5,06	4,60	1,03	1,11	35
37	IZEGEM	4,99	4,61	0,93	1,00	40
38	VEURNE	4,96	5,37	2,53	2,22	14
39	BRASSCHAAT	4,88	5,61	1,01	0,88	38
40	BOOM	4,84	4,96	1,54	1,48	20
41	RONSE	4,34	4,45	1,04	0,99	39
42	BREE	4,03	3,42	1,21	1,50	29
43	KOKSIJDE	4,01	4,19	1,29	1,17	31
44	HOUTHALEN- HELCHTEREN	3,99	3,69	0,67	0,77	58
45	MERELBEKE	3,97	3,77	0,81	0,93	46
46	BILZEN	3,93	3,50	0,67	0,71	61
47	POPERINGE	3,91	3,77	0,99	1,05	42
48	GRIMBERGEN	3,79	4,11	0,63	0,59	67
49	DILBEEK	3,76	3,69	0,55	0,61	71

50	DIKSMUIDE	3,68	3,40	1,23	1,27	36
51	TEMSE	3,61	3,31	0,62	0,73	65
52	LANAKEN	3,48	3,38	0,79	0,83	53
53	NEERPELT	3,44	3,02	0,96	1,16	43
54	HEUSDEN-ZOLDER	3,36	3,57	0,73	0,69	60
55	HARELBEKE	3,32	3,10	0,65	0,62	66
56	BORNEM	3,30	3,33	0,84	0,85	51
57	OVERIJSE	3,30	3,63	0,84	0,80	52
58	SINT-KATELIJNE- WAVER	3,24	3,44	0,71	0,85	56
59	SCHOTEN	3,08	3,25	0,61	0,57	73
60	KAPELLEN	2,98	2,83	0,57	0,55	76
61	PUURS	2,90	2,59	0,69	0,85	62
62	KONTICH	2,86	2,54	0,70	0,81	63
63	WESTERLO	2,86	2,55	0,60	0,68	72
64	EDEGEM	2,68	3,82	1,10	0,75	49
65	ZELZATE	2,68	2,77	1,04	0,99	47
66	OVERPELT	2,67	4,52	1,50	1,15	33
67	WILLEBROEK	2,63	2,65	0,61	0,70	69
68	TESSENDERLO	2,63	2,23	0,74	0,85	64
69	HAACHT	2,60	2,44	0,91	0,93	55
70	WEVELGEM	2,59	2,53	0,45	0,43	82
71	BRECHT	2,59	2,35	0,54	0,57	78
72	LONDERZEEL	2,59	2,40	0,72	0,71	68
73	MALDEGEM	2,57	2,40	0,61	0,61	75
74	MACHELEN	2,55	2,55	1,39	1,41	41
75	MALLE	2,54	2,56	1,08	0,98	50
76	SINT-PIETERS-LEEJW	2,53	2,65	0,48	0,42	81
77	EVERGEM	2,41	2,29	0,44	0,45	83

78	HAMME	2,39	2,48	0,52	0,60	77
79	MIDDELKERKE	2,36	2,64	0,94	0,80	59
80	AALTER	2,30	2,44	0,61	0,68	74
81	TERVUREN	2,28	2,10	0,47	0,55	80
82	WERVIK	2,27	2,09	0,63	0,83	70
83	SINT-GENESIUS-RODE	2,17	2,01	0,57	0,56	79

In een eerste stap kunnen de scores verdeeld worden in drie mathematisch bepaalde klassen:

Om te beginnen is er de groep van de zeer goed uitgeruste kleine steden met een uitrustingsgraad van minstens $\frac{2}{3}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden, nl. Ieper, Dendermonde en Geel. Herentals is de laatste gemeente van die groep en er is een knik van 6% ten opzichte van de daaropvolgende stad, nl. Aarschot. Alle 13 gemeenten van die groep hebben een kwantitatieve index per inwoner die duidelijk hoger ligt dan 1, Waregem (1,13) en Vilvoorde (1,19) vertonen hierbij de laagste waarde.

De daarop volgende groep, de goed uitgeruste steden, heeft een uitrustingscore tussen $\frac{1}{2}$ en $\frac{2}{3}$ van de gemiddelde score van de best uitgeruste kleine steden. Daarenboven is er hier ook een duidelijke knik van 8%. Deze groep telt 14 gemeenten. In deze groep zijn er drie gemeenten waarvan de kwantitatieve index per inwoner de eenheid niet bereikt, nl. Lokeren (0,97), Ninove (0,74) en Beveren (0,73). Er is een duidelijk verschil in die groep trouwens tussen de best geplaatste qua kwalitatieve score en de andere; de eerste groep heeft ook gemiddeld een hogere kwantitatieve index.

De derde groep, die van de matig uitgeruste gemeenten, heeft een score gelegen tussen $\frac{1}{3}$ en $\frac{1}{2}$ van de gemiddelde score van drie best uitgeruste kleine steden. Deze groep telt 22 gemeenten. Hier zijn er verschillende gemeenten die een kwantitatieve index hebben lager dan 1. Er zijn binnen deze groep ook gemeenten die geografisch erg verschillend zijn.

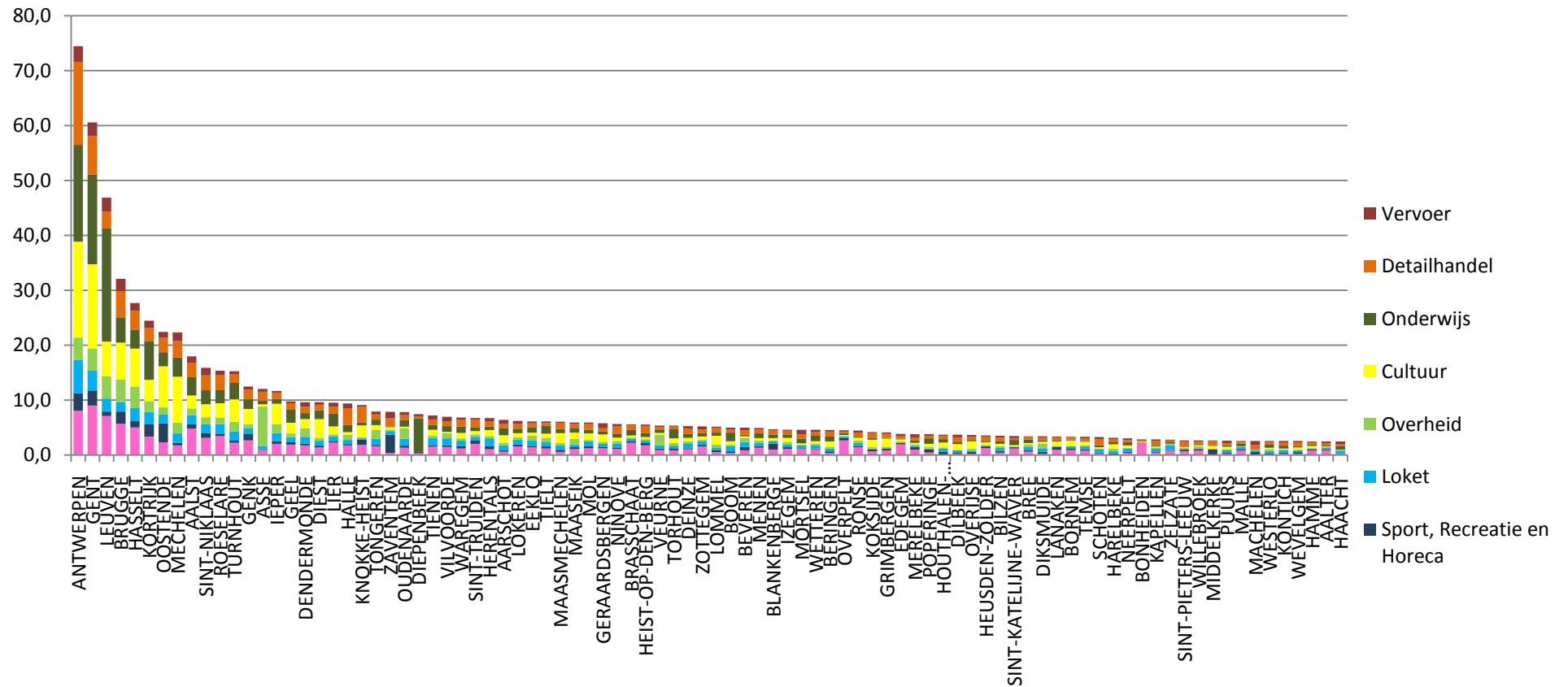
Er zijn agglomeratiegemeenten, nl. Mortsel en Brasschaat die reeds in 1997 als kleine stad werden beschouwd. Hun kwantitatieve index bedraagt respectievelijk 1,11 en 0,88. Er zijn een aantal agglomeratiegemeenten die tot nu geen kleine stad waren, nl. Merelbeke, (0,93), Grimbergen (0,59) en Dilbeek (0,61). Er zijn een aantal meerkernige gemeenten zoals Beringen (0,77) en Houthalen-Helchteren (0,77).

Toch moeten de verschillen in scores, zoals eerder gezegd, omzichtig worden benaderd. Er zijn een aantal verschillen in scores door de geografische ligging van gemeenten zoals Torhout (1,46) of Veurne (2,22) die niet omringd zijn door andere steden en hierdoor een hogere score hebben ten opzichte van bv. een Izegem (1,00), dat grenst aan en moet concurreren met Roeselare. Een invloed van de ligging kan ook gelden door een 'grensligging' zoals voor Menen (0,81). Er is ten slotte een beïnvloeding van de oppervlakte van de gemeente, zoals Heist-op-den-Berg (0,80) ten opzichte van Boom (1,48). Bilzen –eerder als kleine stad weerhouden- valt op door een lage kwantitatieve index (0,71).

Ten slotte, en dit werd ook in onze eerdere studies gedaan, moet er even onderzocht worden wat er zich afspeelt in de groep tussen $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{3}$ van de beste score. Zijn er hier gemeenten die toch om een of andere reden als kleine stad zouden moeten beschouwd worden? Deze groep telt 14 gemeenten die per definitie een lagere kwalitatieve score hebben. Er zijn hierin twee gemeenten die een kwantitatieve index hebben hoger dan 0,9 nl. Diksmuide (1,27) en Neerpelt (1,21).

Bijgevoegde grafieken (figuur 22, 23) tonen het verloop van de quoteringen voor de verschillende functies. Ze tonen aan in welke mate het afdalend verloop voor elke functie verschillend is. Het algemeen verloop is er een van regelmatig afnemend belang van elke functie naargelang de totale uitrustingscore kleiner wordt (figuur 22, 23). De intensiteit waarmee dit gebeurt vertoont wel enige verschillen. In het bijzonder valt het minder differentiërend karakter op voor de functies vervoer enerzijds en sport-,recreatie en horeca anderzijds. Daarentegen heeft de loketfunctie een sterk verschillende score in de grootste en de kleinere gemeenten. Dit geldt enigszins ook voor de overheidsfunctie.

Figuur 23: UITRUSTINGSSCORE (gemengd kwalitatief/kwantitatief) voor nieuwe berekening (op basis van 8 functies - TOTAAL Vlaanderen = 1000 punten): 90 hoogste scores

Tabel 24: Samenvattende tabel: gemengd kwalitatieve/kwantitatieve uitrustingscore voor 8 en 7 functies, kwantitatieve uitrustingsindex per inwoner voor 8 en 7 functies, rangorde over vier scores voor het gemiddelde van de actualisatie en de nieuwe (=aangepaste) versie.

Rangschikking	Gemeente	Uitrustingscore gemengd kwalitatief/kwantitatief 7 functies	Uitrustingscore gemengd kwalitatief/kwantitatief 8 functies	Kwantitatieve uitrustingsindex per inwoner 8 functies	Kwantitatieve uitrustingsindex per inwoner 7 functies	rangorde 4 scores
		Vlaanderen = 1000	Vlaanderen = 1000	gemiddelde Vlaanderen = 1	gemiddelde Vlaanderen = 1	
		Gemiddelde aangepast en actualisatie	Gemiddelde aangepast en actualisatie	Gemiddelde aangepast en actualisatie	Gemiddelde aangepast en actualisatie	
1	Antwerpen	73,40	67,58	1,27	1,34	20
2	Gent	60,56	58,23	1,95	1,85	4
3	Leuven	35,71	43,19	3,05	2,57	1
4	Brugge	34,21	32,22	1,79	1,99	5
5	Hasselt	28,48	26,31	2,29	2,55	2
6	Kortrijk	23,20	23,22	2,07	2,03	3
7	Oostende	19,92	19,91	1,61	1,77	10
8	Mechelen	19,10	21,70	1,67	1,64	9
9	Aalst	18,47	17,27	1,36	1,48	16
10	Sint-Niklaas	18,30	16,20	1,45	1,60	14
11	Roeselare	16,20	15,20	1,65	1,71	11
12	Turnhout	16,14	15,05	2,50	2,65	6
13	Genk	13,82	12,80	1,32	1,34	25
14	Ieper	11,31	10,76	1,81	1,94	7
15	Dendermonde	10,87	9,38	1,25	1,44	26
16	Geel	10,31	9,99	1,62	1,67	13
17	Lier	10,17	9,87	1,71	1,83	12

18	Diest	9,53	9,29	1,96	2,09	8
19	Halle	9,10	8,42	1,64	1,42	23
20	Tongeren	8,99	8,01	1,64	1,82	15
21	Oudenaarde	8,54	7,94	1,62	1,71	17
22	Knokke-Heist	8,41	8,87	1,48	1,37	27
23	Herentals	8,35	7,22	1,61	1,88	18
24	Tienen	8,34	7,39	1,37	1,48	28
25	Waregem	8,24	7,15	1,14	1,27	33
26	Vilvoorde	7,93	7,18	1,12	1,21	34
27	Aarschot	7,20	6,47	1,27	1,41	30
28	Mol	6,99	6,19	1,14	1,25	35
29	Sint-Truiden	6,96	7,06	1,10	1,07	38
30	Maaseik	6,87	5,97	1,41	1,57	29
31	Eeklo	6,79	6,30	1,82	1,94	19
32	Tielt	6,63	6,68	1,76	1,86	21
33	Lokeren	6,57	6,13	0,91	0,97	47
34	Asse	6,41	8,73	1,91	1,44	24
35	Geraardsbergen	6,26	5,76	1,00	1,07	44
36	Beveren	6,11	5,32	0,66	0,75	67
37	Deinze	6,10	5,44	1,18	1,29	37
38	Zaventem	5,85	5,98	1,12	1,39	36
39	Ninove	5,83	5,43	0,89	0,87	54
40	Maasmechelen	5,76	5,82	1,01	1,00	48
41	Zottegem	5,50	5,39	1,26	1,26	40
42	Veurne	5,49	5,77	2,74	2,49	22
43	Menen	5,40	5,24	0,88	0,91	56
44	Brasschaat	5,30	5,82	1,02	0,91	50
45	Torhout	5,27	5,97	1,49	1,46	32
46	Wetteren	5,24	4,76	1,11	1,22	43

47	Mortsel	5,22	4,86	1,14	1,22	42
48	Lommel	5,15	5,21	0,98	1,00	52
49	Beringen	5,14	4,74	0,67	0,74	71
50	Heist-op-den-Berg	5,07	4,73	0,66	0,67	78
51	Blankenberge	5,06	4,54	1,48	1,37	39
52	Izegem	4,86	4,37	0,92	1,02	55
53	Boom	4,83	5,61	1,66	1,58	31
54	Ronse	4,59	4,69	1,11	1,04	51
55	Bilzen	4,56	4,04	0,75	0,84	64
56	Koksijde	4,29	4,65	1,27	1,18	46
57	Poperinge	4,06	3,78	1,09	1,17	53
58	Diksmuide	4,03	3,72	1,34	1,41	41
59	Bree	3,99	3,44	1,29	1,41	45
60	Houthalen- Helchteren	3,99	3,62	0,68	0,78	76
61	Dilbeek	3,90	3,76	0,62	0,68	88
62	Grimbergen	3,80	4,24	0,67	0,60	89
63	Temse	3,73	3,39	0,67	0,75	81
64	Neerpelt	3,63	3,18	1,05	1,19	57
65	Harelbeke	3,50	3,32	0,69	0,66	86
66	Heusden-Zolder	3,48	3,58	0,72	0,69	79
67	Overijse	3,47	3,79	0,91	0,85	62
68	Lanaken	3,40	3,36	0,78	0,81	70
69	Merelbeke	3,38	3,29	0,85	0,90	65
70	Bornem	3,17	3,28	0,88	0,86	68
71	Westerlo	3,13	2,84	0,65	0,70	90
72	Schoten	3,04	3,36	0,66	0,59	98
73	Sint-Katelijne- Waver	2,98	3,62	0,79	0,72	77

74	Puurs	2,97	2,81	0,86	0,97	66
75	Kapellen	2,96	2,99	0,62	0,61	102
76	Kontich	2,92	2,52	0,74	0,82	84
77	Londerzeel	2,88	2,54	0,80	0,87	75
78	Overpelt	2,87	4,01	1,50	1,20	49
79	Willebroek	2,84	2,65	0,65	0,73	91
80	Malle	2,73	2,69	1,09	1,04	61
81	Maldegem	2,70	2,44	0,62	0,65	104
82	Aalter	2,65	2,56	0,70	0,78	87
83	Zelzate	2,63	2,64	1,06	1,05	63
84	Tervuren	2,60	2,31	0,63	0,77	97
85	Hamme	2,59	2,61	0,62	0,65	103
86	Tessenderlo	2,58	2,37	0,77	0,81	85
87	Evergem	2,53	2,65	0,43	0,46	149
88	Wevelgem	2,51	2,54	0,46	0,44	146
89	Middelkerke	2,48	2,73	0,89	0,75	80
90	Sint-Pieters-Leeuw	2,48	2,65	0,50	0,41	142
91	Haacht	2,44	2,37	0,94	0,94	72
92	Lennik	2,43	2,14	1,31	1,45	59
93	Sint-Genesius- Rode	2,42	2,15	0,63	0,67	105
94	Hoogstraten	2,38	2,35	0,69	0,72	96
95	Edegem	2,36	3,70	1,10	0,69	73
96	Beersel	2,29	2,29	0,61	0,60	113
97	Brecht	2,27	2,09	0,50	0,54	129
98	Wervik	2,25	2,08	0,60	0,69	108
99	Machelen	2,21	2,31	1,40	1,43	58
100	Herk-de-Stad	2,19	2,10	0,90	0,99	82

VI.2 DE BEPALING VAN DE KLEINE STEDEN

Uit de beschrijving hierboven blijkt dat niet meteen alle gemeenten die meer dan de minimale uitrustingscore halen automatisch als stad te beschouwen zijn. Er blijken ook een aantal verschuivingen opgetreden te zijn door de overschakeling van de vroegere naar de nieuwere berekeningsmethode. Sommige gemeenten zijn dus gevoelig aan de wijzigingen in de gebruikte indicatoren en sommige verschuivingen in de wegingen. We zijn de mening toegedaan dat een stedelijke hiërarchie een zekere stabiliteit moet hebben, aangezien aan het al of niet 'stad' zijn een en ander vast hangt. Om als 'nieuw' in de stedelijke hiërarchie opgenomen te worden moeten de indicatoren duidelijk positief evolueren. Omgekeerd moet een gemeente die nu als stad beschouwd wordt, ook duidelijk lage waarden vertonen om niet meer als stad herkend te worden. Tabel 24 geeft dan de waarden die overeenstemmen met het gemiddelde van de vorige en van de aangepaste versie.

Naast de verschuivingen in de kwalitatieve versie is er het probleem van de kwantitatieve versie. Deze kreeg in 1997 een kleine rol toebedeeld omdat toen de gegevens konden gebruikt worden van de hinterlanden van de gemeenten en de ingaande- en uitgaande fluxen. Het is op basis hiervan dat een aantal gemeenten met een lage kwantitatieve index per inwoner toch opgenomen geweest zijn in de groep der kleine steden (Beveren, Heist-op-den-Berg) omdat uit de fluxen kon opgemaakt worden dat ze in zekere mate toch centrumkenmerken vertoonden.

1. *Zeer goed uitgeruste kleine steden*

De groep van de zeer goed uitgeruste kleine steden is duidelijk: op basis van de aangepaste versie zijn er 13 gemeenten die meteen kunnen beschouwd worden als behorend tot deze groep. De eerste 13 gemeenten volgens de aangepaste methode zijn dezelfde als de eerste gemeenten volgens de vorige (maar geactualiseerde) methode. Ze hebben een kwantitatieve index ten opzichte van de bevolking die hoger ligt dan één. In de rangorde zijn er wel verschuivingen.

Het gaat over **Ieper, Dendermonde, Geel, Lier, Halle, Tongeren, Knokke-Heist, Diest, Oudenaarde, Tienen, Waregem, Vilvoorde en Herentals.**

In die kopgroep zijn Ieper, Dendermonde, Geel, Lier, Tongeren, Oudenaarde en Vilvoorde ook in de kopgroep van 1997. Halle, Knokke-Heist en Diest behoren nu tot de groep van de acht belangrijkste terwijl Sint-Truiden nu op de 20ste plaats komt en dus merkelijk achteruitgaat. Zoals hierna zal blijken is deze achteruitgang voor een groot deel te wijten aan de aangepaste methodologie, samen met een achteruitgang in de diversificatie van de detailhandel (er is een duidelijke afname in het aantal verschillende branches).

Bij de vroegere methode (actualisering) hadden Sint-Truiden, Aarschot en Mol een score die ook boven de 2/3 lag. In de aangepaste versie komen ze in de vork 1/2-2/3 terecht. Die groep is uiteraard ook gekenmerkt door enkele gemeenten met een hoge kwalitatieve score, maar waarbij een aantal gemeenten zoals hierboven waargenomen een kwantitatieve index hebben die lager is dan één. Bij de bepaling van de hiërarchie in 1997 werd 0,8 als laagste kwantitatieve index per inwoner gehanteerd (maar met kleine compensaties indien de indices van de fluxen positiever waren).

In 1997 was er een groep van 21 gemeenten die als zeer goed uitgeruste gemeenten beschouwd werden. Indien we de gemeenten beschouwen volgens de aangepaste methode zijn er binnen de 21 gemeenten van 1997 19 die nu ook terugkomen. De 2 'nieuwkomers' zijn Asse en Maaseik, de twee die nu een lagere rangorde hebben zijn Deinze (nu op de 26ste plaats) en Ronse (op de 41ste plaats). In de geactualiseerde versie waren deze steden respectievelijk op de 22ste en 38ste plaats van de kleine steden. Dit betekent dat de achteruitgang maar voor een klein deel te wijten is aan de verandering in methodologie en voor het grootste deel te beschouwen is als een

reële achteruitgang in de groep van de kleine steden. Mochten de veranderingen te wijten zijn aan de veranderingen in de methodologie, zouden de scores en de rangordes tussen de geactualiseerde versie en de aangepaste versie verder uit elkaar liggen.

2. Goed uitgeruste steden

In de groep van 14 gemeenten die in de vork 1/2-2/3 zitten, de goed uitgeruste gemeenten, is er één nieuwkomer, nl. Zaventem, als agglomeratiegemeente van het Brusselse stadsgewest. Deze gemeente kent een merkelijke positieve evolutie ten opzichte van 1997 en ook een merkelijke evolutie door de methodologieaanpassingen (in het bijzonder omwille van het inbrengen van het aantal hotelkamers in de functie sport, recreatie en horeca). Ook de overige functies zijn echter aanwezig, zodat Zaventem als kleinstedelijke pool kan beschouwd worden binnen een stadsgewest zoals Mortsel en Brasschaat dit reeds waren in 1997.

In die groep van 14 gemeenten zijn er een aantal gemeenten die minder dan 1 scoren voor de kwantitatieve index/inw., nl. Lokeren (0,97), Ninove (0,74), Beveren (0,73). Deze waarden waren dezelfde of hoger in de actualisatie-versie, nl. 0,97 voor Lokeren; 0,99 voor Ninove en 0,80 voor Beveren. De vergelijking van de scores voor de 8 functies in de studie van 1997 (eerste cijfer), in de actualisering (tweede cijfer) en in de aangepaste methodologie (derde cijfer) leveren volgende cijfers op: Lokeren (1,04-0,92-0,91); Ninove (0,78-1,02-0,76), Beveren (0,65-0,70-0,62). Lokeren blijkt eerder een regressie te vertonen, ook kwalitatief is er een regressie van de 13de naar de 21ste plaats. Ninove stijgt in de kwalitatieve index (zowel actualisatie als gewijzigde methodologie en de kwantitatieve index/inw blijkt indicator/weginggevoelig te zijn). Beveren stijgt van de 30ste naar de 27ste plaats voor de kwalitatieve index en de kwantitatieve index/inwoner blijft in dezelfde grootteorde. De lage index is in 1997 tegengesproken door de waarden van de in- en uitkomende fluxen en werd toen aan de grote oppervlakte van de gemeente gewijd. Het hinterland van Beveren ligt voor een belangrijk deel binnen de erg ruime gemeentegrenzen. Gelet op hun plaats in de rangschikking van de scores (voor Lokeren) en de evolutie (Beveren en Ninove) kan de kleinstedelijkheid voor deze drie gemeenten bewaard blijven.

3. Matig uitgeruste steden

De volgende groep, de groep van potentieel matig uitgeruste steden, omhelst 22 gemeenten die een score hebben tussen 1/3 en 1/2 van de score van de best uitgeruste kleine steden. Hier komen verschillende groepen gemeenten voor: gemeenten die in 1997 als kleine stad werden weerhouden (1); gemeenten die een potentiële score hadden, maar waarbij andere kenmerken deze score gedeeltelijk neutraliseerden en die dus niet als kleine stad werden weerhouden (2); gemeenten die nu een relatief hogere score hebben dan in 1997 en voor het eerst boven de 1/3-drempel uitkomen (3).

- Groep (1) omvat 16 gemeenten: Heist-op-den-Berg, Torhout, Blankenberge, Zottegem, Menen, Wetteren, Lommel, Mortsel, Izegem, Veurne, Brasschaat, Boom, Ronse, Bree, Bilzen, Poperinge.
- Groep (2) omvat Beringen en Houthalen-Helchteren.
- Groep (3) omvat Koksijde, Merelbeke, Grimbergen en Dilbeek.

In groep (1), die van de huidige kleine steden, zijn er een aantal gemeenten met een lagere kwantitatieve index/inw.: (het eerste cijfer geeft de waarde uit de actualisatie voor het jaar 1997, het tweede cijfer de actualisatie in 2010 en het derde cijfer is de waarde volgens de aangepaste methode, telkens op basis van 7 functies) nl. Heist-op-den-Berg (0,62-0,66-0,80), Menen (0,92-0,99-0,81), Lommel (1,23-1,04-0,95),

Brasschaat (0,90-0,93-0,88), Ronse (1,33-1,08-0,99), Bilzen (0,90-0,88-0,71). Het is interessant om ook de evolutie te bekijken van de kwantitatieve index per inwoner. We gebruiken de kwantitatieve index uit het rapport van 1997 (gebaseerd op 8 functies) als eerste cijfer, waarbij dit wordt vergeleken met de twee nieuwe berekeningen, namelijk de actualisatie (tweede cijfer) en de aangepaste versie (derde cijfer): Heist-op-den-Berg (0,61-0,65-0,66), Menen (0,95-0,99-0,99), Lommel (1,10-1,00-0,97), Brasschaat (0,93-1,03-1,01), Ronse (1,47-1,18-1,04), Bilzen (0,87-0,83-0,67).

Het lijkt duidelijk dat Menen, Lommel, Brasschaat en Ronse geen probleem vormen en als zwakke uitgeruste stad kunnen bestempeld blijven.

Heist-op-den-Berg en Bilzen halen duidelijk lagere waarden voor de kwantitatieve index/inwoner. Heist-op-den-Berg stijgt in de rangschikking op basis van de 7 kwalitatieve functies, Bilzen bekleedt ongeveer dezelfde rang in de actualisatie en daalt in de aangepaste methodologie. De verschillen zijn niet groot en de gemeenten die behoren tot de laagste groep van deze zwak uitgeruste steden hebben scores die weinig van elkaar verschillen. Blijkbaar zijn de functionele scores van Bilzen erg gevoelig aan de methodologieverandering. Ten slotte werden deze beide gemeenten op basis van de oppervlakte of van fluxen er toch bijgenomen in 1997. De evolutie van de indices voor Heist-op-den-Berg pleit niet voor een afstoting van deze gemeente. Bilzen staat zwakker en moet verder nog afgewogen worden (zie onder).

Groep (2) omvat twee gemeenten die duidelijk meerkernig zijn, in het bijzonder Beringen, maar ook Houthalen-Helchteren. De gemeente Houthalen-Helchteren omvat twee zelfstandige woonkernen Houthalen en Helchteren en de bewoning van het zuidoosten van de gemeente maakt deel uit van de woonkern van Genk. Daarenboven hebben ze beide lage kwantitatieve indices per inw., nl. volgens de twee methodes (7 functies) actualisatie en aangepaste versie, respectievelijk 0,77-0,76 en 0,77-0,79. De drie kwantitatieve indices op basis van 8 functies bedragen respectievelijk 0,74-0,69-0,65 voor Beringen en 0,67-0,68-0,67 voor Houthalen-Helchteren. Voor al deze redenen samen zouden we deze beide gemeenten niet als kleine stad weerhouden.

Houthalen-Helchteren wordt niet als kleine stad weerhouden, omdat:

- *Houthalen en Helchteren twee aparte woonkernen zijn*
- *De bewoning van het Zuidoosten van de gemeente maakt deel uit van de woonkern van Genk*
- *De gemeente heeft een lage kwantitatieve index per inwoner, zowel voor 8 als voor 7 functies*

Groep (3) omvat de gemeenten die in score gestegen zijn. Koksijde heeft een score hoger dan 1, hetgeen als kustgemeente vrij normaal is gelet op het feit dat die gemeenten 'overgestructureerd' zijn door de aanwezigheid van het toerisme en de tweede verblijven. Daarenboven is het een tweekernige gemeente, nl. Koksijde en Oostduinkerke. Hier ook zouden we ze niet weerhouden als kleine stad. Het is duidelijk dat het aangrenzende Veurne met een score van 2,22 (of zelfs 2,73 in de actualiseringsversie) duidelijk de rol en attractiviteit heeft van een kleine stad.

Merelbeke, Grimbergen en Dilbeek zijn agglomeratiegemeenten van het stadsgewest Gent, resp. Brussel. Een groot deel van de bevolking van die gemeenten is geconcentreerd of in de woonkern Gent of in de woonkern Brussel. Grimbergen en Dilbeek hebben lage kwantitatieve indices per inw, nl. 0,74-0,59 en 0,60-0,60. naargelang de methodologie (resp. actualisatie en aangepaste versie). Merelbeke haalt 0,87 en 0,93 hetgeen merkkelijk hoger is. Aangezien beide scores nagenoeg gelijk zijn, is het duidelijk dat de plaats van Merelbeke niet aan de methode ligt doch wel aan een duidelijke positieve evolutie beantwoordt, tenminste voor de kwantitatieve index. Voor de kwalitatieve index is Merelbeke bij de actualisatie wel 15

plaatsen lager in rangorde dan voor de aangepaste index. Nemen we het gemiddelde van beide indices samen, komt de gemeente niet aan de 1/3-drempel.

Indien we de scores van de 'agglomeratiegemeenten' vergelijken, lijkt het duidelijk dat Zaventem en Merelbeke zouden kunnen opgenomen worden, terwijl Grimbergen en Dilbeek niet meteen in de stedelijke hiërarchie zouden opgenomen worden. De vergelijking van de individuele kwalitatieve scores van de vier gemeenten toont aan dat Zaventem op 4 van de 8 functies het hoogste scoort, Merelbeke en Overijse op 2. Deze analyse naar functie brengt Merelbeke op een tweederangspositie. We komen er verder op terug.

Ten slotte zijn er de gemeenten die niet aan één derde geraken van de maximale score. Tussen 1/3 en 1/4 van die score zijn er 14 gemeenten. Er is een knik van 6% tussen Westerlo (met 1/4 van de maximale score) en de daarop volgende gemeente Edegem. Van die 14 gemeenten zijn er 2 die een score halen hoger dan 1 van de kwantitatieve uitrusting/inw., nl. Diksmuide en Neerpelt. De daarop volgende score bedraagt meteen 0,85, dus een duidelijke breuk. Diksmuide komt op een fractie na aan de 1/3-waarde en gelet op de kwantitatieve score/inw. van 1,53-1,27 kan deze gemeente bij de groep blijven van de matig uitgeruste kleine steden in dit dun bevolkt landelijk gebied.

Neerpelt is een bijzonder geval: in plaats van een veelkernige gemeente te zijn zoals verschillende gemeenten hierboven, is het een deel van één kern, nl. met Overpelt. Overpelt komt net onder de 1/4-grens en heeft een kwantitatieve score per inwoner van 1,24-1,15 (actualisatie - aangepaste versie). Dit betekent dat door het samennemen van telkens de hoogste index per functie deze kern ook een hogere totale waarde zal halen. Daarom is ook wenselijk om Neerpelt-Overpelt als kleinstedelijk geheel te beschouwen.

Beschouwen we het gemiddelde van de beide methodes (tabel 12), komen we tot dezelfde resultaten (met enkele kleine verschuivingen tussen de drie soorten steden, we komen er hierna op terug) voor wat de keuze betreft van de kleine steden, alleen komen Overijse en Merelbeke onder de 1/3-drempel omdat deze beide gemeenten zich verschillend gedragen, zij het in de actualisering, zij het in de aangepaste methode. Hiermee rekening houdend en rekening houdend met de kwantitatieve index stellen we voor om deze twee gemeenten toch niet meteen als kleine stad te beschouwen. Anderzijds komt Temse net boven de 1/3-grens maar heeft een kwantitatieve index/inw. van slechts 0,75. Komt daarenboven dat de evolutie negatief lijkt, nl. een kwantitatieve score/inw. voor de acht functies van 0,94-0,73-0,73 (1997 – actualisatie – aangepaste versie), waardoor er dus geen sprake is van methodegevoeligheid, maar wel van een regressie.

Binnen de groep van de potentieel matig uitgeruste kleine steden is er een knik van 7% tussen Ronse en Bree (zie figuur 1). Van de acht gemeenten onderaan die groep zijn er slechts twee gemeenten weerhouden die een kwantitatieve index/inwoner hebben hoger dan één, namelijk Bree en Poperinge. Bij de gemeenten met een score tussen 1/4 en 1/3 zijn er twee met een gelijkaardige score, die we ook weerhouden hebben, namelijk Diksmuide en Neerpelt-Overpelt.

Vergelijken we dan de scores van Bilzen ten opzichte van de scores behaald door gemeenten in de groep 1/3-1/4, zou het logisch zijn om Bilzen niet te behouden als kleine stad. Anderzijds komen er net onder de 1/3-grens twee gemeenten voor die net boven een knik zijn ten opzichte van de daaropvolgende gemeenten. Het gaat over het reeds weerhouden Diksmuide en het besproken Temse. Temse vertoont een duidelijke regressie. De afname van Bilzen is ook voor een deel methodologisch. De vergelijking voor de fluxen in de studie 1997 toont ook aan dat Bilzen beter geplaatst is dan Temse. De analyses van de 8 functies bij de kwalitatieve index toont aan dat Bilzen systematisch op meer functies hoger scoort en een meer evenwichtige uitrusting heeft dan de daarop volgende gemeente, met een score

hoger dan 1/4 van de best uitgeruste kleine steden en een kwantitatieve index/inwoner hoger dan 0,8.

Al deze redenen laten toe om Bilzen (net) te behouden in de groep van de matig uitgeruste steden.

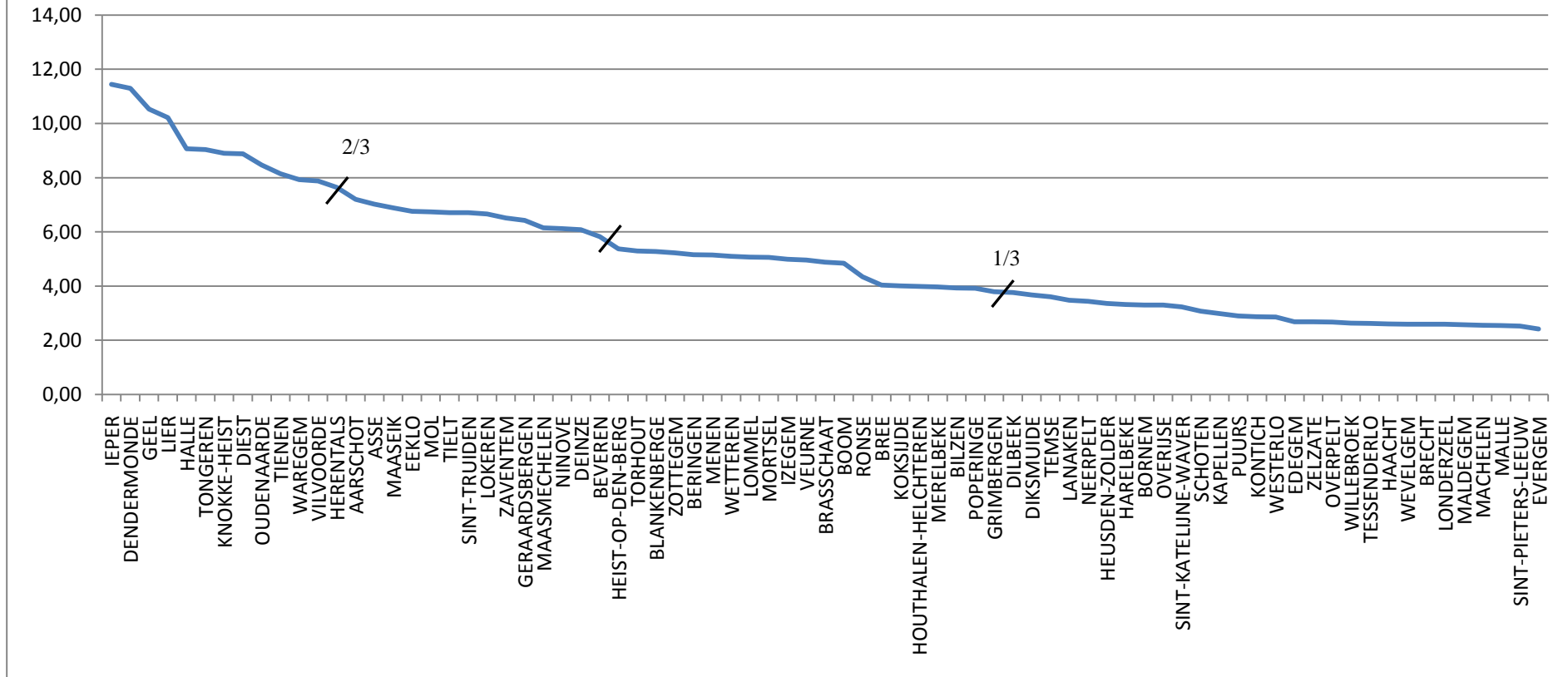
Zelzate wordt niet als kleine stad weerhouden, omdat:

- *Het een kwalitatieve score heeft (voor 7 functies) die zelfs nog lager ligt dan een vierde van de gemiddelde uitrustingscore van de drie best uitgeruste steden (2,63 t.o.v. 2,71)*
- *De gemeente een negatieve dynamiek vertoont ten opzichte van 1997*

Willebroek wordt niet als kleine stad weerhouden, omdat:

- *Het een kwalitatieve score heeft die slechts iets boven een kwart van de gemiddelde uitrustingscore komt van de drie best uitgeruste steden (terwijl een derde normaalgezien de ondergrens is)*
- *Het een uitermate lage kwantitatieve index per inwoner heeft (0,65 voor 8 functies en 0,73 voor 7 functies).*
- *De gemeente een negatieve dynamiek vertoont ten opzichte van 1997*

Figuur 24: Overzicht van de uitrustingscore (gemengd kwalitatief/kwantitatief) voor 7 functies, te beginnen vanaf de best uitgeruste kleine stad

VI.3 OVERZICHT VAN DE KLEINE STEDEN

Zeer goed uitgeruste kleine steden, groter dan $2/3^{de}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden:

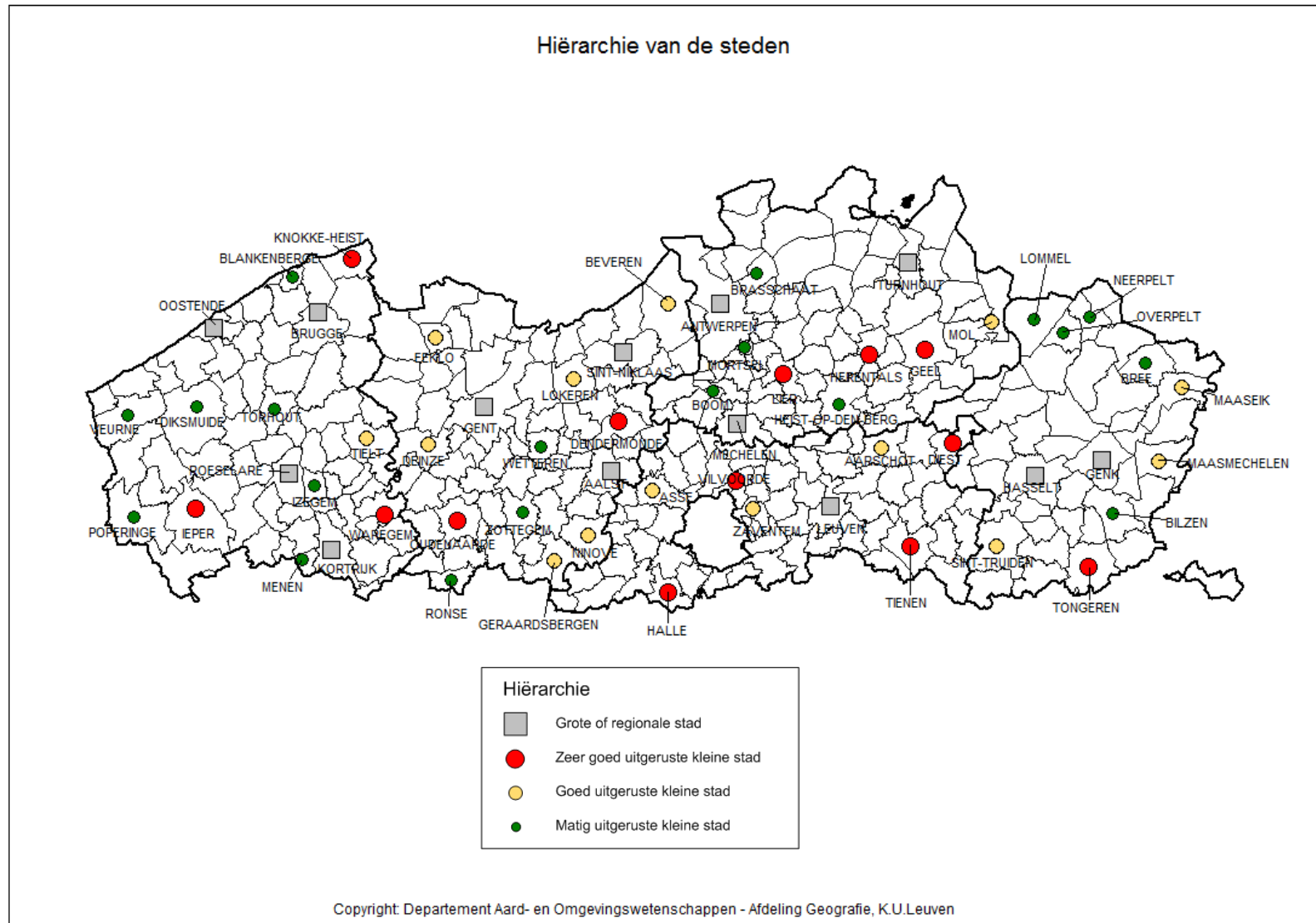
Ieper, Dendermonde, Geel, Lier, Halle, Tongeren, Knokke-Heist, Diest, Oudenaarde, Tienen, Waregem, Vilvoorde, Herentals.

Goed uitgeruste kleine steden, tussen $1/2^{de}$ en $2/3^{de}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden:

Aarschot, Asse, Maaseik, Eeklo, Mol, Tielt, Sint-Truiden, Lokeren, Zaventem, Geraardsbergen, Maasmechelen, Ninove, Deinze, Beveren.

Matig uitgeruste kleine steden, tussen $1/3^{de}$ en $1/2^{de}$ van het gemiddelde van de drie best uitgeruste kleine steden:

Heist-Op-Den-Berg, Torhout, Blankenberge, Zottegem, Menen, Wetteren, Lommel, Mortsel, Izegem, Veurne, Brasschaat, Boom, Ronse, Bree, Poperinge, Diksmuide, Neerpelt-Overpelt en Bilzen.

Figuur 25: Nieuwe hiërarchie van de steden

APPENDIX A: Samenvattende tabel voor actualisatie voor alle 308 gemeenten

Rang-schikking	Gemeente	Gemengd kwalitatief/ kwantitatief 7 functies	Gemengd kwalitatief/ kwantitatief 8 functies	Kwantitatief 8 functies/ inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)	Kwantitatief 7 functies/ inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)
1	Antwerpen	66,39	60,67	1,20	1,26
2	Gent	58,74	55,87	1,77	1,67
3	Leuven	34,39	39,52	2,90	2,42
4	Brugge	32,59	32,34	1,72	1,89
5	Hasselt	27,50	24,96	2,23	2,47
6	Kortrijk	21,88	21,97	1,97	1,90
7	Oostende	18,74	17,40	1,56	1,75
8	Mechelen	18,45	21,05	1,64	1,64
9	Sint-Niklaas	18,43	16,50	1,50	1,74
10	Aalst	18,35	16,56	1,36	1,51
11	Turnhout	16,26	14,84	2,42	2,67
12	Roeselare	15,66	15,06	1,58	1,66
13	Genk	13,98	13,13	1,35	1,32
14	Ieper	10,86	9,86	1,77	1,93
15	Dendermonde	10,46	9,12	1,26	1,42
16	Lier	10,27	10,21	1,92	2,02
17	Geel	10,26	10,22	1,67	1,72
18	Tongeren	9,09	8,13	1,61	1,71
19	Herentals	8,82	7,72	1,71	1,84
20	Oudenaarde	8,75	8,06	1,70	1,80
21	Diest	8,71	8,97	2,01	2,16
22	Tienen	8,66	7,56	1,36	1,47
23	Waregem	8,51	7,49	1,24	1,41
24	Vilvoorde	8,12	7,38	1,15	1,22
25	Knokke-Heist	8,06	8,63	1,45	1,35
26	Halle	8,04	7,44	1,76	2,03
27	Sint-Truiden	7,31	7,40	1,18	1,14
28	Aarschot	7,30	6,54	1,36	1,51
29	Mol	7,29	6,46	1,21	1,36
30	Eeklo	6,93	6,50	1,95	2,08
31	Maaseik	6,90	5,99	1,40	1,54
32	Tielt	6,65	7,25	1,93	1,99
33	Lokeren	6,58	6,06	0,92	0,97
34	Beveren	6,45	5,69	0,70	0,80
35	Deinze	6,21	5,61	1,22	1,32
36	Geraardsbergen	6,20	5,72	0,98	1,03
37	Veurne	6,10	6,17	2,95	2,73

38	Asse	5,90	5,44	1,34	1,48
39	Zottegem	5,86	5,56	1,29	1,23
40	Brasschaat	5,79	6,03	1,03	0,93
41	Menen	5,72	5,54	0,99	0,99
42	Ninove	5,63	5,24	1,02	0,99
43	Maasmechelen	5,46	5,58	0,96	0,97
44	Mortsel	5,46	5,12	1,25	1,32
45	Wetteren	5,39	4,94	1,22	1,34
46	Torhout	5,34	6,58	1,56	1,45
47	Lommel	5,32	5,25	1,00	1,04
48	Bilzen	5,25	4,59	0,83	0,88
49	Beringen	5,20	4,95	0,69	0,76
50	Blankenberge	4,93	4,37	1,52	1,46
51	Ronse	4,91	4,93	1,18	1,08
52	Boom	4,89	6,26	1,77	1,66
53	Izegem	4,79	4,13	0,91	1,03
54	Koksijde	4,62	5,11	1,26	1,18
55	Zaventem	4,46	4,08	1,12	1,26
56	Diksmuide	4,44	4,04	1,46	1,53
57	Dilbeek	4,09	3,84	0,70	0,74
58	Heist-op-den-Berg	4,05	3,94	0,65	0,66
59	Houthalen- Helchteren	4,04	3,55	0,68	0,79
60	Bree	3,93	3,46	1,38	1,59
61	Temse	3,91	3,47	0,73	0,76
62	Grimbergen	3,88	4,36	0,70	0,60
63	Poperinge	3,83	3,80	1,20	1,19
64	Harelbeke	3,73	3,54	0,74	0,71
65	Overijse	3,68	3,95	0,98	0,89
66	Heusden-Zolder	3,65	3,59	0,71	0,68
67	Neerpelt	3,64	3,34	1,15	1,21
68	Lanaken	3,38	3,34	0,78	0,78
69	Westerlo	3,37	3,14	0,70	0,74
70	Londerzeel	3,19	2,69	0,88	1,05
71	Overpelt	3,11	3,51	1,51	1,24
72	Bornem	3,09	3,23	0,91	0,86
73	Puurs	3,09	3,02	1,02	1,07
74	Schoten	3,05	3,47	0,70	0,61
75	Willebroek	2,98	2,64	0,69	0,77
76	Kapellen	2,97	3,15	0,67	0,66
77	Malle	2,95	2,82	1,10	1,08
78	Kontich	2,92	2,50	0,79	0,96
79	Aalter	2,91	2,68	0,79	0,84
80	Lennik	2,87	2,49	1,59	1,68
81	Maldegem	2,87	2,49	0,63	0,69

82	Tervuren	2,85	2,52	0,80	0,95
83	Merelbeke	2,85	2,80	0,88	0,87
84	Hamme	2,82	2,75	0,72	0,71
85	Hoogstraten	2,75	2,62	0,73	0,80
86	Evergem	2,68	3,02	0,42	0,47
87	Middelkerke	2,64	2,82	0,83	0,70
88	Zelzate	2,62	2,51	1,08	1,10
89	Sint-Genesius-Rode	2,58	2,30	0,69	0,78
90	Beersel	2,53	2,48	0,64	0,65
91	Tessenderlo	2,52	2,52	0,81	0,80
92	Sint-Pieters-Leeuw	2,47	2,65	0,51	0,40
93	Wevelgem	2,47	2,55	0,47	0,44
94	Sint-Katelijne-Waver	2,45	3,79	0,88	0,79
95	Kortenberg	2,34	2,25	0,60	0,52
96	Meise	2,34	2,09	0,63	0,66
97	Haacht	2,32	2,31	0,97	0,94
98	Landen	2,31	2,24	0,63	0,77
99	Diepenbeek	2,28	7,04	2,46	0,68
100	Wervik	2,27	2,08	0,57	0,55
101	Nieuwpoort	2,21	2,15	1,11	1,14
102	Herk-de-Stad	2,17	2,17	0,94	1,04
103	Leopoldsburg	2,16	2,06	0,75	0,78
104	Zele	2,13	2,19	0,61	0,55
105	Edegem	2,08	3,58	1,10	0,63
106	Peer	2,07	2,02	0,72	0,74
107	Nijlen	2,05	2,05	0,56	0,53
108	Oostkamp	2,05	1,86	0,46	0,48
109	Dilsen	2,03	1,97	0,60	0,61
110	Zwijndrecht	1,99	2,35	0,81	0,63
111	Lede	1,94	1,71	0,57	0,65
112	Machelen	1,91	2,06	1,42	1,44
113	Brecht	1,91	1,84	0,46	0,48
114	Schilde	1,91	2,03	0,62	0,59
115	Lummen	1,86	1,68	0,64	0,70
116	De Haan	1,84	2,25	0,76	0,81
117	Zedelgem	1,83	1,68	0,41	0,43
118	Ternat	1,82	1,69	0,68	0,65
119	Kuurne	1,82	2,35	0,82	0,68
120	Kalmthout	1,79	1,72	0,63	0,65
121	Wemmel	1,79	1,60	0,61	0,68
122	Essen	1,76	1,85	0,57	0,51
123	Wuustwezel	1,76	1,84	0,57	0,55
124	Brakel	1,74	1,88	0,55	0,64

125	Nazareth	1,74	1,82	1,13	1,15
126	Bierbeek	1,72	1,57	0,99	0,98
127	Melle	1,72	1,71	0,84	0,84
128	Gistel	1,71	1,59	0,70	0,81
129	Liedekerke	1,70	1,53	0,73	0,75
130	DePanne	1,69	2,47	1,31	1,00
131	Lebbeke	1,62	1,59	0,52	0,57
132	Borgloon	1,62	1,46	0,68	0,68
133	Kortemark	1,60	1,53	0,74	0,71
134	Bredene	1,60	1,79	0,49	0,57
135	Sint-Gillis-Waas	1,60	1,51	0,50	0,52
136	Denderleeuw	1,60	1,58	0,48	0,44
137	Kasterlee	1,59	1,51	0,49	0,44
138	Lichtervelde	1,59	1,47	0,85	0,82
139	Zoersel	1,57	2,04	0,59	0,43
140	Lochristi	1,53	1,46	0,42	0,41
141	Zoutleeuw	1,53	1,36	0,81	0,82
142	Herzele	1,49	1,37	0,44	0,45
143	Avelgem	1,48	1,39	0,76	0,75
144	Aartselaar	1,47	1,50	0,59	0,53
145	Duffel	1,45	2,46	0,86	0,45
146	Wijnegem	1,45	2,17	1,78	1,07
147	Buggenhout	1,44	1,39	0,54	0,56
148	Zonhoven	1,43	1,54	0,43	0,41
149	Arendonk	1,43	1,27	0,62	0,65
150	Hamont-Achel	1,43	1,97	0,50	0,55
151	Steenokkerzeel	1,43	1,59	0,78	0,71
152	Beernem	1,42	1,47	0,54	0,51
153	Wezembeek- Oppem	1,39	1,33	0,52	0,54
154	Zonnebeke	1,39	1,55	0,44	0,31
155	Borsbeek	1,37	1,72	0,78	0,76
156	Voeren	1,37	1,39	1,55	1,35
157	Herent	1,36	1,57	0,49	0,38
158	Wommelgem	1,35	1,47	0,85	0,67
159	Zwevegem	1,33	1,33	0,26	0,26
160	Gavere	1,33	1,28	0,52	0,59
161	Rumst	1,32	1,55	0,67	0,58
162	Erpe-Mere	1,29	1,25	0,37	0,35
163	Hooglede	1,28	1,37	0,65	0,41
164	Beerse	1,27	1,19	0,37	0,42
165	Zemst	1,27	1,74	0,36	0,38
166	Schelle	1,27	1,21	0,76	0,67
167	Hemiksem	1,24	1,42	0,62	0,78
168	Meeuwen-	1,24	1,55	0,43	0,47

	Gruitrode				
169	Heuvelland	1,23	1,20	0,75	0,77
170	Anzegem	1,21	1,11	0,40	0,41
171	Zandhoven	1,21	1,19	0,46	0,48
172	Boechout	1,20	1,28	0,58	0,60
173	Zomergem	1,19	1,23	0,74	0,51
174	Riemst	1,18	1,29	0,45	0,43
175	Haaltert	1,17	1,14	0,38	0,37
176	Moorslede	1,17	1,12	0,53	0,56
177	Oosterzele	1,17	1,26	0,58	0,44
178	Damme	1,16	1,55	0,74	0,51
179	Kruibeke	1,15	1,12	0,39	0,45
180	Balen	1,15	1,27	0,37	0,32
181	Sint-Martens-Latem	1,14	1,19	0,90	0,96
182	Berlaar	1,13	1,54	0,64	0,67
183	Kapelle-op-den-Bos	1,12	1,06	0,56	0,66
184	Bocholt	1,12	1,14	0,45	0,48
185	Merchtem	1,11	1,11	0,37	0,38
186	Opwijk	1,11	1,08	0,44	0,39
187	Grobbendonk	1,10	1,22	0,54	0,54
188	Rotselaar	1,10	1,75	0,34	0,34
189	Galmaarden	1,05	1,08	0,62	0,45
190	Keerbergen	1,03	1,08	0,48	0,48
191	Hove	1,03	1,00	0,68	0,64
192	Oud-Turnhout	1,03	0,97	0,46	0,50
193	Scherpenheuvel-Zichem	1,02	1,26	0,32	0,27
194	Ingelmunster	1,00	1,02	0,49	0,45
195	Ranst	1,00	1,00	0,33	0,34
196	Jabbeke	0,99	0,90	0,36	0,40
197	Bonheiden	0,99	2,85	1,05	0,34
198	Drogenbos	0,99	1,56	1,57	1,10
199	Gooik	0,98	0,98	0,65	0,58
200	Hechtel-Eksel	0,97	1,00	0,39	0,42
201	Kampenhout	0,96	1,00	0,47	0,47
202	Oud-Heverlee	0,95	1,02	0,58	0,46
203	Lubbeek	0,95	1,64	0,70	0,36
204	Laakdal	0,95	0,89	0,29	0,31
205	Alken	0,95	0,89	0,45	0,51
206	Opglabbeek	0,92	0,96	0,55	0,49
207	Lille	0,92	1,21	0,31	0,34
208	Roosdaal	0,90	0,89	0,39	0,41
209	Berlare	0,89	1,29	0,35	0,37

210	Nevele	0,89	0,84	0,38	0,40
211	Stekene	0,88	0,93	0,30	0,29
212	Ardoorie	0,87	0,88	0,35	0,38
213	Zulte	0,87	0,99	0,32	0,32
214	Halen	0,86	0,82	0,44	0,43
215	Zutendaal	0,86	0,95	0,57	0,52
216	Meulebeke	0,85	0,82	0,35	0,36
217	Ichtegem	0,85	0,81	0,25	0,25
218	Kraainem	0,84	1,36	0,54	0,40
219	Kortesseem	0,83	0,77	0,48	0,49
220	Tielt-Winge	0,82	1,28	0,62	0,43
221	Zwalm	0,82	0,84	0,56	0,62
222	Waasmunster	0,81	1,00	0,52	0,39
223	Wingene	0,80	0,91	0,30	0,31
224	Hoeilaart	0,79	0,92	0,58	0,47
225	Kaprijke	0,79	0,77	0,56	0,58
226	Kinrooi	0,78	0,82	0,33	0,30
227	Hoeselt	0,78	0,80	0,31	0,36
228	Linkebeek	0,78	0,82	0,80	0,80
229	De Pinte	0,77	0,98	0,49	0,33
230	Baarle-Hertog	0,77	0,80	1,68	1,25
231	Herenthout	0,76	0,84	0,53	0,56
232	Wachtebeke	0,74	0,80	0,45	0,42
233	Assenede	0,74	0,72	0,24	0,26
234	Stabroek	0,73	1,07	0,29	0,25
235	Oostrozebeke	0,73	1,18	0,46	0,38
236	Koekelare	0,73	0,71	0,40	0,41
237	Begijnendijk	0,73	0,69	0,30	0,33
238	Vorselaar	0,72	2,82	1,40	0,49
239	Vosselaar	0,71	0,69	0,31	0,38
240	Destelbergen	0,70	0,79	0,26	0,24
241	Niel	0,70	0,78	0,42	0,28
242	Ruiselede	0,69	0,67	0,46	0,55
243	Langemark-Poelkapelle	0,69	1,05	0,41	0,45
244	Retie	0,68	0,78	0,34	0,32
245	Ham	0,67	0,71	0,40	0,39
246	Rijkevorsel	0,66	0,93	0,50	0,39
247	Hoegaarden	0,66	0,73	0,41	0,37
248	Staden	0,66	0,62	0,25	0,26
249	Huldenberg	0,65	0,77	0,44	0,39
250	Lovendegem	0,65	0,67	0,38	0,39
251	Moerbeke	0,64	0,76	0,46	0,19
252	Meerhout	0,63	0,71	0,34	0,34
253	Sint-Amands	0,63	0,69	0,42	0,37

254	Olen	0,62	0,66	0,32	0,27
255	Lendeledede	0,62	0,60	0,38	0,35
256	Lierde	0,62	0,68	0,48	0,52
257	Tremelo	0,62	0,75	0,31	0,27
258	Oudenburg	0,62	0,65	0,31	0,34
259	Waarschoot	0,62	0,62	0,37	0,28
260	Deerlijk	0,60	0,83	0,42	0,32
261	Herne	0,60	0,60	0,37	0,46
262	Kruishoutem	0,59	0,69	0,50	0,41
263	Houthulst	0,58	0,55	0,33	0,28
264	Sint-Laureins	0,58	0,58	0,33	0,31
265	Wellen	0,57	0,63	0,29	0,30
266	Kluisbergen	0,57	0,64	0,42	0,38
267	Herselt	0,56	0,59	0,24	0,20
268	Lint	0,56	0,87	0,30	0,35
269	Merksplas	0,54	0,57	0,40	0,43
270	Boortmeerbeek	0,54	0,77	0,38	0,24
271	Holsbeek	0,54	0,56	0,31	0,27
272	Nieuwerkerken	0,53	0,51	0,33	0,36
273	Sint-Lievens- Houtem	0,53	0,59	0,28	0,29
274	Boutersem	0,53	0,64	0,33	0,17
275	Wichelen	0,53	0,66	0,27	0,16
276	Alveringem	0,52	0,77	0,66	0,42
277	Bekkevoort	0,52	0,55	0,45	0,38
278	Ledegem	0,50	0,56	0,31	0,30
279	Pittem	0,49	0,59	0,36	0,32
280	Affligem	0,49	0,53	0,26	0,23
281	As	0,49	0,58	0,38	0,35
282	Ravels	0,48	0,58	0,24	0,22
283	Horebeke	0,47	0,55	1,14	0,70
284	Pepingen	0,45	0,44	0,47	0,61
285	Linter	0,45	0,53	0,28	0,16
286	Hulshout	0,45	0,82	0,25	0,27
287	Knesselare	0,44	0,47	0,27	0,27
288	Putte	0,44	0,89	0,27	0,17
289	Zingem	0,43	0,48	0,34	0,23
290	Laarne	0,43	0,45	0,19	0,20
291	Dentergem	0,43	0,53	0,23	0,22
292	Dessel	0,42	0,54	0,26	0,23
293	Kortenaken	0,42	0,50	0,27	0,18
294	Bertem	0,41	0,70	0,36	0,14
295	Heers	0,40	0,50	0,33	0,29
296	Wortegem- Petegem	0,38	0,43	0,30	0,30

297	Geetbets	0,37	0,46	0,30	0,35
298	Gingelom	0,35	0,42	0,19	0,22
299	Wielsbeke	0,34	0,53	0,33	0,25
300	Maarkedal	0,34	0,47	0,31	0,20
301	Glabbeek- Zuurbemde	0,33	0,36	0,29	0,20
302	Spiere-Helkijn	0,32	0,35	0,71	0,90
303	Lo-Reninge	0,32	0,47	0,60	0,47
304	Vleteren	0,25	0,32	0,25	0,33
305	Zuienkerke	0,21	0,26	0,40	0,33
306	Mesen	0,14	0,34	1,55	0,68
307	Bever	0,13	0,24	0,26	0,35
308	Herstappe	0,12	0,18	6,57	8,90

APPENDIX B: Samenvattende tabel voor nieuwe (aangepaste) versie voor alle 308 gemeenten

Rang- schikking	Gemeente	Gemengd kwalitatief/ kwantitatief 7 functies	Gemengd kwalitatief/ kwantitatief 8 functies	Kwantitatief 8 functies/ inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)	Kwantitatief 7 functies/ inwoner (gemiddelde Vlaanderen = 1)
1	ANTWERPEN	81,48	74,49	1,34	1,47
2	GENT	63,36	60,59	2,12	2,02
3	LEUVEN	37,60	46,86	3,21	2,71
4	BRUGGE	36,39	32,11	1,87	2,08
5	HASSELT	29,67	27,66	2,36	2,59
6	KORTRIJK	24,91	24,46	2,17	2,14
7	OOSTENDE	21,43	22,42	1,65	1,78
8	MECHELEN	20,05	22,34	1,71	1,62
9	AALST	18,87	17,98	1,35	1,44
10	SINT-NIKLAAS	18,29	15,90	1,41	1,53
11	ROESELARE	17,00	15,34	1,72	1,74
12	TURNHOUT	15,98	15,27	2,58	2,69
13	GENK	13,88	12,46	1,29	1,36
14	IEPER	11,44	11,66	1,84	1,92
15	DENDERMONDE	11,29	9,64	1,24	1,46
16	GEEL	10,53	9,75	1,56	1,60
17	LIER	10,22	9,53	1,50	1,62
18	HALLE	9,06	9,40	1,52	1,36
19	TONGEREN	9,04	7,90	1,68	1,91
20	KNOKKE-HEIST	8,90	9,11	1,52	1,38
21	DIEST	8,88	9,62	1,92	1,91
22	OUDENAARDE	8,47	7,82	1,54	1,61
23	TIENEN	8,15	7,21	1,39	1,48
24	WAREGEM	7,93	6,81	1,04	1,13
25	VILVOORDE	7,87	6,97	1,09	1,19
26	HERENTALS	7,65	6,72	1,51	1,76
27	AARSCHOT	7,20	6,40	1,19	1,30
28	ASSE	7,02	12,02	2,49	1,38
29	MAASEIK	6,89	5,94	1,42	1,55
30	EEKLO	6,76	6,11	1,69	1,77
31	MOL	6,74	5,92	1,08	1,16
32	TIELT	6,71	6,10	1,58	1,71
33	SINT-TRUIDEN	6,71	6,72	1,03	1,00
34	LOKEREN	6,66	6,20	0,91	0,97
35	ZAVENTEM	6,51	7,88	1,11	1,36

36	GERAARDSBERGEN	6,42	5,80	1,01	1,11
37	MAASMECHELEN	6,15	6,07	1,05	1,01
38	NINOVE	6,12	5,62	0,76	0,74
39	DEINZE	6,08	5,26	1,13	1,25
40	BEVEREN	5,82	4,96	0,62	0,73
41	HEIST-OP-DEN-BERG	5,38	5,52	0,67	0,80
42	TORHOUT	5,29	5,37	1,42	1,46
43	BLANKENBERGE	5,27	4,70	1,44	1,26
44	ZOTTEGEM	5,22	5,21	1,22	1,28
45	BERINGEN	5,16	4,52	0,65	0,77
46	MENEN	5,15	4,93	0,78	0,81
47	WETTEREN	5,10	4,58	1,00	1,15
48	LOMMEL	5,07	5,17	0,97	0,95
49	MORTSEL	5,06	4,60	1,03	1,11
50	IZEGEM	4,99	4,61	0,93	1,00
51	VEURNE	4,96	5,37	2,53	2,22
52	BRASSCHAAT	4,88	5,61	1,01	0,88
53	BOOM	4,84	4,96	1,54	1,48
54	RONSE	4,34	4,45	1,04	0,99
55	BREE	4,03	3,42	1,21	1,50
56	KOKSIJDE	4,01	4,19	1,29	1,17
57	HOUTHALEN- HELCHTEREN	3,99	3,69	0,67	0,77
58	MERELBEKE	3,97	3,77	0,81	0,93
59	BILZEN	3,93	3,50	0,67	0,71
60	POPERINGE	3,91	3,77	0,99	1,05
61	GRIMBERGEN	3,79	4,11	0,63	0,59
62	DILBEEK	3,76	3,69	0,55	0,61
63	DIKSMUIDE	3,68	3,40	1,23	1,27
64	TEMSE	3,61	3,31	0,62	0,73
65	LANAKEN	3,48	3,38	0,79	0,83
66	NEERPELT	3,44	3,02	0,96	1,16
67	HEUSDEN-ZOLDER	3,36	3,57	0,73	0,69
68	HARELBEKE	3,32	3,10	0,65	0,62
69	BORNEM	3,30	3,33	0,84	0,85
70	OVERIJSE	3,30	3,63	0,84	0,80
71	SINT-KATELIJNE-WAVER	3,24	3,44	0,71	0,85
72	SCHOTEN	3,08	3,25	0,61	0,57
73	KAPellen	2,98	2,83	0,57	0,55
74	PUURS	2,90	2,59	0,69	0,85
75	KONTICH	2,86	2,54	0,70	0,81
76	WESTERLO	2,86	2,55	0,60	0,68
77	EDEGEM	2,68	3,82	1,10	0,75
78	ZELZATE	2,68	2,77	1,04	0,99
79	OVERPELT	2,67	4,52	1,50	1,15

80	WILLEBROEK	2,63	2,65	0,61	0,70
81	TESSENDERLO	2,63	2,23	0,74	0,85
82	HAACHT	2,60	2,44	0,91	0,93
83	WEVELGEM	2,59	2,53	0,45	0,43
84	BRECHT	2,59	2,35	0,54	0,57
85	LONDERZEEL	2,59	2,40	0,72	0,71
86	MALDEGEM	2,57	2,40	0,61	0,61
87	MACHELEN	2,55	2,55	1,39	1,41
88	MALLE	2,54	2,56	1,08	0,98
89	SINT-PIETERS-LEEUEW	2,53	2,65	0,48	0,42
90	EVERGEM	2,41	2,29	0,44	0,45
91	HAMME	2,39	2,48	0,52	0,60
92	MIDDELKERKE	2,36	2,64	0,94	0,80
93	AALTER	2,30	2,44	0,61	0,68
94	TERVUREN	2,28	2,10	0,47	0,55
95	WERVIK	2,27	2,09	0,63	0,83
96	SINT-GENESIUS-RODE	2,17	2,01	0,57	0,56
97	LEOPOLDSBURG	2,15	1,83	0,75	0,82
98	NIEUWPOORT	2,11	2,08	1,20	1,20
99	BEERSEL	2,08	2,10	0,58	0,54
100	PEER	2,06	1,82	0,73	0,82
101	HOOGSTRATEN	2,04	2,09	0,65	0,64
102	HERK-DE-STAD	2,02	2,03	0,86	1,00
103	LENNIK	1,98	1,79	1,02	1,12
104	KORTENBERG	1,95	1,79	0,52	0,61
105	LUMMEN	1,92	1,65	0,65	0,70
106	BREDENE	1,87	1,68	0,54	0,59
107	DIEPENBEEK	1,83	7,42	2,59	0,59
108	ZEDELGEM	1,81	1,72	0,45	0,44
109	DE HAAN	1,79	1,71	0,84	0,85
110	ZELE	1,79	2,04	0,41	0,48
111	MEISE	1,77	1,58	0,46	0,48
112	SCHILDE	1,76	1,88	0,64	0,61
113	LIEDEKERKE	1,76	1,53	0,70	0,75
114	AVELGEM	1,73	1,46	0,79	0,88
115	ZWIJNDRECHT	1,72	2,32	0,63	0,53
116	ZOERSEL	1,70	2,39	0,60	0,52
117	MELLE	1,70	1,71	0,94	0,99
118	KALMTHOUT	1,67	1,68	0,56	0,52
119	KASTERLEE	1,67	1,63	0,51	0,50
120	NIJLEN	1,65	1,66	0,41	0,49
121	WUUSTWEZEL	1,62	1,73	0,38	0,45
122	OOSTKAMP	1,61	1,63	0,45	0,43
123	NAZARETH	1,60	1,74	0,76	0,58
124	BEERNEM	1,60	1,74	0,64	0,61

125	LANDEN	1,57	1,56	0,63	0,63
126	BIERBEEK	1,56	1,42	0,83	0,78
127	ZONHOVEN	1,55	1,60	0,50	0,47
128	WIJNEGEM	1,55	2,21	1,41	0,87
129	TERNAT	1,51	1,42	0,59	0,60
130	LEDE	1,50	1,56	0,49	0,54
131	KORTEMARK	1,50	1,56	0,60	0,66
132	HERZELE	1,45	1,86	0,94	0,53
133	KUURNE	1,44	1,52	0,68	0,60
134	ARENDONK	1,42	1,21	0,56	0,64
135	DEPANNE	1,42	1,85	1,18	0,92
136	ZEMST	1,42	1,48	0,40	0,43
137	ZOUTLEEUW	1,39	1,20	0,75	0,88
138	DAMME	1,39	1,69	0,94	0,76
139	DILSEN	1,39	1,36	0,47	0,48
140	RUMST	1,38	1,66	0,64	0,52
141	ESSEN	1,36	1,27	0,43	0,47
142	GISTEL	1,32	1,22	0,64	0,66
143	LEBBEKE	1,32	1,28	0,44	0,44
144	LICHTERVELDE	1,31	1,31	0,55	0,70
145	ZANDHOVEN	1,30	1,24	0,47	0,58
146	BORGLOON	1,29	1,11	0,59	0,70
147	BEERSE	1,29	1,43	0,52	0,47
148	MEEUWEN-GRUITRODE	1,29	1,25	0,47	0,50
149	DUFFEL	1,28	2,43	0,81	0,47
150	GROBBENDONK	1,28	1,18	0,57	0,57
151	BRAKEL	1,28	1,14	0,51	0,55
152	BUGGENHOUT	1,27	1,29	0,49	0,50
153	WEMMEL	1,25	1,26	0,50	0,48
154	STEENOKKERZEEL	1,25	1,40	0,69	0,67
155	DENDERLEEJW	1,24	1,43	0,45	0,32
156	WEZEMBEEK-OPPEM	1,24	1,16	0,45	0,56
157	BOECHOUT	1,21	1,20	0,64	0,64
158	OPWIJK	1,19	1,48	0,67	0,56
159	VOEREN	1,19	1,11	1,09	1,34
160	KAPELLE-OP-DEN-BOS	1,18	1,16	0,70	0,84
161	KEERBERGEN	1,17	1,13	0,54	0,54
162	ROTSelaar	1,16	1,13	0,39	0,37
163	GAVERE	1,15	1,16	0,57	0,57
164	AARTSELAAR	1,14	1,29	0,52	0,43
165	BALEN	1,14	1,24	0,35	0,29
166	HAMONT-ACHEL	1,13	1,11	0,42	0,45
167	RANST	1,13	1,17	0,41	0,37
168	ZWEVEGEM	1,13	1,19	0,27	0,24
169	SINT-GILLIS-WAAS	1,10	1,08	0,40	0,41

170	SCHERPENHEUVEL- ZICHEM	1,10	1,28	0,34	0,28
171	STEKENE	1,09	1,08	0,35	0,32
172	KAMPENHOUT	1,09	1,08	0,49	0,52
173	MOORSLEDE	1,07	0,99	0,46	0,47
174	HERENT	1,06	1,12	0,36	0,33
175	HOOGLEDE	1,03	1,08	0,66	0,51
176	LUBBEEK	1,03	1,83	0,63	0,43
177	ALKEN	1,02	0,93	0,50	0,57
178	ERPE-MERE	1,01	1,10	0,33	0,29
179	OOSTERZELE	1,01	0,91	0,37	0,43
180	HECHTEL-EKSEL	1,01	0,95	0,50	0,54
181	ROOSDAAL	0,98	0,91	0,47	0,48
182	LOCHRISTI	0,98	1,10	0,34	0,30
183	BONHEIDEN	0,98	2,83	0,94	0,40
184	ANZEGEM	0,97	0,92	0,40	0,41
185	HEUVELLAND	0,97	0,96	0,73	0,75
186	KORTESSEM	0,94	0,86	0,72	0,66
187	MERCHTEM	0,94	1,06	0,47	0,42
188	BOCHOLT	0,92	0,91	0,46	0,46
189	NEVELE	0,90	0,83	0,41	0,43
190	LILLE	0,90	1,99	0,34	0,29
191	SINT-MARTENS-LATEM	0,88	0,92	0,86	0,87
192	BORSBEEK	0,88	0,99	0,58	0,50
193	KRUIBEKE	0,88	0,99	0,48	0,36
194	LAAKDAL	0,87	0,82	0,28	0,27
195	BERLARE	0,86	1,06	0,45	0,37
196	OUDENBURG	0,86	0,80	0,41	0,47
197	ASSENEDE	0,86	0,82	0,31	0,34
198	INGELMUNSTER	0,85	0,86	0,42	0,36
199	KRUISSHOUTEM	0,85	0,80	0,50	0,58
200	OUD-TURNHOUT	0,84	0,82	0,42	0,43
201	KINROOI	0,84	0,80	0,35	0,41
202	OPGLABBEEK	0,83	0,78	0,38	0,45
203	ZOMERGEM	0,80	0,81	0,63	0,61
204	GOOIK	0,79	0,76	0,51	0,51
205	HALEN	0,77	0,73	0,47	0,48
206	JABBEKE	0,77	0,79	0,37	0,35
207	WOMMELGEM	0,76	1,07	0,50	0,31
208	STABROEK	0,76	0,84	0,28	0,24
209	WACHTEBEKE	0,76	0,76	0,46	0,48
210	HOESELT	0,75	0,71	0,35	0,40
211	HAALTERT	0,75	0,79	0,28	0,27
212	ZWALM	0,75	0,74	0,56	0,63
213	RIEMST	0,74	0,92	0,34	0,30

214	ARDOOIE	0,74	0,89	0,43	0,41
215	LEDEGEM	0,72	0,70	0,43	0,42
216	BERLAAR	0,69	0,76	0,42	0,35
217	HOVE	0,68	0,72	0,57	0,54
218	HOEILAART	0,67	0,81	0,53	0,45
219	GALMAARDEN	0,67	0,64	0,55	0,58
220	ZUTENDAAL	0,67	0,67	0,47	0,48
221	ZONNEBEKE	0,67	1,03	0,53	0,32
222	WAASMUNSTER	0,66	0,77	0,47	0,43
223	KOEKELARE	0,66	0,67	0,45	0,41
224	ICHTEGEM	0,66	0,73	0,29	0,23
225	TIELT-WINGE	0,65	0,83	0,52	0,41
226	VOSELAAR	0,64	0,66	0,33	0,36
227	MEULEBEKE	0,63	0,65	0,37	0,35
228	DROGENBOS	0,63	0,75	0,83	0,60
229	AFFLIGEM	0,63	0,62	0,29	0,28
230	MERKSPLAS	0,62	0,59	0,45	0,50
231	RETIE	0,62	0,68	0,37	0,31
232	KLUISBERGEN	0,62	0,67	0,58	0,59
233	DEERLIJK	0,62	0,79	0,46	0,36
234	HOUTHULST	0,62	0,57	0,41	0,44
235	KRAAINEM	0,61	0,87	0,44	0,32
236	OUD-HEVERLEE	0,61	0,59	0,37	0,38
237	HULDENBERG	0,61	0,69	0,44	0,44
238	HAM	0,60	0,65	0,40	0,40
239	MEERHOUT	0,58	0,60	0,35	0,40
240	SCHELLE	0,58	0,71	0,56	0,45
241	HEMIKSEM	0,57	0,65	0,45	0,39
242	VORSELAAR	0,57	1,64	1,03	0,47
243	DE PINTE	0,57	0,85	0,53	0,35
244	RIJKEVORSEL	0,57	0,78	0,46	0,33
245	WELLEN	0,55	0,57	0,34	0,37
246	OLEN	0,55	0,58	0,32	0,30
247	NIEL	0,54	0,59	0,37	0,31
248	BAARLE-HERTOG	0,52	0,52	1,29	1,36
249	LOVENDEGEM	0,52	0,53	0,36	0,35
250	ALVERINGEM	0,51	0,59	0,61	0,55
251	WINGENE	0,51	0,69	0,34	0,26
252	TREMELO	0,50	0,68	0,31	0,22
253	BOORTMEERBEEK	0,50	0,73	0,39	0,27
254	LENDELEDE	0,49	0,45	0,39	0,47
255	HOEGAARDEN	0,49	0,53	0,40	0,41
256	RUISELEDE	0,49	0,49	0,48	0,42
257	OOSTROZEBEKE	0,48	0,56	0,46	0,38
258	SINT-LAUREINS	0,48	0,54	0,47	0,43

259	WAARSCHOOT	0,48	0,48	0,36	0,34
260	ZULTE	0,46	0,63	0,27	0,20
261	HOLSBEEK	0,45	0,46	0,29	0,28
262	STADEN	0,45	0,53	0,29	0,24
263	LIERDE	0,45	0,45	0,46	0,44
264	HERENTHOUT	0,44	0,45	0,33	0,28
265	BEGIJNENDIJK	0,44	0,48	0,31	0,28
266	MOERBEKE	0,44	0,56	0,46	0,29
267	KAPRIJKE	0,43	0,49	0,44	0,43
268	PITTEM	0,43	0,49	0,38	0,36
269	RAVELS	0,43	0,51	0,23	0,20
270	WIELSBEKE	0,43	0,53	0,35	0,30
271	KORTENAKEN	0,42	0,50	0,33	0,35
272	SINT-LIEVENS-HOUTEM	0,41	0,49	0,32	0,26
273	BEKKEVOORT	0,39	0,44	0,45	0,39
274	LANGEMARK- POELKAPELLE	0,39	0,52	0,37	0,37
275	WICHELEN	0,38	0,52	0,28	0,20
276	DESTELBERGEN	0,38	0,74	0,31	0,19
277	LINKEBEEK	0,38	0,47	0,64	0,52
278	HERSELT	0,37	0,47	0,22	0,17
279	HERNE	0,35	0,35	0,30	0,28
280	LAARNE	0,35	0,41	0,20	0,16
281	LINT	0,34	0,33	0,24	0,26
282	SINT-AMANDS	0,34	0,34	0,26	0,24
283	KNESSELARE	0,34	0,39	0,31	0,27
284	NIEUWERKERKEN	0,33	0,31	0,27	0,27
285	GEETBETS	0,30	0,33	0,30	0,24
286	ZINGEM	0,30	0,34	0,29	0,25
287	AS	0,29	0,42	0,32	0,28
288	HULSHOUT	0,29	0,37	0,25	0,21
289	WORTEGEM-PETEGEM	0,28	0,29	0,31	0,27
290	HEERS	0,27	0,36	0,29	0,23
291	HOREBEKE	0,27	0,27	0,68	0,58
292	DESSEL	0,26	0,39	0,25	0,20
293	BERTEM	0,25	0,46	0,29	0,14
294	LINTER	0,25	0,34	0,28	0,18
295	MAARKEDAL	0,24	0,24	0,25	0,25
296	VLETEREN	0,24	0,23	0,33	0,43
297	SPIERE-HELKIJN	0,24	0,27	0,71	0,58
298	GINGELOM	0,23	0,24	0,17	0,15
299	DENTERGEM	0,22	0,34	0,24	0,13
300	BOUTERSEM	0,22	0,39	0,32	0,18
301	PUTTE	0,22	0,54	0,24	0,13
302	ZUIENKERKE	0,21	0,24	0,45	0,47

303	PEPINGEN	0,21	0,25	0,34	0,27
304	LO-RENINGE	0,20	0,36	0,58	0,39
305	GLABBEEK-ZUURBEMDE	0,14	0,20	0,33	0,29
306	BEVER	0,14	0,14	0,32	0,24
307	MESEN	0,09	0,12	0,84	0,55
308	HERSTAPPE	0,05	0,06	3,19	1,92

DEEL II: Naar een dynamische omgang met centraliteit

Centraliteit en kleinstedelijkgebiedbeleid

Vorige delen omvatten een uitvoerige samenvatting van wetenschappelijk onderzoek naar de hiërarchie van gemeenten. Hiervoor werden indicatoren ingezet in functie van hun absolute en relatieve relevantie in de meting van centraliteit. De resultaten van dit onderzoek verschaffen ons inzicht in het uitrustingsniveau van de Vlaamse steden en gemeenten.

Vermits dit onderzoek ook al werd verricht bij de opmaak van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen³ (hierna kortweg RSV genoemd), onderzoek dat destijds met de toen relevante indicatoren werd gevoerd, krijgen we nu ook inzicht in de evolutie van dit uitrustingsniveau over een periode van ongeveer tien jaar.

Het spreekt voor zich dat dergelijke inzichten fundamenteel zijn om een ruimtelijk beleid uit te stippelen. Maar anderzijds kan de implementatie van beleidsdoelstellingen niet zomaar rechtstreeks en automatisch afgeleid worden uit de resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar centraliteit.

Het RSV hanteert weliswaar het motto 'Vlaanderen open en stedelijk', en stelt het concept voorop van 'gedeconcentreerde bundeling', maar deze uitdagende principiële stellingnames betekenen nog niet dat er een cijfermatig determinisme zou bestaand tussen centraliteit en kleinstedelijkgebiedbeleid.

Wat bijvoorbeeld als zou blijken dat bepaalde delen van Vlaanderen onvoldoende uitgerust zijn, en dat haar bewoners geen duurzame toegang hebben tot die voorzieningen? Wat als er morgen maatschappelijke verschuivingen optreden die nog niet in het onderzoek in beeld kwamen, maar waar wel moet op geanticipeerd worden? Biedt het onderzoek naar centraliteit ons wel voldoende informatie om deze bijkomende inzichten te verwerven? En vermits het om beleidsvoering gaat, welk beleidsniveau moet actief zijn ter zake?

We herinneren er tot slot aan dat het RSV een fundamentele trendbreuk heeft ingeluid in de wijze waarop het beleid gestalte wordt gegeven: ruimtelijk beleid wordt niet enkel afgeleid aan de hand van abstracte planologische gegevens, maar dient steeds geconfronteerd te worden met de ruimtelijke draagkracht van de plek en gepaard te gaan met de realisatie van ruimtelijke kwaliteit.

We houden er aan om onze aanbevelingen over kleinstedelijkgebiedbeleid te laten voorafgaan door een brede en diepgaande reflectie over het begrip centraliteit zelf. Deze denkoefening gaat wellicht het kortetermijnspectief van deze studie te buiten, maar leren we net niet uit het RSV dat visie op lange termijn en implementatie op korte termijn steeds gepaard gaan?

I. Reflecties over centraliteit

In dit eerste hoofdstuk bevragen we het centraliteitsbegrip dat aan de basis ligt van de hiërarchie van steden en gemeenten vanuit drie verschillende perspectieven.

Het historisch perspectief moet ons meer inzicht geven over het functioneren van de steden, hun evolutie op lange termijn en hun onderlinge relatie.

³ MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP, *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Leefmilieu en Infrastructuur, Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen, Brussel, 1998 en latere herzieningen. Pagina's in deze tekst verwijzen naar de gecoördineerde versie van april 2004.

Het veranderingsperspectief gaat in op actuele maatschappelijke verschuivingen die de rol van de steden zouden kunnen beïnvloeden.

Het kritisch perspectief ten slotte bevraagt enigszins de methodiek zelf van de categorisering maar vooral de inzet ervan om de doelstellingen van het RSV te implementeren.

Het spreekt voor zich dat die drie perspectieven raakpunten en overlappingsen vertonen, en elkaar beïnvloeden.

1.1. Historisch perspectief

Om invulling te geven aan het historisch perspectief gaan we te rade bij de Franse historicus Fernand Braudel en zijn magistrale werk 'Beschaving, economie en kapitalisme (15de-18de eeuw)',⁴.

De keuze voor de geschiedenis als inspiratiebron is niet toevallig. In het hoofdstuk 'Duurzame ruimtelijke ontwikkeling als uitgangshouding', stelt het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen: 'Duurzame ontwikkeling staat niet los van de maatschappij. Ontwikkelingen in een bepaald gebied kunnen niet los worden gezien van ontwikkelingen in andere gebieden (in ruimtelijke context), noch van de maatschappelijke dynamiek (in maatschappelijke context) of van historisch gegroeide patronen en weefsels (in historische context). Duurzame ontwikkeling moet dan ook vertrekken van de bestaande structuren.' (RSV p. 317). De metafoor 'Vlaanderen open en stedelijk' vormt bovendien een forse aansporing om op zoek te gaan naar de fundamentele rol van de steden in de ontwikkeling van Vlaanderen.

Fernand Braudel van zijn kant is een onbetwistbare autoriteit. Bij het verschijnen van de Nederlandse vertaling van zijn boek schreef een recensent: 'Het blijft een raadsel hoe het mogelijk is dat één enkele geest zo diepgaand een half millennium van de wereldgeschiedenis kan omvatten... inzicht verschaft in de meest gecompliceerde relaties van de samenleving en beter begrip bijbrengt van de fundamentele problemen in de hedendaagse wereld.'⁵

Braudel gaat veel verder dan de scope van de kleinstedelijke gebieden waartoe onze opdracht zich beperkt. Hij behandelt niet alleen uitgebreid de betekenis van alle steden in het steden netwerk, hij toont ook glashelder aan dat het ene niet zonder het andere kan behandeld worden. We zouden hier het hele hoofdstuk 'Steden' willen inlassen (p. 469 tot 544) maar we beperken ons noodgedwongen tot enkele representatieve fragmenten (weergegeven in schuinschrift en voorafgegaan door 'FB' en de pagina uit het geciteerde boek). We groeperen de citaten thematisch, becommentariëren ze kort en vullen aan met ervaringen uit eigen ruimtelijke studies (Wevelgem, Tervuren, Gent, Kortrijk, Tienen, Diest, Aarschot, Turnhout, de Kust...). We geven ook telkens aan hoe de reflectie kan bijdragen tot nieuwe inzichten in de rol van kleinstedelijke gebieden.

WAT IS EEN STAD?

Braudel valt met de deur in huis: 'wat is een stad?'

⁴ BRAUDEL, Fernand, *Beschaving, economie en kapitalisme; 15de-18de eeuw (3 delen) – deel I, De structuur van het dagelijks leven*, (vertaling door R. Fager en G. Rombach van 'Civilisation matérielle, économie et capitalisme; XVe-XVIIIe siècle', 1979), uitgeverij Contact, Amsterdam, 1988

⁵ Wim Verrelst in de Standaard

FB p. 469 – Steden lijken op transformatoren: ze verhogen de spanning, versnellen de stroomwisseling en laden het leven van de mens eindeloos op... Als in Europa de stad in de elfde eeuw nieuw leven wordt ingeblazen, neemt dit kleine werelddeel zijn hoge vlucht. Stedelijke bloei in Italië luidt de Renaissance in. Sinds de stadsstaten, de 'poleis' uit de Griekse oudheid en de medina's van de mohammedaanse veroveringen, is het altijd zo gegaan, tot in onze tijd. Alle belangrijke perioden van groei komen tot uiting in een explosieve opkomst van steden... Zijn steden het gevolg of de oorzaak van economische groei? Het is even nutteloos deze vraag te stellen als je af te vragen of het kapitalisme dan wel de industriële revolutie verantwoordelijk is voor de economische groei van de achttiende eeuw. Georges Gurvenitch' stokpaardje, de 'reciprocity of perspectives', gaat hier volledig op. De stad veroorzaakt groei, maar is zelf evenzeer het product van die groei. En zelfs al levert de stad niet alle bouwstenen voor de groei, ze weet er beslist van te profiteren. Het proces van economische groei openbaart zich nergens zo goed als in het fenomeen stad.

FB p. 471 – Met haar inwoners die op een kluitje leven, en haar muur aan muur opeengepakte woningen, vaak rijtjeshuizen, vormt de stad een buitengewone leefgemeenschap. Niet dat alle steden dicht bevolkt zijn of een 'woelige mensenzee' herbergen, zoals Ibn Battoeta vol bewondering zei van Cairo, waar twaalfduizend waterdragers rondliepen en duizenden kameeldrijvers hun diensten aanboden. Sommige steden zijn nauwelijks van de grond gekomen en worden door bepaalde dorpen in inwonerstal overtroffen. Hierbij valt te denken aan de enorme dorpen in het vroegere of hedendaagse Rusland, aan die plattelandsstadjes in de Italiaanse Mezzogiorno of in het zuiden van Andalusië en ook aan die losgeweven netwerken van gehuchten in Java, dat 'eiland van dorpen', tot op de dag van vandaag'. Zelfs als ze zijn samengegroeid, hoeven die opgeblazen dorpen nog niet per se een stad te worden.

Want het gaat niet alleen om het aantal. Een stad bestaat als zodanig alleen indien het stedelijk leven van een hoger niveau is dan dat van het omringende gebied. Op deze regel bestaan geen uitzonderingen; geen enkel ander stedelijk privilege kan deze kwaliteit vervangen. Er is geen stad, hoe klein ook, of zij beschikt over dorpen, over een ingelijfd stukje boerenleven. Iedere stad legt aan het haar onderdanige platteland marktvoorzieningen op, winkelnring, maten en gewichten, geldschieters en juristen en zelfs vormen van ontspanning. Zuiver en alleen om te bestaan moet een stad een rijk bestieren, hoe klein dat ook is... Varzy in het tegenwoordige Franse departement Nièvre telde aan het begin van de achttiende eeuw nauwelijks tweeduizend inwoners. Maar het was kort en goed een stad, met een heuse burgerij; er waren zelfs zoveel juristen dat men zich afvraagt wat die allemaal te doen hadden, zelfs te midden van een ongeletterde boerenbevolking die natuurlijk de hulp moesten inroepen van andermans pen.

Hier is een eerste diepgaande vraagstelling op zijn plaats. Vandaag staat de stad centraal in alle beleidsverklaringen. In heel Europa wordt de versterking van de steden gezien als een motor voor regionale ontwikkeling: Barcelona, Bilbao, Lyon, Grenoble, Lille, Frankfurt en Stuttgart... Deze grote centrumsteden worden gezien als essentiële dragers van economische voorspoed.

Ook het Vlaamse Stedenbeleid bouwt verder op deze grondgedachte. Een aantal propagandisten ziet de stad zelfs als de enige plek waar vooruitgang en progressiviteit mogelijk is terwijl ronduit minachtend en argwanend gedaan wordt

over het 'platteland' (dat overigens niet meer bestaat in het volledig gesuburbaniseerde Vlaanderen). Strijders van het eerste uur (Linda Boudry, Eric Corijn e.a.) waren ontzet toen bleek dat Vlaamse politici – geheel in lijn met de Belgische communale geschiedenis – het Vlaams Stedenbeleid niet alleen wilden richten op de twee grote steden, maar op zijn minst alle centrumsteden en zelfs kleine stadjes als Ieper, Lier of Eeklo wilden betrekken in het stedenbeleid.

De internationale onderkenning dat steden als motor van economische en maatschappelijke rijkdom moeten gezien worden, klopt in Vlaanderen zeker wanneer men het over de grootsteden Antwerpen en Gent heeft. Ze hebben hun traditioneel hinterland verloren waaraan Braudel refereert in zijn definitie van de stad, ze hebben vandaag de roeping om een merkbare rol te spelen op Europese of wereldschaal (deden ze dat vroeger ook al niet trouwens?). De tijd dat Antwerpen de Kempen had als interne periferie is toch al zo'n vijftig jaar achter de rug: diamanten worden niet meer in de Kempen geslepen maar in India, textiel wordt genaaid in Bangladesh. Maar geldt dat wel voor de (naar internationale maatstaven) kleine elf centrumsteden en de overige talrijke kleine stadjes? Blijven die niet hoe dan ook een dienende rol spelen in een zeer kleine regio (de lokale economische activiteit blijft bijzonder belangrijk voor het socio-economisch weefsel)? Misschien vormen ze ook de onontbeerlijke tussenschakels in een veel omvattender Europees en zelfs wereldnetwerk van grote steden. In verdere citaten zullen we zien dat Braudel deze nuancering ook in zijn historisch perspectief inbrengt.

Een tweede prangende vraag gaat over de culturele rol die steden spelen. Natuurlijk vinden we theaters en culturele centra in onze steden die naam waardig. Natuurlijk is de stad het podium, het adres van impresario's, de plaats waar gala's worden gehouden en prijzen worden uitgereikt... Maar zijn dat ook de exclusieve plekken waar culturele vernieuwing ontstaat? In de middeleeuwen speelden de afgelegen abdijen dergelijke rol. Ook vandaag zien we dat bv. belangrijke ontwerpdenktanks van mode ergens in de heuvels van Ticino huizen. En ontstaan er vandaag geen nieuwe culturele stromingen in de virtuele webwereld? We moeten dus voorzichtig zijn met radicale stellingnames ter zake, zeker in een volledig verstedelijkt gebied als Vlaanderen. Een Amerikaans kunstenaar noemde Vlaanderen ooit 'a nice little town with cows in the city park'. Het is hachelijk om suburbane landelijke gemeentes als cultureel minder ontwikkeld te beschouwen. In de Zuidwest-Vlaamse sprawl zijn er meer internetaansluitingen dan waar ook in Vlaanderen (en ligt het autobezit per inwoner ook hoger dan elders wegens dezelfde sprawl). 'Ontwikkeling' lijkt dus overal mogelijk wat nog niet wil zeggen dat het ook wenselijk is. Een aantal voorzieningen blijft een fysische aanwezigheid vereisen en een duurzame bereikbaarheid voor iedereen kan maar dankzij verdichting en concentratie zoals het RSV terecht vooropstelt.

De vraag naar de omvang van een stad die naam waardig is vandaag nog steeds actueel. Waarom is Wevelgem (31.000 inw.) een gemeente en Wervik (13.000 inw.) een stad? De stad Tienen (32.500 inw.) is zeker niet welvarender dan Wevelgem. Tienen is zelfs virtueel failliet terwijl de gemeente Middelkerke (18.000 inw.) een riant begroting heeft en meer personeel tewerk stelt dan Tienen.

Het aantal residerende hooggeschoolden is ook geen maatstaf meer zoals eertijds in Varzy. Dan zou de gemeente Koksijde (21.000 inw.) met meer dan honderd gedomicilieerde geneesheren ongetwijfeld belangrijker zijn dan de stad Veurne met 6

gedomicilieerde geneesheren! (We weten dat die 'Koksijdenaars' residentie gekozen hebben om de tweede verblijfstaking te ontlopen; zie Mattheus 25-29⁶).

BELEIDSRUIMTE VERSUS BELEVINGSRUIMTE

Oude kaarten laten een geïsoleerde stad zien, omgeven door open ruimte. Zelfs de hedendaagse topografische kaarten roepen nog steeds dat beeld op, ondanks de onvermijdelijke suburbanisatie. Hierdoor blijft de gedachte gangbaar van een geïsoleerde stad omgeven door een vreemde open ruimte.

Dit beeld is echter misleidend: de open ruimte rond de stad is steeds onlosmakelijk verbonden geweest met de stad en was zelfs levensnoodzakelijk voor het functioneren ervan. Voor de bewoners van het gebied ging het om één ruimte, waarin de stad fungeerde als de citadel in noodgeval. Zo trokken kloosterlingen zich dikwijls terug in stedelijke refugiehuizen, wanneer hun afgelegen klooster door roversbendes en legers belaagd werd. Braudel interesseert zich ook voor deze kwestie en documenteert ze op indringende wijze.

FB p. 475 – Het loopt in feite allemaal vanzelf. Platteland en stad gehoorzamen aan de 'ontwikkeling in wisselwerking': beide partijen brengen elkaar tot stand, overheersen elkaar, exploiteren elkaar enzovoort, volgens de eeuwigdurende regels van de co-existentie. Zijn de landerijen bij steden, zelfs in China, juist niet economisch ontwikkeld door deze nabijheid? Toen Berlijn in 1645 weer begon op te leven, was volgens de Geheime Rat 'de hoofdoorzaak voor de huidige lage graanprijzen daarin gelegen dat de op een paar uitzonderingen na verwoeste steden geen tarwe van het platteland nodig hebben, omdat ze de behoefte van hun weinige inwoners kunnen dekken met hun eigen landerijen'. Die landerijen hadden ze in de laatste jaren van de dertigjarige oorlog zelf aangelegd.

FB p. 478 – Sterker nog, in Vlaanderen en elders waar steden in de elfde en de twaalfde eeuw een soort industrieel monopolie hadden gevestigd, trok de stedelijke industrie zich vanaf de vijftiende en zestiende eeuw op grote schaal terug uit de stad om zich even daarbuiten op het land te installeren. Daar ging men op zoek naar goedkopere arbeidskrachten en trachtte men de protectionistische, angstvallig bewaakte en pietluttige gildereglementen te ontlopen. Het stedelijk toezicht werd hierdoor niet zwakker en de stad controleerde deze ongelukkige boerenarbeidskrachten over haar muren heen en behandelde hen naar eigen goeddunken. Vanaf de zeventiende eeuw, en meer nog in de daaropvolgende tijd, namen de dorpen een groot deel van de ambachtelijke taken over op hun zwakke schouders.

Deze gedachte werd uitvoerig gedocumenteerd in een onderzoek van het stedelijk landschap Tiensesteenweg en omgeving in Leuven⁷. Het uittreksel uit het historisch deel van de landschapsstudie vormt een zeer concrete Vlaamse illustratie van de stelling van Fernand Braudel.

Ten tijde van de Franken (406-843) kregen landbouw en veeteelt de overhand. De Franken verdeelden onze gewesten aan vooraanstaande onderdanen, die meestal

⁶ 'Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen.'

⁷ FRIS IN HET LANDSCHAP, WERKPLAATS VOOR ARCHITECTUUR, *Stad Leuven: het stedelijk landschap Tiensesteenweg en omgeving*, (ongepubliceerd onderzoek) i.o.v. stadsbestuur Leuven, 2007

een hoeve bouwden om de verkregen gronden uit te baten. De heren beschikten over de grondrechten, maar de hogere rechtsmacht bleef in handen van de vorst, de hertog van Brabant. In de 11e eeuw vestigde de hertog zich in Leuven. Hij liet zich vertegenwoordigen door een meier, en omringde zich met schepenen, burgemeesters en andere raadslieden. Het is uit die kringen dat de genoemde heren afkomstig waren. En zo komt het dat het hele gebied rond de versterkte stad beheerd, uitgebaat (en uitgebuit?) werd door Leuvense poorters, patricische schepenen en burgemeesterlijke families van Leuven. Deze nauwe band is evident: een stad kan niet leven zonder een hinterland waar vee gehouden wordt en voedsel geteeld, waar molens malen en houtskool geproduceerd wordt. Zo ontstond een gebied overspannen met een complex netwerk van burgerlijke en kerkelijke machthebbers.

Zoals andere steden bezat Leuven in haar onmiddellijke omgeving een gebied dat de "vrijheid" (libertas) werd geheten, later aangeduid als de "cuype". In de 17e en 18e eeuw bevatte de kuip naast Lo en Kessel, gedeelten van Heverlee, Herent en Winksele. Al de inwoners van de kuip waren poorters van de stad. De inwoners hadden dezelfde rechten als de poorters in de binnenstad!

Vandaag is deze innige verstrengeling van stad en ommeland nog steeds een feit: veel steden en stadjes hebben of hadden tot recente datum een afgelegen 'satelliet' buiten hun grondgebied. Voor de bewoners één geheel met hun stadje, maar planologisch dikwijls een pijnpunt. Dit brengt ons tot een essentieel thema: de beleidsruimte versus de belevingsruimte.

Wij staan volledig achter de doelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, maar zijn kritisch tegenover de middelen en het instrumentarium die worden ingezet om deze doelstellingen te implementeren. Wanneer de beleidsruimte volledig afwijkt van de belevingsruimte ontberen verordenende maatregelen hun draagvlak bij de bevolking. Het meest dramatische voorbeeld is dat van de 'zonevreemdheid' die onmiddellijk na de publicatie van het decreet ruimtelijke ordening in brede lagen van de bevolking tot afwijzing van een nochtans gerechtvaardigd beleid heeft geleid.

Ook bij het categoriseren van kleinstedelijke gebieden om taakstellingen en afbakeningen te genereren, is grote omzichtigheid geboden: een categorisering moet aansluiten bij de sociologische werkelijkheid en gezien worden in het licht van de doelstellingen die men wil bereiken.

AFBAKENING

In een intrigerend hoofdstukje haalt Braudel de gedachte onderuit van de voor altijd ommuurde stad, het iconografisch beeld dat een eeuwige stad suggereert. Deze vestingmuren waren soms wel zeer symbolisch en werden naar gelang de lokale behoefte steeds herkneed.

FB p. 483 – In het westen was men lange tijd zonder al te veel inspanningen verzekerd van veiligheid: een gracht met een hoge muur bood voldoende garantie. Veel minder dan men gewoonlijk zegt stond de ommuring de uitbreiding van de stad in de weg. Als de stad behoefte had aan ruimte, werden de muren verplaatst zoals men een toneeldecor verschuift. Dat gebeurde in Gent, Florence en Straatsburg zo vaak als nodig was. De stadsmuur was een keurslijf op maat; als de stad uitdijde, werd een groter korset aangemeten.

De twaalfde-eeuwse vesting van de stad Leuven werd in de veertiende eeuw al vervangen door een nieuwe muur. Iconografisch materiaal toont het hoge gehalte aan symboliek van deze nieuwe stadsomwalling: de topografie van het terrein liet namelijk niet toe om de gracht rondom de stad vol te laten lopen. Op kaartmateriaal uit die tijd zien we dan ook een amechtig stukje natte gracht ten zuiden en ten noorden van de fiere versterkte stad. Misschien is het wel omwille van dit symbolische gehalte dat onze voorouders hun eerdere omwallingen zonder scrupules durfden in te krimpen wanneer ze niet meer over de middelen (financieel, militair...) beschikten om ze in stand te houden. Zo kende Tienen een opeenvolging van stadsomwallingen, nu eens wat groter omdat er groei werd verwacht, dan weer een heel stuk kleiner omdat zo'n groot stadsgebied niet betaalbaar was... De opeenvolgende stadsomwallingen van Tienen zijn overigens goed gedocumenteerd en bevestigd door historisch en archeologisch onderzoek.

Misschien kan deze geschiedenis relativerend werken ten opzicht van onze hedendaagse stadsomwallingen, de afbakeningen. Vandaag is het meer dan ooit noodzakelijk om de schaarse ruimte efficiënt te gebruiken. Concentratie en compactering moeten met alle mogelijke middelen worden gestimuleerd. Positieve stimuli (de bestaande dichtheid verhogen) zouden best voorrang krijgen op negatieve maatstaven (niet buiten de lijntjes kleuren). Overigens, steden hebben in heel hun bestaan voortdurende regeneraties meegemaakt, hun gebouwd patrimonium herbestemd naar nieuwe functies, vervallen wijken ingenomen voor nieuwe maatschappelijke behoeften, plaats gemaakt door verdichting. Vandaag stellen we zelfs vast dat de meeste taakstellingen (op vlak van wonen) die tien jaar geleden vooropgesteld werden voor stedelijke gebieden, haast onmerkbaar en moeiteloos zijn ingevuld binnen het bestaande stedelijk weefsel

NETWERKEN

Wellicht één van de belangrijkste inzichten die Braudel ons biedt is dat iedere stad, hoe karakteristiek en autonoom ook, eigenlijk een groot deel van haar kenmerken ontleent aan het netwerk waarin ze is gepositioneerd.

FB p. 490 – De aardrijkskunde die op een bepaalde manier is verbonden met de transportsnelheid of eerder –traagheid van die tijd, verklaart ook het bestaan van wel duizenden kleine stadjes. De drieduizend steden van uiteenlopende grootte die Duitsland in de vijftiende eeuw telde, vertegenwoordigden evenveel halteplaatsen op vier of vijf uur gaans van in het zuiden en westen van het land en op zeven of acht uur in het noorden en oosten. En overslag van goederen vond niet alleen in de zeehavens plaats, de tussenstations van de 'venuta terrae' en de 'venuta maris' (aanvoer over land en over zee) zoals men in Genua zegt, maar ook wagens en rivierschepen wisselden soms van vracht en eveneens het 'pakzadel dat in de bergen werd gebruikt, en de kar uit de vlakke'. Dat bewijst weer dat iedere stad een levendig handelsverkeer verwelkomde en op gang bracht, waarbij mensen en goederen werden uitgezonden om daarvoor in de plaats van anderen weer te verzamelen enzovoort.

Een stad kan immers slechts bestaan als ze op grote schaal mensen en diverse goederen bijeenbrengt, waarbij ieder artikel meestal afkomstig is uit één bepaald gebied, soms rondom de stad maar vaak ook verafgelegen. Iedere keer weer wordt het bewijs geleverd dat het stedelijk leven verbonden is met uiteenlopende gebieden

die elkaar slechts gedeeltelijk overlappen. Machtige steden zouden al heel snel, zeker vanaf de vijftiende eeuw, enorme oppervlakten gaan bestrijken; zij waren de sleutels voor handelsbetrekkingen over een grote afstand, tot aan de grenzen van een 'Weltwirtschaft' toe; ze bouwden een wereldeconomie op en trokken daar tevens profijt van.

FB p. 494 – Op een bepaalde afstand van grote steden duikt onvermijdelijk de kleine stad op. De snelheid van het handelsverkeer, die beslissend is voor de ruimtelijke indeling, heeft een serie tussenhalthes op regelmatige afstand van elkaar doen ontstaan. Stendhal was verbaasd over de lankmoedigheid van grote Italiaanse steden ten opzichte van middelgrote en kleine plaatsen. Maar als de grote centra deze rivalen, waardoor ze voortdurende op de huid werden gezeten, niet uit de weg hebben geruimd – Florence nam in 1406 het kwijnende Pisa in en Genua sloot in 1525 de haven van Savona af – dan was dat om de uitstekende reden dat ze dit niet konden doen: ze hadden hen nodig, een grote stad moet nu eenmaal over een stralenkrans van ondergeschikte steden beschikken. Eén voor het weven en verven van stoffen, een ander stadje om het transport over de weg te regelen en weer een derde als toegang tot de zee. Livorno bijvoorbeeld fungeerde als zodanig voor Florence, aangezien de Florentijnen minder geporteerd waren van het vijandig gezinde Pisa, dat bovendien steeds verder dichtslibde. Op dezelfde manier waren Alexandrië en Suez voorhavens van Cairo, Tripoli en Alexandrette voor Aleppo en Djebba voor Mekka.

Deze lezing van de geschiedenis opent nieuwe perspectieven met betrekking tot de categorisering van kleine steden: ze functioneren in een geheel waar grote steden dominant zijn. Natuurlijk hebben ze een dienstverlenende en dynamiserende rol in hun eigen regio. Bovendien staan ze met een complementair aanbod dikwijls 'ten dienste' van de grote steden. Maar ze hebben dikwijls ook een eigen dynamiek die uitdagend is voor die grotere steden: de beste dienaar jaagt zijn meester op tijd en stond op door subtiel aan afspraken te herinneren of tips te geven of zelf met creatieve ideeën naar buiten te komen... Hoe kunnen we die conditie in rekening brengen?

Overigens komen in een netwerk andere ruimtelijke elementen in beeld. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen definieert dergelijke netwerken: de Vlaamse Ruit, de Kust, de Kempische As, het Limburgs Mijngedebied, de Regio Kortrijk, het Economisch Netwerk Albertkanaal... Er zijn over deze netwerken enkele schuchtere onderzoeken en theoretische studies gemaakt, maar we zijn nog niet toe aan een fundamentele en open discussie over de ruimtelijke condities, de potenties en het functioneren van deze netwerken is.

Een aandachtige lezing van de historische analyse van Braudel lijkt aan te geven dat de kleine steden waarover we het in de categorisering van kleinstedelijke gebieden hebben, wel eens een cruciale strategische rol zouden kunnen spelen.

Ten slotte leren onze ervaringen in een ondersteunings- en expertenopdracht voor Stedenbeleid in het kader van het Stadscontract Oostende, dat het netwerk een complexiteit vertoont die niet te vatten is met de summiere categorisering van steden die het RSV voorstaat. Een netwerk is meer dan een ruimtelijke hiërarchie van kernen. Benoeringen als 'hoofddorp', 'economische knooppunten' e.d. zijn

inadequaats in de benadering van een netwerk. Netwerken functioneren namelijk in meerdere lagen.

Er is sprake van complementariteit (a) wanneer verschillende plaatsen aanvullende gespecialiseerde diensten aanbieden. Zo vinden gebruikers in het netwerk een veelvoud aan diensten die ze niet zouden aantreffen in enkele knooppunten.

Er kan ook sprake zijn van synergie (b): bepaalde diensten kunnen in beperkte mate op verschillende plaatsen aangeboden worden zodat het uitrustingsniveau van het hele netwerk aanzienlijk hoger wordt dan dat van de afzonderlijke plaatsen. De verspreiding werkt dan de nabijheid in de hand voor de gebruikers van het netwerk.

Tot slot kan er een gezonde concurrentie (c) optreden wanneer verschillende plaatsen hetzelfde aanbod brengen: ze moeten al het nodige doen om een plaats te behouden (of te veroveren) in de netwerkmarkt. Routine kan niet meer. Waakzaamheid is geboden. Alleen door aangehouden kwaliteitszorg en innovatie kunnen de respectieve posities behouden blijven.

Een belangrijke kanttekening is hier op zijn plaats. Wanneer we het hebben over netwerken die diensten aanbieden waarbij fysieke aanwezigheid belangrijk is (verkooppunten of verzorgingscentra bv. waar de klant noodgedwongen naartoe moet en geen virtueel netwerk zoals internet of telefonie), dan is de kwaliteit (in aantal en dichtheid) van de verbindingen essentieel. Duurzame uitbouw van netwerken vertrekt vanuit een uitbouw van duurzame verbindingen.

Tot slot zijn veel netwerken dynamisch van karakter. In de kuststreek is het onderscheid van (het functioneren van) knopen en verbindingen doorheen de seizoenen erg aan verandering onderhevig. De netwerken veranderen mee. Ook in andere streken valt dergelijke dynamiek – zij het in mindere mate – vast te stellen. Ook meer permanente relatieve herpositioneringen – zoals Nieuwpoort het laatste decennium aan de kust realiseerde – maken netwerken complexer dan de statische categorisering doet vermoeden.

STERKTE-ZWAKTE

Onze verantwoorde aandrang om iets zinnigs aan te vangen met kleinstedelijke gebieden mag ons niet doen vergeten dat de gekende grootstedelijke problemen zich ook in kleinstedelijke gebieden voordoen. Braudel schetst glashelder de armoede en sociale verdrukking in de buitenwijken van de steden tijdens het ancien régime.

FB p. 492 – Alle wereldsteden, te beginnen bij de westerse, hebben buitenwijken. Geen sterke boom zonder loten aan zijn voet en geen steden zonder buitenwijken. Ze zijn tekens van stedelijke macht, ook al zijn het ellendige randgemeenten of sloppenwijken, ‘bidonvilles’. Beter verkrotte buitenwijken dan helemaal niets. De randgemeenten waren verzamelplaatsen van armelui, handwerkers, schippers, industrie met lawaai- en stankoverlast, goedkope herbergen, overlaadstations, halteplaatsen voor postpaarden en onderkomens voor kruimeldieven.

In onze grote steden maken we daar werk van. We kunnen in sommige gevallen middelen genereren om spraakmakende projecten op te zetten: Europees, federaal en Vlaams geld voor Spoor Noord, PPS in de grote stationsomgevingen van Leuven, Gent en Aalst...

Maar kunnen we voldoende middelen (geld, moedig beleid, professionaliteit...) mobiliseren voor bestrijding van verval in kleine stadjes en gemeentes: overal waar

we in stedenbouwkundige studies geconfronteerd worden met dergelijke gebieden zien we immense problemen: de stationsomgeving van Wevelgem, net buiten het centrum van Tervuren, de kleinstedelijke gebieden Tienen, Diest en Aarschot.... Ronse, Menen, Boom, Denderleeuw (?) zijn ook sterke voorbeelden. Categorisering van kleinstedelijke gebieden kan niet voorbij gaan aan deze remmende factoren.

VERGANKELIJKHEID

We kunnen het niet hebben over de categorisering van stedelijke gebieden in het algemeen en van kleinstedelijke gebieden in het bijzonder, zonder ons vragen te stellen over een mogelijke dynamiek, en zelfs van een gewenste dynamiek. Bevriezen we de bestaande toestand en verheffen we hem tot planningsregel of laten we enige dynamiek toe en stimuleren we die zelfs. En op basis van welke criteria begeleiden we deze dynamiek en categoriseren we de achterliggende ambities?

Een scherpe metafoor voor deze vraag wordt geleverd door de ecologie. Beschermen we het Zwin in zijn huidige vorm (slechts een tijdopname in een lange geografische geschiedenis) of laten we het proces van opeenvolgende verzandingen en ontzandingen hun natuurlijk verloop volgen of introduceren we katalysatoren die het evolutieproces ook voor andere delen van het mens-omgevingssysteem ten goede komt? Vanaf welke eeuw is een plant exoot of inheems? Kan de groene kikker gedijen en moet de Hongaarse variant uitgeroeid?

FB p. 495 – Rudolf Häpke zou als eerste zijn toepasselijke uitdrukking ‘stedenarchipel’ hebben gebruikt voor Vlaanderen om daarmee de onderlinge verbondenheid tussen de steden aan te geven en de nog sterker band die de steden in de vijftiende eeuw met Brugge en later Antwerpen onderhielden. Henri Pirenne herhaalde deze omschrijving: ‘De Nederlanden zijn de voorstad van Antwerpen’, een voorstad niettemin vol dynamische steden... Maar deze schema’s gaan maar een bepaalde tijd op. Wanneer de verkeersstroom sneller gaat lopen, zonder daarbij af te wijken van de voorkeurroutes, worden pleisterplaatsen overgeslagen die aldus hun nut verliezen en verkommeren. Sébastien Mercier merkte in 1782 op dat steden ‘van tweede en derde categorie ontvolkt raken’ ten gunste van de hoofdstad... Zelfs op het eiland Utopia van Thomas More wordt de hoofdstad Amaurote omringd door drieënvijftig steden. Als dat geen aardig netwerk is! Iedere stad ligt op minder dan vierentwintig mijl van de naburige plaats, wat neerkomt op minder dan een dagreis. Deze mooie regelmaat zou compleet veranderen als de transportsnelheid ook maar een beetje toenam.

Het Vlaamse netwerk van steden heeft in het verleden grote transformaties gekend. Wie kan zich vandaag nog voorstellen dat Poperinge (of all places) in de 13e eeuw een belangrijke stad was? In het begin van de twintigste eeuw verzamelde men in Wevelgem het primair bewerkte vlas om het per trein naar de grote textiel fabrieken van Gent te transporteren⁸. Tientallen straten waren ingenomen door cafés, hotels, kleermakers, winkels in ‘koloniale waren’... Vandaag is Wevelgem een doordeweekse gemeente met wat lokale winkels in de hoofdstraten.

⁸ DECORTE, Filiep; GELDOLF, Charlotte; MARTENS, Marc (WVA), *Strategisch plan voor de stationsomgeving van Wevelgem*, (ongepubliceerde studie) i.o.v. gemeentebestuur Wevelgem, 2003

Meer algemeen zien alle kleine Vlaamse steden vandaag hun traditioneel 'catchment area' verdwijnen door de toegenomen mobiliteit. Een stad functioneerde tot halweg de twintigste eeuw voor een welbepaald hinterland. In 1958 kwamen de helft van de marktkramers nog met paard en kar naar de Brusselse Grote Markt, zo bleek naar aanleiding van de herdenking van Expo 58. Oude foto's laten zien hoe de markt in de eerste helft van vorige eeuw aangedaan werd met de tram, de hondkar, de stootkar, te voet...⁹ Diest was de stad bij uitstek waar de hele regio luxegoederen kon kopen. Inwoners van Lummen gingen er met motieven beschilderde klompen kopen, een 'zondags' artikel in vergelijking met de gewone ruwe klompen die men in het dorp vervaardigde. Inmiddels laten diezelfde inwoners van Lummen, Diest links liggen: ze gaan naar een gespecialiseerde kledingzaak in Beringen of funshoppen in Antwerpen.¹⁰ Vandaag proberen kleine steden zich met alle middelen te positioneren ten opzichte van een labiel en ruimtelijk bevrijd publiek. Niet zelden doen ze dat door de aanleg van grote parkeerplaatsen dicht bij hun voorzieningen, een louter autogerichte benadering die weinig van doen heeft met duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Zijn er criteria te vinden waarmee een stadje zich beter kan of wil positioneren dan een ander? Laten we dit thema over aan citymarketing? De vele amechtige pogingen om de stadjes op de kaart te zetten zijn schrijnend: 'bruisend, zinderend, van A, de stad van de smaak, tintelend, eeuwenoud en toch levend...'

Een zekere dynamiek onder invloed van bovenstedelijke opties is evenzeer mogelijk. Beleidskeuzes op Vlaams niveau (Vlaanderen logistiek centrum van Europa, ondersteund door de 'poorten' in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen) hebben onvermijdelijk een invloed op de positie van een aantal kleinstedelijke gebieden. Is het denkbaar dat er interactie ontstaat tussen een regionale of lokale dynamiek en de grote Vlaamse beleidskeuzes? De uiteindelijke selectie die hiervoor tot stand komt ten gevolge van de evolutie 1997-2007 brengt dit wel in beeld.

CATEGORISERING

Merkwaardig genoeg eindigt Braudel bij indicatoren om steden te rangschikken. Inspirerend voor onderhavig project want hij ziet indicatoren niet als absolute of objectieve gegevens, maar hij kiest ze in functie van het doel van zijn onderzoek! In het kader van dit onderzoek kunnen we ons ook afvragen of bijkomende categorisering niet aangewezen is. Het RSV staat een duurzaam stedelijkgebiedsbeleid voor op basis van verdichting, concentratie en ontwikkeling. Betekent dit niet dat we ook de dynamiek in rekening moeten brengen, en dat in verschillende opzichten? Dynamische plaatsen leveren misschien wel een bijdrage tot de doelstellingen van het RSV. Maar minder dynamische plaatsen moeten wellicht gedynamiseerd worden om ook daar de doelstellingen van het RSV te bewerkstelligen.

Ook de werking van netwerken vereist bijkomende inzichten zoals eerder aangehaald: de onderlinge positie van de plaatsen in een netwerk moeten in beeld gebracht worden om zicht te kunnen krijgen op de werking van het netwerk in zijn geheel. Aard, aantal en dichtheid van de verbinding spelen een belangrijke rol.

In voorgaande onderzoek naar centraliteit zijn de meest geschikte indicatoren gezocht die toelaten om een categorisering te maken naar aard of mate van

⁹ zie materiaal verzameld in het kader van het 'stadsdebat Grote Markt Turnhout'

¹⁰ INTERLEUVEN; WERKPLAATS VOOR ARCHITECTUUR, *Een sterke stad omgeven door gebalde dorpen*, ruimtelijk structuurplan van de stad Diest, 2007

centraliteit. Om begrippen zoals dynamiek en netwerkvorming te duiden is diepgaander onderzoek nodige op basis van meerdere criteria. Andere vorsers¹¹ formuleerden kritiek of aanvullingen op deze benadering door het concept van regionale woonmarkten als alternatief naar voor te schuiven: niet alleen het centrum, maar de hele regio komt naar voor. Het gaat in deze studie niet om dienstenaanbod maar om de relatie wonen-werken die ook de netwerkrelatie 'pendel' impliceert.

FB p. 503 – Stelt u zich eens de geschiedenis van Europese steden voor waarin de complete serie van stadsvormen de revue passeert, vanaf de stad in het oude Griekenland tot aan die van de achttiende eeuw, dus alles wat Europa heeft opgetrokken, in zijn Avondland en daarbuiten, van het Moskovische rijk in het Oosten tot de Amerika's in het westen. Op grond van politieke, economische of sociale indicatoren zou die overvloed aan materiaal op duizenden manieren te classificeren zijn. Politiek onderscheiden we hoofdsteden, vestingsteden, 'administratieve steden' en wel administratie in de ruimste zin van het woord; economisch maken we onderscheid tussen havens, doorvoerplaatsen, handelssteden, industriesteden, geldcentra; en sociale indicatoren geven een lijst van renteniers-, kerk-, hof- en ambachtssteden... Aldus voer je een reeks voor de hand liggende categorieën in, die weer zijn onder te verdelen in subcategorieën, waarmee je allerlei plaatselijke verschillen kunt ondervangen. Een dergelijke indeling heeft haar voordelen, niet zozeer voor de problematiek van de stad als complex geheel, als wel voor de bestudering van een bepaald type economie, dat nauwkeurig beperkt is in tijd en ruimte...

Daarentegen geven wat algemener onderscheidingscriteria, die herleid zijn uit het eeuwenoude proces van stedelijke ontwikkeling, een voor ons opzet nuttiger indeling. Simpel gezegd heeft het westen in de loop van zijn geschiedenis drie elementaire stadstypen gekend. Type A: open steden, niet afgezonderd van hun achterland en zelfs daarmee samengesmolten. Type B: in zichzelf opgesloten steden, dicht in de meest absolute zin des woords, waarvan de stadsmuren nog meer het bestaan dan het territorium beperken. En tot slot type C: steden onder voogdij, die als zodanig de gehele bekende reeks onderwerpen aan vorst of staat doormaken... Maar de stedelijke evolutie gaat natuurlijk niet vanzelf en is geen endogeen verschijnsel dat zich buiten het eigenlijke leven ontwikkelt. Ze blijft altijd een uiting van een samenleving die van binnen uit of van buiten af daartoe aanzet, en op dat punt is onze indeling, ik herhaal het, te simpel.

¹¹ Saey, P. & N. Vannuffel (2003), Christaller beneveld, *Agora*, 3, pp. 10-12.; Vannuffel N. & P. Saey (2005), Commuting, hierarchy and networking, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 96 (3), pp. 313-327.

1.2. Veranderingperspectief

Als inspiratie voor deze reflectie baseren we ons op een discussietekst opgemaakt door het steunpunt Ruimte en Wonen, in samenwerking met RWO¹². De redactie van de visienota was het voorwerp van intense besprekingen, waarin een zeker draagvlak is ontstaan voor de geformuleerde denkbeelden.

Men kan aanvoeren dat alles voortdurend in beweging is. De twee wetenschappelijke onderzoeken die respectievelijk in 1997 en vandaag hebben geleid tot de opstelling van een hiërarchie van gemeenten, vormt hier de perfecte illustratie van: sommige relevante indicatoren uit het eerste onderzoek zijn vandaag obsoleet geworden, en vandaag duiken er andere indicatoren op.

Alles is dus steeds in beweging zoals het historisch perspectief heeft aangetoond, maar we moeten ons bezinnen over trends en uitdagingen die er werkelijk toe doen en die in verband kunnen gebracht worden met de doelstellingen die het RSV ons voorhoudt.

TRENDS

Uit een brede analyse van de actuele trends van ruimtegebruik en ruimtevorming in de visienota blijkt dat de hedendaagse nederzettingenstructuur in Vlaanderen nog grotendeels overeenkomt met hoe ze in het RSV beschreven werd. Toch zijn er trends die implicaties hebben voor kleinstedelijke gebieden en de selectie daarvan. We lijsten die hieronder kort op.

Wat de dynamiek van de woonsector betreft wordt in de visienota opgemerkt dat in de kleinstedelijke gebieden een suburbanisatie optreedt naar nieuwe verkavelingen in de onmiddellijke omgeving en dat de kernen in het buitengebied verdichten. Verder wordt een grote dynamiek vastgesteld in het tussengebied tussen centrumsteden en de open ruimte anderzijds in de Vlaamse Ruit. Door de gecombineerde migratietrend vanuit de (groot)stedelijke gebieden naar de rand en vanuit de rest van Vlaanderen naar de Vlaamse ruit ontwikkelt dit tussengebied zich verder naargelang de bereikbaarheid en het niveau van de voorzieningen. Een ondersteunend beleid voor de kleinstedelijke gebieden in dit tussengebied lijkt aangewezen. De nota concludeert nog dat vooral mobiliteit een factor is die nog niet ten volle benut is binnen dit gebied, terwijl voorzieningen wel ruim verspreid zijn.

Ook de ruimtelijke dynamiek in de handelssector heeft belangrijke implicaties voor kleinstedelijke gebieden. De visienota stelt vast dat er zich een verdere polarisering voltrekt in handelsgebieden met aantrekkelijke winkelgebieden in stadscentra, perifere concentraties van baanwinkels en een beperkt aantal perifere shoppingcentra. De ongeordende aangroei van baanwinkels gaat verder ondanks het aanduiden van bovenlokale handelsconcentraties. Dat heeft nefaste effecten op de detailhandel op verspreide en geïsoleerde locaties in kleinstedelijke centra, die steeds meer onder druk komt te staan. De visienota suggereert verder onderzoek naar de vraag of op kleinstedelijke niveau maatregelen vanuit de ruimtelijke ordening kunnen bijdragen tot een revitalisatie van binnenstedelijke commerce en zo ook de ecologische voetafdruk van de kleinhandel kunnen verkleinen.

¹² STEUNPUNT RUIMTE EN WONEN i.s.m. DEPARTEMENT RWO, *discussietekst ter voorbereiding van de visienota 'visie ruimtegebruik en ruimtebeslag 2020-2050'*, ongepubliceerde discussietekst, Leuven, 2009

Er zijn ten slotte vragen over mobiliteit. De visienota stelt een afvlakking van de groeicurve van personenvervoer vast, maar ziet een belangrijke toename aan recreatieve verplaatsingen. Die worden belangrijker worden dan de pendel. De recente groei van grootschalige vrijetijdspolen zoals shoppingcentra, bioscopen, multifunctionele vrijetijdscentra, vakantieparken of bijzondere sportinfrastructuur (golf, ski, motorcross, enz.) spelen hier een belangrijke rol en stimuleren toenemende kriskrasbewegingen binnen de ruimte. Nochtans vereist duurzame mobiliteit een locatiebeleid dat verplaatsingen over korte afstanden en multimodaal vervoer bevordert. Misschien moeten deze duurzame mobiliteitscriteria bij de inplanting van vrijetijdsinfrastructuur voorrang krijgen op overwegingen in functie van centraliteit.

UITDAGINGEN

In de toekomst lijken twee uitdagingen van specifiek belang voor kleinstedelijke gebieden.

Een eerste aandachtspunt is de vergrijzing. De visienota raamt het aantal senioren in 2041 op meer dan 36% waarvan 10% ouder dan 80 zal zijn. De toenemende vraag naar zorg en voorzieningen die uit de vergrijzing voortvloeit, zal zich ruimtelijk vertalen in een vraag naar woonzorgcomplexen en woonzorgzones. De auteurs van de visienota geven aan dat een gebiedsgerichte benadering hier meer aangewezen is dan algemene regelgeving. De vraag stelt zich dan ook welke rol kleinstedelijke gebieden kunnen spelen in het accommoderen van deze vraag. In Nederland komt men vandaag tot de conclusie dat er wel veel duurdere appartementen voor senioren gebouwd zijn in binnenstedelijke locaties, maar dat de vraag naar seniorenwoningen in 'dorpse' of kleinstedelijke omgevingen op dit moment nog niet beantwoord wordt¹³. In Vlaanderen kunnen we ook vragen stellen over de sociale implicaties van de groeiende impact van private ontwikkelaars op de markt van assistentiewoningen en de deregulering ter zake.

Een tweede aandachtspunt is de duurzaamheidsdiscussie, die ook al in het RSV als centrale doelstelling van het ruimtelijk beleid naar voor geschoven werd. Kleinstedelijke gebieden kunnen een belangrijke rol spelen in het verduurzamen van de ruimtelijke structuur. De visienota suggereert in dit opzicht dat het ruimtelijk systeem robuuster gemaakt kan worden voor stijgende energieprijzen of congestie en vatbaarder voor een minder snelle toename of zelfs afname van het autoverkeer door via spreiding en schaalverkleining van voorzieningen (jobs, scholen, winkels, verzorging en openbare diensten,...) en de afstemming ervan op de bestaande residentiële patronen de afstanden die overbrugd moeten worden te verkleinen. Nog aansluitend bij deze verduurzaming van de ruimtelijke structuur is er de optie om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen intensiever gericht worden op openbaar vervoer locaties (stationsomgevingen, Openbaar Vervoer corridors). Dit gebeurt nu al doordat in het RSV ingezet werd op het verdichten van stationsomgevingen door het ontwikkelen van kantoren, handel en diensten. Na de stationsomgevingen in de centrumsteden komen nu die in kleinstedelijke gebieden aan beurt.

¹³ Smets, A.J.H. (2010) *Seniorenstad niet populair*, Ruimte, 2(6): 20-26.

1.3. Kritisch perspectief

De categorisering van gemeentes uit het RSV is een evidente methode om plaatsen van centraliteit te detecteren. Bovendien lijkt deze benadering te sporen met het motto van het RSV 'Vlaanderen open en stedelijk', en het concept van de 'gedeconcentreerde bundeling'.

Maar is er op die manier geen sprake van een 'selffulfilling prophecy'? Wordt een aantal ruimtelijke ontwikkelingen die plaatsvinden in Vlaanderen – netwerkvorming, sprawl, diffuse voorzieningen... – niet gemaskeerd doordat uitsluitend indicatoren ingezet worden die centraliteit duiden?

Los van de vraag of het om al of niet om duurzame ontwikkelingen gaat lijkt het ons essentieel om deze tendensen terdege te reveleren. Dit is strategisch belangrijk om de doelstellingen van het RSV optimaal te implementeren.

Ten slotte moeten we ons afvragen of een aantal ontwikkelingen ook niet bevroren wordt in een tijdsgebonden hiërarchische structuur die ingaat tegen de gewenste ontwikkeling?

CENTRALITEIT VERSUS SPRAWL

Een stad die relatief geïsoleerd ligt in haar omgeving – we denken bv. aan Turnhout – zal vanzelfsprekend een centrale rol opnemen en voorzieningen groeperen. En zelfs in het Turnhoutse is één van de grootste en belangrijkste werkgevers – Janssens Farmaceutica – in het hiërarchisch onooglijke Beerse gelegen. Andere bedrijven, maar ook winkels en restaurants volgen.

In een diffuse omgeving, waar steden en omliggende gemeentes onmerkbaar in elkaar overlopen, zullen deelgemeentes en randgemeentes nog meer voorzieningen uit de centrale stad wegtrekken. In én rond deze steden ontstaat er dan wel degelijk centraliteit maar die wordt niet noodzakelijk correct gemeten in de hier gehanteerde methodiek.

Dat speelt vooral op het vlak van winkelgedrag. Tal van verspreide winkels vertegenwoordigen een bepaalde marktniche en trekken klanten aan omdat ze een grote autobereikbaarheid hebben. Net zoals mensen aan funshopping doen in een aantrekkelijke stad, zijn er heel wat mensen die de regio met de wagen doorkruisen en her en der bijzondere plekken aandoen. Dat is zeker merkbaar in het diffuse Zuid West-Vlaanderen (omgeving van Kortrijk en Roeselare). Zijn er concrete gegevens die deze hypothese bevestigen of weerleggen? En indien het beschreven fenomeen een rol speelt, wordt het dan voldoende geduid in de voorliggende categorisering?

Ook op cultureel vlak speelt dat: een aantal perifere culturele centra concurreert aardig met de grotere broers in centralere plekken, niet in het minst omdat men er een eigenzinnige en volkse programmatie kan opzetten. Het Staf Versluys centrum in Bredene is daar een goed voorbeeld van¹⁴.

Deze tendensen zijn het bestuderen waard om twee redenen. De ruimtelijke impact satellietontwikkelingen is zeer groot en nopen planners en beleidsmakers tot het bedenken van nieuwe ruimtelijke en mobiliteitsconcepten die ze duurzame ondersteunen. Bovendien missen we inzicht in het werkelijke voorzieningenniveau van een gebied wanneer we geen rekening houden met dit diffuse aanbod.

¹⁴ zie de eerder vernoemde ondersteunings- en expertenopdracht in het kader van het Stadscontract Oostende

NETWERKEN EN AANTREKKINGSKRACHT

Aansluitend bij vorige bedenking meten de indicatoren van stedelijke centraliteit op geen enkele manier de netwerkverbondenheid. Zeker de complexe vormen van interactie zoals hoger beschreven, zouden moeten geduid kunnen worden om deze ruimtelijke ontwikkeling te kunnen volgen.

De oefening in 1997 bood wel een (zij het beperkt) inzicht in de netwerkverbindingen via de pendel- en consumptiestromen die werden gemeten. Dit gebeurde op basis van een (dure) survey. In huidige oefening was dit omwille van het beperkte budget niet mogelijk.

Zijn er alternatieven mogelijk? In de traditie van de wereldstedennetwerkanalyse zijn relatief geavanceerde ersatzmethodieken ontwikkeld om netwerkrelaties, hiërarchie en 'cliquevorming' binnen nederzettingennetwerken te onderzoeken¹⁵. Deze methodieken op kleinschaligere functies toepassen zou waardevol zijn.

Aanverwant aan deze opmerking is ook dat bepaalde voorzieningen beter gedetailleerd zouden kunnen worden om hun werkelijke impact te kunnen meten: restaurants als algemene categorie werken niet meer 'discriminerend' t.a.v. centraliteit, omdat men ze zowat overal vindt in de vorm van brasseries e.d.. Sterrenrestaurants daarentegen zullen een groter bereik hebben en dus sterker centraal (i.e. voor velen bereikbaar) gelokaliseerd worden.

Binnen het bestek van deze studie kunnen we geen definitief oordeel vormen over het belang van netwerken in de ruimtelijke ontwikkeling. Het thema is weliswaar het voorwerp van talrijke publicaties – niet alleen Fernand Braudel zegt er merkwaardige dingen over, we verwijzen ook naar het werk van Castells en anderen – we nemen vooral het RSV ernstig waarin een aantal netwerken werd vernoemd. Het lijkt ons dan ook belangrijk om een methode te ontwikkelen die de potenties van netwerken detecteert.

DIFFUSE VOORZIENINGEN

Op zoek naar centraliteit worden uiteraard die indicatoren geselecteerd die centraliteit laten zien. Maar zijn er vandaag niet meer en meer geïnstitutionaliseerde voorzieningen met een diffuus karakter?

Een kenmerkend voorbeeld is te vinden bij 'Medische, maatschappelijke en sociale zorg'. Bij deze indicatoren vinden we alleen ambulante (mensen gaan er naartoe) en residentiële dienstverleningen (mensen worden er gehuisvest). Moeten we thuiszorg niet evenzeer als indicator meenemen? Uiteraard speelt dergelijke voorzieningen vooral in een netwerkperspectief. Maar de veroudering is nu eenmaal een belangrijke maatschappelijke evolutie, en de overheid wil mensen zo lang mogelijk in hun vertrouwd milieu laten wonen. Thuiszorg wordt dus steeds belangrijker, in die mate zelfs dat er sprake is van een reëel probleem in regio's waar veroudering het grootst is. De knelpunten aan de Kust zijn welgekend: de dagcentra van de OCMW's zijn overbevraagd en dienstverlening stapt noodgedwongen over naar ambulante consultaties om de druk op tijdrovende thuisbezoeken te verlichten... De wachtlijsten

¹⁵ Derudder, B. & F. Witlox (2005) An appraisal of the use of Airline Data in Assessing the World City Network: A Research Note on Data, *Urban Studies*, 42 (13), pp. 2371-2388.; Derudder, B. (2006) On conceptual confusion in Empirical analyses of a Transnational Urban Network, *Urban Studies*, 43 (11), pp. 2027-2046. Derudder, B., Taylor, P., Witlox, F. & G. Catalano (2003) Hierarchical tendencies and regional patterns in the world city network, *Regional Studies*, 37, pp. 875-886.

van de dagcentra en de noodgedwongen overgang van thuiszorg naar ambulante dienstverlening gaan gepaard met een sociaal deficit die ook de indicatoren beïnvloedt.

In hetzelfde perspectief van veroudering grijpt er ook een verschuiving plaats in en rond de rust en verzorgingstehuizen. Het specifieke zorgwonen wordt meer en meer uitgebreid met een pakket van zelfstandig wonen met aangepaste dienstverlening. Wellicht zal dit leiden tot andere interpretaties van indicatoren ter zake.

DE INVLOED VAN HET BELEID

Bij enkele indicatoren is de onbetwistbare invloed te zien van beleidsdomeinen buiten de ruimtelijke ordening. Zo maakt Asse een grote sprong voorwaarts (van plaats 27 in 1997 naar plaats 18 in 2010) op het vlak van de overheidsfunctie (zie II.4.). De politiehervorming speelt hier een doorslaggevende rol.

Op het vlak van de 'verkeersfunctie' is de uitbreiding van de diensten van de Lijn goed afleesbaar: Leuven, waar de Lijn haar grootste opstapplaats in Vlaanderen heeft uitgebouwd, klimt van de vierde naar de tweede plaats.

Het is logisch dat beleidsbeslissingen met ruimtelijke implicatie terug te vinden zijn in een meting van centraliteit: in de context van het RSV wordt precies een beleid aangezet dat moet leiden tot een duurzame ontwikkeling die mede tot stand komt door flankerende maatregelen van de overheid. Maar als centraliteit een leidraad wordt voor het beleid (zoals bij de Lijn), dan zal het meten van centraliteit op basis van beleidsindicatoren metertijd een selffulfilling prophecy worden. Het blijft steeds aangewezen om na te gaan of de ruimtelijke gevolgen van bepaalde beleidsbeslissingen wel degelijk de vooropgestelde doelstellingen dienen: in onderhavige studie moet men zich steeds afvragen of centraliteit ook steeds positief effect resorteert op ruimtelijke kwaliteit en niet strijdig is met de ruimtelijke draagkracht.

Alles wijst er op dat er in de nabije toekomst beleidsbeslissingen zullen vallen die misschien nog een grotere invloed zullen hebben op de categorisering van gemeenten. We denken hierbij in de eerste plaats aan de 'interne staatshervorming' die recent weer in het nieuws kwam: op het terrein is men weliswaar niet enthousiast over nieuwe fusies van gemeentes¹⁶, maar in een internationale context denkt men toch aan entiteiten van 38.000 tot 56.000¹⁷. Of deze entiteiten door fusie moeten tot stand komen of door diverse vormen van samenwerking (afstemming van sport- en cultuuraanbod zoals sommige gemeentes nu al doen, samenwerking in technische materies zoals ruimtelijke ordening...) en netwerkvorming is vandaag een open vraag, maar onze kijk op het voorzieningenaanbod zal de komende jaren hoe dan ook drastisch wijzigen.

Een ander beleidsdomein dat ongetwijfeld impact zal hebben op de categorisering is de verregaande hervorming van hoger en universiteitsonderwijs (de zogenaamde

¹⁶ de Standaard van 26 juli 2010. Brabantse burgemeesters voorzichtig positief over voorstel vrijwillige fusies: 'we hebben er op dit moment geen nood aan, maar we zijn er op termijn voorstander van'.

¹⁷ de Standaard van 27 juli 2010. 'De helft van de Vlaamse gemeenten heeft minder dan 14.000 inwoners (mediaan). 25.000 wordt vaak geacht het minimum te zijn om enige bestuurskracht te ontwikkelen. De gemiddelde gemeente in Nederland telt 38.000 inwoners; in Denemarken 56.000 en in Noord-Rijnland-Westfalen 45.000.'

academisering). Onderwijsinstellingen spelen een grote rol in de categorisering van gemeentes zoals blijkt uit hoofdstuk II.6. 'Onderwijs'. Dikwijls zijn ze om historische redenen uitgebouwd op bepaalde plekken, die daardoor hoog scoren op vlak van centraliteit. Het niveau van centraliteit van dergelijke stad of gemeente heeft daar niet steeds een grote rol in gespeeld: beslissingen worden vaak door het betrokken net of door overwegingen in verband met overheidsinvesteringen geleid. Voorlopig leidt de academisering nog niet tot een herlokalisatie van de verschillend instellingen, maar na een inhoudelijke verstrengeling van hoger onderwijs en universiteit lijkt een ruimtelijke herschikking op termijn onafwendbaar. Natuurlijk worden beleidsbeslissingen niet steeds genomen op basis van louter rationele en bedrijfskundige argumenten: we denken aan de inplanting van universitaire antennes in Kortrijk en Hasselt enkele decennia geleden. Maar met de magere financiële vooruitzichten van de overheid en de daarmee gepaard gaande vormen van PPS zou een eerder economische benadering wel kunnen de doorslag geven.

VOLGEND OF STRATEGISCH?

Meer algemeen beklemtonen we nogmaals dat de meting van centraliteit op zich zoals ze hier naar voor komt een duidelijk beeld geeft van het voorzieningenaanbod in Vlaanderen. Maar het blijft belangrijk om de rol te bevragen die centraliteit speelt in de ontwikkeling, de concentratie en de verdichting die het RSV voorstaat.

- De categorisering loopt achter op de relevante feiten: het belangrijkste draagvlak voor veel diensten en voorzieningen wordt geleverd door inwoners. Door de gehanteerde werkwijze wordt de evolutie ter zake slechts met veel vertraging in beeld gebracht, namelijk pas ná het ontstaan van die diensten en voorzieningen. Uiteraard groeien steden een spiraal van beïnvloeding tussen vraag en aanbod. Net omdat de resultaten slechts met vertraging zichtbaar worden, kan ruimtelijke draagkracht overschreden worden zonder dat men het heeft gemerkt.
- De categorisering laat weinig ruimte voor beïnvloeding door het lokaal beleid: enkel wat in het verleden is gerealiseerd telt mee, niet wat het lokaal beleid in de toekomst wenst te doen.

WELKE CONCLUSIES?

De toepassing van de 'klassieke' indicatoren leidt tot een rangschikking die de regionale rol van steden en gemeenten niet volledig in beeld brengt. De eerder vernoemde methodiek van 'regionale woningmarkten' of deze van de wereldstedennetwerkanalyse zou inspirerend kunnen zijn op dit vlak. Het zou uiterst interessant zijn om de categorisering te plaatsen in de respectieve netwerkrelaties van de verschillende gemeentes en ze dus een contextueel karakter te geven.

In absolute cijfers scoort Leuven (2^e. plaats) op vlak van de verkeersfunctie uiteraard veel hoger dan Turnhout (35^e. plaats). Maar beide steden zijn van even cruciaal belang voor het openbaar vervoer in hun respectieve regio!

De categorisering van gemeenten roept onvermijdelijk de vraag op welke conclusies men er aan vast knoopt. In een letterlijke toepassing van de principes van het RSV zou men kunnen opteren om uitbreiding en vernieuwing van het aanbod toe te kennen aan die plaatsen die het best scoren op het vlak van centraliteit. Maar is dit niet tevens in strijd met de 'gedeconcentreerde bundeling' die het RSV voorstaat? Met andere woorden: moeten we een aantal plaatsen die aan centraliteit inboet net niet versterken, om de belangrijkste voorzieningen voor iedereen op een bereikbare en duurzame afstand ter beschikking te stellen?

'Centraliteit' houdt immers geen rekening met sociale verschillen: wanneer een lokaal centrum aan belang inboet ten opzichte van een centrum verderaf, zullen het de armsten in die regio zijn die daar het meest problemen mee ondervinden. Het concept 'vervoersarmoede' speelt hier een heel belangrijke rol.

II. Naar een dynamisch kleinstedelijkgebiedbeleid

II.1. Beleidsperspectief

In dit hoofdstuk stellen we geenszins de doelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen ter discussie, wel integendeel. Onze samenleving heeft zich 'geuit' over de richting van de relatie die ze met haar omgeving wil opbouwen: een relatie van duurzame ontwikkeling. Het RSV schuift daarom een stedelijk gebiedsbeleid naar voor. Dit wordt verwoord in doelstellingen die er toe doen: ontwikkeling, concentratie en verdichting. Volgens ons zijn het kenmerken die wellicht lange tijd cruciaal zijn om de nagestreefde ambitie (duurzame ruimtelijke ontwikkeling – te benaderen.

Onze aanbeveling om een dynamische kleinstedelijkgebiedbeleid tot stand te brengen steunen dan ook in hoofdzaak op de principes van het RSV en zetten de verschillende instrumenten in die in dat beleidsplan zijn beschreven.

STEDELIJK GEBIEDBELEID

Volgens het RSV moeten stedelijke gebieden geselecteerd worden om een beleid van concentratie en ontwikkeling te realiseren.

RSV p. 333 – Om aan de stedelijke gebieden een beleid van concentratie en ontwikkeling te verbinden, worden deze geselecteerd voor geheel Vlaanderen. Om aan te duiden in welke delen van de geselecteerde gemeenten dit beleid van groei, concentratie en verdichting van toepassing (= het stedelijk-gebiedbeleid) is, worden de stedelijke gebieden in ruimtelijke uitvoeringsplannen afgebakend in overleg met het betrokken bestuursniveau.

De grenzen van een stedelijk gebied worden onder meer bepaald door de bestaande bebouwde omgeving, door de visie op de ruimtelijke ontwikkeling van het betrokken stedelijk gebied en door de bereikbaarheid.

Op basis van de stedelijke uitrustingsgraad en het voorzieningenniveau, van het belang van het stedelijk gebied voor de omgeving en voor Vlaanderen en op basis van hun interne stedelijke structuur, wordt beleidsmatig onderscheid gemaakt in de volgende vier categorieën van stedelijke gebieden.

- grootstedelijke gebieden
- regionaalstedelijke gebieden
- structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden
- kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau

De verschillen in ontwikkelingsperspectieven tussen de vier categorieën van stedelijke gebieden situeren zich enerzijds op de doelstellingen inzake het ruimtelijk beleid voor de betrokken categorie en anderzijds op het kwantitatieve en het kwalitatieve vlak.

SELECTIE

De bestaande ruimtelijke structuur en de gewenste ruimtelijke structuur vormen de basis van dat stedelijk gebiedbeleid.

RSV p. 336 – Om inzicht te verkrijgen in de bestaande stedelijke structuur in Vlaanderen is geput uit verschillende wetenschappelijke analyses. De stedelijke

hiërarchie in de wetenschappelijke analyses is gebaseerd op het niveau van de verzorgende functies van de woonkernen en de aard en de intensiteit van de relaties die deze functies oproepen.

Deze wetenschappelijke benadering wordt als basis voor de beleidsmatige selectie van de stedelijke gebieden genomen. De stedelijke structuur in Vlaanderen laat zich echter niet volledig beschrijven met het relatief eenvoudig hiërarchisch model van (stedelijke) kernen van een bepaald niveau met hun (overlappende) invloedssfeer. De stedelijke structuur wordt daarom beleidsmatig niet uitsluitend functioneel-hiërarchisch benaderd maar ook vanuit de stedelijke morfologie en de functionele relaties tussen de stedelijke kernen onderling en met kernen van het buitengebied. Vanuit deze beleidsmatige benadering kan het principe van de gedeconcentreerde bundeling worden waargemaakt en de druk op het buitengebied worden vermindert. Afhankelijk van het belang voor Vlaanderen worden beleidsmatig grootstedelijke, regionaalstedelijke, structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden en kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau geselecteerd. De selectie van de stedelijke gebieden is limitatief.

ONTWIKKELINGSPERSPECTIEVEN

Voor ieder type stedelijk gebied stelt het RSV een specifiek ontwikkelingsperspectief voorop in functie van het gewenste ruimtelijk beleid en op het kwantitatieve en kwalitatieve vlak.

RSV p. 341 – De structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden vertonen vandaag – op kleinstedelijk niveau – nog een relatief sterke morfologische structuur met een stedelijk karakter (veelal als gevolg van hun historische ontwikkeling) en een goed functionerend stedelijk voorzieningenapparaat. De ruimtelijke ontwikkelingen die plaatsvinden buiten de stedelijke kern leiden nog niet tot een fundamentele verzwakking van het stedelijk functioneren en bedreigen het stedelijk voorzieningenapparaat niet als dusdanig. Het ruimtelijk beleid is erop gericht de stedelijke kern en het stedelijk functioneren te consolideren en te versterken door het creëren van ruimte voor een bijkomend aanbod aan woningbouw, aan stedelijke voorzieningen en aan economische activiteiten. Dit aanbod kan – omwille van de aanwezigheid van een relatief sterke stedelijke kern – ook worden ingeplant op plaatsen binnen het stedelijk gebied die vandaag nog weinig stedelijkheid bezitten. De relatief zwakke morfologische structuur met stedelijk karakter en het relatief zwakke voorzieningenapparaat en uitrustingsniveau in de kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau duwt deze stedelijke gebieden in een concurrentiële positie door de huidige ruimtelijke ontwikkelingen in aangrenzende goed uitgeruste kernen van het buitengebied. Het ruimtelijk beleid voor de kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau is erop gericht de bestaande stedelijke morfologische structuur en het stedelijk functioneren terug voldoende economische, sociale en ruimtelijke draagkracht te geven. Dit is slechts mogelijk door enerzijds een doorgedreven kernversterkend beleid met alle prioriteit naar inbreiding en het valoriseren van de bestaande stedelijke potenties (bestaande natuurelementen, het historisch karakter, de sterke stedelijke voorzieningen, ...) en anderzijds door een complementair beleid in de aangrenzende goed uitgeruste kernen van het buitengebied.

Men merkt ook op dat het RSV – zoals trouwens ook ten aanzien van andere thema's – zeer genuanceerd is ten opzichte van het koppelen van taakstellingen aan selectie en afbakening.

RSV p. 342 – Veel aandacht moet gaan naar de kwalitatieve verbetering van het woningpatrimonium, de stedelijke voorzieningen en de stedelijke economische structuur veeleer dan naar een ruimtelijke ontwikkeling met alleen een kwantitatieve uitbreiding die opnieuw de stedelijke kern beconcurrereert.

RUIMTELIJKE DRAAGKRACHT EN RUIMTELIJKE STRUCTUUR

Voorgaande passages moeten gelezen worden in het licht van twee essentiële begrippen die het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen bijzonder maken¹⁸: de 'ruimtelijke draagkracht' en de 'ruimtelijke structuur'. In een selectieproces en het daaropvolgende afbakeningsproces van kleinstedelijke gebieden zijn dit sleutelbegrippen.

RSV p. 316 – De draagkracht (van de ruimte) wordt omschreven als het vermogen van de ruimte om, nu en in de toekomst, menselijke activiteiten op te nemen zonder dat de grenzen van het ruimtelijk functioneren worden overschreden. De draagkracht van de ruimte bepaalt bijgevolg de maximale omvang en de aard van de functies in een bepaald gebied. Dit kan worden gekoppeld aan zowel één specifieke activiteit (bv. landbouw, wonen, industrie, recreatie) als aan een complex samengaan van verschillende activiteiten; wat in de meeste gebieden het geval is. Duurzaam gebruik van de ruimte houdt in dat rekening wordt gehouden met een grens, een maximaal toelaatbare belasting, kortom met de draagkracht. Deze moet per gebied worden uitgewerkt. Om de draagkracht niet te overschrijden, worden indien nodig, randvoorwaarden opgelegd.

Het bepalen van de draagkracht van een gebied is niet eenvoudig en het resultaat ervan is dikwijls niet éénduidig. Ze is plaats-, situatie- en soms tijdsgebonden. Algemene normeringen volstaan niet om de grenswaarden van de draagkracht te bepalen. Het is noodzakelijk de draagkracht gebied per gebied, geval per geval, na te gaan en deze verder aan de hand van criteria te objectiveren.

We brengen deze passus in herinnering omdat we van oordeel zijn dat de ruimtelijke draagkracht de laatste jaren op vele plaatsen is overschreden!

Promotoren en vastgoedontwikkelaars hebben niet zelden de uiterste grenzen van verdichting afgetast en overschreden. Te dikwijls zijn vergunningen afgeleverd die wel kernverdichting teweeg brachten maar geen duurzaamheid. Hoe kan men een stad aantrekkelijk maken voor haar (potentiële) bewoners wanneer men commerciële motiveren laat primeren op ruimtelijke en architecturale kwaliteit? Hoe kan men de identiteit van kernen in stand houden wanneer men historische open ruimtes in het centrum volbouwt in een letterlijke toepassing van het principe 'Vlaanderen Open en Stedelijk'. Het geeft een wrang gevoel dat veel soortgelijke ruimtelijke schade is toegebracht aan de Vlaamse ruimtelijke structuur met het RSV als voorwendsel.

En dan moeten we het nog hebben over de Ruimtelijke Structuur, één van de krachtigste concepten in het RSV. Spijtig genoeg is het werken met de ruimtelijke structuur heel snel geworden tot een stereotiepe sectorale benadering. Een

¹⁸ We verwijzen hiermee naar de reacties van buitenlandse stedenbouwkundigen naar aanleiding van lezingen en workshops over 'duurzaamheid in de Vlaamse planningscontext'.

provinciaal stedenbouwkundig ambtenaar schreef ooit volgend negatief advies over een gemeentelijk ruimtelijk structuurplan: “de traditionele deelstructuren zijn uiteengelegd”.

We kunnen niet genoeg benadrukken dat het ‘verklaren’ van de ruimtelijke structuur het mogelijk maakt om de ruimte in al haar complexiteit toegankelijk te maken voor het grote publiek. Het spreekt voor zich dat de pedagogische inzet van dit rijke concept het draagvlak van beleidsplannen en verordenende plannen aanzienlijk vergroot.

Even ter herinnering, een mogelijke definitie: *De ruimtelijke structuur geeft de essentiële karakteristieken van de ruimte weer: ze bestaat uit een geheel van relaties tussen morfologische, historische en socio-culturele elementen die in de ruimte afleesbaar zijn. De ruimtelijke structuur heeft een eigenheid en een identiteit waar mensen betekenis en cohesie aan ontleen.* (Marc Martens en Jan Schreurs, 2007)

II.2. Aanvullend onderzoek

In 'reflecties over centraliteit' hebben we vanuit verschillende perspectieven onderzocht hoe steden hun rol van voorzieningenverstrekker vervullen. We hebben gezien dat het hier gaat om een gelaagd en evolutief gegeven. Het wetenschappelijk onderzoek naar de hiërarchie van steden biedt belangrijke inzichten die in de meeste gevallen een rechtstreekse ondersteuning kunnen bieden voor het beleid. De meeste bestaande centrale plaatsen zijn de evidente ankerpunten van een verdere uitbouw van voorzieningen. Toch blijven enkele essentiële gegevens gemaskeerd.

We maken hier een gebundeld overzicht van thema's die in vorige pagina's uitvoerig en vanuit verschillende belichtingen besproken werden, en die het voorwerp moeten uitmaken van bijkomend onderzoek wil men tot een 'wetenschappelijke benadering' komen van het kleinstedelijkgebiedbeleid (RSV p. 336). Alleen na dit bijkomend onderzoek kan op een verantwoorde manier overwogen worden of bepaalde steden al of niet kunnen/moeten opklimmen in de hiërarchie. Gezien het hier gaat om onderzoek dat zich situeert op hetzelfde niveau als de centraliteitsmeting, focussen we op thema's die zowel door de bovengemeentelijke als gemeentelijke niveaus in onderlinge dialoog moeten 'bewaakt' worden.

RECHTVAARDIGE TOEGANG TOT VOORZIENINGEN

Een rangschikking van steden en gemeentes biedt geen inzicht in de rol die deze steden en gemeentes spelen in hun respectieve regio. We kunnen dus geen sluitend antwoord formuleren op de fundamentele maatschappelijke vraag of alle delen van Vlaanderen voldoende voorzien zijn door nabijgelegen steden en of alle burgers er op een duurzame manier toegang toe kunnen krijgen. De hiërarchie moet dus aangevuld worden met een uittekening van de invloedssfeer van elk van de centrale gemeentes.

CLUSTERS

Men dient zich ook af te vragen of een toegankelijke cluster van gemeenten geen verhoogde centraliteit realiseert in een bepaald gebied. Zo zou een stad met haar onvermijdelijke satellieten samen, wellicht een veel groter aanbod kunnen leveren aan de regio voor zover er voldoende multimodale vervoersstromen aanwezig zijn. Op eenzelfde wijze zouden enkele dicht bij elkaar gelegen gemeentes een beter voorzieningenaanbod kunnen betekenen voor de regio dan de centraliteitsmeting laat vermoeden.

NETWERKEN

De indicatoren van stedelijke centraliteit meten op geen enkele manier de netwerkverbondenheid. Het gaat hier om een ernstige lacune vermits het RSV expliciet een aantal netwerken selecteert: de Vlaamse Ruit, de Kust, de Kempische As, het Limburgs Mijngedebied, de Regio Kortrijk, het Economisch Netwerk Albertkanaal. Nochtans kunnen sommige steden in dergelijke netwerken een heel andere taak vervullen dan wanneer we ze alleen confronteren met hun eigen historisch hinterland. We weten bv. dat de aanwezigheid van steden met een goed cultureel aanbod, interessante commerciële niches en een aangepast onderwijsaanbod... een belangrijke vestigingsfactor is voor buitenlandse bedrijven.

TRENDS

De wetenschappelijk onderbouwde hiërarchie van steden gebeurt aan de hand van indicatoren die representatief zijn om centraliteit te meten op het moment van de meting. Hoe brengen we echter de ruimtebehoeften in beeld van relevante maatschappelijke trends die ons de komende jaren zullen 'overvallen'. Beleid kan niet alleen volgend zijn maar moet doelbewust anticiperen. We moeten dus tools ontwikkelen om de nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen om te zetten in een toekomstgericht programma van voorzieningen: kunnen we bv. een hiërarchie van kleinstedelijke gebieden vaststellen die zal voldoen aan de behoeften van 2020?

II.3. Actieperspectief

Tot nog toe hebben we gefocust op een hiërarchie opgesteld door wetenschappelijk onderzoek op Vlaams niveau. Maar waarom niet tegelijk de logica omkeren?

Een eerste argument voor deze omkering luidt dat ruimtelijke draagkracht en ruimtelijke kwaliteit niet vanuit een algemene normering vastgelegd kan worden maar ze gebied per gebied, geval per geval moet bepaald worden, en verder geobjectiveerd aan de hand van criteria (RSV p. 317). We moeten dus vanuit het Vlaamse niveau 'neerdalen' op het terrein waar de (kleine) steden actief zijn en de adequate kennis zouden moeten hebben.

Een tweede argument zou de effectiviteit kunnen zijn. We verlenen nu bepaalde steden een hogere positie in de categorisering aan de hand van een letterlijke toepassing van de wetenschappelijk bepaalde hiërarchie, in de hoop dat ze daarmee een actief kleinstedelijkgebiedbeleid zullen realiseren. Is het niet veel effectiever om die positie in het geheel van steden toe te kennen aan die steden die daadwerkelijk de wil en de ambitie tonen om een dergelijk beleid te voeren, en die tevens over de (ruimtelijke, temporele, financiële en cognitieve) capaciteiten beschikken om dat beleid te implementeren. Waarom dus van de ambitie om te ontwikkelen via concentratie en verdichting – binnen een redelijk vermoeden dat het ook mogelijk is – niet de basis maken voor criteria die kunnen/moeten worden meegenomen in een categorisering?

HET GEMEENTELIJK RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN ALS LEIDRAAD

'In principe' ligt het materiaal klaar op basis waarvan de voorgenomen dynamiek kan beoordeeld worden. Het gemeentelijke ruimtelijk structuurplan is hét beleidsdocument bij uitstek waarin de maatschappelijke dynamiek, de beleidsambities en de ruimtelijke potenties van een gemeente worden verwoord. Dit onderzoek naar de wenselijke veranderingen laat toe om de indicatoren, aangewend voor de categorisering van (klein)stedelijke gebieden, aan te vullen en/of de categorisering zelf bij te sturen. 'In principe' omdat veel gemeentelijke structuurplannen enerzijds op basis van stereotiepe sjablonen zijn opgemaakt en anderzijds door de toeziende bovengemeentelijke niveaus zijn 'geconformeerd' aan de gewenste taakstelling: al te veel mogelijke ambities en potenties zijn weg gefilterd omdat ze ongewenst werden geacht.

De ambitie om te verdichten en te concentreren – zoals het RSV voorstaat – en om een versterkende rol te spelen in het Vlaamse stedennetwerk, kan zonder problemen ontplooid worden in een grondig uitgewerkte visie met betrekking tot de gewenste ruimtelijke structuur. De gewenste ruimtelijke structuur omschrijft een kader, en verantwoordt ingrepen die de bestaande situatie moet transformeren in een situatie die ruimtelijk beter aansluit bij geformuleerde ambities. De ambities van (klein)stedelijke gebieden ten overstaan van een stedelijk gebiedsbeleid zijn in het RSV verwoord: ontwikkeling via concentratie en verdichting (cfr. RSV p. 332).

De mate waarin die ambitie kan worden waargemaakt is afleesbaar te maken in de analyse van de bestaande ruimtelijke structuur: waar ontwikkelbare ruimte is te vinden, wat haar ruimtelijke kenmerken en juridische statuten zijn, hoe ze is verbonden of kan verbonden worden met andere ruimten, hoe ze in de tijd is

gewijzigd, welke ruimtelijke kwaliteiten en knelpunten aan verandering toe zijn, enzovoort.

De manier waarop die ambitie kan worden waargemaakt moet in de gewenste ruimtelijke structuur zichtbaar worden. Dat veronderstelt ontwerpelijk onderzoek naar verdichtings- en concentratiepotenties voor strategische plekken, alsook een aantal complexere dichtheidsberekeningen (zie verder)

De mate waarin die bestaande ruimtelijke mogelijkheden effectief zullen worden ingezet om de beschreven ambitie te realiseren kan uit de bindende bepalingen worden afgeleid. Niet enkel de noodzaak tot wijzigingen, doch ook de wil van het beleid om effectieve veranderingen door te voeren krijgen hun uitdrukking in expliciete voorgenomen ruimtelijke uitvoeringsplannen, verordeningen, projecten ...

VERANDERINGSRUIMTE

Eén van de cruciale innovaties van de hoger vernoemde ‘discussietekst ter voorbereiding van de visienota’ is het begrip ‘veranderingsruimte’. Dit past in een poging om de ruimtelijke structuur een meer dynamische en meer multidimensionale invulling te geven dan in het RSV het geval was. Het komt erop neer dat er bij de herzieningen van het RSV niet meer per definitie gebiedsdekkend wordt gewerkt, maar dat een beperkt aantal veranderingsruimtes worden omschreven en geselecteerd. Het doel is om op die manier nieuwe kansen te scheppen en na te gaan hoe belangrijke maatschappelijke transformaties in die veranderingsruimtes geacomodeerd kunnen worden. Door de selectie van die veranderingsruimtes geeft het beleidsniveau Vlaanderen de relevantie van die ruimtes aan voor de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen. De bedoeling is dat de concrete uitvoering van een prioritaire veranderingsruimte institutioneel kan worden bevestigd via onderhandelde territoriale pacts, als representatie van maatschappelijk draagvlak en strategische partnerschappen.

Bij gehele of gedeeltelijke herzieningen van het RSV zouden steden en gemeenten kunnen worden aangewezen als ‘veranderingsruimte’. Het initiatief zou kunnen uitgaan van ieder van de drie huidige relevante bestuursniveaus. De aanduiding zou inhouden dat de ambitie van een aantal steden om een andere positie in te nemen in het netwerk van steden ernstig wordt genomen, zowel door de buitenwereld (provinciale en Vlaamse bestuursniveaus, ontwikkelaars, ...) als door hen zelf (eigen bestuursniveau en administraties, eigen inwoners, bezoekers ...). Dat betekent dat er onder andere aan versterking van centraliteit moet worden gewerkt. Dynamiek en multidimensionaliteit zijn de belangrijkste kenmerken en – dus – uitdagingen. Deze geven inhoud aan verdichting en concentratie.

De selectie van prioritaire ‘veranderingsruimten’ in Vlaanderen kan op verschillende wijzen gemotiveerd worden. Omschrijving en selectie kunnen verantwoord worden door transformaties waarop de Vlaamse overheid wenst te anticiperen omwille van hun belang voor de Vlaamse ruimtelijke structuur (bijvoorbeeld: een stedelijk netwerk versterken; onevenwichten in bereikbaarheid van stedelijke voorzieningen bijsturen). Veranderingsruimten kunnen ook noodzakelijk zijn om op coproductieve wijze te werken aan een te verwachten complexe interferentie van uiteenlopende, al dan niet tegenstrijdige, relevante transformaties en strategieën op bovenlokaal niveau (bijvoorbeeld: ontwikkelingen in naastliggende kernen begeleiden naar grotere complementariteit). Indien de Vlaamse overheid (naar een nieuw ruimtelijk beleidsplan toe) een aantal bestaande en eventueel nieuwe ‘kleinstedelijke gebieden’

als veranderingsruimtes zou aanvaarden en/of omschrijven, wordt een lokale, bottom-up mogelijkheid gecreëerd om die taakstelling te bevestigen, op te nemen en/of te versterken. Afhankelijk van een aantal indicatoren zou de Vlaamse overheid dergelijke kleinstedelijke gebieden (in spe) steun kunnen verlenen om hun kleinstedelijkheid te versterken in lijn met de doelstelling van het RSV (met instrumenten gelijkaardig aan Stedenbeleid).

BESTAANDE EN GEWENSTE RUIMTELIJKE STRUCTUUR ALS KADER VOOR INDICATOREN

Teneinde tot een (aanvullende) categorisering te komen kunnen de bestaande en gewenste ruimtelijke structuur zodanig worden geformuleerd dat ze indicaties geven over of en hoe concentratie en verdichting zullen en kunnen worden gerealiseerd en tot welk soort ontwikkeling dit aanleiding zal geven. Om relevante indicatoren te kunnen identificeren zijn een aantal principes nodig.

De doelstellingen van het RSV indachtig zullen duurzame ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit leidinggevende principes moeten zijn. Hieruit volgt een aantal afgeleide principes.

- a De (amendering van) de categorisering is gebaseerd op een beoordeling van gewenste evolutie. Niet de boekhouding van de bestaande toestand op zich is bepalend, maar de mate waarin de huidige toestand verbeterd wordt in de gewenste zin (duurzaam, kwalitatief, concentrerend, verdichtend). Dit betekent binnen de context van dit onderzoek: hoe groter de verbetering(en), hoe hoger de score.
- b Duurzame ontwikkeling staat voorop. De gewenste evolutie moet – in overeenstemming met het RSV – in duurzame zin gebeuren. Het concept duurzame ontwikkeling kan (vereenvoudigend) worden vertaald als het gelijktijdig verbeteren van welvaart, sociale gelijkheid en inclusie, en milieukwaliteiten. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat bebouwde en onbebouwde gebieden één ecologisch systeem vormen, waardoor milieukwaliteit ook binnen stedelijke gebieden aan de orde is (denk aan: fijn stof, CO₂, detergents en onkruidverdelgers, overmatig lawaai, ...)
- c Ruimtelijke kwaliteit heeft vele dimensies, die niet alle kunnen worden meegenomen. Er moeten keuzes worden gemaakt, die bovendien soms aan de hand van benaderende maten moeten worden ingeschat. Vermits concentratie en verdichting tot de kerndoelstellingen van het stedelijk gebiedsbeleid worden gerekend, moet vooral worden rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteiten die in deze omstandigheden precair worden: de kwaliteit van de openbare ruimte (in de vorm van voldoende openbare ruimte, grote doorwaadbaarheid) beïnvloedt de draagkracht voor verdichting en concentratie op fenomenale wijze, aandacht voor privacygradiënten (in de vorm van genuanceerde stappen in het bereik van openbaar tot privé) transformeren het conflict tussen publiek en privaat tot positieve (klein)stedelijkheid¹⁹.
- d Sociale inclusie en emancipatie worden niet enkel gerealiseerd door 'betere' omgevingen te maken. Ook de manier waarop bewoners (en ruimer: ruimtegebruikers) worden betrokken bij de planning moet als criterium in

¹⁹ zie hiervoor: ONDERZOEKSGROEP STAD EN ARCHITECTUUR, ASRO K.U.LEUVEN; WERPLAATS VOOR ARCHITECTUUR, *Onderzoek naar het omgaan met richtdichtheden*, (ongepubliceerd onderzoek) in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, LIN, AROHM ARP, 1998

aanmerking worden genomen indien duurzame ontwikkeling wordt nagestreefd. Het 'derde spoor' uit de structuurplanning moet ernstig worden genomen.

Uitgaand van deze principes kan een reeks criteria als relevant voor (klein)stedelijke (duurzame) ontwikkeling worden beschouwd. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een actualisering van Jane Jacobs' condities voor stedelijkheid. Vertrekkend van de vaststelling dat diversiteit het basiskenmerk van levende steden is, stelt ze dat aan vier elkaar versterkende voorwaarden moet voldaan zijn om voldoende diversiteit te genereren: menging van meerdere primaire gebruiksfuncties (wonen, werken, winkelen, recreëren), kleine bouwblokken (dus een dicht netwerk), gebouwenmix (oud en nieuw, duur en goedkoop ...), voldoende hoge concentratie.²⁰ Het spreekt voor zich dat sommige van deze criteria gekwantificeerd kunnen worden, terwijl andere intrinsiek kwalitatief van aard zijn. De eerste kunnen worden geëvalueerd aan de hand van numerieke indicatoren die in een structuurplan kunnen worden meegeleverd; de tweede kunnen worden beoordeeld aan de hand van in het richtinggevend deel meegeleverd ontwerpend onderzoek dat wordt beoordeeld door een combinatie van expert panels en gerichte diepte-interviews. Het mobiliseren van kwalitatieve criteria betekent immers niet dat de idee van 'meetbaarheid' moet worden opgegeven. Ook kwalitatieve kenmerken kunnen op een systematische wijze worden gewaardeerd. Iedere jury steunt bijvoorbeeld op een intersubjectieve waardering die een 'objectieve' meting evenaart dank zij een combinatie van deskundigheid, gedeelde criteria en dialoog. Ruimtelijke kwaliteit is sociaal geconstrueerd en wordt dank zij deze combinatie op gecontextualiseerde wijze bepaald en gekalibreerd.

Voortbouwend op Jacobs' aanbevelingen voor stedelijkheid zijn de volgende 10 criteria uitgewerkt. Toename van dichtheid, concentratie, differentiatie en duurzaamheid zijn de leidende principes.

- 1 Toename van bevolkingsdichtheid (schaal: stad; waardering: kwantitatief). Bevolkingstoename is cruciaal voor de ontwikkeling van een (kleine) stad. Bevolkingstoename zonder gebiedsuitbreiding (verdichting) is in Vlaanderen cruciaal voor duurzame ontwikkeling. Toename van bevolkingsdichtheid is een maat voor mate van ontwikkeling en voor het groeipotentieel van diensten en voorzieningen. De mate van toename kan kwantitatief worden uitgedrukt door de toename van het aantal woningen per ha. Dit is een niet erg nauwkeurige indicator (een woning kan klein of groot zijn, een grote capaciteit maar kleine effectieve invulling hebben, enzovoort), maar relatief gemakkelijk natrekbaar. Deze toename wordt bv. uitgedrukt in een % van de bestaande dichtheid. De grenswaarde (dit wil zeggen de minimale toename om in aanmerking te komen voor en verbetering van de 'positie' op de kleinstedelijkheidsladder) moet beleidsmatig worden bepaald (ondersteund door Steunpunt Ruimte en Wonen). De grenswaarde kan bv. 10% bedragen om een wezenlijk verschil te maken; grenswaarden kunnen ook afhankelijk worden gemaakt van Vlaamse of provinciale taakstellingen.
- 2 Toename van morfologische dichtheid (schaal: wijk; waardering: kwantitatief). Dit is een maat voor de toename van de totale capaciteit van het weefsel, zonder gebiedsuitbreiding. Dit criterium kan dus betrekking hebben op de toenemende dichtheid van woningen en/of tewerkstellingsplaatsen en/of diensten en

²⁰ Jacobs Jane, *Death and Life of American Cities. The Failure of Town Planning*, Penguin Books, Middlesex, (1961) 1974, pp. 162-163

voorzieningen. Dit wordt best uitgedrukt in de toename van een set van meerdere dichtheidsindicatoren, met name die programma, typologie van open ruimte en korrelmaat van bebouwing incorporeren. *Spacemate* is een dergelijke complexe indicator en combineert: *Floor Space Index*, *Ground Space Index*, *Open Space Ratio*, gemiddeld aantal lagen.²¹ Drempelwaarde kan weer bijvoorbeeld 10% zijn, waarbij op toename van intensiteit en netwerkdichtheid wordt gestuurd.

- 3 Toename netwerkdichtheid zwakke weggebruiker (schaal: stad; waardering: kwantitatief). Doel is de doorwaadbaarheid van het weefsel voor de zwakkere weggebruikers te verbeteren. Dit draagt bij tot een groter bereikbaarheid voor minderbedeelden, voor groter kans op ontmoeting en voor een meer ontvankelijk openbaar domein. Netwerkdichtheid kan kwantitatief worden uitgedrukt in de toename van het aantal lopende meter voet- en fietspaden, doorsteken, waterwegen per ha. Op die wijze wordt er wellicht in de meeste gevallen impliciet een toename van differentiatie van het wegensysteem gerealiseerd.
- 4 Toename differentiatie 'wijken' (schaal: stad; waardering: kwalitatief). Differentiatie op schaal van de stad komt neer op het versterken van (functionele en/of morfologische) herkenbaarheid/identiteit van wijken (zowel woonwijken als andere ruimtelijke entiteiten zoals wijk- en buurtwinkelcentra, voorzieningen voor recreatie, bedrijfsterreinen, openbaar vervoersknooppunten) mits deze tevens op intensieve en meerduidige wijze met elkaar verbonden worden.
- 5 Toename differentiatie woningen(types) (schaal: stad en wijk; waardering: kwalitatief en kwantitatief) Differentiatie in woningentypes leidt tot differentiatie in cultuur, gezinsgrootte, -samenstelling, -leeftijd, enzovoort. Indien bij elkaar gebracht binnen eenzelfde entiteit komt dit neer op concentratie (van verschillen). Een drempelwaarde is niet eenvoudig te geven, want differentiatie is niet per se goed (denk aan toename van appartementen in kleinere kernen die hoofdzakelijk uit eengezinswoningen bestaan). Bovendien is 'type' een relatief begrip, want geconstrueerd in de analyse. Ontwerpend onderzoek dat met differentiatie experimenteert en er kritische conclusies aan verbindt is hier welkom. Toch blijft dit moeilijk te beoordelen. Een alternatief is bijvoorbeeld te stellen dat differentiatie in de praktijk betekent het beduidend verhogen van een aantal structureel ondervertegenwoordigde types: appartementen met terrassen van minimum 25 m², woningen voor ouderen (kangoeroewoningen, toegankelijke woningen, ...) zorgwoningen, minder evidente vormen van 'sociaal' wonen (koop- én huurwoningen, sociale kavels, bescheiden woningen, begeleid wonen, sociale woonzorgflats ...)
- 6 Toename van aantal diensten en voorzieningen (schaal stad; waardering: kwantitatief). Dit is een maat voor de verhoging van functionele dichtheid en dus van concentratie. Het belang van dit aspect behoeft weinig toelichting aangezien de klassieke manier van categoriseren zich vooral hierop beroept. De kans is groot dat het hier weliswaar vooral diensten en voorzieningen betreft waar het lokale beleidsniveau impact op heeft. Binnen een dynamisch planningsperspectief kunnen steden echter ook overeenkomsten afsluiten met andere beleidsniveaus en stakeholders om ook meer ambitieuze diensten en voorzieningen aan te trekken. Dit criterium kan worden uitgedrukt in het aantal voorzieningen en diensten per inwoner.
- 7 Toename van differentiatie en menging van diensten en voorzieningen (schaal: stad; waardering: kwantitatief). Dit zijn maatstaven voor zowel de kwaliteit van de

²¹ Meyer Han, Westrik John, Hoekstra MaartenJan (2008) *Stedebouwkundige regels voor het bouwen*, SUN, Amsterdam, p. 40

centraliteit als voor de bereikbaarheid van diensten en voorzieningen. Differentiatie kan worden uitgedrukt in het aantal verschillende categorieën²² voorzieningen en diensten per inwoner (zie eerste deel: centraliteitsmeting). Menging kan worden uitgedrukt in de spreiding van diensten en voorzieningen over de oppervlakte van de stad. Uiteraard is spreiding vooral belangrijk voor basisvoorzieningen. Gespecialiseerde voorzieningen hebben echter intrinsiek de neiging te clusteren zodat daar niet afzonderlijk rekening moet mee worden gehouden.

Opmerking: naast de toename van interne differentiatie zou ook de differentiatie ten overstaan van omliggende steden met zelfde positie komen in aanmerking worden genomen. Dit zou echter een plaats moeten krijgen in een uitgewerkte netwerkbenadering waarin ook andere criteria moeten worden opgenomen (afstanden, stromen ...). Binnen het kader van deze studie is daar geen plaats voor.

- 8 Toename kwaliteit publieke ruimte (schaal: stad; waardering: kwalitatief). Hoge dichtheden die niet samen gaan met een kwalitatieve publieke ruimte zijn nefast voor de leefbaarheid.²³ Daarbij kan gedacht worden aan: voldoende groen, licht & lucht, aanknopingspunten voor herkenbaarheid en toe-eigening, diversificatie, enzovoort. Aandacht voor privacygradiënten (in de vorm van gedifferentieerde en genuanceerde stappen in het bereik van openbaar tot privé) is wellicht één van de meest cruciale criteria. Alhoewel essentieel is dit echter moeilijk in sluitende grenswaarden te stellen. Een kwalitatieve waardering op basis van ontwerpend onderzoek moet hier uitkomst bieden.
- 9 Toename van integrale duurzame ontwikkeling (schaal: stad; waardering: kwalitatief). Duurzame ontwikkeling staat hier voor gelijktijdig ontwikkelen van sociale en economische en milieukwaliteiten. Het is onmogelijk om dergelijke ontwikkeling volledig in kaart te brengen, onder meer omdat er geen consensus bestaat over definities en omdat er complexe interrelaties bestaan tussen deze drie dimensies. Men moet zich dus 'behelpen' met proxies. De 3^E-benadering (*Environment, Equity, Economy*) kan als basis worden gebruikt. Vertaald naar kleine steden kunnen de proxy's zijn: "*green, fair, profitable*"²⁴. De waardering moet erg gecontextualiseerd gebeuren, bijvoorbeeld aan de hand van preferentiële initiatieven, met onderlinge congruentie en bottom-up karakter als meta-criteria.²⁵
- 10 Proceskwaliteit. Geïntegreerd ruimtelijk beleid (schaal: stad; waardering: kwalitatief). Dit kan worden uitgedrukt door procesvoering die gelijktijdige inzet op drie sporen: lange termijn visie, korte termijn projecten, open vraagstelling en debat. Dat de vertolkte ambitie op een kwaliteitsvolle manier kan waargemaakt worden moet blijken uit een dubbele meting. Een heldere analyse van de bestaande ruimtelijke structuur gekoppeld aan ontwerpend onderzoek rond strategische projecten zijn basiscondities om kwalitatieve projecten te realiseren en dus daadwerkelijk bij te dragen aan het gewenst kleinstedelijk beleid. Het ontwerpen van de procesarchitectuur voor de driesporenaanpak is een maat voor de bereidheid tot inzetten ervan, en een toets voor latere verificatie. Een toename

²² zie hoger vermelde centraliteitsmeting

²³ zie hoger vermelde studie richtdichtheden

²⁴ Knox Paul L., Mayer Heike (2009) *Small Town Sustainability. Economic, Social, and Environmental Innovation*, Birkhäuser, Basel - Boston - Berlin, p. 27

²⁵ idem, p. 178

is bij dit criterium geen voorwaarde: een goed uitgevoerde driesporenplanning staat garant voor openheid en dynamiek.

BEOORDELING

Afhankelijk van de wens van het beleidsniveau Vlaanderen om een minder of meer dynamisch karakter te geven aan het stedelijk gebiedsbeleid, kunnen deze criteria als aanvullend of als alternatief worden gehanteerd. 'Aanvullend' zou in twee verschillende benaderingen kunnen worden onderscheiden. 'Aanvullend corrigerend' zou betekenen dat de werkwijze wordt gebruikt om de classificatie op basis van centraliteit te corrigeren zodat de tussenposities 'zeer goed uitgeruste kleine steden', 'goed uitgeruste kleine steden' en 'matig uitgeruste kleine steden' verder genuanceerd worden op basis van hun dynamiek. 'Aanvullend confronterend' zou betekenen dat ze samen met de uitkomst van de centraliteitsmeting wordt meegenomen in een dialoog met (het beleid van) de kleine steden, waarin het 'waarom', 'hoe' en 'wanneer' van hun ambitie wordt besproken (bijvoorbeeld ter gelegenheid van het (her)afbakeningsproces, en het resultaat van de dialoog wordt vastgelegd in een 'territoriaal pact' (zie verder onder Veranderingsruimte). 'Alternatief' zou betekenen dat deze de centraliteitsmeting wordt vervangen door deze werkwijze. Dit lijkt relevant indien subsidiariteit beleidsmatig veel belangrijker wordt bevonden dan tot op dit ogenblik. Gemeenten kunnen dan hun kleinstedelijk statuut 'verdienen'. Het zou tevens het voordeel hebben dat structuurplanningsprocessen een nieuwe boost krijgen. Gemeentelijke structuurplannen zouden veel meer dan nu het geval is als een actief beleidsinstrument worden ingezet, zowel lokaal, als in dialoog met hogere beleidsniveaus.

In het geval de beoordeling gebruikt wordt als een 'aanvullend' beoordelingscriterium kan volgende redenering gevolgd worden:

- Er zijn 10 'punten' te 'verdienen', één voor ieder van de 10 hoger genoemde criteria. Voor kwantitatieve criteria kan een grenswaarde worden gehaald die moet worden bereikt. Deze grenswaarden moeten nog worden vastgesteld en zijn afhankelijk van de snelheid waarmee de beleidsdoelstellingen moeten worden gehaald. Voor kwalitatieve criteria moet de combinatie van bestaande en gewenste ruimtelijke structuur en bindende bepalingen voldoende geloofwaardigheid hebben om te scoren.
- Ieder punt is goed voor een verhoging van de score behaald aan de hand van de centraliteitsmeting. Iedere stad kan dus haar positie in de rangorde maximaal met 10 plaatsen verbeteren (wat in absolute zin nooit het geval zal zijn omdat alle steden en gemeenten hun positie kunnen verbeteren).

Vanwege provincie en Vlaams Gewest wordt geen keurslijf verwacht voor de wijze waarop een kleine stad met zijn ambitie kan bijdragen tot de implementatie van de doelstellingen van het RSV. Dit zou neerkomen op een hiërarchische verhouding die in strijd is met het RSV. De bereikte rangorde mag dus niet te rigide zijn. In overeenstemming met de structuurplanningsgedachte moet de rangorde regelmatig worden geverifieerd en eventueel herzien, namelijk bij het verstrijken van de planhorizon, bijvoorbeeld iedere 10 jaar. In plaats van gelaten af te wachten wat het resultaat is van dergelijke herziening, zou iedere gemeente/kleine stad in de tussentijd haar ruimtelijke structuurplanning kunnen aanpakken. Om gemeenten te helpen dit dynamisch instrument te verbeteren tot het beantwoordt aan de

kwantitatieve en kwalitatieve invulling zoals vooropgesteld, kan door Vlaanderen ondersteuning worden verleend (in de vorm van begeleiding, subsidie voor ontwerpend onderzoek, capacity building ...).

MONITORING

Even belangrijk als het formuleren van het ambitieniveau van de gemeente, is de controle of de beloftevolle perspectieven aangereikt in het ruimtelijk structuurplan, ook worden waargemaakt.

Referentietool kan hier de stadsmonitor zijn van de Vlaamse Centrumsteden. Op regelmatig tijdstip zou een aantal indicatoren van kleinstedelijkheid gemeten worden en aanschouwelijk voorgesteld. Dergelijke monitor die ruim raadpleegbaar is vormt een stevige basis voor de onderhandelingen in de onontkoombare PPS projecten waarmee steden vandaag worden geconfronteerd (de burgemeester van Turnhout bv. dwong van de private partner meer groen af in een strategisch stadsproject omdat 'Turnhout in de stadsmonitor slechts scoort op het vlak van stedelijk groen'). De monitor is raadpleegbaar door de burger die zijn bestuur kan aansporen om haar goede voornemens daadwerkelijk waar te maken. De monitor ten slotte wordt een instrument om de categorisering bij te stellen en zo de kleine steden aan te sporen om hun taak op te nemen.

II.4. Cases

In het kader van de kortetermijnherziening van het RSV zijn vanuit diverse hoeken (maatschappelijke organisaties, provincies, gemeentes) heel wat bezwaren en bedenkingen geformuleerd met betrekking tot de kleinstedelijke gebieden. Een definitieve behandeling van deze bezwaarschriften is vandaag niet mogelijk.

We hebben immers aangetoond dat de ruimtelijk kwalitatieve correctie van de hiërarchie van gemeentes moeilijk is omdat een centraliteitsmeting onvoldoende gegevens voortbrengt en dat de meeste gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen in dit opzicht inadequaat zijn opgesteld. Bovendien zijn er nog geen procedures vastgesteld die de beleidsvorming kunnen ondersteunen zoals we die in deze studie hebben aangegeven.

De geformuleerde bedenkingen kunnen we wel als illustratie gezien worden van het theoretisch kader dat we hierboven hebben ontvouwd. Hierna overlopen we thematisch enkele markante bezwaren en geven aan in welke richting een beleid ter zake zou kunnen opgebouwd worden.

TAAKSTELLINGEN

Er zijn vragen over het al dan niet realiseren van taakstellingen, en het 'doorschuiven' ervan (Procoro Oost-Vlaanderen, POM Vlaams-Brabant, VVP, provincieraad Vlaams-Brabant, ...). In het RSV zijn er inderdaad verhoudingen vooropgesteld (bv. i.v.m. de taakstelling wonen) om een trendbreuk te realiseren. Volgens sommigen krijgen de kleinstedelijke gebieden op dat vlak een onvoldoende taakstelling terwijl grootstedelijke gebieden hun taakstelling amper aan kunnen. In de bezwaren wordt deze materie louter cijfermatig benadert, het geen goed beleid is, en zelfs in strijd kan genoemd worden met het RSV.

Het komt ons voor dat er na meer dan tien jaar structuurplanning toch een beter zicht zou moeten zijn (in provinciale en gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen) op de ruimtelijke draagkracht om de vooropgestelde taakstellingen te realiseren. Er kan dus geen sprake van zijn dat er alleen met cijfers geschoven wordt zonder dat de ruimtelijke draagkracht en de kansen op een kwaliteitsvolle uitwerking in beeld komen. Voorbeeldig gevoerde afbakeningsprocessen bv. zouden aanleiding moeten zijn om de cijfermatige benadering kwalitatief om te buigen.

De Procoro van Oost-Vlaanderen stelt vragen bij het 'aanbodbeleid' i.v.m. lokale bedrijventerreinen: betekent dit geen ondergraving van het principe van de 'gedeconcentreerde bundeling'. In het initiële RSV is het voeren van een 'aanbodbeleid' strategisch gericht op duurzame ontwikkeling, terwijl nu blijkbaar een pakket wordt toegewezen vanuit economische overwegingen maar zonder ruimtelijke afweging. Het louter hanteren van taakstellingscijfers, pakketten, e.d. kunnen nooit leiden tot een duurzaam beleid.

Sommige vraagstellers (provincie Vlaams-Brabant) wijzen op het feit dat bepaalde beleidsniveaus hun eigen taakstelling niet adequaat invullen. Dergelijke bedenkingen, die gedeeltelijk ook te maken hebben met het subsidiariteitsbeginsel, gaan de scope van deze studie te buiten. Maar het is duidelijk dat alle beleidsniveaus een rechtvaardige en loyale invulling moeten geven aan hun respectieve taakpakketten. De onderlinge discussies tussen beleidsniveaus over de verdeling

van taakstellingen dienen in ieder geval te gebeuren op basis van overwegingen over duurzame ontwikkeling en ruimtelijke draagkracht.

GEMEENTELIJKE VRAGEN

De gemeentes vragen meestal om in de hiërarchie opgewaardeerd te worden of om geselecteerd te worden als kleinstedelijk gebied. De vragen beantwoorden in de meeste gevallen niet aan de condities die we hiervoor hebben opgesomd.

De nieuwe rangschikking die in onderhavige studie tot stand kwam, is steeds een eerste toets. Nogal wat gemeentes maken gewag van eigen 'metingen', 'studies' en 'onderzoeken' (onderzoek WES over Izegem, Wevelgem, Harelbeke – onderzoek Maasmechelen). Hierbij worden wisselende indicatoren en invalshoeken gehanteerd. Dergelijke benadering vertroebelt het overzicht op het uitrustingsniveau van Vlaamse steden en gemeentes. Het is niet de bedoeling dat overheden de cijfers van een wetenschappelijk onderzoek à la carte gaan bespelen om de eigen zaak te bevorderen. We pleiten er dan ook voor om strikt te waken op een eenduidige en ongemanipuleerde omgang met de wetenschappelijk onderbouwde hiërarchie van gemeentes.

Andere gemeentes vragen een opwaardering om bepaalde opportuniteiten te kunnen uitbuiten (de site Denayer in Willebroek). Deze vraag roept enkele bedenkingen van verschillende orde op:

- Is de invulling van een brownfieldsite in deze gemeente wel een bijdrage tot de doelstellingen van het RSV (bundeling, verdichting, concentratie, duurzame ontwikkeling...)?
- Is de positie van deze gemeente in haar hinterland van die aard dat precies dáár een grote ontwikkeling nuttig en gewenst is?
- En is er een ingewikkelde omweg nodig via een opwaardering in de hiërarchie om een ontwikkeling te kunnen realiseren als die ruimtelijk nuttig en gewenst is?

Er zijn ook bezwaren tegen bepaalde selecties (stationsomgeving Brecht, o.a. bezwaar Hoogstraten). Selecties kunnen alleen maar verantwoord worden na een duidelijke analyse van de positie als voorzieningenverstrekker van betrokken plaats in zijn regio, na toetsing aan de doelstellingen bundeling/verdichting/concentratie/duurzaamheid en na een evaluatie van de ruimtelijke draagkracht.

Sommige vragen (Geel) over opwaardering hebben ook te maken met een aangevoeld gebrek aan ondersteuning vanuit het Vlaams niveau van de kleinstedelijke gebieden, in tegenstelling tot regionaalstedelijke gebieden. Wellicht wordt hier bedoeld op processen die lopen in het kader van het Vlaams stedenbeleid. We hebben in onze beleidsmatige onderbouwing aangegeven hoe dergelijke processen ook in de ruimtelijke ordening kunnen geïntroduceerd worden.

LOKALE AMBITIE

Verschillende vragen kunnen we onderbrengen onder de categorie 'gemeentelijke ambitie' (Houthalen-Helchteren, Izegem, Lommel, Maasmechelen, Willebroek, Zelzate). We hebben een mogelijk proces geschetst waarin de centraliteitsmeting zou kunnen gecorrigeerd worden.

Volgens de geografische studie lijkt **Houthalen-Helchteren** niet in aanmerking te komen als kleine stad. Op basis van bijkomend onderzoek moet nagegaan worden of er, buiten de hiërarchie, andere factoren zijn die een opwaardering tot kleine stad zouden kunnen verantwoorden: een specifieke rol in een netwerk, een bijkomend uitrustingsniveau in een slechtbediende regio... Deze argumenten sporen met de doelstellingen bundeling/verdichting/concentratie van het RSV. Er moet ook aangetoond worden dat dergelijke opwaardering wel degelijk een duurzame ruimtelijke ontwikkeling ondersteunt.

Dan kan de mogelijke opwaardering in de hiërarchie overwogen worden aan de hand van de kwalitatieve indicatoren die we hebben opgesomd.

Het bezwaar van Houthalen-Helchteren verwijst naar 'suggesties' in het eigen gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. Gaat het hier om breed onderbouwde voorstellen (in de zin van de kwalitatieve indicatoren die we hebben opgesomd) of is het een uitspraak voor de lokale achterban die 'gedoogd' werd door de toeziende beleidsniveaus? Wanneer beleidsniveaus met elkaar communiceren over eventuele opwaardering in de hiërarchie, dan dient dit te gebeuren aan de hand van een ruime onderbouwing en volgens een goed afgelijnd proces, zoals we hoger hebben beschreven.

Wat het bezwaar van **Izegem** betreft verwijzen we in de eerste plaats naar de geactualiseerde hiërarchie. De gemeente klaagt aan dat ze door een positionering in het regionaalstedelijkgebied Roeselare, middelen moet ontberen: ze krijgt geen centrumfunctie toegekend.

In deze casus zien we dat de hiërarchie die opgesteld is voor afzonderlijke gemeentes, geen bruikbaar beeld geeft van de centraliteit die in een regio ontstaat wanneer verschillende geclusterde stadjes samen hun hinterland bedienen. Op de vraag van Izegem kan alleen maar geantwoord na bijkomend onderzoek:

- Wat is de invloedssfeer van deze dicht bij elkaar gelegen gemeentes en stadjes?
- Zijn er te overwinnen lacunes in het voorzieningenaanbod?
- Wat is de meerwaarde van een opwaardering van Izegem m.b.t. de doelstellingen?
- Moeten we deze stad en stadjes niet eerder als een netwerk benaderen waarin andere taakstellingen spelen dan in afzonderlijke gemeentes?

Uiteraard kan de categorisering van Izegem bijgestuurd worden aan de hand van de kwalitatieve indicatoren die we hebben opgesomd.

De gemeente **Lommel** wordt in het onderzoek als matig uitgeruste kleine stad bestempeld. De gemeente zegt in het kader van de opmaak van een nieuw beleidsplan voor na 2012 te zullen nakijken in hoeverre het uitrustingsniveau is veranderd. We verwijzen in dit verband naar het geografisch onderzoek over de categorisering. Sommige gemeentes argumenteren dat hun uitrustingsniveau is gestegen: dat is het geval voor de meeste gemeentes. Het onderzoek van het voorzieningenniveau positioneert alle gemeentes ten opzichte van elkaar, wat de individuele vooruitgang als argument obsoleet maakt.

De opmaak van een nieuw beleidsplan kan een goede aanleiding zijn om een argumentatie op te bouwen zoals we hebben aangegeven in onze suggestie van dynamisch kleinstedelijkgebiedbeleid.

De vraag van **Maasmechelen** is sterk onderbouwd en bijgevolg interessant in het licht van onze suggestie. We verwijzen eerst naar de hiërarchische positie: goed

uitgeruste kleine stad. De gemeente betwist de wetenschappelijke basis en maakt een eigen berekening. We hebben aangeduid dat dit een hachelijke benadering is, waardoor het overzicht over Vlaanderen de mist in gaat: niet iedereen kan op zijn manier gaan tellen.

Naar verluid heeft de gemeente Maasmechelen maar beperkte middelen (een groot deel van de begroting gaat naar het OCMW) en het kan het legitiem zijn om er op vooruit te willen gaan.

Maar deze vooruitgang moet eerst getoetst worden aan de doelstellingen van het RSV: heeft Maasmechelen een roeping op vlak van bundeling/verdichting/concentratie. Zijn de aangehaalde ontwikkelingen om in een hogere categorie te komen wel duurzaam? (in een andere context stellen verschillende bezwaarindieners vragen bij shoppingcentra zoals Maasmechelen Outlet Shopping).

De gemeente dient de onderbouwing van een upgrading in de hiërarchie verder te onderbouwen zoals we hebben aangegeven in onze suggestie van dynamisch kleinstedelijkgebiedbeleid.

De vragen van **Willebroek** en **Zelzate** kunnen behandeld worden zoals deze van Houthalen-Helchteren. De huidige voorliggende onderbouwing is immers zeer summier.

RUIMTELIJKE IMPACT VAN BELEID, NETWERKEN

Enkele bezwaren gaan over de impact van beleidsop treden op de eventuele selectie van kleinstedelijke gebieden (vraag de Lijn – casus Zelzate, Aalter... – TreinTramBus, Limburgse milieukoepel).

We hebben gewaarschuwd voor een selffulfilling prophecy van dergelijke beleidsinitiatieven. Moet een uittekening van vervoersinfrastructuur leiden tot een opwaardering in de hiërarchie? Wordt hier niet te veel nodeloos aan alles gekoppeld? Dit vraagstuk zal ook gedeeltelijk ondervangen kunnen worden in het perspectief van netwerken.

Er worden diverse vragen gesteld die in verband kunnen gebracht worden met 'netwerken' (Izegem, VVP, Procoro Oost-Vlaanderen, Hamont-Achel). De huidige centraliteitsmeting biedt geen inzicht in deze kwestie. Alleen een methodische onderbouwing van het begrip 'netwerk', geflankeerd door wetenschappelijk onderzoek van gegevens en terreinkenmerken, kan inzicht bieden in kwesties zoals de potenties van netwerken, de onderlinge positie van gemeentes en economische knooppunten, en de mogelijke bijsturing van de selectie tot kleinstedelijk gebied in deze netwerken.

HERZIENING RSV

De door ons voorgestelde werkwijze kan niet binnen de huidige formulering van het RSV (zie Procoro Oost-Vlaanderen) vermits de selectie van steden vastgelegd is tot aan een volgende herziening van het RSV. Een dynamisch kleinstedelijkgebiedbeleid kan weliswaar vertrekken vanuit een geactualiseerde en overwogen bijgestuurde hiërarchie in het herziene RSV, maar verder moeten in het RSV de processen verankerd worden die een dynamische omgang met de hiërarchie mogelijk maken.

Terzijde: het valt op in de bezwaarschriften dat geen enkele bezwaarindieners vragen stelt over mogelijke toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen die een anticiperend planningsinitiatief noodzakelijk maken.